

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJELERİ
KOORDİNASYON BİRİMİ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ DEĞER ALGILARININ
SIRALAMA YARGILARIYLA ÖLÇEKLENMESİ

Proje No: SBA-2015-5934

Proje Türü

Normal Araştırma

SONUÇ RAPORU

Proje Yürütücüsü:

Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ
Eğitim Fakültesi / Eğitim Bilimleri Bölümü

Araştırmacının Adı Soyadı

Arş. Gör Sümeyye DERİN
Eğitim Fakültesi / Eğitim Bilimleri Bölümü

Arş. Gör Emre TOPRAK

Eğitim Fakültesi / Eğitim Bilimleri Bölümü

Haziran - 2016

KAYSERİ

TEŞEKKÜR

Bu çalışma Erciyes Üniversitesi BAP birimi tarafından desteklenen SBA-2015-5934 kodlu “Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Değer Algılarının Sıralama Yargıları ile Ölçeklenmesi” Adlı proje kapsamında elde edilen veriler kullanılarak hazırlanmıştır. Projeye katkılarından dolayı Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi ve yetkililerine teşekkür ederiz...

ÖZET

Bu araştırmada farklı fakültelerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri fakülte ve bölümleri seçmelerinde etkili olduğu düşünülen meslek değerlerinin sıralama yargılarına dayalı olarak ölçeklenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 2015-2016 öğretim yılı güz döneminde Erciyes Üniversitesinin Tıp (140 kişi), Eczacılık (106 kişi), Diş Hekimliği (100 kişi), Sağlık Bilimleri (110 kişi), Veteriner (100 kişi), Mühendislik (575 kişi), Eğitim (320 kişi), Hukuk (100 kişi), Edebiyat (480 kişi), Fen (160 kişi), İlahiyat (100 kişi), İletişim (120 kişi), İİBF (200 kişi), Mimarlık (100 kişi), Turizm (100 kişi), Ziraat (240 kişi), Güzel sanatlar Fakülteleri (200 kişi) ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda (160 kişi) öğrenim gören toplam 3411 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Çalışmaya katılan toplam 3411 öğrencinin % 57'si (1943 kişi) kadın % 43'ü (1468 kişi) ise erkektir.

Çalışmada, meslek seçiminde etkili olduğu düşünülen meslek değerlerini sıralama yargılarıyla ölçeklemek için araştırmacılar tarafından geliştirilen, bireysel özellikler ve meslek seçiminde etkili olduğu düşünülen mesleki değerlerle ilgili soruların yer aldığı veri toplama aracı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, yargıcı kararlarına dayalı ölçekleme yaklaşımlarından, sıralama yargıları kanunuyla ölçekleme yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, tıp, eczacılık, sağlık bilimleri, veteriner, mühendislik, hukuk, edebiyat, fen, ilahiyat, iletişim, İİB, Turizm ve Ziraat fakültelerinde ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin meslek tercihi yaparken birinci sırada başarı değerini ön planda tuttukları tespit edilmiştir. Diş hekimliğinde sosyal statü, eğitim fakültesinde düzenli yaşam, güzel sanatlar fakültesinde yeteneği kullanabilme ve mimarlık fakültesinde ise maddi kazanç gibi meslek değerlerinin birinci sırada tercih nedeni olduğu ortaya çıkmıştır. Tıp, Eczacılık, Hukuk, Edebiyat ve iletişim fakültelerinde ikinci sırada sosyal statü değeri öne çıkarken veteriner, mühendislik, fen, İİB, Turizm, Ziraat Diş hekimliği fakülteleri ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda ikinci sırada maddi kazanç değerleri öne çıkmıştır. Bununla birlikte Eğitim ve Mimarlık fakültelerinde ikinci sırada başarı değeri bulunurken İlahiyat fakültesinde ikinci sırada düzenli yaşam, Güzel sanatlar fakültesinde ise yaratıcılık değeri öne çıkmıştır. Tıp, Eczacılık, Hukuk ve Edebiyat fakültelerinde üçüncü sırada maddi kazanç değeri öne çıkarken Veteriner, İİB, Fen, İlahiyat, Turizm, Ziraat, eğitim, Mimarlık Fakülteleri ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda ise Sosyal statü değeri üçüncü sırada çıkmıştır. Mühendislik, iletişim ve güzel sanatlar

fakültelerinde üçüncü sırada yaratıcılık değeri öne çıkarken Sağlık bilimleri fakültesinde düzenli yaşam ve diş hekimliği fakültesinde ise başarı değeri üçüncü sırada çıkmıştır. Araştırma kapsamında ayrıca fakültelerdeki öğrencilerin mesleki değer algılarının cinsiyet ve bölüm değişkeni açısından da ölçeklenmesi işlemi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Değer, Sıralama Yargısıyla Ölçekleme, Üniversite Öğrencileri.

UNIVERSITY STUDENTS' CAREER VALUES PERCEPTIONS BY RANK ORDER JUDGMENTS SCALING

ABSTRACT

The purpose of this study is scaling the career values which are thought to be effective on choosing faculties and departments of university students who are studying in different faculties. Rank order judgment scale is used in scaling process. The research was conducted on 3411 students who were studying in Medicine (140 people), Pharmacy (106 people), Dentistry (100 people), Health Sciences (110 people), Veterinary (100 people), Engineering (575 people), Education (320 people), Law (100 people) Literature (480 people), Science (160), Theology (100 people), Communications (120 people), Faculty of Economics (200 people) Architecture (100 people), Tourism (100 people), Agriculture (240 people), Fine Arts Schools (200 people) and the School of Physical Education and Sports (160 people) in Erciyes University in the fall semester of 2015-2016 academic years. From 3411 students participated in the study, 57% (1943 persons) are female and 43% (1468 people) are male.

In this study data collection tool was used which were developed by researchers in order to make sequential judgment scale for their professional values which were considered to be influential in the choice of profession and it contains questions about professional values which is thought to be effective in individual characteristics and career choice. In data analyzes the sequential judgment scale was used as a method which was one of the scaling approaches that based on judgment decisions.

According to the findings, it has emerged that the students who are studying in Faculties of Medicine, Pharmacy, Health Sciences, Engineering, Law, Literature, Science, Theology, Communications, Veterinary and Health Science, Faculty of Economics, Tourism and Agriculture Faculty and the School of Physical Education and Sports choosing their profession according to the value of success is in the first place, for dentistry students social status are in the first place and In the Education Faculty professional values such as regular life is reason to choose the professions. Professional values such as the use of abilities in arts faculty, the material gain in the faculty of architecture revealed that it is preferable for the first place. While the preferences of social statues are in the second row for professional values of the students in Pharmacy, Medicine, Law, Literature and Communication Faculties, for the

students from Veterinary, Engineering, Science, School of Economics, Tourism, Dentistry Faculties and the School of Physical Education and Sports the financial gain had been in the second place. While the second row of professional value is regular life for the student from the Faculty of Theology, success came in second row in the Faculty of Education and Architecture and the creativity in Schools of Arts. While financial gain forward in third ranks in Medicine, Pharmacy, Law and Literature faculty; Social status value came in third in Veterinary, Medicine, Faculty of Economics, Science, Theology, Tourism, Agriculture, Education, the Faculty of Architecture and Physical Education and Sports School. While the creativity values stand out in the third row in Engineering, Communications and Faculty of Fine Arts; regular life in Health Sciences Faculty and the value of success in dentistry faculty came in third. Within the research scaling process is also carried out perceptions of professional values of the students in terms of gender and department variable.

Keywords: Professional Values, Rank order Judgment Scale, University Students.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
TEŞEKKÜR.....	İ
ÖZET.....	İİ
ABSTRACT	İV
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar	İX
GRAFİKLER.....	XIII
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ	1
1.1 ARAŞTIRMANIN AMACI.....	6
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	7
1.3. SAYILTIAR.....	7
1.4. SINIRLILIKLAR	8
1.5. TANIMLAR.....	8
BÖLÜM 2.....	9
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. MESLEK.....	9
2.2. BİREYİN YAŞAMINDA MESLEĞİN ÖNEMİ	10
2.3. MESLEK SEÇİMİ.....	10
2.4. MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	12
2.5. MESLEKİ DEĞER	20
2.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	26
BÖLÜM 3.....	40
YÖNTEM	40
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	40
3.2. ÇALIŞMA EVRENİ.....	40
BÖLÜM 4.....	46

BULGULAR.....	46
4.1. Tıp Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	46
4.2. Eczacılık Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	51
4.3. Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	56
4.4. Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	61
4.5. Veteriner Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	67
4.6. Mühendislik Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	72
4.7. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	86
4.8. Hukuk Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	96
4.9. Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	101
4.10. Fen Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	114
4.11. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	121
4.12. İletişim Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	126
4.13. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	133
4.14. Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	142
4.15. Turizm Fakültesi öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	148
4.16. Ziraat Fakültesi öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	153
4.17. Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular	162

<i>4.18. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular</i>	<i>170</i>
BÖLÜM 5.....	177
TARTIŞMA VE SONUÇ	177
KAYNAKLAR.....	189
EKLER.....	200
EK-1- KİŞİSEL BİLGİ FORMU (KBF)	200

Tablolar

Tablo-2.1 Schwartz Değerler Listesi.....	22
Tablo 3.1. Katılımcıların Fakülte ve cinsiyetlerine göre dağılımı.....	41
Tablo 4_1. Tıp fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi	46
Tablo 4_2. Tıp fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi ..	47
Tablo 4_3. Tıp fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	47
Tablo 4_4. Eczacılık fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi	51
Tablo 4_5. Eczacılık fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P).....	52
Tablo 4_6. Eczacılık fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	52
Tablo 4_7. Diş Hekimliği fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F).....	56
Tablo 4_8. Diş Hekimliği fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P).....	57
Tablo 4_9. Diş Hekimliği fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	57
Tablo 4_10. Sağlık Bilimleri fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F).....	61
Tablo 4_11. Sağlık Bilimleri fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P).....	62
Tablo 4_12. Sağlık Bilimleri fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	62
Tablo 4_13. Veteriner fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F).....	67
Tablo 4_14. Veteriner fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P).....	68
Tablo 4_15. Veteriner fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	68
Tablo 4_16. Mühendislik fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F).....	72

Tablo 4_17. Mühendislik fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P).....	73
Tablo 4_18. Mühendislik fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z).....	73
Tablo 4_19. Eğitim fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F).....	86
Tablo 4_20. Eğitim fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P).....	87
Tablo 4_21. Eğitim fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	87
Tablo 4_22. Hukuk fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F).....	96
Tablo 4_23. Hukuk fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P).....	97
Tablo 4_24. Hukuk fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	97
Tablo 4_25. Edebiyat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F).....	101
Tablo 4_26. Edebiyat fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P).....	102
Tablo 4_27. Edebiyat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	102
Tablo 4_28. Fen fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)	114
Tablo 4_29. Fen fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P).....	115
Tablo 4_30. Fen fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	115
Tablo 4_31. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F).....	121
Tablo 4_32. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P).....	122

Tablo 4_33. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	122
Tablo 4_34. İletişim fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)	126
Tablo 4_35. İletişim fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)	127
Tablo 4_36. İletişim fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	127
Tablo 4_37. İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)	133
Tablo 4_38. İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)	134
Tablo 4_39. İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	134
Tablo 4_40. Mimarlık fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)	142
Tablo 4_41. Mimarlık fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)	143
Tablo 4_42. Mimarlık fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	143
Tablo 4_43. Turizm fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)	148
Tablo 4_44. Turizm fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)	149
Tablo 4_45. Turizm fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	149
Tablo 4_46. Ziraat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)	153
Tablo 4_47. Ziraat fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)	154
Tablo 4_48. Ziraat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	154

Tablo 4_49. Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F).....	162
Tablo 4_50. Güzel Sanatlar fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P).....	163
Tablo 4_51. Güzel Sanatlar fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	163
Tablo 4_52. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F).....	170
Tablo 4_53. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)	171
Tablo 4_54. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)	171

Grafikler

Grafik 1. Tıp fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri.....	48
Grafik 2. Tıp fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri.....	49
Grafik 3. Tıp fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri.....	49
Grafik 4. Eczacılık fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri.....	53
Grafik 5. Eczacılık fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri.....	54
Grafik 6. Eczacılık fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri.....	55
Grafik 7. Diş Hekimliği fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri.....	58
Grafik 8. Diş Hekimliği fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri	59
Grafik 9. Diş Hekimliği fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri	59
Grafik 10. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri.....	63
Grafik 11. Sağlık bilimleri fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri	64
Grafik 12. Sağlık bilimleri fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri	64
Grafik 13. Sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri	65
Grafik 14. Sağlık bilimleri fakültesi beslenme ve diyetetik bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri	66
Grafik 15. Veteriner fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri	69
Grafik 16. Veteriner fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri.....	70

Grafik 17. Veteriner fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	70
Grafik 18. Mühendislik fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	74
Grafik 19. Mühendislik fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	75
Grafik 20. Mühendislik fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	75
Grafik 21. Mühendislik fakültesi bilgisayar mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	76
Grafik 22. Mühendislik fakültesi biyomedikal mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	77
Grafik 23. Mühendislik fakültesi çevre mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	78
Grafik 24. Mühendislik fakültesi elektrik-elektronik mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	78
Grafik 25. Mühendislik fakültesi endüstri mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	79
Grafik 26. Mühendislik fakültesi endüstriyel tasarım mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	80
Grafik 27. Mühendislik fakültesi enerji sistemleri mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	80
Grafik 28. Mühendislik fakültesi gıda mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	81
Grafik 29. Mühendislik fakültesi harita mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	82
Grafik 30. Mühendislik fakültesi inşaat mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	82
Grafik 31. Mühendislik fakültesi makine mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	83
Grafik 32. Mühendislik fakültesi malzeme mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	84

Grafik 33. Mühendislik fakültesi mekatronik mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	84
Grafik 34. Mühendislik fakültesi tekstil mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	85
Grafik 35. Eğitim fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri...	88
Grafik 36. Eğitim fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	89
Grafik 37. Eğitim fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	89
Grafik 38. Eğitim fakültesi Almanca öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	90
Grafik 39. Eğitim fakültesi fen bilgisi öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	91
Grafik 40. Eğitim fakültesi İngilizce öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	91
Grafik 41. Eğitim fakültesi ilköğretim matematik öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	92
Grafik 42. Eğitim fakültesi rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	93
Grafik 43. Eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	93
Grafik 44. Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	94
Grafik 45. Eğitim fakültesi Türkçe öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	95
Grafik 46. Hukuk fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri...	98
Grafik 47. Hukuk fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	99
Grafik 48. Hukuk fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	99
Grafik 49. Edebiyat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	103

Grafik 50. Edebiyat fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	104
Grafik 51. Edebiyat fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	104
Grafik 52. Edebiyat fakültesi İngiliz dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	105
Grafik 53. Edebiyat fakültesi Kore dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	106
Grafik 54. Edebiyat fakültesi Çin dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	106
Grafik 55. Edebiyat fakültesi Ermeni dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	107
Grafik 56. Edebiyat fakültesi İbrani dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	108
Grafik 57. Edebiyat fakültesi Japon dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	108
Grafik 58. Edebiyat fakültesi Rus dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	109
Grafik 59. Edebiyat fakültesi Felsefe bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	110
Grafik 60. Edebiyat fakültesi Sanat Tarihi bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	110
Grafik 61. Edebiyat fakültesi Sosyoloji bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	111
Grafik 62. Edebiyat fakültesi Tarih bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	112
Grafik 63. Edebiyat fakültesi Türk Dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	112
Grafik 64. Fen fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	116
Grafik 65. Fen fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	117
Grafik 66. Fen fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	117

Grafik 67. Fen fakültesi Biyoloji bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	118
Grafik 68. Fen fakültesi Fizik bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	119
Grafik 69. Fen fakültesi Kimya bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	119
Grafik 70. Fen fakültesi Matematik bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	120
Grafik 71. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	123
Grafik 72. İlahiyat fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	124
Grafik 73. İlahiyat fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	124
Grafik 74. İletişim fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	128
Grafik 75. İletişim fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	129
Grafik 76. İletişim fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	129
Grafik 77. İletişim fakültesi Gazetecilik bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	130
Grafik 78. İletişim fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	131
Grafik 79. İletişim fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	132
Grafik 80. İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	135
Grafik 81. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	136
Grafik 82. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	137
Grafik 83. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	138

Grafik 84. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	138
Grafik 85. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	139
Grafik 86. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	140
Grafik 87. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	140
Grafik 88. Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	144
Grafik 89. Mimarlık Fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	145
Grafik 90. Mimarlık Fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	145
Grafik 91. Mimarlık Fakültesi Mimarlık bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	146
Grafik 92. Mimarlık Fakültesi Şehir Bölge Planlama bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	147
Grafik 93. Turizm Fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	150
Grafik 94. Turizm Fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	151
Grafik 95. Turizm Fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	151
Grafik 96. Ziraat Fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri .	155
Grafik 97. Ziraat Fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	156
Grafik 98. Ziraat Fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	156
Grafik 99. Ziraat Fakültesi Bahçe bitkileri bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	157
Grafik 100. Ziraat Fakültesi Bitki Koruma bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	158

Grafik 101. Ziraat Fakültesi Biyosistem mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	158
Grafik 102. Ziraat Fakültesi Tarımsal Biyoteknoloji bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	159
Grafik 103. Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	160
Grafik 104. Ziraat Fakültesi Zootehni bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	160
Grafik 105. Güzel Sanatlar fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	164
Grafik 106. Güzel Sanatlar Fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	165
Grafik 107. Güzel Sanatlar Fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	165
Grafik 108. Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel iletişim bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	166
Grafik 109. Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	167
Grafik 110. Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	168
Grafik 111. Güzel Sanatlar Fakültesi Resim bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	168
Grafik 112. Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Tasarımı bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	169
Grafik 113. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	172
Grafik 114. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	173
Grafik 115. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	173
Grafik 116. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Antrenörlük bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	174

Grafik 117. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri.....	175
Grafik 118. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Rekreasyon bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	175
Grafik 119. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri	176

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Rengi, dili, dini ne olursa olsun aslında tüm insanların ortak bir hikâyesi vardır. Tüm insanlar doğar, yaşar ve ölürlür. Doğumla başlayan ve ölümle biten yaşam yolculuğunda çeşitli duraklarda zaman geçirirler. Psikolojinin bir alt dalı olan gelişim psikolojisinde, yaşamdaki bu duraklara gelişim dönemleri denilir ve belirli yaşlardaki ayırıcı özellikleri olan aşamalar vurgulanır. Evrensel olan gelişim dönemleri sınıflaması temelde yaşa göre yapılan sınıflamadır. Bu sınıflamaya göre bebeklik dönemi 0-2 yaşlarını, çocukluk dönemi 3-11 yaşlarını, gençlik dönemi 12-18 yaşlarını, yetişkinlik dönemi 18-65 yaşlarını ve yaşlılık dönemi ise 65 yaş sonrasını kapsamaktadır. İnsanın gelişim dönemlerindeki yaş aralığı incelendiğinde ortalama 47 yıllık süre ile yetişkinlik döneminin ön plana çıktığı görülmektedir. Bir insanın ortalama yaşam süresi göz önüne alındığında (TUİK 2013 verilerine göre Türkiye’de ortalama yaşam süresi 76,3 yıldır.) yaşamın yaklaşık üçte ikisi yetişkin olarak geçirilmektedir.

İnsan hayatında en uzun süre olan yetişkinlik dönemini ön plana çıkaran en önemli faktör geçirilen süreden daha çok bu dönemin başında yer alan ve yaşamın bundan sonrasını doğrudan şekillendiren, meslek ve eş seçimi gibi iki kritik kararın verilmesidir. Herkesin yaşam kurgusu, alınan kararlara ve yapılan seçimlere göre belirlenir. İnsan kendini bildi bileli sürekli seçimler yapmak, belli kararlara varmak ve bunları uygulamak durumundadır. Yaşam öyküsü de buna göre şekillenir. Ancak yaşam sürecinde verilen hiçbir karar gençlik döneminin sonu ve yetişkinlik yaşamının başında verilen meslek ve eş seçimi kararları kadar önemli değildir. Zira bu iki karar yaşamın bundan sonrasının nasıl geçirileceğini doğrudan etkilemektedir. Şüphesiz her iki karar da çok önemlidir ancak meslek seçimi kararı eş seçimi kararından biraz daha ön plana çıkmaktadır. Çünkü birey verdiği meslek kararı ile tüm yaşantısına şekil verecek bir süreci, yaşayacağı çevreyi ve ilişkide bulunacağı insanları ve hatta evleneceği kişiyi de seçmiş olmaktadır. Aynı zamanda meslek seçimi, kişinin aile gelirini, geçim tarzını, işini isteyerek yapıp yapmamasını, sorumluluk duygusunu ve mutlu olup olmasını belirleyecek derecede önemlidir. Bu anlamda insanın yaşam biçiminin de seçimi olarak ifade edilebilecek meslek seçimi, insan hayatının en önemli dönüm noktalarından birisini oluşturmaktadır. Bireyin mesleğine yönelik doğru bir karar alması, yaşamında mutlu ve başarılı olabilmesinde çok önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle

günümüz çağdaş toplumunda özgür bir bireyin en önemli gelişim görevlerinden biri de mesleğini seçmesidir.

19. yüzyıla kadar meslek seçimi karmaşık bir süreç olarak görülmeyen, bu nedenle planlama ve değerlendirme gibi stratejilerin çok az kullanıldığı bir konu olarak düşünülmekteydi. Hatta bir çocuğun meslek seçimi babasının ya da yakın çevresinde bulunan birinin mesleğine yönlendirilmesi şeklinde gerçekleşmekteydi (Brown, 2003). Ancak günümüzde bilindiği kadarıyla yaklaşık olarak 12.000 çeşit meslek bulunmaktadır. Bu kadar fazla alternatifin olması bireyin kendine uygun bir mesleği yalnız başına seçebilmesini zorlaştırmaktadır (Reeves ve Karlitz, 2005). Diğer taraftan insanların kendi yönünü çizme ve yaşamı hakkında karar verme özgürlüğüne sahip olduğu günümüz çağdaş toplumunda bir kişinin yapacağı mesleği seçme özgürlüğünü kullanması bir hak olmaktan öte, çağdaş insan olmanın da bir gereği olarak düşünülmektedir. Bu nedenle meslek seçimi aşamasında olan bireyin başını döndüren bu değişime ayak uydurması, gözlemlemesi ve bu değişimleri değerlendirerek yeni stratejiler geliştirmesi zorunlu hale gelmiştir. Bu zorunluluk doğru karar vermeyi sağlamaya ve meslek seçimini kolaylaştırmaya dönük profesyonel hizmet alanları ve mesleklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu profesyonel hizmet alanlarının başında da mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmeti gelmektedir (Gibson ve Mitchell, 2001; Miller ve Mcwhirter, 2006; Power, 2006; Zunker, 2006).

Mesleki rehberlik ve danışmanlık faaliyetleri başladığı günden bu güne kadar üzerinde durulan temel konu bireyin kendine en uygun mesleği seçmesi konusunda ona yönelik yapılacak yardım faaliyetleri olmuştur. İlk başlarda herhangi bir kurama dayalı olmadan başlayan mesleki rehberlik faaliyetleri danışanlara çalışma yaşamını tanıtmak, onlara isteklerine ve niteliklerine uygun iş seçenekleri konusunda bilgi vermekten ibaret iken ilerleyen süreçte meslek seçiminin nasıl oluştuğu konusunda çok çeşitli kuramlar geliştirilmiştir. Amerika'nın Boston şehrinde bir mühendis olan Frank Parsons'un 1908 yılında kurduğu mesleki büro ile başlayan faaliyetler, insanların, sahip oldukları yetenekler ve bir meslekten beklentileri ile mesleğin gerektirdiği nitelikler ve sağladığı olanaklar hakkında doğru bir şekilde bilgilendirildikleri takdirde doğru karar verecekleri varsayımına dayalı eşleme modeli ile başlamıştır. Yapılan uzun süreli çalışmalar sonucunda insanların niteliklerini değerlendirme ve iş seçenekleri hakkında bilgilendirmenin meslek seçme aşamasına gelindiğinde yapılmasının gecikmiş ve yetersiz bir yardım olduğu fikri oluşmuştur. Buna bağlı olarak özellikle gelişim psikologları meslek seçiminin bireyin sosyal, bilişsel ve

kişilik gelişimi ile çok yakından ilişkili olduğu düşüncesinden hareketle doğru meslek seçimi için sağlıklı bir öz kavramı geliştirilmesi üzerinde durmaya başlamışlardır. Son yarım asırda ise konu ile ilgili olarak psikanalitik yaklaşımdan, sosyal öğrenmeye kadar birçok farklı görüş ve yaklaşımın ortaya çıktığı görülmektedir.

Meslek seçimine yönelik olarak çok farklı kuramlar ortaya çıkmış olsa da tüm yaklaşımların üzerinde ittifak yaptığı ortak konu meslek seçimini etkileyen bireysel ve çevresel faktörler konusunda doğru bilgilendirme yapılmasının önemli olduğudur. Ancak meslek seçiminin en temel sıralaması olarak bilinen; a) bireyin kendi özelliklerinin farkına varması, b) mesleklerin özellikleri ve yeterlilikleri hakkında bilgi edinilmesi ve c) bu iki bilginin eşleştirilmesi olarak bilinen aşamaların ailenin ve çevrenin baskı ve beklentileri nedeni ile izlenmediği görülmektedir. Bundan dolayı bireyin kendi yetenek, ilgi ve değerlerini fark etmesi için profesyonel mesleki rehberlik hizmetleri çok daha önemli hale gelmektedir (Shoffner, 2006).

Bir kimsenin herhangi bir konuda doğru bir seçme işlemi yapabilmesi diğer bir ifadeyle sağlıklı karar verebilmesi için ne gibi olanaklara sahip olduğunu bilmesi gerekir. Bu işlemlerden sonra, çeşitli seçenekleri inceleyip, her birinin isteklerine ve koşullarına ne derece uygun olduğunu değerlendirmesi gerekmektedir. Çarşıya çıkmadan önce alacağı şeylerin listesini yapan ve bunlar için yeterli parası olup olmadığını yoklayan, çarşıdaki malların kalite ve fiyatlarını inceleyerek gereksinimlerine ve parasına uygun bulduklarını alan bir kimsenin davranışı buna örnek olarak gösterilebilir. Bu işlemleri dikkatli ve özenli şekilde yapmayan kimselerin hayal kırıklığı ile karşılaşmaları kaçınılmazdır (Kuzgun, 2003). Meslek seçimi için de durum böyledir. Çünkü meslek seçimi kararı birbirini etkileyen çok sayıda özelliğin ve koşulun bileşkesi olarak ortaya çıkmaktadır. Meslek seçimi karmaşık ve dinamik bir süreç olduğundan bu seçimi etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Meslek seçimini etkileyen etmenler arasında; toplum, arkadaş çevresi, ailenin beklentileri, mesleğe verilen değer, mezun olduktan sonra iş bulma olanakları, bireyin kişilik özellikleri ön plana çıkmaktadır (Frady, 2005; Zunker, 2006). Bu nedenle bireyin kendine uygun bir mesleği seçebilmesi için kendi kendisine sorması gereken üç önemli soru vardır. Bunlar;

1. “ben kimim?”,
2. “yetenek ve ilgilerim nelerdir?” ve
3. “mesleki değerlerim neler?” sorularıdır (Reeves ve Karlitz, 2005).

Meslek gelişimini ve meslek seçimini etkileyen en önemli bireysel özellik yetenektir. Kuzgun'a (2006) göre yetenek, herhangi bir davranışı (bilgi veya beceriyi) öğrenebilme gücüdür. Bu güç, doğuştan sahip olunan gizil gücün, çevre ile etkileşim ve eğitim sonucu işlenmiş ve yeni öğrenmeler için hazır hale getirilmiş kısmıdır. Mesleklerin birbirinden farklı yetenekleri farklı ölçülerde gerektirdiği gerçeği, bir kişinin meslek seçiminde kendisi ile ilgili bilmesi gereken en önemli özelliklerden biri olarak yetenekleri ön plana çıkarmaktadır. Yetenekleri hakkındaki bilgi bireyin kendi gücünün sınırlarını fark etmesine ve dolayısıyla meslek seçimi ile ilgili birçok girişimine yön verir (Field, 2008). Meslek seçimini etkileyen en temel etkenlerden biri olan yetenek uzun yıllardır tanımlanmaya ve ölçülmeye çalışılmıştır. İlk olarak 1904 yılında Alfred Binet ve Charles Spearman tarafından Amerikan ordusuna seçilecek askerleri bilişsel yeteneklerine göre sınıflandırma çalışmalarında yetenek testleri kullanılmaya başlanmıştır (Rotundo, 2006). Literatür incelendiğinde yeteneklerin belirlenmesi amacıyla çok sayıda yetenek testlerinin geliştirildiği ve bunların yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Meslek gelişimini ve meslek seçimini etkileyen meslek psikolojisi alanında üzerinde en fazla çalışma yapılan diğer bir özellik ise ilgilerdir. İlk ilgi envanterini geliştiren Strong (1943) ilgilerin meslek seçiminde bireyin gideceği yere yön veren bir dümen olduğunu ifade etmiştir. İlgilerin meslek seçiminde bu yön verme işlemini yetenekle ilişkilendiren Strong bu ilişkiyi şöyle ifade etmiştir. Yetenek bir gemiye güç veren ve onu hızlandıran bir motor olarak düşünülürse, ilgi bu motora yön veren dümen olarak düşünülmelidir (Akt., Hansen, 2005). Bu nedenle meslek seçiminde daha çok ilgiler ve yetenekler ölçülerek bireyler yönlendirilmesi faaliyetleri mesleki rehberlik kapsamında yürütülen en temel faaliyetler olarak ön plana çıkmıştır.

Kişilerin hayatlarında ulaşmak istedikleri amaçları ile değerleri arasında yakın bir ilişki vardır. Kişinin ulaşmak istediği amaçlarına, değerleri yön vermektedir. Daha sonra belirlenen amaçlara ulaşmak için uygun davranış sergilenmektedir. Bir bakıma kişi davranışları ile amaçlarını, yani değerlerini gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Ünal ve Erciş, 2006). Bu açıdan değerler, ulaşmayı istediğimiz hedeflere ve ideallere atfettiğimiz önem (Pişkin, 2011), karar verirken seçenekler arasından hangisine yöneleceğimize, davranışları ve olayları önem sırasına koymamıza yardım eden kavramlar takımı (Kuzgun, 2009) şeklinde ifade edilmektedir. Değerlerin kaynağı gereksinimler olsa da gereksinimlerle aynı şeyler değildir. Değerler bazı gereksinimlerin doyumunu sağlayan, bazılarını ise bastıran tercihler

çerçevesidir. İlgi de kapasiteyi kullanma gereksiniminin bir yansımasıdır. Bu durumda ilgi ve değer arasında fark bulunup bulunmadığı sorusu akıllara gelmektedir. Değerler, bireyleri belli bir hedefe yönlendiren içsel uyarıcılar, ilgiler ise bunu ifade etme yoludur. Bu durumda değerler erişilmeye çalışan hedefler, ilgiler ise o hedeflere götüren nesne ya da etkinlik olarak tanımlanabilir (Kuzgun, 2009). Değerler, insanların doyurma çabası içinde oldukları kaynaklar olup, farklı kişilerde farklı unsurlarla sağlanabilir. İnsanların yaratıcılık yeteneğini doyurma, liderlik, bağımsızlık, ün sahibi olma, risk alma, rekabet, toplumsal kabul görme, sosyal güvence, iş garantisi, değişik işlerle ilgilenme gibi doyum oluşturan yani mesleki değer olarak tanımlanan birçok farklı kavram sayılabilir. Birey, sahip olduğu meslek değerlerini bilmeli ve ona doyum sağlayacak bir kariyer tercihinde bulunmalıdır (Akbaba, 2004).

Meslek seçimini etkileyen değerler incelendiğinde 2 tür değer varlığı görülmektedir. 6 genel değer ve 21 işe ilişkin değer, kariyer seçiminde etkin rol oynamaktadır. İşe ilişkin değerler; yetenek kullanımı, başarı, ilerleme, otorite, başkalarına yardım, ekonomik ödül, özerklik, yaratıcılık, yaşam stili, kişisel gelişim, fiziksel etkinlik, itibar, risk, sosyal etkileşim, sosyal ilişkiler, değişiklik, iş şartları, kültürel yapı, fiziksel yapı, ekonomik güvence değerlerinden oluşmaktadır. Bununla birlikte genel değerler; ekonomik, estetik, sosyal, siyasi, dini, kuramsal değerlerdir (Sharf, 2002). Değerlerin bir kısmı daha çok meslek seçiminde bir kısmı ise daha çok iş ararken etkin olmaktadır. Mesleki faaliyetlerle ilgili değerler mesleğin yeteneğini kullanma, yaratıcılık, bağımsız çalışma imkânı sağlaması, görevlerin ilgi çekici olması gibi beklentiler “meslek değerleri”; iş yerinde takdir görme, hak edilen ücreti alma, iş yerinin temiz olması, çalışma saatlerinin açık olması gibi beklentiler ise “iş değerleri” olarak sınıflandırılır. Bu iki kavram arasındaki ayrım kesin çizgilerle belirli olmamasına rağmen, meslek değerleri iş değerlerinden daha temeldir (Kuzgun, 2009).

Mesleki değerler meslek seçiminde bireysel ilgilerden daha etkilidir. Söz konusu mesleki değerler bireyin çevre ile etkileşimi sonucu oluşarak bireyin meslek seçiminde temel yön vericilerden biri olmaktadır. Bu nedenle mesleki rehberlik ve danışmanlık yapan uzmanların bireyleri yönlendirecek mesleki değerler hakkında bilgi edinmesi son derece önemlidir (Shoffner, 2006). Mesleki değerler durağan bir yapı sergilememekte yaşıntılarla beraber değişen bir yapı göstermektedir. Bunun yanında, bireyin mesleki değerleri üzerinde birçok faktör etkili olmaktadır (Reeves ve Karlitz, 2005).

Doğru meslek tercihi konusunda çok önemli bir faktör olmasına rağmen mesleki değerlerin önemi çok geç fark edilmiştir (Round ve Armstrong, 2005). Daha çok 1990’lı

yıllardan sonra yapılan araştırmalar çocuk ve ergenlerin büyük bir kısmının mesleki değerlerini belirginleştiremeden meslek seçimlerini yaptıklarını ortaya koymaktadır (Turner ve Lapan, 2005). Mesleki değerlerin meslek seçiminde son derece önemli olmasına rağmen meslek danışmanlığında daha çok ilgi ve yeteneklerin ölçülmesi ile bireye yardım hizmeti verildiği görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında mesleki değerlerin belirlenerek bireye meslek seçimi sürecinde yardım hizmeti verilmesi önemli bir bileşenin daha bu sürece dâhil edilerek isabetli kararlar verilmesini sağlayacaktır (Pişkin, 2011; Super, 1995).

Yukarıda verilen literatüre dayalı olarak, mesleki değerlerin meslek tercihinin etkileyen çok önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Ancak meslek seçimi aşamasındaki öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini belirlemeye yönelik ölçekler olmasına rağmen ilgili alan yazın incelendiğinde öğrencilerin meslek değerlerine ilişkin yapılmış çalışmaların ve mesleki değerleri ölçmeye yönelik ölçeklerin çok sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle mesleki değerler konusunda yapılacak çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Yapılan bu çalışma ile farklı fakülte ve programlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin mesleki değer algılarının sıralama yargılarıyla ölçeklenmesi amaçlanmıştır. Bu açıdan bu araştırmayı önemli kılan noktalardan biri meslek seçiminde eksik kalan önemli bileşenlerden biri olan mesleki değer bileşeninin ölçülmesine katkıda bulunmaktır. Diğer taraftan mesleki kararını vermiş ve bu alanda eğitim almaya devam eden bireylerin mesleki değerlerine yönelik yapılacak ölçekleme çalışmasıyla özellikle orta öğretim dönemindeki öğrencilerin kendilerine en uygun mesleğe yönlendirilmesi faaliyetlerinde kullanılabilecek önemli bir bilimsel kaynak oluşturulması amaçlanmaktadır.

1.1 ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amaçları aşağıdaki gibidir:

1. Farklı fakülte ve programlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin mesleki değer algılarının sıralama yargılarıyla ölçeklenmesini sağlamak.
2. Orta öğretim dönemindeki öğrencilerin kendilerine en uygun mesleğe yönlendirilmesi faaliyetlerinde kullanılabilecek önemli bir bilimsel kaynak oluşturmak.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Mesleki rehberlik ile ilgili alanyazın incelendiğinde, mesleki değerlerin ve bu değerlere ilişkin algıların meslek seçiminde önemli bir yerinin olduğu görülür. Meslek seçiminin bireylerin yaşamında bir dönüm noktası olması, bu konuda yapılacak yönlendirmenin de önemini artırmaktadır. Ancak meslek seçimi aşamasındaki öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini belirlemeye yönelik ölçekler olmasına rağmen ilgili alan yazın incelendiğinde öğrencilerin meslek değerlerine ilişkin yapılmış çalışmaların ve mesleki değerleri ölçmeye yönelik ölçeklerin çok sınırlı olduğu söylenebilir. Bu nedenle mesleki değerler konusunda yapılacak çalışmalara çok ihtiyaç bulunmaktadır. Ülkemizde meslek seçiminde etkili olan değerlerin neler olduğuna ilişkin yapılmış araştırmalar bulunmakta; ancak meslek seçiminde etkili olduğu düşünülen değerlerin öncelik düzeylerini ortaya koyan bir çalışmaya rastlanmamaktadır.

Yapılan bu çalışmada; farklı fakülte ve programlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin mesleki değer algılarının sıralama yargılarıyla ölçeklenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışma ile, mesleki değer algılarının sıralama yargılarıyla ölçeklenmesinin ülkemizde ilk defa yapılmış olması ve meslek seçiminde öne çıkan değerlerin sıralamasına imkân tanıyacak olması nedeniyle özgün bir nitelik taşımaktadır. Bu açıdan bu araştırmayı önemli kılan noktalardan biri, meslek seçiminde eksik kalan önemli bileşenlerden biri olan mesleki değer bileşeninin ölçülmesine katkıda bulunmaktır. Diğer taraftan mesleki kararını vermiş ve bu alanda eğitim almaya devam eden bireylerin mesleki değerlerine yönelik yapılan ölçekleme çalışmasıyla özellikle orta öğretim dönemindeki öğrencilerin kendilerine en uygun mesleğe yönlendirilmesi faaliyetlerinde kullanılabilecek önemli bir bilimsel kaynak oluşturulması açısından da önem taşımaktadır.

Araştırmada çeşitli mesleklere yönelik öncelikli değerlerin neler olduğu hakkında önemli bilgiler edinilmiştir. Elde edilen bilgilerin mesleki rehberlik alanında yapılacak uygulamalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1.3. SAYILTILAR

Araştırmanın temel sayıltısı aşağıdadır.

1. Araştırmaya katılan tüm öğrencilerin mesleki değerlerini gerçek durumlarını yansıtacak şekilde cevapladıkları, samimi ve yansız oldukları kabul edilmektedir.

1.4. SINIRLILIKLAR

1. Araştırma, 2015 – 2016 eğitim - öğretim yılında Erciyes Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerden elde edilen verilerle sınırlıdır.
2. Araştırmada bireylere ilişkin bilgiler araştırmacıların hazırladığı Kişisel Bilgi Formunda yer alan sorularla sınırlıdır.

1.5. TANIMLAR

Meslek: İnsanlara yararlı mal ve hizmet üretmek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, belli eğitimle kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, kuralları toplumca belirlenmiş, etkinlikler bütünüdür (Kuzgun, 2003).

Değer: Günlük hayata yön veren, davranışları etkileyen inanç ve tutumlardır. Bir bakıma iyi ve istendik olan davranışı belirleme ölçütü ve niteleme kriteridir (Bond, 2016).

Mesleki Değer: Kişinin işten beklentileri dâhilinde olan doyum kaynağıdır (Kuzgun, 2003).

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde öncelikle meslek ve meslek seçimi ile ilgili kuramsal çerçeveye yer verilmiştir. Daha sonra ise konu ile ilgili yapılan araştırma bulguları ele alınmıştır.

2.1. MESLEK

Meslek toplumdaki sosyal, ekonomik ve teknolojik yapının gerektirdiği bir iş bölümü sonucu ortaya çıkan, bireyin ilgi ve kabiliyeti ile sosyal etkinliklere katılma gereksinimi ve toplumun bireyden sosyal ve ekonomik yaşamda sorumluluk yüklenmesi sonucu ortaya çıkmış olan bir yaşamsal etkinlik olgusudur (Erden,1998). Torun'a göre (2010) meslek, belirli düzeyde beceri, teorik bilgi, eğitim ve diploma gerektiren, niteliği toplumdan topluma değişmekle beraber yüksek statü, prestij ve gelir kazandıran iştir. Mesleki Rehberlik konusunda Türkiye'de öncüler arasında yer alan Kuzgun'a göre (2003) meslek, "insanlara yararlı mal ve hizmet üretmek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünüdür." Özgüven (2001) mesleği, bir kimsenin yaşamını sürdürmek, geçimini sağlamak için seçtiği "sürekli iş alanı" olarak tanımlar. Yazıcı'ya göre (2008) ise meslek, özel bir iş ya da çalışma aktivitesidir. Mesleğe ilişkin yapılan tanımların ortak özelliğine bakıldığında "sürekli" yapıldığı ve "gelir" sağladığı söylenebilir.

Razon'a göre (1983), meslekle ilgili dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta vardır: "Bir kimsenin hayatını kazanmak, geçimini sağlamak için yaptığı iş" olarak tanımlanıyorsa da sadece para kazanma, geçim sağlama yolu değildir. Bu doğrultuda Özgüven (2001) mesleğin, sadece para kazanma, geçimi sağlama yolu değil "bireyin kendini gerçekleştirme" yolu olduğuna dikkat çekmektedir. Bireyler, diğer çeşitli etkinliklerle birlikte, mesleki etkinlikler yoluyla psikolojik gereksinimlerini karşılamaya, kendini gerçekleştirmeye çalışırlar (Özgüven, 2001). Kuzgun (2003) geçimi için para kazanmak zorunda olmayan insanların da bir meslek sahibi olduklarını belirterek mesleğin, sadece hayatı kazanmak için yapılan etkinlikler bütünü olmadığı, aynı zamanda insanın gizilgüçlerini kullanma ve geliştirme yolu olduğu ifade etmektedir. Ona göre gizil güçlerin kullanılması insana mutluluk verir. Bir kimse

gizilgüçlerini kullanabileceği; kendini gerçekleştirme olanağı bulabileceği bir çalışma alanına girerse bu mutluluk gerçekleşebilir. Böyle bir durumda yalnız bireysel değil toplumsal bir yarar da elde edilmekte; mesleğinden hoşnut insanların verimli çalışmaları ile toplumsal kalkınma da gerçekleşmiş olmaktadır (Kuzgun, 2003).

Genellikle ülkemizde iş ile meslek birbirine karıştırılmaktadır. Oysa meslek (occupation) ve iş (job) birbirinden farklı kavramlardır. Meslek, belli bir tür alanda etkinlikte bulunabilme gücüdür. İş ise belli bir iş yerinde sürdürülen benzer etkinlikler grubudur. Buna göre bir kimsenin mesleği olabilir, ama işi olmayabilir. Bir işin olması da bireyin mesleği olduğu anlamına gelmemektedir (Baysal, 1993).

2.2. BİREYİN YAŞAMINDA MESLEĞİN ÖNEMİ

Seçilen bir meslek, bireyin yaşamı boyunca devamlı olarak yapacağı meşguliyetini, başarılı veya başarısız olmasını, devamlı temasta bulunacağı arkadaşlarının türünü, eş seçimini, hayat boyu yaşayacağı çevre koşullarını ve olası yerleri, ailenin kazancını, geçim tarzını ve işini hoşlanarak yapıp yapmamasını, dolayısıyla mutluluğunu da belirleyen önemli bir etmendir (Özgüven, 2001; Yeşilyaprak, 1986).

Kişinin hayatında önemli bir yeri olan meslek, bireysel açıdan olduğu kadar, toplumsal açıdan da son derece önemlidir. Toplumun gelişmesine hizmet edecek insan gücünün planlanmasında, bireyi, hem toplumsal ihtiyaçlara hem de kendi ilgi ve yeteneklerine göre dengeli bir şekilde kullanmak ve böylece insan kaynaklarından en olumlu ve en verimli bir şekilde yararlanmak için meslek seçimine önem vermek ve gençlere bu konuda gerekli rehberlik hizmetlerini sunmak kaçınılmazdır. (Yeşilyaprak, 2003)

2.3. MESLEK SEÇİMİ

Birey meslek seçerken, kendine belli bir yaşam şekli, belli bir çalışma ortamı seçmiş olur, seçtiği bu yolda da başarısı ile kendini kanıtlamaya çalışır (Razon, 1983). Bu anlamda meslek seçme, olası meslekler, seçenekler arasından bireyin kendisine uygun ve istenilir olan mesleği belirlemesidir. Bir süreç olarak meslek seçiminde birey kendisine açık meslekleri

çeşitli yönleriyle değerlendirip, kendi gereksinimleri yönünden istenilir yönleri daha çok olana yönelir (Özgüven, 2001; Yeşilyaprak, 1986).

Gençler, bir ülkenin geleceği, itici ve geliştirici gücüdür. Uluslar, geleceklerinin güvence altına alınmasının tek çıkar yolunun, gençlerin sorunları ve ihtiyaçlarına eğilerek onları, yapıcı ve yetenekli bir kuşak olarak yetiştirmelerine özen göstermek olduğunu kabul ederler (Yeşilyaprak, 1986). Meslek seçimi ülkemiz açısından ele alındığında, ülkemizin genç bir nüfusa sahip olması ve gelişme çabası içinde bulunmasından dolayı istenilen gelişme hızına ulaşabilmek doğal kaynaklar, sermaye ve insan gücü üçlüsünün meydana getirdiği ekonomik gücün verimliliğine bağlıdır. Bu nedenle de meslek seçimi önemlidir (Pişkin, 2006). Bu önem bireyin yaşamının birçok alanında kendini gösterir. Öyle ki seçilen bir meslek; bireyin hayatı boyunca devamlı bir iş sahibi olup olmamasını, hayatında başarılı bir insan olup olmamasını, devamlı ilişkide bulunacağı kimselerin ve arkadaşlarının çeşidini, hatta eş seçimini, hayatı boyunca yaşayacağı çevrenin niteliklerini ve yerini, ailenin gelirini ve geçim tarzını, işini hoşlanarak yapıp yapmamasını, sorumluluk duygusu olan bir iş adamı olup olmamasını, hayattan doyum sağlayıp, mutlu olup olmamasını belirleyecek derecede önemlidir (Tan, 1992).

Yukarıda ifade edildiği gibi önemli bir yere sahip olan meslek seçiminin başarıyla sonuçlanabilmesi için bireyin de bazı görevleri bulunmaktadır. Kuzgun'a göre (2003), bu temel gelişim görevleri şunlardır:

- Kendini iyi tanıma; gerçekçi ve ayrıntılı bir öz kavramı geliştirme
- Kendine saygı duyma ve kendini geliştirme çabası gösterme
- İş dünyası ve meslekler hakkında doğru ve ayrıntılı bilgi sahibi olma
- Doğru karar verebilme becerisi geliştirme
- Çalışmaya karşı olumlu tutum geliştirme
- Çalışma yaşamının gereği olan işbirliği yapabilme, sorumluluk alabilme gibi özelliklere sahip olma (Kuzgun, 2003).

Razon (1983) ise bireye düşen görevleri üç başlıkta ele almıştır. Bunlar:

- Kendini tanımak
- Meslekleri tanımak
- Kendi özellikleri ile meslekler arasında uygunluk aramak (Razon, 1983).

Reeves ve Karlitz' göre de (2005) bireyin kendine uygun bir mesleği seçebilmesi için kendi kendisine sorması gereken üç önemli soru vardır. Bunlar;

- “Ben kimim?”,
- “Yetenek ve ilgilerim nelerdir?” ve
- “Mesleki değerlerim neler?” sorularıdır.

Birey, yukarıda ifade edildiği gibi üzerine düşen görevleri yerine getirmeye çalışsa da meslek seçiminde bazı zorluklar yaşanabilir. Çünkü meslek seçimi ve mesleki tercihler, belli bir gelişim sürecinden sonra çok yönlü faktörlerin etkileşim süreci içinde belirlenir. Bu karmaşık süreci, bireyin ihtiyaçları, değerleri, ilgileri, genel ve özel yetenekleri, kişilik özellikleri, aile vs. gibi çok çeşitli faktörler etkiler (Özgüven, 2001). Bunların yanı sıra bu süreci zorlaştıran diğer nedenler arasında; teknolojinin gelişmesi ile sürekli olarak meslek çeşitlerinin artması, geleneksel mesleklerden bazıları çalışma yaşamından silinmekte ya da az çok değişikliğe uğraması, ve bireyin kendisini doğru ayrıntılı ve gerçekçi olarak değerlendirmede güçlük çekmesi de yer alır (Kuzgun, 2003). Sonuç olarak meslek seçimi, görüldüğü kadar kolay olmamakta, bu süreçte birçok değişken verilecek kararı etkilemektedir.

2.4. MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Gençlerin meslek seçiminde bir tek etken değil, çeşitli etkenler rol oynamaktadır. Genellikle gençler, meslek tercihlerinde neyin etkisi altında kaldıklarının kesin olarak farkında olmayabilirler. Zira çoğu zaman genç, psikolojik özelliklerini yeteri kadar anlayamamakta, kendi ilgi ve yeteneklerini, gerçekçi bir biçimde değerlendirememektedir. Sonuçta, gençlerin meslek seçimi konusunda kararsızlık yaşamaları ve gerçekçi olamamaları çoğu kez kaçınılmaz hale gelmektedir (Yeşilyaprak, 1986). Bu durumda yanlış meslek seçimi gibi bir problemle karşı karşıya kalınmaktadır. Yanlış ve gelişigüzel meslek seçimi de beraberinde bir dizi problem yol açmaktadır. Meslek seçiminin gelişigüzel yapıldığı hallerde birey, düş kırıklığına uğrar ve mutsuz olur (Razon, 1983). Yeşilyaprak (1986) yanlış meslek seçiminin doğurduğu sonuçları şöyle sıralamaktadır:

- Yanlış meslek seçiminin ilk sonucu, belli bir mesleğe hazırlanmak üzere girdiği üniversitenin ilk yılındaki başarısızlık

- Yıl kaybı, okul ya da bölüm değiştirme, öğrenimi yarıda bırakma
- Öğrenim gördüğü programdan mezun olabilen geç için, seçtiğı meslek hakkında gerçekçi bilgilere sahip olmadığı için umut ve beklentilerine ulaşamama, yeteneklerini kullanamama
- Girdiğı alanda başarılı olamama, doyum sağlayamama ve bunun sonucu olarak yaşamı boyunca etkisi altında kaldığı başarısızlığın, doyumsuzluğun yarattığı gerginliğı yaşama.
- Verimin düşmesi, iş kazalarının artması

Yukarıdaki maddelere bakıldığında hepsinin birbirine zincirin halkaları gibi bağılı olduğu ve yanlış meslek seçiminin bireyin yaşamında domino etkisi yarattığı söylenebilir. Yeşilyaprak (1986), yanlış meslek seçiminin faturasını gerek birey, gerekse toplum ağır bir biçimde ödeyeceğine dikkat çekmektedir. Bu nedenle bireyin tüm yaşamını ve mutluluğunu etkileyen iş veya mesleğin seçimi, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur (Razon, 1983; Yeşilyaprak, 1986).

Yanlış meslek seçimini önleyebilmek için öncelikle meslek seçimini etkileyen faktörlerin neler olduğunun bilinmesi gerekir. Meslek seçimini etkileyen etmenler arasında; toplum, arkadaş çevresi, ailenin beklentileri, mesleğe verilen değer, mezun olduktan sonra iş bulma olanakları, bireyin kişilik özellikleri ön plana çıkmaktadır (Frady, 2005; Zunker, 2006). Özgüven (2001) meslek seçimini rastlantılar, çevre koşulları ve bireysel nitelikler ve ailenin tutum ve niteliklerinin etkilediğini; Yazıcı (2008) ise, yetenekler, okul yaşantıları, aile, kişilik, öz kavramı ve özyeterlik, değerler, cinsiyet, ilgiler ve çevresel faktörlerin etkilediğini belirtmektedir. Ayrıca Yazıcı (2008), işsizlik, iş alanlarının çeşitlenmesi, çalışma koşullarının değişmesi, aile, okul ve çevre etkileri gibi durumların karar verme sürecini etkileyen dışsal kaynaklar olduğunu; bireysel seçim ve karar verme gücünün artması, yetenekler, ilgiler, kişilik özellikleri, benlik kavramı gibi değişkenlerin ise içsel kaynaklar olduğunu ifade etmektedir. Razon'a (1983) göre ise yukarıdakilere ek olarak rastlantılar, ailenin ekonomik koşulları, geçici hevesler, toplumsal saygınlığı olan mesleklere rağbet, kısa zamanda para kazanma ve mevki sahibi olma arzusu da meslek seçiminde etkili olmaktadır. Kepçeoğlu (2004) ise bireyin meslek seçiminde aşağıdaki faktörlerin etkili olduğunu ifade etmektedir.

- Fiziksel özellikleri (kişisel görünüş, ses ve konuşma biçimi, genel sağlık ve enerji düzeyi, fiziksel engelleri, yaş, boy ve ağırlığı)

- Kişisel nitelikleri (güdüleri, amaçları ve değerleri; duygusal düzenlilik ve olgunluk düzeyi; benlik tasarımı; sosyal gelişimi; başkaları ile geçimi, başkaları ile ilişkilerinde etki düzeyi, bulunduğu grupta üstünlük ya da bağımlılık isteği vb.)
- Genel ve özel zihinsel yetenekleri
- İlgileri
- Okul ve okul dışı yaşantıları (başarı düzeyi, eğitsel etkinliklere katılması, geçici iş tecrübesi ve başarısı, özel becerileri hobileri, aile içinde ve dışarıda başkaları ile ilişkileri, okul dışı sosyal etkinliklere katılması)
- Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, kültürel özgeçmişi, çocuğa karşı ailenin ilgi ve tutumu)

Sonuç olarak, meslek seçiminde birçok faktörün etkili olduğu görülmektedir. Aşağıda bu faktörlere ilişkin daha ayrıntılı bilgi verilmiştir.

2.4.1. Cinsiyet

Türkiye’de toplumun geleneksel değerleri ve bu değerlerin biçimlendirdiği toplumsal cinsiyet temelli işbölümünün; kadına verilen roller, kadının hangi işleri yapabilecekleri, hangi işlerde çalışabilecekleri hangi meslekleri seçebilecekleri konularında önemli rol oynadığı görülür (Kuzgun, 2009; Parlaktuna, 2010; Yazıcı, 2008). Toplumda kadınlar genellikle uysal, bağımlı, duygusal, fen ve matematiğe ilgisiz; erkekler ise objektif, bağımsız, saldırgan, yarışmacı, duygularını denetleyebilen özelliklerdedir (Kuzgun, 2009). Toplumdaki bu gibi kadına ve erkeğe ilişkin var olan sosyal-kültürel dayatmalar, kadının yaşamdaki yerinin “evi”, birincil rolünün “kocası ve çocuklarının bakımı” olduğunu göstermekte ve genç nesilleri de bu şekilde yönlendirmektedir (Parlaktuna, 2010). Burada önemli bir noktanın gözden kaçtığı söylenebilir. Kuzgun (2009) bu noktayı şöyle açıklamaktadır: “kadının meslek hayatına atılıp erkeklerle yarışması onun kadınsı özelliklerini ve rollerini terk etmesi anlamına gelmemektedir.”

Yapılan çalışmalar ve istatistiksel veriler, cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık konusunda çoğunlukla kadınların daha dezavantajlı durumda olduğunu göstermektedir. Bu durum, kadının işgücü piyasasındaki konumunu ve eğitim, gelir, sağlık gibi sosyal değişkenlerini de olumsuz olarak etkilemektedir (Parlaktuna, 2010). Öyle ki; kadınlar genellikle düşük gelirli, yükselme şanslarının sınırlı olduğu, öğretmenlik, memurluk,

sekreterlik, hemşirelik gibi geleneksel mesleklerde istihdam edilirler (Pişkin, 2012). Toplumun bu yönlendirmesinin yanı sıra kadınlar da iş ve ev hayatı arasında bir ikilem yaşamaktadırlar. Bu nedenle eğitim görmüş kadınların bile çoğunluğunun ya ev işlerine ya da ev kadınlığı ile kolaylıkla uzlaşabilecek mesleklere yöneldikleri görülür (Kuzgun, 2009). Frolian'ın (2010) yaptığı araştırma da bu bilgiyi destekler niteliktedir. Araştırma sonucuna göre kadınlar geleneksel olan mesleklere (1/3), erkekler ise geleneksel olmayan mesleklere daha çok (3/1) yönelmektedirler (Akt.: Korkut Owen ve ark., 2012). Ültanır'ın (2002) ise, meslek seçiminde cinsiyet farklılıklarına daha iyimser baktığı ve son zamanlarda yaşanan değişimlere dikkat çektiği görülür. Ültanır'a göre (2002) son yıllarda kadınlar, önceki yıllarda "sadece erkekler" için olduğuna inanılan kamyon şoförlüğü, uçak pilotluğu, politikacı, mühendis gibi sayısız kariyerlere doğru yönelim göstermektedirler. Aynı zamanda erkekler "sadece kadınlar" için olduğu düşünülen hemşirelik, sekreterlik gibi mesleklere yönelebilmektedirler.

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyet kalıplarının yanı sıra cinsiyetler arasında yetenek farklılıkları olduğu da ileri sürülmektedir. Bunlar arasında erkeklerin kadınlara göre sayısal ve şekil uzay yeteneğinde, kadınların ise sözel yeteneklerinin erkeklerden daha iyi oldukları yer alır. Ancak Yaşın Dökmen (2004), sözel yetenekte kadınların küçük bir farkla erkeklerden daha iyi olduğu, matematiksel kavramların anlaşılmasında cinsiyetler arasında hiçbir yaş döneminde fark olmadığına, problem çözmede lise ve üniversitede erkeklerin daha iyi olduğu, fen bilimlerinde ise erkeklerin küçük bir farkla kızlardan daha başarılı olduğuna dikkat çeker. Sonuç olarak, kadın ve erkeklerde bazı yeteneklerde farklılıklar olduğu ancak bu farklılığın zannedildiği kadar büyük olmadığı ve kadınların sayısal yetenek gerektiren mühendislik gibi alanlara, erkeklerin de sözel yetenek gerektiren alanlara yönelebilecek yeteneklere sahip olduğu söylenebilir.

2.4.2. Aile

Ebeveynler çocuklarının meslek seçimlerinde aktif rol almak isterler (Yazıcı, 2008). Ancak her ailenin bu süreçte aldığı roller farklılık gösterebilmektedir. Nitekim bazı aileler erken yaşlardan başlayarak ya kendi mesleklerinin ya da bazı işlerin önemli ve itibarlı olduğu yönünde çocuklarını etkilerler, bazı aileler liberal bir tutumla meslek seçiminde çocuklarını tamamen serbest bırakırlar, bazıları da çocuğun yetenek, beceri ve ilgilerini göz önünde

tutarak yol gösterip, meslek seçimi konusunda gereken fedakârlıktan kaçınmazlar. Bazı aileler ise, kendi yaşamlarında gerçekleştiremedikleri arzularını çocuklarının yaşamında gerçekleştirmek isterler ve gencin ilgilerini, yeteneklerini pek fazla göz önünde bulundurmazlar (Özgüven, 2001). Anne babaların meslek seçimindeki bu yaklaşımları dikkate alındığında olumlu olduğu kadar bazen de olumsuz etkilerinin olduğu ileri sürülebilir. Pişkin (2012), gençlerin gerek kendilerini gerekse seçecekleri üst öğrenim kurumlarını ya da meslekleri yeterince tanırsalar dahi üzerlerinde aile baskısını hissettiklerini belirtir ve bu konuda anne-babalar için bir uyarıda bulunmaktadır: anne ve babaların çocuklarının kariyer gelişimine yardım edebilmeleri için kariyer planlaması sürecini ve bu sürecin değişik basamaklarında yapılması gerekenleri de bilmeleri gerekir (Pişkin, 2012). Özetle, meslek seçiminde aile önemli bir etkiye sahip olmakla birlikte bu etki bazen olumlu bazen de olumsuz olabilmektedir.

2.4.3. Sosyo - Ekonomik Düzey

Her insan kazancı ve güvencesi olan bir meslek edinmek ister. Bir kimsenin eğitim basamaklarının hangi noktasına kadar çıkabileceği öncelikle yeteneklerine bağlıdır. Ancak yetenekler çevre desteği ile geliştirilebildiğine göre, bireyin eğitim hedeflerinin belirlenebilmesinde ailenin ekonomik durumu çok önemli bir etkidir (Kuzgun, 2009; Pişkin, 2012). Bir kimsenin ailesinin sosyoekonomik durumu onun göreceği eğitimin düzeyini, o da sonunda seçeceği mesleği belirler (Kuzgun, 2009; Özgüven, 2001). Ekonomik ve kültürel olanakları elverişsiz olan ailelerde genellikle kısa zamanda para getirecek veya mevki sağlayacak bir iş tercih edilir (Özgüven, 2001). Bunun yanı sıra her birey kendi içinde doğduğu ve büyüdüğü sosyal sınıfın bir ürünüdür. Çoğu zaman bireyin benimsediği değerler, sergilediği davranış kalıpları ve yaptığı seçimlerde bu sosyal sınıfın izleri görülür (Pişkin, 2012). Sonuç olarak, ailenin sosyoekonomik düzeyi ve statüsü alınan eğitimin süresini, seçilen mesleği, mesleklere ilişkin geliştirilen değerleri etkilediği söylenebilir.

2.4.4. Çevresel faktörler

Çevre koşulları da bireyin meslek seçiminde etkili olmaktadır (Özgüven, 2001; Yazıcı, 2008). Bireyin yaşadığı bölge, bu bölgede yaygın olan bir iş veya mesleğin bulunması gencin

yapacağı seçimi etkileyebilmektedir. Bireyin sağlık koşulları, beceri ve özellikleri ne olursa olsun, ilk akla gelen meslek ailesinin, evinin bulunduğu yakın çevredeki mesleklerden biri olur. Yakın çevredeki mesleklerin avantajları ve dezavantajları iyi bilindiğinden çevresel koşullar, bir gencin meslek seçiminde “çekici” bir diğeri de “itici” bir etken olabilir (Özgüven, 2001).

2.4.5. Ülkedeki Ekonomik ve Politik Faktörler

Ülkedeki ekonomik ve politik faktörler bireyin meslek seçimini etkileyen bir diğeri faktördür. Ülkede yaşanan çeşitli olumlu ve olumsuz gelişmeler, alınan politik kararlar, ülkenin yaşadığı krizler vb. büyük bir sistemin parçası olan bireyi de etkileyebilmektedir. Bu etkiye verilen önem giderek arttığı ve çeşitli kuramsal yaklaşımlarda vurgulandığı görülmektedir. Bu yaklaşımlar arasında kariyer yelkenlisi modeli ve sistemler kuramı çerçeve çalışması yer alır (Korkut-Owen, 2011).

2.4.6. Rastlantılar

İnsan yaşamının pek çok alanda olduğu gibi, meslek seçiminde de rastlantının rolü oldukça yüksektir. Gençler bazı durumlarda kararsız kalabilmekte ve acil karar vermeleri gereken durumlar yaşayabilmektedirler. Bu nedenle bazen tesadüfen, rastlantısal olarak bir işi kabul edip kendilerini bir mesleğin içinde bulabilmektedirler. Bilinçli bir karar verme durumu söz konusu olmadığı için “rastlantılar” bireyin meslek seçimini önemli düzeyde etkileyebilmektedir (Özgüven, 2001). Bu nedenle, son zamanlarda kariyer danışmanlığı kuramlarında rastlantı ya da şans kavramının da giderek önem kazandığı görülmektedir. Nitekim 2010 yılında Owen ve arkadaşları tarafından geliştirilen kariyer yelkenlisi modelinde (Korkut- Owen, 2011) ve kaos kariyer kuramında Massaglia ve Papenfuss, 2015; Pryor ve Bright, 2005) “şans” kavramının kuramın merkezinde ya da önemli bir noktada yer aldığı dikkat çeker.

2.4.7. Yetenekler

Yetenek, doğuştan getirilen ve çevresel yaşantılara dayalı olarak geliştirilen kapasitedir (Yazıcı, 2008). Bir etkinliği yerine getirmek için sahip olunan bireysel kapasite ya da performans (Kaya, 2011), genel olarak öğrenme gücü veya bir işi ya da görevi diğer insanlardan daha başarılı ve kısa sürede yapabilme becerisidir (Pişkin, 2011). Yetenekler genel ve özel olarak ele alınabilmektedir. Bireyin öğrenebilme gücü genel, özel bir alana ilişkin eğilim ve becerisi ise özel yetenektir (Yazıcı, 2008). Özgüven (2002) genel yeteneğin, bireyin “öğrenme gücü” olarak, formal eğitim ve diğer çevre olanakları ile ne derece öğrenilebileceğinin, ne ölçüde bilgi ve beceri kazanılabileceğinin göstergesi olarak kabul edildiğini belirtmektedir. Bunun yanı sıra günümüzde kullanılmakta olan genel yetenek testlerinden elde edilen puanların “kalıtım” ile “çevre ve eğitim” etkinliklerinin bir ürünü olduklarını ifade etmektedir (Özgüven, 2002).

Mesleklerin birbirinden farklı yetenekleri farklı ölçülerde gerektirdiği gerçeği, bir kişinin meslek seçiminde kendi ile ilgili bilmesi gereken en önemli özelliklerden biri olarak yetenekleri ön plana çıkarmaktadır. Yetenekleri hakkındaki bilgi bireyin kendi gücünün sınırlarını fark etmesine ve dolayısıyla meslek seçimi ile ilgili birçok girişimine yön verir (Field, 2008). Kuzgun’a (2003) göre, bireylerin sahip oldukları yetenek düzeyleri birbirinden farklı olmakta ve bu farklılıklar bilgi ve beceri edinmede bireyi diğer bireylerden ayırmaktadır. Yetenek bireyin çevresinde bulunan öğrenme ortamlarından ne derece faydalanabileceğine dair temel bir fikir vermesi açısından bireyin meslek seçimi sürecinde son derece önemli bir yere sahiptir (Kuzgun, 2003). Nitekim çevreye bakıldığında bazı kişilerin bir müzik enstrümanını daha kolay öğrendiklerini, daha güzel resim yapabildikleri gözlemlenebilir. Bu da bazı bireylerin bir iş ya da faaliyeti diğer insanlardan daha hızlı ve kolay yapabildiklerini gösterir (Pişkin, 2011).

Yetenek denildiğinde tek bir alandan söz etmek doğru değildir. Ölçülebilen birçok yetenek alanı bulunur. Bu nedenle meslek seçimini etkileyen en temel etkenlerden biri olan yetenek uzun yıllardır tanımlanmaya ve ölçülmeye çalışılmıştır. İlk olarak 1904 yılında Alfred Binet ve Charles Spearman tarafından Amerikan ordusuna seçilecek askerleri bilişsel yeteneklerine göre sınıflandırma çalışmalarında yetenek testleri kullanılmaya başlanmıştır (Rotundo, 2006). Bu doğrultuda Kuzgun (2003), ölçülebilen yetenekleri dokuza ayırmaktadır. Bunlar: genel yetenek, genel akademik yetenek, sözel akıl yürütme, sözel akıcılık, sayısal akıl yürütme, uzay ilişkilerini görebilme, şekil ilişkilerini görebilme, ayrıntıyı algılayabilme, göz-

el koordinasyonu parmak becerisi, el becerisidir. Her meslek grubunda üyeler yetenek yönünden farklılık gösterirler. Örneğin göz-el koordinasyonu ve tepki hızı pilotluk için çok önemli yeteneklerdir. Buna karşılık sözel yetenek pilotluk için çok kritik bir yetenek değildir.

2.4.8. İlgiler

Meslek gelişimini ve meslek seçimini etkileyen meslek psikolojisi alanında üzerinde en fazla çalışma yapılan diğer bir özellik ise ilgililerdir. Günlük yaşamda birey, bazı etkinliklerde bulunurken zevk aldığı ve bundan dolayı zamanın nasıl geçtiğini anlayamadığı anlar yaşayabilmektedir. Bunun yanında bazı etkinlikleri yaparken zamanın geçmediğini ve sıkıldığını hissedebilir. Bu durumun altında yatan şey, herhangi bir etkinliğe karşı “ilgili” ya da “ilgisiz” olmaktır (Pişkin, 2011). Bu duruma paralel olarak ilgi şu şekilde tanımlanır: kişiye, objeye, faaliyetlere yönelik zorlamasız, kendiliğinden bir davranış, kişinin enerjisini yoğunlaştırdığı ve yapmaktan doyum sağladığı etkinliklerdir (Özgüven, 2002). İlk ilgi envanterini geliştiren Strong (1943) ilgiyi, meslek seçiminde bireyin gideceği yere yön veren bir dümen olarak tanımlar. İlgilerin meslek seçiminde bu yön verme işlemini yetenekle ilişkilendiren Strong bu ilişkiyi şöyle ifade etmiştir. Yetenek bir gemiye güç veren ve onu hızlandıran bir motor olarak düşünülürse, ilgi bu motora yön veren dümen olarak düşünülmelidir (Akt., Hansen, 2005). Bir diğer tanıma göre ilgi, belli etkinliklere isteyerek yönelme, bu etkinlikleri kısıtlayıcı koşullar altında bile başka etkinliklere tercih etme ve bu etkinlikleri yaparken yorgunluk yerine coşku, bıkkınlık yerine devam etme isteği duyma durumlarında varlığına hükmedilen bir iç uyarıcıdır (Kuzgun, 2003).

Çocuklukta çok değişken olan ilgiler, ergenlik ve yetişkinlikle beraber netleşmeye başlar. Birey, artık ilgi alanlarını sınırlandırmaya ve belli ilgi alanlarına yoğunlaşmaya çalışır. Süreklilik kazanan bu ilgiler bireyin ailesi, sosyo-ekonomik durumu, okul ve ilişkide bulunduğu çevrenin etkileşimi ve yaptığı gözlemler sonucu edinilir. İlgiler, kalıtım yoluyla aktarılmamakta, bireyin çeşitli yetenek ve becerilerinin olumlu yönde desteklenmesi ve deneyimlemesi sonucunda ortaya çıkar (Özgüven, 2002). Sonuç olarak, yetişkinliğe doğru daha da netleşen ilgiler, bireyin işini severek, zevk alarak yapmasını sağladığı ve bu nedenle de verimliliği artırdığı söylenebilir.

2.4.9. Değerler

Bireylerin mesleki kararlarını oluştururken üzerinde önemle durmaları gereken diğer bir etmen ise bir mesleğin icra edilmesi sırasında bu mesleğin yürütüldüğü ortam, kazanç, ödül ve vb. sonuçlardan kaynaklanan doyumlarla ilgili bir kavram olan “mesleki değerleridir”. Ancak mesleki değerlere geçmeden önce genel olarak “değer” kavramının neyi ifade ettiği üzerinde durmak gerekmektedir. Bu nedenle aşağıda öncelikle genel olarak “değer” kavramına ve daha sonra da “mesleki değer” kavramına yer verilmiştir.

Bireyin kendisini, toplumun ise bireyi, kontrol etmesini sağlayan unsurların başında değerler gelir. Sahip olunan değerler kişinin toplum içerisindeki statüsünün belirlenmesinde etkili olur. Bu değerler sayesinde birey, diğer insanlar ile etkili iletişime geçebilir ve sosyal konumunun belirlenmesi için uygun bir alt yapı oluşturabilir (Yazıcı, 2006). Değerin anlaşılabilmesi için öncelikli olarak neyi ifade ettiğinin bilinmesi gerekir. Bu kavram günlük hayata yön veren, davranışları etkileyen inanç ve tutumları ifade eder. Bir bakıma iyi ve istendik olan davranış belirleme ölçütü ve nitelendirme kriteridir (Bond, 2016). Çelikkaya (1996) ise değeri; bir toplum, bir inanç, bir ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duygu, düşünüş, davranış, kural ya da kıymetler olarak tanımlar. Değerler, bireyleri belli bir hedefe yönlendiren içsel uyarıcılardır. Özgüven’e göre (2001) değerler, bireyin çeşitli hedeflere ulaşmak için seçenekleri gözden geçirmesini sağlayan güçlü güdüler, herhangi bir fikir, obje ya da kişiye ilişkin neyin iyi/kötü, güzel/çirkin ve işe yarar olup olmadığını belirleyen toplumsal kabul görmüş ve üzerinde karar kılınmış toplumsal ölçütlerdir. Pişkin ise (2011) değeri, ulaşmak istenilen hedeflere ve ideallere atfedilen önem olarak tanımlar. Bir diğer tanıma göre ise, belirli bir insan davranışının veya yaşam amacının, bir diğerinden daha üstün olduğu yönündeki tutarlı ve derin inançtır (Dökmen, 2005). Değerler bireye veya gruba özgü olabilir ve kültürlenme süreci içinde kazanılır (Bond, 2016).

2.5. MESLEKİ DEĞER

Meslek faaliyetleri ile ilgili değerler literatürde mesleki değerler “vocational value” veya “occupational value” olarak adlandırılır. Mesleki değer, kişinin işten beklentileri dâhilinde olan doyum kaynağıdır. Bir taraftan mesleğin içerdiği etkinlikler ile ilgili iken diğer

tarafından o etkinliklerin yapıldığı ortam ve edinilen kazançla ilgili doyumları ifade eder (Kuzgun, 2009). Liptak’a göre (2008) mesleki değerler bir insanın bir meslekte aradığı takım çalışması, işbirliği, arkadaşlık, yaratıcılık, özgürlük, heyecan, çeşitlilik, para, iş güvencesi, saygınlık, terfi, başkalarına yardım etme, sağlık ve kişisel gelişim gibi özellikleri içerir.

Meslek değerlerinin yanı sıra “iş değerleri” de bulunur. Kuzgun (2003) meslek ve iş değerleri arasındaki ayrımı dikkat çekmiştir. İş değerleri, iş ortamının sağladığı doyumu ifade eder. Mesleki değerler ile iş değerleri arasında net bir ayrım yapmak pek mümkün değildir. Ancak mesleki değerler, daha kapsamlı ve iş değerlerini içine alacak şekilde yapılanırlar. Mesleki değerler, hem mesleğin içerdiği etkinlikler hem de o etkinliklerin gerçekleştiği iş ortamı ve elde edilen kazancı ifade ederken; iş değerleri daha çok iş yerinin niteliği ve olanaklarını ifade eder (Kuzgun, 2003).

Meslek, sadece para kazanma ve ekonomik ihtiyaçları karşılama aracı değil aynı zamanda kişinin kendini ifade etme yoludur. Kişi, mesleki etkinlikler yolu ile bir şeyler üreterek yeteneklerini, becerilerini kullanır ve başarılı olarak doyum sağlar. Bu nedenle iş yaşamındaki doyum genel yaşam doyumunu da etkiler (Dökmen, 2005). Bu açıdan bakıldığında birey, yaşamsal amaçlarını iyi belirleyebilmeli ve diğerinden daha üstün tuttuğu değeri ya da değerleri fark edebilmelidir. Bu durum bireyin kendine uygun mesleği seçmesinde ona yardımcı olabilir.

Kişilerin hayatlarında ulaşmak istedikleri amaçları ile değerleri arasında yakın bir ilişki vardır. Kişinin ulaşmak istediği amaçlarına, değerleri yön vermektedir. Daha sonra belirlenen amaçlara ulaşmak için uygun davranış sergilenmektedir. Bir bakıma kişi davranışları ile amaçlarını, yani değerlerini gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Ünal ve Erciş, 2006). Bireyin kendi yaşam değerlerinin farkına varması ve bunları bir meslek seçimi sürecine aktarması mesleki değer kavramının temelini oluşturmaktadır (Kuzgun, 2003). Kendini tanıyan bireyin özelliklerinden biri de mesleki değerlerinin farkında olmasıdır. Söz konusu mesleki değerler erken yıllarda çevre ve deneyimlerle biçimlenmektedir. Özellikle ebeveynler, kardeşler, arkadaşlar, öğretmenler, komşular ve son zamanlarda sinema filmleri bireyin mesleki değerleri üzerinde etkilidir (Liptak, 2008).

Lincoln-Douglas (2016), yaptığı çalışmada değerleri altı ayrı grupta toplamıştır. Bu değerler aşağıdaki gibidir.

- Evrensel değerler (insan saygınlığı, barış);
- Araç değerler (instrumental) (gelişim, ilerleme, özgürlük, bilgiye ulaşma);
- Gerçek değerler (intrinsic) (güzellik, mutluluk);
- Önkoşul değerler (prerequisite) (güvenlik, yargı);
- Olağanüstü değerler (paramount) (özgürlük ya da yaşamın kutsallığı);
- Uygulamalı değerler (bütünlük, sadakat, bağlılık)

Spranger, insanların değer yönelimlerini bireysel değerlerine göre “kuramsal”, “ekonomik”, “estetik”, “sosyal” “politik”, ve “dinsel” değer olarak 6 gruba ayırır (Özgüven 2000).

Yukarıda yer alan değerler daha çok genel değerleri kapsamaktadır. Bunun yanı sıra daha özelde meslek değerleri de çeşitli kategorilere ayrılır. Schwartz değerler teorisinde (1992) meslek değerlerini on ayrı alt başlıkta toplamıştır. Bu değerlerin neler olduğu Tablo 2.1’de yer almaktadır.

Tablodaki söz konusu değer tipleri kendi içinde iki ana boyut üzerinde gruplandırılır. Bunlardan ilki yeniliğe açıklık/muhafazacı yaklaşımdır. Bu boyutun değişime açıklık ucu, öz yönelim ve uyarılım değer tiplerini kapsar. Boyutun korumacı yaklaşım ucu güvenlik, uyma ve geleneksellik değer tiplerinden oluşur. İkinci boyut ise öz aşkınlık / öz genişletim adını almıştır. Bu boyutun öz aşkınlık ucu evrensellik ve iyilikseverlik tiplerini kapsarken öz genişletim ucu ise güç ve başarı tiplerini kapsar (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı 2000).

Tablo-2.1 Schwartz Değerler Listesi

Değer Grupları	Değerler
Güç (power): Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim gücü	Sosyal güç sahibi olmak, Otorite sahibi olmak, Zengin olmak, Toplumdaki görüntüyü koruyabilmek, İnsanlar tarafından benimsenmek
Başarı (achievement): Toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, Yetkin (muktedir) olmak, Hırslı olmak, Sözü geçen biri olmak, Zeki olmak.
Hazcılık (hedonism): Bireysel zevke ve hazzla yönelim	Zevk, Hayattan tat almak
Uyarılım (stimulation): Heyecan ve yenilik arayışı	Cesur olmak, Değişken bir hayat yaşamak, Heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak
Özyönelim (self-direction): Düşünce ve eylemde bağımsızlık	Yaratıcı olmak, Merak duyabilmek, Özgür olmak, Kendi amaçlarını seçebilmek,

	Bağımsız olmak, Kendine saygısı olmak,
Evrenselcilik (universalism): Anlayışlılık, hoşgörü ve tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek	Açık fikirli olmak, Erdemli olmak, Toplumsal adalet, Eşitlik, Dünyaya barış istemek, Güzelliklerle dolu bir dünya , Doğayla bütünlük içinde olma, Çevreyi koruma, İç uyum
İyilikseverlik (benevolence): Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme	Yardımsever olmak, Dürüst olmak, Bağışlayıcı olmak, Sadık olmak, Sorumluluk sahibi olmak, Gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, Manevi bir hayat, Anlamlı bir hayat, Alçak gönüllü olmak
Geleneksellik (tradition): Kültür ya da dinsel töre ve fıkirlere saygı ve bağlılık	Alçakgönüllü olmak, Dindar olmak, Hayatın bana verdiklerini kabullenmek, Geleneklere saygılı olmak, Ilımlı bir hayat (Dünyevi işlerden el ayak çekmek), Mahremiyet
Uyma (confirm) : Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlandırılması	Kıbarlık, İtaatkar olmak, Anne-Babaya ve yaşlılara değer vermek, Kendini denetleyebilmek
Güvenlik (security): Toplumun var olan ilişkilerin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, Temiz olmak, Aile güvenliği, İyiliğe karşılık vermek, Bağlılık duygusu, Sağlıklı olmak

Rosenberg (1957) mesleki değerleri içsel ve dışsal değerler olarak sınıflandırır. Ona göre içsel değerler; yardımcı olmak, insanlarla ilişki, fikirler, yaratıcılıktır. Dışsal değerler ise; gelir, prestij, liderlik, güvenlik ve özgürlüktür (Akt.: Kronus, 1975). Değerleri inceleyen bir diğer kişi ise Leong (1991)'dur. Leong (1991) mesleki değerleri beş grupta ele alır. Bunlar:

- Sosyal (insanlarla çalışmak, yardım etmek),
- Dışsal (para, sosyal statü, ayrıcalık),
- Kendini ifade etme (yaratıcılık/orijinallik, özel becerileri kullanma fırsatı),
- Güç (liderlik, macera)
- Güvenlik değerleridir (Akt., Güler, 2010).

Schein (2007) mesleki değerleri temel yaşantılar, yetenek ve ilgilerde oluştuğunu belirtir ve buna “kariyer çapası” adını verir. Schein (2007) mesleki değerleri 8 ayrı başlık altında inceler. Bunlar:

- Güvenlik ve istikrar
- Özerklik ve bağımsızlık
- Yaşam biçimi
- Teknik ve fonksiyonel yetenekleri kullanma

- Genel yönetim becerilerini kullanma
- Girişimcilik ve yaratıcılık
- Hizmet etme ve kendini adama
- Saf meydan okumadır.

Kuzgun'un (2003) mesleki değerleri diğer yazarlara göre biraz daha geniş çerçevede ele aldığı söylenebilir. Nitekim Kuzgun (2003), mesleki değerleri on beşe ayırmıştır. Bu değerler aşağıdaki gibidir.

- **Bağımsızlık:** Bağımsız olabilme, işini başkalarına bağımlı olmadan istediği gibi yapabilme,
- **Değişiklik:** İşlerin çeşitli olması ve sürekli değişik etkinlikler yapabilme olanağı tanınması,
- **Düzenli ve Kararlı Bir Yaşam Sürme:** Çalışma saatlerinin ve yapılan işlerin düzenli olması ve düzenli bir gelire sahip olma,
- **İlerleme:** Bilgi ve becerileri geliştirerek meslekte ilerleme olanakları,
- **İlgileri Geliştirme:** Hoşa giden etkinliklerde bulunma, ilgi çekici işler yapma,
- **İşbirliği:** Başkalarına danışarak, sorumluluğu başkaları ile paylaşarak çalışabilme,
- **Kazanç:** Çok para kazanma ve yüksek hayat standartlarında yaşama,
- **Liderlik:** Başkalarını yönetebilecek bir konumda olma,
- **Risk Alma:** Bazı tehlikeleri göze alarak daha çok kazanç veya daha üst düzeydeki yerlere gelme,
- **Sosyal Güvence:** İşsiz kalmama veya gelecekte kendini güvende hissedecek bir gelire veya emeklilik gibi olanaklara sahip olma,
- **Toplumsal Saygınlık:** Toplumda saygın bir yer edinme, yaptıklarından ötürü onurlandırılma,
- **Ün - şöhret Sahibi Olma:** Herkes tarafından bilinen bir kişi olma, adını duyurma,
- **Yaratıcılık:** Yeni, özgün şeyler ve fikirler ortaya koyabilme ve bunları uygulayabilme,

- **Yarışma:** Yarışarak başkalarından üstün olduğunu kanıtlama,
- **Yeteneği Kullanma ve Geliştirme:** Yeteneklere uygun işler yapma ve yetenekleri geliştirme.

Sharf'ın da (2002) değerleri detaylı bir şekilde sınıflandırdığı görülmektedir. Sharf (2002) değerleri genel değer ve işe ilişkin değer olarak iki ayrı kategoride ele almıştır. Genel değerler arasında; ekonomik, estetik, sosyal, siyasi, dini, kuramsal değerler yer alır. Bununla birlikte işe ilişkin değerler arasında da; yetenek kullanımı, başarı, ilerleme, otorite, başkalarına yardım, ekonomik ödül, özerklik, yaratıcılık, yaşam stili, kişisel gelişim, fiziksel etkinlik, itibar, risk, sosyal etkileşim, sosyal ilişkiler, değişiklik, iş şartları, kültürel yapı, fiziksel yapı, ekonomik güvence bulunur.

Söz konusu mesleki değerler bireyin çevre ile etkileşimi sonucu oluşarak bireyin meslek seçiminde temel yön vericilerden biri olur. Bu nedenle birey, sahip olduğu meslek değerleri bilmeli ve ona doyum sağlayacak bir kariyer tercihinde bulunmalıdır (Akbaba, 2004). Ancak meslek seçimi yapacak olan bireyin bunları tek başına fark edebilmesi her zaman mümkün değildir. Çünkü mesleki değerler, durağan bir yapı sergilemez, yaşantılarla beraber değişen bir yapı gösterir (Reeves ve Karlitz, 2005). Bu nedenle mesleki rehberlik ve danışmanlık yapan uzmanların bireyleri yönlendirecek mesleki değerler hakkında bilgi edinmesi son derece önemlidir (Shoffner, 2006).

2.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Aşağıda öncelikle mesleki değer ile ilgili araştırmalar yer alır. Konu ile ilgili öncelikle yurtdışında yapılan daha sonra ise yurt içinde yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.6.1. Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Schwarzweiler (1960) meslek seçimi ve değer yönelimleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışmaya Kentucky şehrindeki kırsal bölgede bulunan sekiz lisenin üst düzey sınıflarında (senior classes) öğrenim gören 241 kız, 199 erkek öğrenci katılmıştır. Çalışmada 12 mesleki değer yer almaktadır. Bunlar; başarı, maddi rahatlık (gelir düzeyi), sıkı çalışma, zihinsel çalışma, işte yaratıcılık, insanlarla ilişki, topluma hizmet, bireycilik, aile beklentilerine uygunluk, dışsal uyum ve arkadaşlıktır. Çalışmada her bir değer meslek seçimi ile fonksiyonel olarak ilişkili olduğu varsayımı öne sürülmüştür. Çalışmada üç değer yönelim kümesi oluşturulmuş ve bu kümelerin erkek ve kızlar arasındaki farklılığı incelenmiştir. Erkek öğrencilerden birinci değer kümesinde bulunanlar dışsal uyum, sıkı çalışma, güvenlik, gelir düzeyini önemli görmüşlerdir. Bu değer yönelimi düşük statü ve anne babanın düşük SED ile ilişkilidir. İkinci değer kümesinde yer alan erkeklerin; zihinsel çalışma, yaratıcı iş değerlerini önemli gördükleri ve bu bunun da anne babanın yüksek sosyo ekonomik statü ve yüksek SED'i ile ilişkilidir. Üçüncü değer kümesinde yer alan erkekler insanlarla çalışma ve topluma hizmet değerlerini önemli bulmuşlardır. Bu bulgu da anne babanın yüksek statülü işi ve yüksek SED'i ile ilişkilidir. Kızların değer yönelimleri de erkeklerin sonuçları ile benzerdir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular, genel hipotezlerden değer yönelimlerinin meslek seçiminde etkili olduğu ve bu değer yönelimlerinin sosyalleşme süreciyle öğrenildiğine destek verir niteliktedir.

Smithers (1968, s. 264) tarafından yapılan çalışmada, üniversite birinci sınıf öğrencilerinin mesleki değerleri araştırılmıştır. Araştırmaya işletme, sanat ve sosyal bilimler, eczacılık, mühendislik ve uygulamalı bilimler alanından 649 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda mühendislik öğrencilerinin en önemli gördükleri mesleki değeri macera iken en düşük mesleki değeri sosyal ilişkilerdir. İşletme öğrencilerinin en yüksek mesleki değerleri para kazanma ve liderlik iken en düşük mesleki değeri başkalarına yardım etmedir. Sanat ve sosyal bilimler öğrencilerinin en yüksek mesleki değerleri yeteneğini kullanma, insanlarla

çalışma ve özgürlük iken en düşük mesleki değerleri para, güvenlik ve statüdür. Eczacılık öğrencilerinin en yüksek mesleki değeri insanlara yardım etmek iken en düşük mesleki değeri orijinal şeyler üretmektir. Uygulamalı bilimler öğrencilerinin en yüksek mesleki değerleri güvenlik ve yaratıcılık iken en düşük mesleki değeri liderliktir.

Ondrack (1973) iki farklı üniversitedeki işletme öğrencilerinin mesleki değerlerini incelemiştir. Çalışmaya Michigan Üniversitesi (N = 55) ve Toronto Üniversitesi ilk dönem tam zamanlı MBA öğrencileri (N = 70) katılmıştır. İşletme öğrencilerine bir meslekte istenen ve istenmeyen özellikleri içeren mesleki değerler envanteri uygulanmıştır. Katılımcılardan ideal bir mesleği hayal etmeleri ve daha sonra bu mesleği kendileri için ideal kılan özellikleri listelemeleri istenmiştir. Sonuçlar içerik analizi kurallarına göre bağımsız değerlendiriciler tarafından kodlanmıştır. Michigan Üniversitesi işletme öğrencilerinin (19 değer) değerleri sırasıyla göre şöyledir: Birinci sırada işin zorluk derecesi, iyi bir gelir, akran kalitesi (quality of peers), ilerleme için fırsatlar, bağımsızlık, toplumsal olarak yararlı iş, bireyi tanıma, seyahat etme fırsatı, çalışma koşulları, statü, kişisel gelişim fırsatı, özel (kişisel) yaşam, adil şirket politikaları ve yönetim, iyi denetim, astlarla iyi ilişkiler, üstlerle iyi ilişkilerdir. Toronto Üniversitesi İşletme öğrencilerinin değerleri ise sırasıyla ise şu şekildedir: işin zorluk derecesi, iyi bir gelir, bağımsızlık, akran kalitesi, gelişim için fırsatlar, kişisel gelişim fırsatları, ilerleme için fırsatlar, iyi denetim, bireyi tanıma, seyahat fırsatı, çalışma koşulları, adil şirket politikaları ve yönetim, astlarla iyi ilişkiler, güvenlik, , toplumsal olarak yararlı iş, statü, üstlerle iyi ilişkilerdir. (19 değerden bazıları benzer sırayı paylaştıkları için Michigan Üniversitesi için 12 değer sırası, Toronto Üniversitesi için de 13 değer sırası yer almaktadır.)

Eliznur'un (1984) 369 erkek ve 136 kadın katılımcı ile gerçekleştirdiği çalışmada, iş değerlerinin kültür ve cinsiyet ilişkisi incelenmiştir. Erkeklerin ödemeye, sorumluluğa, bağımsızlığa ve örgütteki etkilere önem verdiği görülürken, kadınların işin anlamlı olması, saygı, üstler ve çalışma arkadaşları ile ilişkiler, çalışma saatleri, iş güvenliği ve işin diğer faydaları gibi değerlere önem verdiği görülmüştür.

Betz ve O'Connell (1989) işe ilişkin değerleri inceleyen yirmi iki çalışmayı incelemiş ve bir derleme çalışması ortaya çıkarmışlardır. Çalışmalar incelendiğinde, bunların %87,5'inde erkeklerin iş güvenliğine kadınlardan çok önem verdiği, yine çalışmaların %85,8'inde erkeklerin, maddi konulara kadınlardan daha çok önem verdiği görülmüştür. Çalışmaların %89,5'inde ise kadınların yeteneklerini kullanma konusunda erkeklerden daha fazla önem verdikleri gözlenmiştir.

Ahmadi, Helms ve Nodoushani'nin (1995) bayan ve erkek muhasebecilerin meslek seçimindeki farklılıklarını ortaya koyan araştırmasında 27 tane değişkenin meslek seçiminde etkili olduğu, düşünülmüşlerdir. Bu değişkenler, cinsiyete göre ayrı olarak yapılan faktör analizleri sonunda 6 ana faktöre indirgenmiştir. Kariyer imkanı, iş güvencesi, meslek kazançları ve dış etkiler hem bayan hem de erkek muhasebecilerin meslek seçimini etkileyen faktörleri arasında yer almakta iken; meslek elastikiyeti sadece kadınlarda, kişisel konular ise sadece erkeklerde önem arz eden kriter olarak dikkate alındığı görülmüştür.

Marini, Fan, Finley ve Beutel (1996), “geleceği görüntüleme” isimli bir proje dâhilinde ABD’ de lise öğrenimi aşamasındaki öğrencilerin iş değerlerinin cinsiyet ile ilişkisini incelemişlerdir. 20 yıllık bir süreçte gerçekleşen bu çalışmada, dışsal değerlerde cinsiyetin çok etkin olmadığı, ancak içsel değerlerde cinsiyetin rolü olduğu vurgulanmıştır. Kadınların yardımseverlik, arkadaşlar ile ilişkiler gibi sosyal değerlerde erkeklere göre daha çok önem verdikleri görülmüştür.

Saad ve Isralowitz (1997) tarafından yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin mesleki değerleri araştırılmıştır. Araştırmaya 820 (391 erkek ve 429 kız) üniversite öğrencisi katılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda kız öğrencilerin sosyal katılım, kültürel ve estetik ilgi ve diğer bireylerle iletişim kurma değerlerini daha öncelikli olarak tercih ettikleri, erkek öğrencilerin ise bilgiyi geliştirme, risk alma ve yönetim gibi mesleki değerleri daha öncelikli olarak tercih ettikleri görülmüştür. Bunun yanında sosyal bilimlerde okuyan öğrencilerin bilgiyi geliştirme, kendi iş tarzını oluşturma, gelir, yöneticilik ve tanınma değerlerini öncelikli olarak sıraladıkları, mühendislik ve tıp öğrencilerinin ise yaratıcılık, kendi iş tarzlarını oluşturma, başarılı olma, prestij, risk alma ve yöneticilik gibi değerleri daha öncelikli olarak sıraladıkları belirlenmiştir.

Myry ve Helkama (2001)’in işletme, sosyal bilimler ve teknik alanda eğitim gören öğrenciler arasında yaptığı araştırma sonuçları incelendiğinde değer öncelikleri bakımından farklılıklar olduğu gözlenmiştir. İşletme öğrencileri güç ve başarı değerlerini ön sıraya koyarken, sosyal bilim öğrencileri için yardımseverlik, maneviyatçılık ve evrensellik değerleri ön sırada yer almaktadır. Teknik alanda eğitim gören öğrencilerde ise güvenliğin, diğer değerlerden daha önemli olduğu görülmüştür.

Thorpe ve Loo (2003), hemşirelik yüksekokulu öğrencileri ile işletme bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin değerler profilini karşılaştırmaya dönük

araştırmalarında, farklı mesleki tercihlere sahip öğrencilerin yaşam rollerini belirlemeye çalışmışlardır. Bu çalışma sonucunda hemşirelik bölümü öğrencilerinin sahip olduğu en önemli değerler; “kişisel gelişim” ve “yardımseverlik” olarak belirlenmiştir. Ayrıca hemşirelik bölümü öğrencileri ile işletme bölümü öğrencileri arasında belirgin değer farkları saptanmıştır.

Hwang ve Polachek (2004), 1993-1998 yıllarını Kore ve ABD işgücünü farklı faktörlere göre karşılaştırdıkları çalışmalarında, erkeklerin çalıştıkları alanlarda daha az iletişim ve daha çok fiziksel güç ve sert hayat koşulları gerektiren işler olduklarını gözlemişlerdir. Bu şartları sağlayan bayanların yoğun ilgi gösterdiği işlerde, yoğun talepten dolayı daha az gelir elde etme söz konusu olmaktadır. Bu çalışma sonucunda, söz konusu iş alanlarında ağır güç gerektiren işler olmasa da, cinsiyete bağlı çalışma saatleri veya seyahat yoğun işlerde dahi farklılıklar oluşabilmektedir.

Knafo ve Sagiv (2004), çalışma değerleri ve meslek arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Bu çalışmada 32 mesleğin değerlerinin ne olduğuna ilişkin bir meslek haritası çıkarılmıştır. Çalışmaya yaş ortalaması 47 olan 652 kişi katılmıştır. Katılımcıların %43’ü erkeklerden %57’si ise kadınlardan oluşmaktadır. Meslekler Holland’ın tipolojisine göre, değerler ise Schwarts’a göre sınıflandırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre: sosyal çevre güç ve başarı ile negatif yönde ilişkili iken; evrensellik ve yardımseverlik değerleriyle pozitif yönde ilişkilidir. Yaratıcılığı gerektiren iş ortamları uyum değeri ile negatif yönde; Araştırmacı iş çevresi öz-yönelim değeri ile (self-direction) pozitif, geleneksellik ile negatif ilişkilidir. Bu bulgular mesleki davranışta değerlerin önemini göstermektedir. Çalışmada ele alınan 32 meslekten 13’ü profesyonel meslektir. Bun mesleklere ilişkin sırasıyla ilk üç mesleki değer şöyledir:

- Bankacı: Güvenlik (4,58), öz yönelim (self-direction) (4,22), evrensellik (4,18)
- Anaokulu Öğretmeni: Yardımseverlik (4,85), evrensellik (4,56), güvenlik (4,53)
- Hemşire: Yardımseverlik (4,91), güvenlik (4,62), evrensellik (4,51)
- Finans Danışmanı: Yardımseverlik (4,71), öz yönelim (4,67), hazcılık (3,99)
- Mühendis: Yardımseverlik (4,61), öz yönelim (4,54), evrensellik (4,52)
- Öğretmen: Yardımseverlik (4,92), evrensellik (4,57), güvenlik (4,51)
- Sanatçı: Yardımseverlik (4,89), evrensellik (4,62), öz yönelim (4,356)
- Sosyal Çalışmacı: Yardımseverlik (5,17), evrensellik (4,73), öz yönelim (3,37)

- Doktor: Yardımseverlik (4,86), evrensellik (4,57), öz yönelim (4,51)
- Psikolojik Danışman: Yardımseverlik (5,24), evrensellik (5,07), öz yönelim (4,24)
- Bilim Adamı: Yardımseverlik (4,98), öz yönelim (4,80), evrensellik (4,52)
- Yaşlı Bakımı (Geriatric aide): Güvenlik (4,79), Yardımseverlik (4,73), evrensellik (4,61)
- Yönetici (Manager): Yardımseverlik (4,97), evrensellik (4,54), öz yönelim (4,45)
- Okul Müdürü (School Principal): Yardımseverlik (4,97), Güvenlik (4,40), Hazcılık (3,38)

Nosse ve Sagiv (2005)'in fizik terapistlerinin değerlerini incelemeye yönelik çalışmalarında, bu meslek grubunun “yardımseverlik” değerine en yüksek değer yönelimi gösterdikleri, değerler sıralamasında en düşük oranda ise “güç” ile ilişkili değerlere yöneldikleri belirlenmiştir.

Moore (2006) tarafından yapılan çalışmada, lise öğrencilerinin mesleki değerleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya 750 öğrenci katılmıştır. Araştırmada öğrencilerin mesleki değerlerini belirlemek için “Minnesota Importance Questionnaire” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda mesleki değerler cinsiyet ve aile değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermemiştir. Bunun yanında statü ve özgecilik mesleki değerlerinde çeşitli ırklardan olan bireylerde farklılıklar görülmüştür.

Duffy ve Sedlacek'in (2007) tarafından yapılan çalışmada, üniversite birinci sınıf öğrencilerinin iş değerleri incelenmiştir. Araştırmaya 3,570 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin ilk dört sırada bulunan iş değerleri (içsel ilgi - %29), (gelir - %20), (sosyal ilişkiler - %15) ve (prestij - %12) olarak sıralanmıştır. Erkek öğrenciler daha çok dışsal iş değerlerini, kızlar ise daha çok sosyal değerleri tercih etmişlerdir. Yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip olan öğrenciler dışsal iş değerlerini daha fazla önemsemişlerdir. Beyaz olan öğrenciler daha çok içsel değerleri önemsemişlerdir.

Rognstad ve Aasland (2007) tarafından yapılan çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin kariyer seçimleri ve mesleki değerleri araştırılmıştır. Araştırmaya 221 kişi katılmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerleri içinde ilk sırayı, insanlarla iletişim, başkalarına yardım etme ve iş güvenliği yer almıştır.

Meikle (2008) tarafından yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin mesleki değerleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda, erkek öğrencilerin gelir ve bağımsızlık gibi mesleki değerlerden yüksek puan aldıkları bunun yanında kız öğrencilerin daha çok başkalarına yardım etme, işbirliği ve iş ve yaşam arasındaki dengeyi içeren mesleki değerlerden daha yüksek puan aldıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Robinson ve Betz (2008) tarafından yapılan çalışmada, Super'in (1970) yılında geliştirmiş olduğu "Super's Work Value Inventory" envanterinin yenileme çalışması yapılmıştır. Araştırmaya 222 erkek ve 202 kız üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada başarı, işbirliği, yaratıcılık, gelir, bağımsızlık, yaşam biçimi, zihinsel becerilerin kullanımı, prestij, güvenlik, yönetim, iş çevresi ve çeşitlilik gibi mesleki değerler cinsiyet ve etnik köken açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda kız öğrencilerin başarı, işbirliği, yaşam biçimi, zihinsel becerilerin kullanımı, prestij, güvenlik ve yönetim gibi mesleki değerleri erkek öğrencilerden daha önemli gördükleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Pascual (2009) tarafından yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin mesleki değerleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya 371 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda çeşitlilik, iyi gelir gücü, bilgi ve boş zamanları değerlendirme mesleki değerlerinde erkek öğrenciler, aile mesleki değerinde ise kız öğrenciler daha yüksek puan almışlardır.

Weisgram, Dinella ve Fulcher (2011) mesleki değerler, algılanan erkeklik / kadınlık, meslekten beklenenler ve bu işlerden algılanan değer kazanımları arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışmaya Doğu, Güney ve Orta Batı Amerika Birleşik Devletleri'nde lisans öğrencisi olan 586 kişinin (185 erkek, 401 kadın) katılmıştır. Araştırma sonuca göre, algılanan kadınlık erkeklik, değer yargıları ve değer kazanımları algısı arasında önemli ilişkiler bulunmuştur. Bir diğer ifadeyle değer yargıları; algılanan kadınlık erkeklik, geleneksellik ve algılanan değer kazanımları arasında aracı bir değişkendir. Bu nedenle meslek tercihinde kişisel değer yargıları ve işle ilgili değerler önemli bir değişkendir.

Eakman (2012) anlamlı bir meslek, mesleki değer ve iyi oluşun kişilik özelliğiyle ilişkisini araştırmıştır. Çalışmaya ABD'de Mountain-West Üniversitesi'nde lisans ve lisansüstü 224 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucuna göre; anlamlı bir meslek ve mesleki değer; yaşam doyumu ve yaşamda anlamı açıklayan/yordayan tek ve en önemli değişkendir.

Deidroff ve Morgeson (2013), işe uyum teorisinden yola çıkarak iş tasarımıyla ilişkili mesleklerde farklı yollar tanımlamışlardır. Bir başka ifadeyle iş tasarımı ve mesleki değerler arasındaki çoklu bağlantıyı araştırmışlardır. Çalışmaya 230 meslekten 805 kişi katılmıştır. Katılımcıların iş deneyimi ortalama 13 yıldır. Çalışmada altı meslek değeri ele alınmıştır. Bunlar: başarı, bağımsızlık, fedakarlık, statü, konfor ve güvenlidir. Araştırma sonucuna göre; meslek değerler ile (occupational-level values) başarı, bağımsızlık, fedakarlık, statü, konfor çeşitli çalışma özellikleri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca iş özelliklerinin mesleki mesleki değerler aracılığıyla bireysel düzeyde iş doyumunu etkileyen anahtar bir mekanizma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.6.2. Mesleki Değerler İle İlgili Yurt İçi Araştırmalar

Kuzgun (1976) tarafından yapılan araştırmada lise öğrencilerinin meslek değerleri ile ilgili yaptığı sıralamada yetenek ve ilgilere uygunluk değerini ön sıralara, toplumsal saygınlık değerini ise son sıraya koydukları görülmüştür. Aynı yıl öğrencilerin üniversite başvuruları incelendiğinde en çok tıp fakültesinin tercih edildiği görülmüştür. Bu durumda tıp fakültesini tercih eden öğrenciler, yetenek ve ilgilerinin tıp alanında uygun olduklarını düşünmektedirler. Birçok öğrenci için bu durum çok da gerçekçi değildir. Tıp fakülteleri toplumsal saygınlığı yüksek bir mesleğe öğrenci yetiştirmektedir ve öğrencilerin seçimlerini toplumsal değeri yüksek meslekler doğrultusunda yaptıkları görülmektedir. Oysa öğrencilere değerleri sıralamaları istendiğinde, bağımsızlık, güvence gibi değerleri seçtikleri görülmüştür. Bu durum öğrencilerin ya gerçeklerin farkında olmadıklarını ya da savunucu tavırlarında dolayı saygınlığı önemli görmediklerini belirttiklerini göstermektedir (Akt.: Kuzgun, 2003).

Güney'in (1982) öğrenciler ile yaptığı araştırmada, meslek seçiminde değerlerin etkisi incelenmiş ve öncelikle öğrencilerden verilen mesleki değerleri sıralamaları istenmiş, daha sonra da arzu ettikleri meslekleri belirtmeleri istenmiştir. Cevaplar incelendiğinde seçilen meslekler ile önem verilen mesleki değerler arasındaki ilişkinin zayıf olduğu görülmüştür. Daha sonra bu tutarsızlık ile ilgili bir rehberlik programı uygulanmış ve değerler meslekler seçiminin yeniden yapılması istenmiştir. Yeni sonuçlar incelendiğinde ise öğrencilerin büyük çoğunluğunun istedikleri mesleklerin sıralarının değişmediği, değerlerin bu meslek sıralamalarına uygun olacak şekilde değiştiği görülmüştür.

Kuşdil ve Kağıtçıbaşı'nın (2000) Türk öğretmenlerin değer yönelimlerini ele aldıkları araştırmada, farklı lise türlerinde eğitim veren öğretmenlerin değer öncelikleri saptanmaya çalışılmıştır. Schwartz'ın Değer Listesi dikkate alınarak yapılan araştırmada en önemli sayılan değer tipleri *evrenselcilik, güvenlik ve iyilikseverlik* değer tipleri olarak saptanmıştır.

Uyguç (2003) cinsiyet, bireysel değerler ve meslek seçimi konusunda Dokuz Eylül Üniversitesi'nin İİBF (N=533) ve Buca Eğitim Fakültesi'nin (N=207) çeşitli bölümlerinde okuyan toplam (740) öğrenci üzerinde çalışma yapmıştır. Öğrencilerin %61,1'i (452 kişi) kadın, %38,9'u (288 kişi) erkektir. Araştırmanın sonuçları, araştırmaya katılan kız ve erkek üniversite öğrencileri arasında, değerlere verdikleri önem dereceleri bakımından, farklılık olduğunu; kız öğrencilerin diğer insanlara ilgiyi ön planda tutan, eşitlik, sosyal onay, yardımseverlik, sevecenlik, kibarlık ve gerçek dostluk gibi dışıl değerlerin yanı sıra ben'e dönük eril değerlere de (mantıklı, hırslı, muktedir, sorumluluk sahibi, bağımsız, özgürlük, heyecanlı bir yaşam, rahat bir yaşam), erkek öğrencilere göre, daha fazla önem verdiklerini; erkek öğrencilerin de, aynı derecede olmasa bile, dışıl değerleri (evrensellik) eril değerlerden daha önde tuttuklarını göstermektedir. Diğer yandan farklı çalışma alanlarına insan gücü yetiştiren İİBF ve Eğitim fakültesi öğrencileri arasında, değerlere verdikleri önem dereceleri bakımından, farklılık olmadığı görülmektedir (Uyguç, 2003).

Erdil (2006) tarafından yapılan çalışmada, Hacettepe Üniversitesi hazırlık sınıfı öğrencilerinin mesleki ilgi ve yetenek alanları ile meslek tercihlerini etkileyen bazı faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Hacettepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Hazırlık sınıfında öğrenim gören 77'si kız 71'i erkek toplam 148 öğrenci katılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin sırasıyla, yaratıcılık, ün sahibi olma ve yeteneği kullanma gibi mesleki değerlere ilk sırada yer verdikleri görülmüştür. Kız öğrencilerin iş ayrıntısı ilgisi, iş birliği, düzenli yaşam, yeteneği kullanma ve yarışma mesleki değerler puan ortalamaları erkek öğrencilerinkinden daha yüksektir. Yine erkeklerin değişiklik mesleki değer puan ortalamaları kız öğrencilerden daha yüksektir. Öğrenci seçme sınavını ilk girişte kazanan öğrencilerin yeteneği kullanma, yarışma ve liderlik mesleki değerler puan ortalamaları sınava iki ve daha fazla giren öğrencilere göre daha yüksektir. Üniversite sınavına üç ve daha fazla giren öğrencilerde iş birliği mesleki değer puan ortalaması ilk girişte kazanan öğrencilere göre daha yüksektir. Ailesi 2000 YTL ve üstü aylık gelire sahip olan öğrencilerin yarışma, kazanç ve ün sahibi olma mesleki değer puan ortalamaları diğer öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksektir.

Kıyak (2006)'ın genel lise öğrencilerinin meslek seçimi yaparken temel aldığı kriterler üzerine yaptığı çalışmasında meslek seçimini etkileyen faktörler genel anlamıyla sıralanmıştır. Bunlar, meslekte iş bulma imkanı, yetenek, ilgi, değerler, kişilik özellikleri (kendini tanıma), mesleğin getirdiği ödüller (para, saygınlık, şöhret vb.) ve ailenin istekleri şeklindedir.

Abdullaeva (2007) tarafından yapılan çalışmada, Kırgızistan, Özbekistan, Azerbaycan ve Türkiye'de okumakta olan üniversite öğrencilerinin girişimcilik ve iş değerleri araştırılmıştır. Araştırmaya toplam 1201 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda Türk öğrencilerin daha çok esnek çalışma, kendini ait hissedebileceği bir iş ortamı, terfi imkânı, görüşlerinin alındığı bir iş gibi bireyselliğin öne çıktığı iş değerlerini önemsediği görülmüştür. Buna karşılık Azeri öğrencilerin diğer insanlara yardım, ülkenin kalkınmasına katkı gibi özellikle toplumsal boyutu içeren iş değerlerini öne çıkardıkları görülmüştür. Kırgız öğrenciler ilginçlik, Özbek öğrenciler ise eğlenmek ve yüksek ücret almak gibi iş değerlerini daha fazla önemsedikleri görülmüştür.

Genç, Kaya ve Genç (2007) İnönü Üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinin meslek seçiminde rol oynayabileceği düşünülen etmenleri incelemişlerdir. Çalışma 2002-2003 eğitim yılında 364 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin 248'i (%68.1) erkek, 116'sı (31.9) kadındır. Öğrencilerin tıp fakültesini seçmedeki en önemli ilk beş etmen sırayla insanlara yardım isteği (ortalama 4.27 puan), okulda başarılı öğrenci olma (3.89), tıbbı ilgi duyma (3,84), hekimliğin saygın meslek olduğunu düşünme (3,82) ve tıbbı yeteneği olduğunu (3,73) düşünmedir.

Uğurlu (2007) tarafından yapılan çalışmada, lise öğrencilerinin en çok önem verdikleri kariyer değerleri belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 111 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, lise öğrencilerinin en önem verdikleri kariyer değerleri sırası ile ekonomik kazanç, toplumsal saygınlık ve sosyal güvencedir. Ayrıca kariyer değerlerinin cinsiyet, bölüm, sınıf, anne ve babanın eğitim durumu gibi değişkenlere göre farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Özden (2007), Spranger'in değerler sınıflandırmasını dikkate alarak üniversite öğrencilerinin değerlerini ele aldığı araştırmasında ise; farklı fakültelerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin değerlerinin farklılaşıp farklılaşmadığı sınıanmıştır. Mimarlık, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik Fakülteleri'nde *estetik* değer bakımından istatistiki olarak anlamlı farklılık elde edilmiştir. *Estetik* değer puanı Mimarlık, Hukuk,

İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri'nde Mühendislik Fakültesi'ne göre yüksek elde edilmiştir.

Özmete (2007)'nin Rokeach'in değerler çalışmasını dikkate alarak gerçekleştirdiği araştırmasında, üniversite öğrencilerinin değer yönelimlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında; rahat bir yaşam, heyecanlı bir yaşam, eşitlik, özgürlük, mutluluk, sevgi, zevk ve bilgelik, barış içinde bir dünya değerleri bakımından anlamlı farklılık bulunmaktadır. Barış içinde bir dünya değerini erkek öğrencilerin öncelikli gördüğü, sayılan diğer değerleri ise kız öğrencilerin öncelikli gördüğü anlaşılmaktadır. Bu çalışmada araçsal değerler bakımından hırslı olma, temizlik ve hayal gücü kuvvetli olma değerlerinin cinsiyetler arasında anlamlı farklılık gösterdiği ve bu değerleri erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre öncelikli gördüğü saptanmıştır.

Ünal ve arkadaşları (2008) hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik mesleğini seçme nedenlerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın örneklemini iki ayrı hemşirelik yüksekokulunda 2005-2006 eğitim öğretim yılında öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 295 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin % 45.8'inde hemşirelik bölümü ilk 5 tercih arasındadır. Tercih nedenleri, açıkta kalmama/aile isteği, insanlara yardım etme isteği, iş bulma kolaylığı, hemşireliğin idealindeki meslek olması ve ailede hemşire olanlara özentü duyma şeklindedir.

Özpancar, Aydın ve Akansel'in (2008), hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleği ile ilgili görüşlerini inceledikleri çalışmaya 2007-2008 yılında Uludağ Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu'nda öğrenim gören 98 (76 kadın, 22 erkek) hemşirelik birinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin % 53'ü iş bulma güvencesi nedeniyle bu bölümü tercih ettikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların %70'i "hemşirelik kadın mesleğidir" ifadesine katılmadığını, %59,2'si "hemşirelik toplumda değer verilen bir meslektir" ve %80,6'sı "erkeklerde hemşirelik yapabilir" ifadesine katılmaktadır.

Yelken (2008), Sakarya il merkezindeki orta öğretim son sınıf öğrencilerinin üniversite tercihlerini etkileyen faktörlerin sosyolojik analizini 593 anket üzerinden yapılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin mesleki tercihlerinin, onların okul türüne, anne-babalarının

mesleklerine ve öğrenim durumlarına, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre farklılık göstermekte olduğu bulunmuştur.

Değirmencioglu (2009) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen ve yöneticilerin mesleki değerleri incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda kadın öğretmen ve yöneticilerin yaratıcılık ve zihinsel teşvik, bağımsız ve üstlerle ilişkiler yaşam tarzı ve arkadaşlarla ilişkiler, çevre, prestij, fedakarlık, güvenlik ve çeşitlilik mesleki değerler puanları erkek öğretmen ve yöneticilerden yüksektir. Erkek öğretmen ve yöneticilerin ise ekonomik faydalar mesleki değerleri kadın öğretmen ve yöneticilerden yüksektir. Dershanelerde çalışan katılımcıların en fazla işlerine değer veren grup, özel eğitim kurumunda çalışanlar iş değerlerine en fazla değer veren ikinci grup, MEB çalışanlarının ise iş değerlerine en az değer veren grup olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca iş değeri ölçeğinde yer alan bağımsızlık ve üstlerle ilişkiler ve çevre alt boyutlarında bekâr çalışanların değer puan ortalamaları evli çalışanları değer puan ortalamalarından yüksek çıkmıştır.

Koca (2009) tarafından yapılan çalışmada, bireysel değerler ile kariyer tercihleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya Çukurova Üniversitesinin İşletme, İnşaat Mühendisliği, Türk Dili ve Edebiyatı ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan 192 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin en çok önem verdikleri bireysel değerler başarı ve evrensellik olarak görülmüştür. Kariyer değerlerinden teknik, girişimcilik, özel yaşam, saygınlık ve rekabetçilik değerlerini tercih eden öğrenciler için en önemli bireysel değer başarı değeridir. Ayrıca güvenlik kariyer değerini tercih eden öğrenciler için en önemli bireysel değer evrensellik değeri olarak belirlenmiştir.

Sarıkaya ve Khorshid (2009), Ege Üniversitesi'ne kayıt yaptıran 1000 öğrenci üzerinde uyguladıkları anket çalışmasını frekans analizleriyle değerlendirmişlerdir. Öğrencilerin tercih edecekleri mesleklere neden olarak; %33,6'sı meslekle ilgili olumlu görüş, %28,2'si iş avantajları, %23,5'i çaresizlik duygusu, %14,7'si ise başkalarının önerileri olarak ifade etmişlerdir.

Güler (2010) tarafından yapılan çalışmada, Meslek Lisesi öğrencilerinin kariyer değer algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya 2009–2010 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul İli Tuzla İlçesindeki meslek liselerinde eğitim alan 323 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda erkek öğrenciler teknik/fonksiyonel, kariyer memnuniyeti, kendini adama ve özerklik/bağımsızlık kariyer değerlerini kız öğrencilere göre daha olumlu değerlendirirken;;

kız öğrenciler, meydan okuma ve hayat tarzı kariyer değerini erkek öğrencilere göre daha olumlu değerlendirdikleri görülmüştür. Araştırma bulguları 12. sınıf öğrencilerinin meydan okuma, kendi adama ve hayat tarzı kariyer değerlerini diğer öğrenci gruplarına göre daha olumlu algıladıkları görülmüştür.

Avcı (2011) Turizm eğitimi alan öğrencilerin iş değerlerinin belirlenmesi ve eğitim aldıkları bölüme göre iş değerlerindeki farklılığı belirlemek amacıyla çalışma yürütmüştür. Çalışmadaki veriler turizm eğitimi alan 435 lisans öğrencisinden toplanmıştır. Elde edilen Bulgulara göre turizm eğitimi alan öğrencilerin iş değerlerinin beş boyutta toplandığı görülür. Bunlar: insan ilişkileri, iş özellikleri, iş ortamı, yenilikçilik ve liderlik özelliklerinin önemli olduğu belirlenmiştir. Cinsiyetler arasındaki farklılığa bakıldığında dört boyutta genel olarak kadınların erkeklere göre daha fazla önem verdikleri görülürken, liderlik boyutunda küçük bir farkla da olsa erkeklerin kadınlara göre daha fazla önem verdikleri görülmüştür.

Çiftçi ve arkadaşları (2011), Sağlık Bilimleri Fakültesini tercih eden öğrencilerin üniversite ve meslek tercihlerinde etkili olan faktörleri incelemişlerdir. Çalışma 2009-2010 yılında Kırıkkale Üniversitesinde 91 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada cinsiyet ve bölüm ya da meslek seçimine bakıldığında, özellikle hemşirelik bölümünün diğer bölümlere oranla daha çok kız öğrenci (%36,2) tarafından tercih edildiği, yine kız öğrenci ağırlığında bunu fizyoterapi ve rehabilitasyon (%27,6) ile çocuk gelişimi (%19) bölümlerinin izlemektedir. Sağlık yönetimi bölümünün erkek ve kız öğrenciler tarafından tercih edilme oranları farklı gibi görünse de, istatistiksel açıdan fark bulunmamaktadır.

İbiş'in (2011) İstanbul ve Gazi üniversitesinde öğrenim gören 152 öğrenci ile yaptığı çalışmada üniversite bölüm seçiminde en fazla etkili olan faktörler;; tercih edilecek bölümden mezun olduğunda sahip olunabilecek meslekte ilerleme imkanlarının olması ve yine mezun olduğunda öğrencilerin sahip olabilecekleri meslekte başarılı olabileceklerini düşünmeleridir. Görüldüğü üzere mesleki değerler ve başarı güdüsü, üniversite bölüm tercihinin etkileme konusunda ön plana çıkmaktadır. Anne ve babaların sahip oldukları meslekler ise üniversite bölüm seçiminde en az etkili olan faktör olarak ortaya çıkmıştır. İlgi, yetenek, mesleki değerler ve psikolojik gereksinimler faktörlerinden etkilenecek seçim yapan kişilerin, bireysel kariyer planlama faaliyetlerine katılma düzeyi daha yüksektir. Erkekler, üniversite bölüm seçiminde mesleki değerler faktöründen bayanlara kıyasla daha fazla etkilenebilirler. Bu doğrultuda mesleğin kazanç düzeyi, mesleğin saygınlığı ve meslekte ilerleme imkânlarının olması gibi "mesleki değer"lerin, bayan öğrencilerin bölüm seçiminde

daha fazla etkili olduğu görülmüştür. Günlük hayatta sıklıkla karşılaşılan bayan ve erkeğin farklı değer yargılarına sahip olması ve farklı çıkarsamalar yapması, araştırmamızda da net bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Köse, Oral ve Türesin Tetik (2014), Y kuşağının ilk yarısında doğanlar ile ikinci yarısında doğanların iş değerleri arasında bir farklılaşma olup olmadığını belirlemiştir. Araştırmada veriler iki ayrı gruptan toplanmıştır. Birinci grup, Y kuşağının ilk yarısında, yani 1980-1989 yılları arasında doğmuş 128 kişiden; ikinci grup 1990-1999 yılları arasında doğan 142 kişiden oluşur. Araştırma toplamda 270 kişilik örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Birinci gruptaki veriler internet üzerinden, mail ve sosyal paylaşım siteleri vasıtasıyla ulaşılan kişilerden toplanırken, ikinci gruptaki veriler Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinden toplanmıştır. Değerler; içsel, dışsal, sosyal ve özgecil ile boş zamana yönelik değerler olarak ele alınmıştır. (Buna göre, içsel değerler maddi olmayan, soyut değerlerdir ve iş süreçleriyle ilgilidirler. Örneğin, işin birey için ilgi çekici olması, onu zorlaması, yaratıcılığını ortaya koymasına izin vermesi, başarıma hissi uyandırması ve otonomi sağlaması içsel iş değerleri arasında sayılabilir. Dışsal iş değerleri ise bunların aksine maddi değerleri kapsarlar ve daha somuttur. Ücret, ödüller, tatil imkânları, çalışma koşulları, emeklilik planı ve iş güvenliği gibi aslında bireyin göreviyle doğrudan ilişkili olmayan değerlerdir.) Araştırma sonucuna göre Y kuşağının ikinci yarısında doğanların dışsal değerlere verdikleri önem, ilk yarısında doğmuş olanlara nazaran anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur. Cinsiyete bağlı olarak yapılan karşılaştırmalarda, kadınların içsel, dışsal ve sosyal-özgecil değerlerinin erkeklere oranla yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Boş zamana yönelik değerler faktöründe ise cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık söz konusu değildir.

Kırağ (2015) hemşirelik mesleğinin seçiminde ilişkili olan faktörleri incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Adnan Menderes Üniversitesi Söke Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünde 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan toplam 49 öğrenci oluşturmuştur. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin %44.9'unun iş bulabilme olanağı nedeniyle hemşirelik mesleğini tercih ettikleri görülmektedir. Araştırmanın diğer sonucuna göre kız öğrencilerin mesleki uygunluk puanı ortalaması 70.35 olarak erkeklerin mesleki uygunluk puanı ortalaması ise 52.31 olarak saptanmıştır ($p<.05$). Kız öğrencilerin hemşirelik mesleğine uygunluğu ve hazır bulunuşluğunun erkek öğrencilere göre daha yük-sek olduğu söylenebilir.

Kıran ve Taşkiran (2015), Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin Meslek Tercihine Etki Eden Faktörlerini kesitsel ve tanımlayıcı yöntemle

araştırmışlardır. Araştırma evrenini, Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesinin birinci sınıfına 2014-2015 eğitim öğretim yılında kayıtlanan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma 102 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin beş farklı tercih sebebi arasında ikinci sırada eczacılığı sevmeye ve ilgi duymaya (%26,5); üçüncü sırada saygı, rahat, kazancı yüksek ve iyi gelecek sunan bir meslek olması %(9,8) yer alır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma evreni, veri toplama aracı ve verilerin analizine ilişkin bilgiler yer alır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Çalışma, toplanan veri bağlamında nicel bir paradigmaya sahiptir. Bu nedenle çalışmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da o anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyen, tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan her neyse onları değiştirme ve etkileme çabası yoktur bu modelde. Bilinmek istenen şey meydana gelir. Amaç o şeyi doğru bir şekilde gözlemleyip belirleyebilmektir. Asıl amaç değiştirmeye kalkmadan gözlemektir. (Karasar,1984) Tarama modelinde bilimin gözleme kaydetme, olaylar arasındaki ilişkileri tespit etme, kontrol edilen değişmez ilişkiler üzerinde genellemelere varma vardır. Bir başka ifadeyle, bilimin tasvir fonksiyonu ön plandadır (Yıldırım,1966)

3.2. ÇALIŞMA EVRENİ

Çalışma evrenini 2015-2016 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Erciyes Üniversitesi'nde en az dört yıllık eğitim alan 29.246 öğrenci oluşturmaktadır. Bu araştırma kapsamında toplamda 3411 öğrenciye ulaşılmıştır. Çalışma evreninde yer alan fakülte-yüksekokul, bölümler ve öğrenci sayıları aşağıda yer alan tablodaki (Tablo-3.1) gibidir.

Tablo 3.1. incelendiğinde araştırmaya Tıp fakültesinden katılan öğrencilerin 77'sinin kadın (%55) 63'ünün Erkek (%45) olmak üzere toplam 140 kişi olduğu ve bunların toplam katılımcıların %4,1'ini oluşturduğu görülmektedir.

Eczacılık fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 75'i kadın (%70,8) 31'i ise erkektir (%29,2). Eczacılık fakültesinden araştırmaya katılan toplam 106 katılımcı çalışma evreninin %3,1'ini oluşturmaktadır.

Diş hekimliği fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 53'ü kadın (%53) 47'si ise erkektir (%47). Diş hekimliği fakültesinden araştırmaya katılan toplam 100 katılımcı çalışma evreninin %2,9'unu oluşturmaktadır.

Tablo 3.1. Katılımcıların Fakülte ve cinsiyetlerine göre dağılımı

Fakülteler	Kadın		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
1. Tıp Fakültesi	77	55	63	45	140	4,1
2. Eczacılık Fakültesi	75	70,8	31	29,2	106	3,1
3. Diş Hekimliği Fakültesi	53	53	47	47	100	2,9
4. Sağlık Bilimleri Fakültesi	92	83,6	18	16,4	110	3,2
5. Veteriner Fakültesi	35	35	65	65	100	2,9
6. Mühendislik Fakültesi	211	36,7	364	63,3	575	16,9
7. Eğitim Fakültesi	228	71,3	92	28,7	320	9,4
8. Hukuk Fakültesi	69	69	31	31	100	2,9
9. Edebiyat Fakültesi	365	76,0	115	24,0	480	14,1
10. Fen Fakültesi	92	57,5	68	42,5	160	4,7
11. İlahiyat Fakültesi	74	74	26	26	100	2,9
12. İletişim Fakültesi	53	44,2	67	55,8	120	3,5
13. İİB Fakültesi	124	62,0	76	38,0	200	5,9
14. Mimarlık Fakültesi	66	66	34	34	100	2,9
15. Turizm Fakültesi	49	49	51	51	100	2,9
16. Ziraat Fakültesi	96	40	144	60	240	7,0
17. Güzel Sanatlar Fakültesi	135	67,5	65	32,5	200	5,9
18. BESYO	49	30,6	111	69,4	160	4,7
Toplam	1943	57	1468	43	3411	100

Sağlık Bilimleri fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 92'si kadın (%83,6) 18'i ise erkektir (%16,4). Sağlık Bilimleri fakültesinden araştırmaya katılan toplam 110 katılımcı çalışma evreninin %3,2'sini oluşturmaktadır.

Veteriner fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 35'i kadın (%35) 65'i ise erkektir (%65). Veteriner fakültesinden araştırmaya katılan toplam 100 katılımcı çalışma evreninin %2,9'unu oluşturmaktadır.

Mühendislik fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 211'i kadın (%36,7) 364'ü ise erkektir (%63,3). Mühendislik fakültesinden araştırmaya katılan toplam 575 katılımcı çalışma evreninin %16,9'unu oluşturmaktadır.

Eğitim fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 228'i kadın (%71,3) 92'si ise erkektir (%28,7). Eğitim fakültesinden araştırmaya katılan toplam 320 katılımcı çalışma evreninin %9,4'ünü oluşturmaktadır.

Hukuk fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 69'u kadın (%69) 31'i ise erkektir (%31). Hukuk fakültesinden araştırmaya katılan toplam 100 katılımcı çalışma evreninin %2,9'unu oluşturmaktadır.

Edebiyat fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 365'i kadın (%76,0) 115'i ise erkektir (%24,0). Edebiyat fakültesinden araştırmaya katılan toplam 480 katılımcı çalışma evreninin %14,1'ini oluşturmaktadır.

Fen fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 92'si kadın (%57,5) 68'i ise erkektir (%42,5). Fen fakültesinden araştırmaya katılan toplam 160 katılımcı çalışma evreninin %4,7'sini oluşturmaktadır.

İlahiyat fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 74'ü kadın (%74) 26'sı ise erkektir (%26). İlahiyat fakültesinden araştırmaya katılan toplam 100 katılımcı çalışma evreninin %2,9'unu oluşturmaktadır.

İletişim fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 53'ü kadın (%44,2) 67'si ise erkektir (%55,8). İletişim fakültesinden araştırmaya katılan toplam 120 katılımcı çalışma evreninin %3,5'ini oluşturmaktadır.

İktisadi ve İdari Bilimler fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 124'ü kadın (%62,0) 76'sı ise erkektir (%38,0). İktisadi ve İdari Bilimler fakültesinden araştırmaya katılan toplam 200 katılımcı çalışma evreninin %5,9'unu oluşturmaktadır.

Mimarlık fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 66'sı kadın (%66) 34'ü ise erkektir (%34). Mimarlık fakültesinden araştırmaya katılan toplam 100 katılımcı çalışma evreninin %2,9'unu oluşturmaktadır.

Turizm fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 49'u kadın (%49) 51'i ise erkektir (%51). Turizm fakültesinden araştırmaya katılan toplam 100 katılımcı çalışma evreninin %2,9'unu oluşturmaktadır.

Ziraat fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 96'sı kadın (%40) 144'ü ise erkektir (%60). Ziraat fakültesinden araştırmaya katılan toplam 240 katılımcı çalışma evreninin %7'sini oluşturmaktadır.

Güzel Sanatlar fakültesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 135'i kadın (%67,5) 65'i ise erkektir (%32,5). Güzel Sanatlar fakültesinden araştırmaya katılan toplam 200 katılımcı çalışma evreninin %5,9'unu oluşturmaktadır.

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundan araştırmaya katılan öğrencilerin 49'u kadın (%30,6) 111'i ise erkektir (%69,4). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundan araştırmaya katılan toplam 160 katılımcı çalışma evreninin %4,7'sini oluşturmaktadır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin meslek seçiminde etkili olduğu düşünülen mesleki değerlerini sıralama yargılarıyla ölçeklemek için araştırmacılar tarafından, bireysel özellikler ve meslek seçiminde etkili olduğu düşünülen mesleki değerlerle ilgili soruların yer aldığı bir veri toplama aracı geliştirilmiştir. Aracın geliştirilmesinde, asıl uygulamanın yapılacağı grubun özelliklerine benzer 30 kişilik bir öğrenci grubundan yararlanılmıştır. Bu gruptan meslek seçiminde kendileri için hangi değerlerin daha önemli olduğunu yazmaları istenmiştir. Verilen yanıtlara içerik çözümlemesi yapılmıştır. Hem içerik çözümlemesinde hem de ilgili literatür incelenerek yapılan çalışmalarda ön plana çıkan 10 meslek değeri saptanmıştır. Bu meslek değerleri şunlardır:

1. Sosyal statü
2. Maddi Kazanç
3. Liderlik
4. Başarı
5. Değişim ve çeşitlilik
6. Rekabet
7. Yaratıcılık
8. Düzenli yaşam
9. İşbirliği
10. Yeteneği Kullanabilme

Bu 10 meslek değerinin yanında öğrencilere analiz süreçlerinde bağımsız değişken olarak kullanılmak üzere; Fakülte, bölüm, cinsiyet, sınıf düzeyi, yaşamını daha çok nerede geçirdiği, ailesinin sosyo-ekonomik durumu, okuduğu programı isteyerek seçip seçmediği, okuduğu programı seçmesinde kimlerin etkili olduğu, okuduğu programdan memnuniyet durumu soruları sorulmuştur.

Hazırlanan veri toplama aracı (Ek-1) için uzman görüşüne başvurulmuş, biçimsel önerilerle ilgili düzeltmeler yapılarak araç uygulamaya hazır duruma getirilmiştir. Ölçek sıralama formunda araştırmaya katılan üniversite öğrencilerine sunulan mesleki değerler yer alacak olup, öğrencilerden bu meslek değerlerini ilkinden sonuncusuna kadar 1'den başlayarak sıralamaları istenmiştir.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin çözümlenmesinde, yargıcı kararlarına dayalı ölçekleme yaklaşımlarından, sıralama yargıları kanunuyla ölçekleme yöntemi kullanılmıştır. Sıralama pek çok alanda uygulama yeri bulunan bir ölçme yöntemi olup, gözlemciyi uyarıcılar arasında mümkün olan en büyük ayrımı yapmaya zorladığından, gözlemcinin bu ayrımı yapabildiği hallerde geçerliği çok yüksek bir ölçek vermekte, bu nedenle iç tutarlılık yüksek olmakta ve sıralama yargılarıyla ölçekleme, bir sıra numarası verilebilecek tüm uyarıcılara uygulanabilmektedir (Turgut ve Baykul, 1992). Bu çalışmada mesleki değerlere ilişkin yargıların toplanması için katılımcılara, meslek seçiminde etkili olduğu düşünülen 10 faktör verilmiştir. Katılımcılardan listedeki Meslek değerlerinin tümünü düşünmeleri ve her bir değeri diğer değerlerle karşılaştırarak bir sıra numarası vermeleri istenmiş ve her bir özelliğe ait frekans değerleri hesaplanmıştır. Bu işlem sonucunda frekans matrisi oluşturulmuştur. Frekans matrisinde yer alan her bir sıra frekansı $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k < i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla hesaplanan $n(S_{ji} > S_{ki})$ (Turgut ve Baykul, 1992) frekansları matrisi oluşturulmuştur.

Oluşturulan $(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları matrisinin sütunlarında yer alan tüm satırlar toplanarak elde edilen frekanslar N^2 'ye bölünerek, oranlar matrisi (P) elde edilmiştir. Oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenerek birim normal sapmalar matrisi elde edilmiştir. Matrisin sonunda her bir sütuna ait değerlerin toplamını gösteren bir satır oluşturularak bu satırdaki her bir z hücre değerinin sütunlar boyunca ortalamaları alınarak ölçek değerleri (S_j) hesaplanmıştır. Eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olanına kaydırılarak ölçek değerleri sıralanmış, bu kaydırmada; eğer en küçük değer negatif ise tüm değerlere bu değer mutlak değeri eklenmiş, en küçük değer pozitif olduğunda ise tüm değerlerden bu değer çıkarılmıştır. Bunun sonucunda her bir kriterin ölçek değeri (S_c) belirlenmeye çalışılmıştır. Veri toplama

aracında yer alan 10 kriterin ölçek değerleri, incelenen tüm bağımsız değişkenler için ayrı ayrı Microsoft Excel programında çözümlenmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Üniversite öğrencilerinin mesleki değer algılarının sıralama yargılarıyla ölçeklenmesine yönelik olarak araştırmanın veri toplama aracıyla toplanan veriler üzerinde yapılan analizler bu bölümde verilmiştir. Bulgular verilirken her fakülte için genel, cinsiyet ve varsa bölüm değişkenlerine göre bir sıra izlenmiştir.

4.1. Tıp Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Tıp fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsiz doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Tıp fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_1'de gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 140'a eşittir.

Tablo 4_1. Tıp fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	27	13	8	42	2	4	9	15	3	17	140
2	26	21	15	28	7	5	12	9	6	11	140
3	20	22	10	23	15	9	11	15	3	12	140
4	18	18	19	16	14	5	16	13	6	15	140
5	10	14	23	6	13	7	15	18	18	16	140
6	5	8	13	8	21	9	15	18	20	23	140
7	8	11	16	3	27	13	14	14	17	17	140
8	12	10	13	3	16	22	14	10	32	8	140
9	11	10	13	3	15	22	19	11	21	15	140
10	3	13	10	8	10	44	15	17	14	6	140
Σsütun	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	1400

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k<i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak

$n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_2'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_2. Tıp fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi

1	-	0,409	0,344	0,590	0,282	0,189	0,317	0,352	0,226	0,377
2	0,591	-	0,431	0,678	0,365	0,255	0,399	0,434	0,300	0,462
3	0,656	0,569	-	0,743	0,427	0,282	0,457	0,496	0,343	0,526
4	0,410	0,322	0,257	-	0,197	0,146	0,241	0,272	0,159	0,291
5	0,718	0,635	0,573	0,803	-	0,321	0,521	0,565	0,406	0,601
6	0,811	0,745	0,718	0,854	0,679	-	0,674	0,701	0,612	0,742
7	0,683	0,601	0,543	0,759	0,479	0,326	-	0,536	0,402	0,570
8	0,648	0,566	0,504	0,728	0,435	0,299	0,464	-	0,361	0,530
9	0,774	0,700	0,657	0,841	0,594	0,388	0,598	0,639	-	0,680
10	0,623	0,538	0,474	0,709	0,399	0,258	0,430	0,470	0,320	-
$\sum_{\text{sütun}}$	5,914	5,086	4,500	6,707	3,857	2,464	4,100	4,464	3,129	4,779

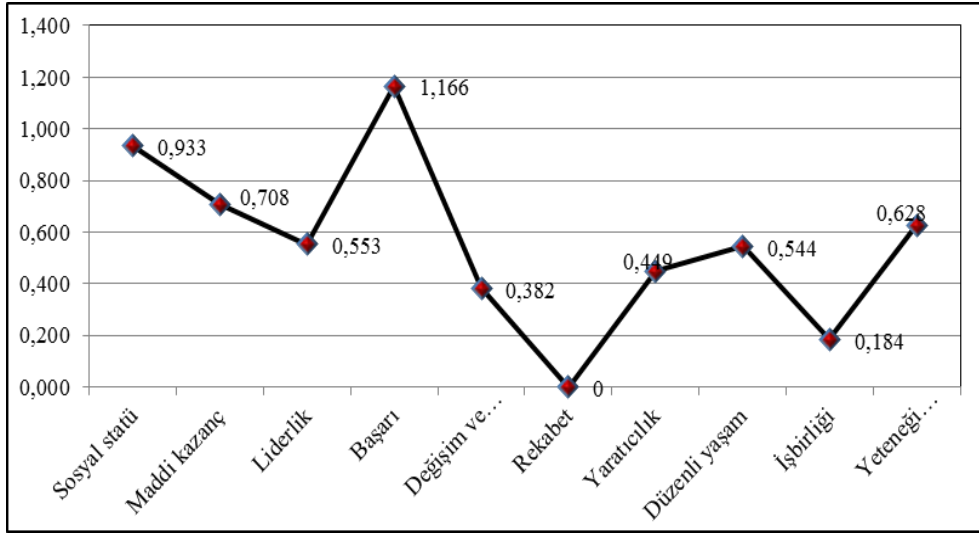
Tablo 4_3'teki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4_3. Tıp fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	-0,229	-0,402	0,226	-0,576	-0,881	-0,477	-0,381	-0,752	-0,313
2	0,229	-	-0,173	0,463	-0,345	-0,660	-0,256	-0,166	-0,525	-0,096
3	0,402	0,173	-	0,654	-0,184	-0,577	-0,109	-0,011	-0,403	0,066
4	-0,226	-0,463	-0,654	-	-0,853	-1,053	-0,705	-0,608	-0,999	-0,552
5	0,576	0,345	0,184	0,853	-	-0,464	0,052	0,163	-0,238	0,255
6	0,881	0,660	0,577	1,053	0,464	-	0,451	0,527	0,285	0,650
7	0,477	0,256	0,109	0,705	-0,052	-0,451	-	0,091	-0,249	0,176
8	0,381	0,166	0,011	0,608	-0,163	-0,527	-0,091	-	-0,357	0,075
9	0,752	0,525	0,403	0,999	0,238	-0,285	0,249	0,357	-	0,468
10	0,313	0,096	-0,066	0,552	-0,255	-0,650	-0,176	-0,075	-0,468	-
$\sum_{\text{süt}}$	3,785	1,530	-0,013	6,114	-1,728	-5,547	-1,061	-0,103	-3,706	0,730
$S_{(j)}$	0,378	0,153	-0,001	0,611	-0,173	-0,555	-0,106	-0,010	-0,371	0,073
$S_{(c)}$	0,933	0,708	0,553	1,166	0,382	0	0,449	0,544	0,184	0,628

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,555” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri olan 0,555 eklenmiştir. Böylece tıp fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 1’de verilmiştir.

Grafik 1. Tıp fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

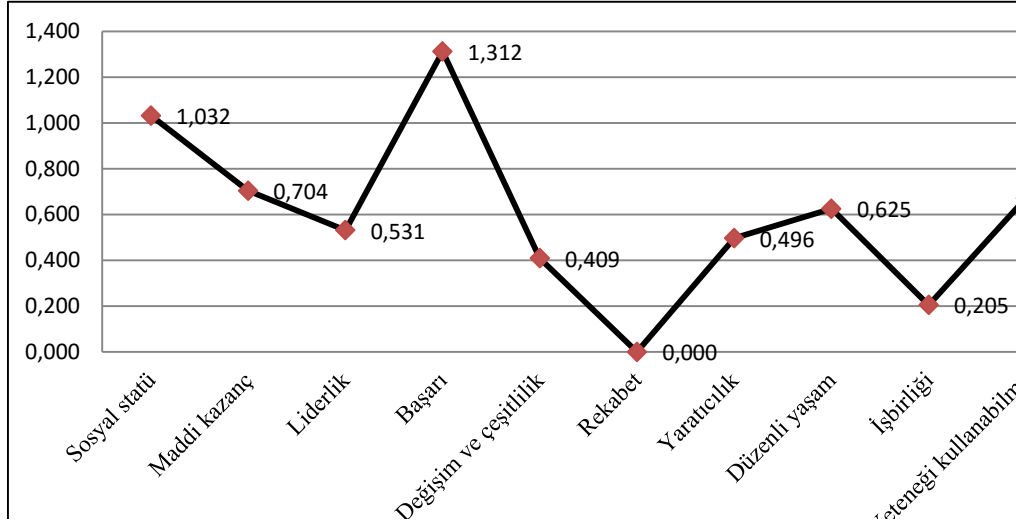

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 1 incelendiğinde, tıp fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “başarı” değerinin en yüksek ölçek değerine sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada sosyal statü, üçüncü sırada maddi kazanç, dördüncü sırada yeteneği kullanabilme, beşinci sırada liderlik, altıncı sırada düzenli yaşam, yedinci sırada yaratıcılık, sekizinci sırada değişim ve çeşitlilik, dokuzuncu sırada işbirliği değerleri yer alırken, en düşük ölçek değeri ise “rekabet” değerine aittir.

Tıp fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 77’ye eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 63’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri eklenerek, meslek

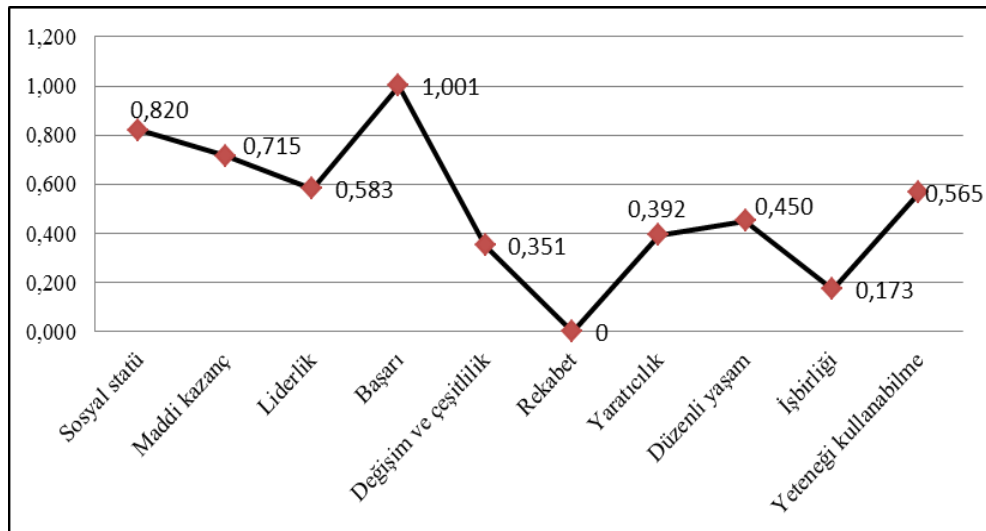
değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Tıp fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 2’de erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 3’de verilmiştir.

Grafik 2. Tıp fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Tıp fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 2 incelendiğinde, tıp fakültesindeki kadın katılımcıların mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “başarı” değerinin en yüksek ölçek değerine sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada sosyal statü, üçüncü sırada maddi kazanç, dördüncü sırada yeteneği kullanabilme, beşinci sırada düzenli yaşam, altıncı sırada liderlik, yedinci sırada yaratıcılık, sekizinci sırada değişim ve çeşitlilik, dokuzuncu sırada işbirliği değerleri yer alırken, en düşük ölçek değeri ise “rekabet” değerine aittir.

Grafik 3. Tıp fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Tıp fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 3 incelendiğinde, tıp fakültesindeki erkek katılımcıların mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “başarı” değerinin en yüksek ölçek değerine sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada sosyal statü, üçüncü sırada maddi kazanç, dördüncü sırada liderlik, beşinci sırada yeteneği kullanabilme, altıncı sırada düzenli yaşam, yedinci sırada yaratıcılık, sekizinci sırada değişim ve çeşitlilik, dokuzuncu sırada işbirliği değerleri yer alırken, en düşük ölçek değeri ise “rekabet” değerine aittir.

4.2. Eczacılık Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Eczacılık fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsizye doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Eczacılık fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_4'de gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 106'ya eşittir.

Tablo 4_4. Eczacılık fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	21	14	5	22	3	2	4	26	0	9	106
2	24	30	5	13	10	1	2	11	4	6	106
3	21	17	6	24	4	3	5	11	1	14	106
4	13	11	13	21	13	2	13	13	3	4	106
5	8	11	17	13	15	8	7	12	6	9	106
6	2	6	15	10	20	9	17	8	8	11	106
7	7	6	18	1	12	8	15	11	10	18	106
8	7	2	7	1	10	15	18	5	27	14	106
9	2	5	13	1	11	22	15	6	20	11	106
10	1	4	7	0	8	36	10	3	27	10	106
Σsütun	106	106	106	106	106	106	106	106	106	106	1060

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k< i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_5'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_5. Eczacılık fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,465	0,228	0,487	0,232	0,098	0,181	0,435	0,097	0,258
2	0,535	-	0,260	0,525	0,265	0,125	0,212	0,469	0,125	0,287
3	0,772	0,740	-	0,804	0,505	0,252	0,421	0,688	0,261	0,491
4	0,513	0,475	0,196	-	0,202	0,071	0,147	0,426	0,065	0,234
5	0,768	0,735	0,495	0,798	-	0,252	0,417	0,685	0,260	0,486
6	0,902	0,875	0,748	0,929	0,748	-	0,690	0,854	0,536	0,727
7	0,819	0,788	0,579	0,853	0,583	0,310	-	0,744	0,327	0,563
8	0,565	0,531	0,312	0,574	0,315	0,146	0,256	-	0,147	0,324
9	0,903	0,875	0,739	0,935	0,740	0,464	0,673	0,853	-	0,715
10	0,742	0,713	0,509	0,766	0,514	0,273	0,437	0,676	0,285	-
$\Sigma_{\text{sütun}}$	6,519	6,198	4,066	6,670	4,104	1,991	3,434	5,830	2,104	4,085

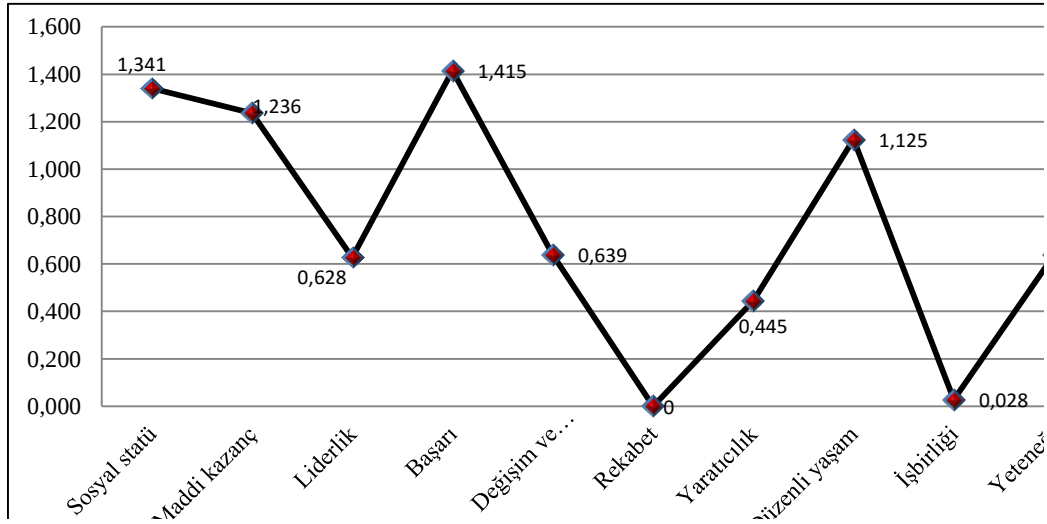
Tablo 4_6'daki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4_6. Eczacılık fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	-0,089	-0,746	-0,034	-0,731	-1,296	-0,910	-0,163	-1,299	-0,648
2	0,089	-	-0,644	0,061	-0,628	-1,153	-0,801	-0,077	-1,150	-0,563
3	0,746	0,644	-	0,855	0,012	-0,667	-0,199	0,490	-0,642	-0,023
4	0,034	-0,061	-0,855	-	-0,833	-1,468	-1,050	-0,188	-1,511	-0,726
5	0,731	0,628	-0,012	0,833	-	-0,668	-0,209	0,482	-0,642	-0,034
6	1,296	1,153	0,667	1,468	0,668	-	0,496	1,053	0,091	0,604
7	0,910	0,801	0,199	1,050	0,209	-0,496	-	0,655	-0,447	0,159
8	0,163	0,077	-0,490	0,188	-0,482	-1,053	-0,655	-	-1,051	-0,456
9	1,299	1,150	0,642	1,511	0,642	-0,091	0,447	1,051	-	0,567
10	0,648	0,563	0,023	0,726	0,034	-0,604	-0,159	0,456	-0,567	-
$\Sigma_{\text{süt.}}$	5,915	4,865	-1,217	6,659	-1,108	-7,495	-3,040	3,760	-7,219	-1,122
$S_{(j)}$	0,592	0,487	-0,122	0,666	-0,111	-0,749	-0,304	0,376	-0,722	-0,112
$S_{(c)}$	1,341	1,236	0,628	1,415	0,639	0,000	0,445	1,125	0,028	0,637

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,749” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerın mutlak değeri olan 0,749 eklenmiştir. Böylece eczacılık fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 4’de verilmiştir.

Grafik 4. Eczacılık fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

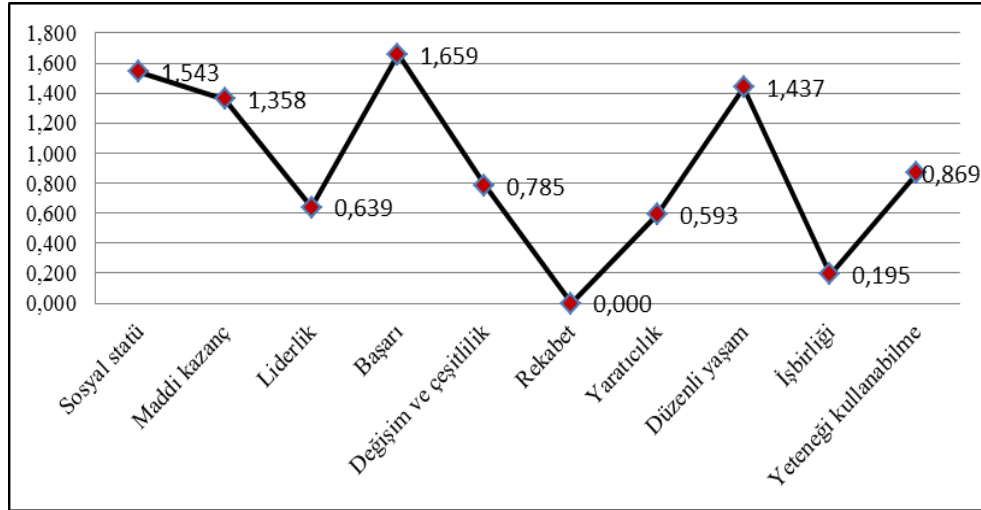

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 4 incelendiğinde, Eczacılık fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “başarı” değeri ilk sırada yer alırken, sosyal statü ikinci, maddi kazanç değeri ise üçüncü sırada yer almaktadır. Bunları takiben dördüncü sırada düzenli yaşam, beşinci sırada yeteneği kullanabilme, altıncı sırada değişim ve çeşitlilik, yedinci sırada liderlik, sekizinci sırada yaratıcılık, dokuzuncu sırada işbirliği bulunmaktadır. En düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Eczacılık fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 75’e eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 31’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z

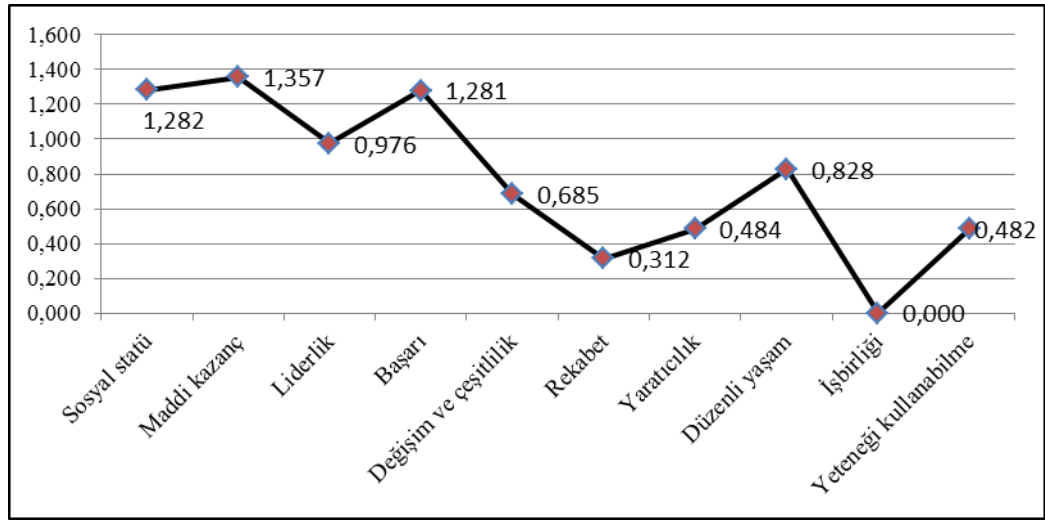
değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerinin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Eczacılık fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 5’te erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 6’da verilmiştir.

Grafik 5. Eczacılık fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Eczacılık fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 5 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü değerinin ikinci ve düzenli yaşam değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla maddi kazanç değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, liderlik değeri yedinci sırada, yaratıcılık değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Eczacılık fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 6. Eczacılık fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Eczacılık fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 6 incelendiğinde, “maddi kazanç” değerinin ilk sırada, sosyal statü değerinin ikinci ve başarı değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Eczacılık fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

4.3. Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Diş Hekimliği fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsiz doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Diş Hekimliği fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_7'de gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 100'e eşittir.

Tablo 4_7. Diş Hekimliği fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	36	23	3	18	1	1	1	11	0	6	100
2	29	30	1	11	2	4	6	9	1	7	100
3	11	15	8	26	6	3	5	18	1	7	100
4	9	12	13	16	3	3	3	23	9	9	100
5	4	7	16	10	16	3	9	6	8	21	100
6	5	2	13	4	18	8	19	8	14	9	100
7	0	0	13	6	12	10	26	11	15	7	100
8	2	0	5	4	22	5	13	9	24	16	100
9	1	6	19	3	13	22	12	2	18	4	100
10	3	5	9	2	7	41	6	3	10	14	100
Σsütun	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1000

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k< i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_8'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_8. Diş Hekimliği fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,418	0,129	0,333	0,102	0,076	0,114	0,260	0,077	0,173
2	0,582	-	0,177	0,407	0,150	0,112	0,165	0,328	0,123	0,225
3	0,871	0,823	-	0,783	0,452	0,277	0,466	0,706	0,390	0,543
4	0,667	0,593	0,217	-	0,174	0,116	0,194	0,407	0,132	0,270
5	0,898	0,850	0,548	0,826	-	0,286	0,518	0,756	0,426	0,593
6	0,924	0,888	0,724	0,884	0,714	-	0,726	0,847	0,666	0,737
7	0,886	0,835	0,535	0,806	0,482	0,274	-	0,733	0,403	0,576
8	0,740	0,672	0,294	0,593	0,244	0,153	0,267	-	0,191	0,345
9	0,923	0,877	0,610	0,868	0,574	0,334	0,597	0,809	-	0,648
10	0,827	0,775	0,458	0,730	0,407	0,263	0,424	0,655	0,352	-
$\Sigma_{\text{sütun}}$	7,320	6,730	3,690	6,230	3,300	1,890	3,470	5,500	2,760	4,110

Tablo 4_9'daki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

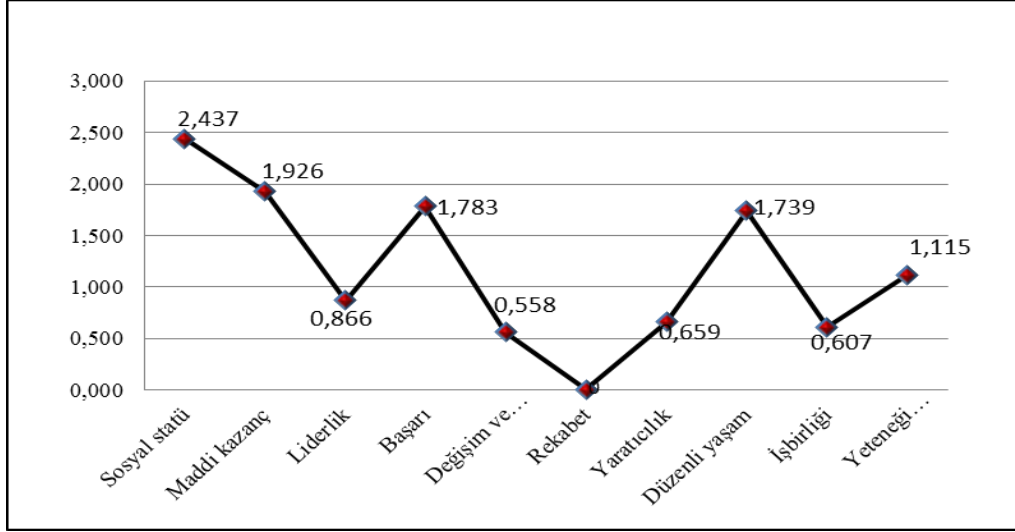
Tablo 4_9. Diş Hekimliği fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	-0,206	-1,133	-0,431	-1,273	-1,434	-1,208	-0,645	-1,429	-0,944
2	0,206	-	-0,925	-0,235	-1,035	-1,215	-0,973	-0,446	-1,158	-0,755
3	1,133	0,925	-	0,784	-0,120	-0,593	-0,087	0,543	-0,280	0,107
4	0,431	0,235	-0,784	-	-0,937	-1,194	-0,863	-0,235	-1,118	-0,612
5	1,273	1,035	0,120	0,937	-	-0,565	0,044	0,692	-0,186	0,235
6	1,434	1,215	0,593	1,194	0,565	-	0,602	1,024	0,429	0,636
7	1,208	0,973	0,087	0,863	-0,044	-0,602	-	0,622	-0,245	0,192
8	0,645	0,446	-0,543	0,235	-0,692	-1,024	-0,622	-	-0,874	-0,398
9	1,429	1,158	0,280	1,118	0,186	-0,429	0,245	0,874	-	0,380
10	0,944	0,755	-0,107	0,612	-0,235	-0,636	-0,192	0,398	-0,380	-
$\Sigma_{\text{süt.}}$	8,701	6,537	-2,411	5,077	-3,586	-7,691	-3,053	2,827	-5,241	-1,161
$S_{(j)}$	0,870	0,654	-0,241	0,508	-0,359	-0,769	-0,305	0,283	-0,524	-0,116
$S_{(c)}$	1,639	1,423	0,528	1,277	0,411	0,000	0,464	1,052	0,245	0,653

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,769” değerine kaydırılmış ve her

ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri olan 0,769 eklenmiştir. Böylece diş hekimliği fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 7’de verilmiştir.

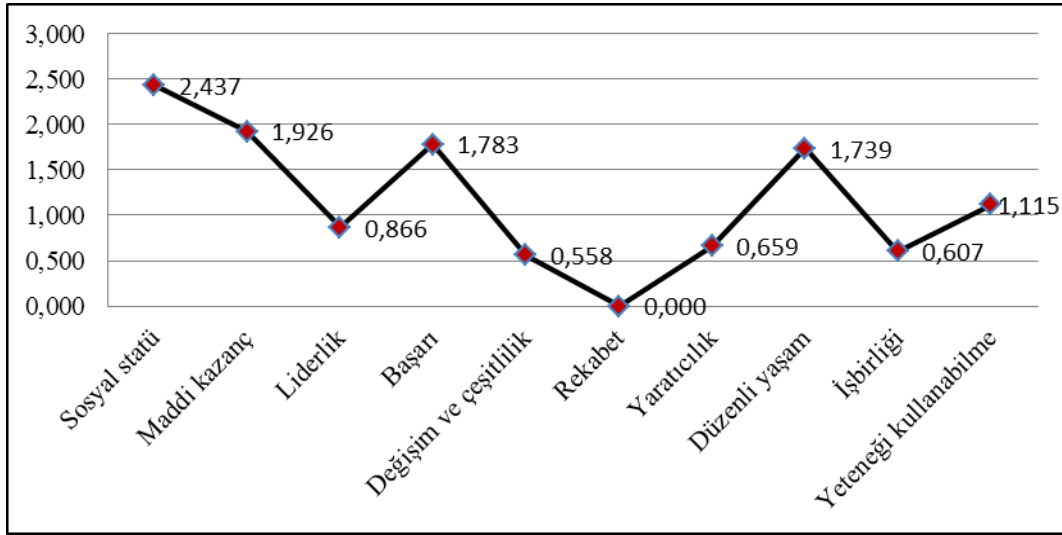
Grafik 7. Diş Hekimliği fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 7 incelendiğinde, diş hekimliği fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde ilk sırada sosyal statü değerinin yer aldığı görülür. İkinci sırada maddi kazanç, üçüncü sırada ise başarı değeri bulunmaktadır. Bunları takip eden değerler sırasıyla; düzenli yaşam, yeteneği kullanabilme, liderlik, yaratıcılık, işbirliği, değişim ve çeşitlilik, son sıradaki değer ise rekabettir.

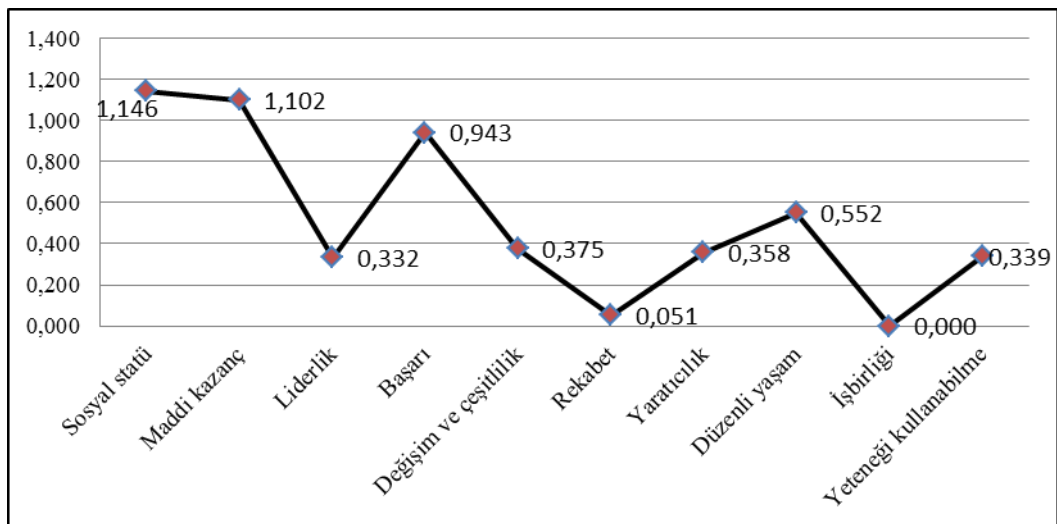
Diş hekimliği fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 53’e eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 47’ye eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Diş hekimliği fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 8’de erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 9’da verilmiştir.

Grafik 8. Diş Hekimliği fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Diş hekimliği fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 8 incelendiğinde, “sosyal statü” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değerinin ikinci ve başarı değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla düzenli yaşam değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, işbirliği değeri sekizinci sırada ve değişim ve çeşitlilik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Diş hekimliği fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 9. Diş Hekimliği fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Diş hekimliğı faköltesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerklerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 9 incelendiğinde, “sosyal statü” değerkinin ilk sırada, maddi kazanç değerkinin ikinci ve başarı değerkinin ise üçüncü sırada yer aldığı görölmektedir. Bunları sırasıyla düzenli yaşam değeri dördüncü sırada, değışim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, yaratıcılık değeri altıncı sırada, yeteneğı kullanabilme değeri yedinci sırada, liderlik değeri sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Diş hekimliğı faköltesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerkinin ise “işbirliğı” değerkine ait olduğı görölmektedir.

4.4. Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Sağlık Bilimleri fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsiz doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Sağlık Bilimleri fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_10'da gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 120'ye eşittir.

Tablo 4_10. Sağlık Bilimleri fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	20	13	5	28	5	2	7	21	3	16	120
2	18	15	7	23	11	2	8	10	8	18	120
3	14	17	7	23	9	1	7	23	2	17	120
4	19	17	14	13	6	1	16	10	13	11	120
5	6	11	16	15	11	6	13	16	14	12	120
6	10	9	17	8	26	5	14	12	7	12	120
7	12	8	7	2	12	17	19	6	26	11	120
8	11	7	17	4	12	14	16	10	17	12	120
9	5	12	17	2	14	25	14	6	18	7	120
10	5	11	13	2	14	47	6	6	12	4	120
Σsütun	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	1200

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k < i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_11'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_11. Sağlık Bilimleri fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,441	0,314	0,610	0,328	0,138	0,345	0,493	0,278	0,477
2	0,559	-	0,374	0,667	0,384	0,190	0,407	0,550	0,341	0,537
3	0,686	0,626	-	0,797	0,505	0,256	0,539	0,680	0,462	0,666
4	0,390	0,333	0,203	-	0,212	0,073	0,227	0,379	0,170	0,363
5	0,672	0,616	0,495	0,788	-	0,249	0,529	0,672	0,450	0,655
6	0,862	0,810	0,744	0,927	0,751	-	0,789	0,859	0,726	0,856
7	0,655	0,593	0,461	0,773	0,471	0,211	-	0,651	0,418	0,634
8	0,507	0,450	0,320	0,621	0,328	0,141	0,349	-	0,283	0,484
9	0,722	0,659	0,538	0,830	0,550	0,274	0,582	0,717	-	0,703
10	0,523	0,463	0,334	0,637	0,345	0,144	0,366	0,516	0,297	-
$\sum_{\text{sütun}}$	5,575	4,992	3,783	6,650	3,875	1,675	4,133	5,517	3,425	5,375

Tablo 4_12’deki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10’a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

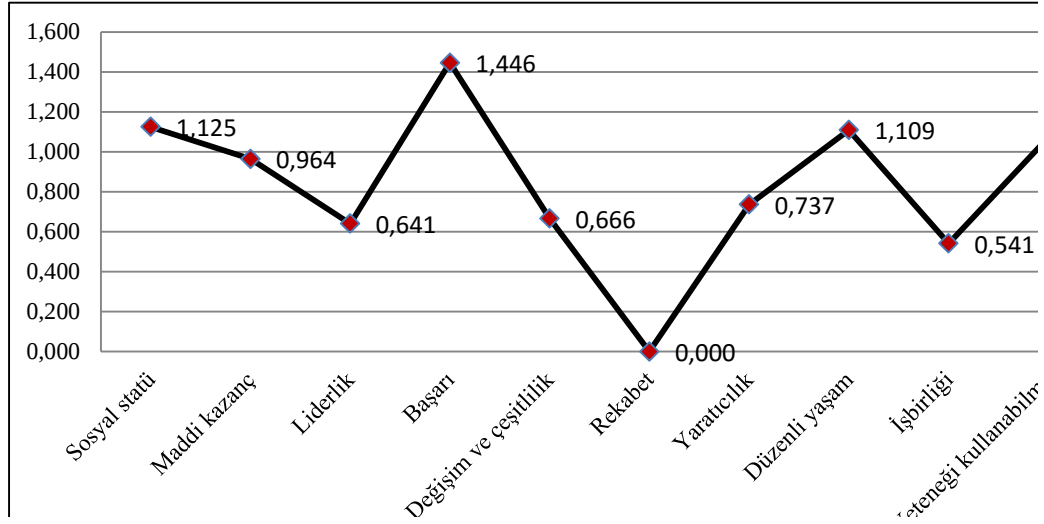
Tablo 4_12. Sağlık Bilimleri fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	-0,148	-0,484	0,280	-0,446	-1,091	-0,398	-0,018	-0,588	-0,057
2	0,148	-	-0,320	0,430	-0,294	-0,878	-0,236	0,125	-0,410	0,093
3	0,484	0,320	-	0,831	0,013	-0,656	0,099	0,468	-0,096	0,429
4	-0,280	-0,430	-0,831	-	-0,800	-1,453	-0,750	-0,307	-0,954	-0,350
5	0,446	0,294	-0,013	0,800	-	-0,678	0,073	0,444	-0,125	0,398
6	1,091	0,878	0,656	1,453	0,678	-	0,803	1,075	0,602	1,063
7	0,398	0,236	-0,099	0,750	-0,073	-0,803	-	0,388	-0,208	0,343
8	0,018	-0,125	-0,468	0,307	-0,444	-1,075	-0,388	-	-0,574	-0,040
9	0,588	0,410	0,096	0,954	0,125	-0,602	0,208	0,574	-	0,534
10	0,057	-0,093	-0,429	0,350	-0,398	-1,063	-0,343	0,040	-0,534	-
$\sum_{\text{süt}}$	2,949	1,342	-1,892	6,157	-1,639	-8,300	-0,932	2,790	-2,887	2,411
$S_{(j)}$	0,295	0,134	-0,189	0,616	-0,164	-0,830	-0,093	0,279	-0,289	0,241
$S_{(c)}$	1,125	0,964	0,641	1,446	0,666	0,000	0,737	1,109	0,541	1,071

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,830” değerine kaydırılmış ve her ölçek

değerine en küçük değerin mutlak değeri olan 0,830 eklenmiştir. Böylece sağlık bilimleri fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 10’da verilmiştir.

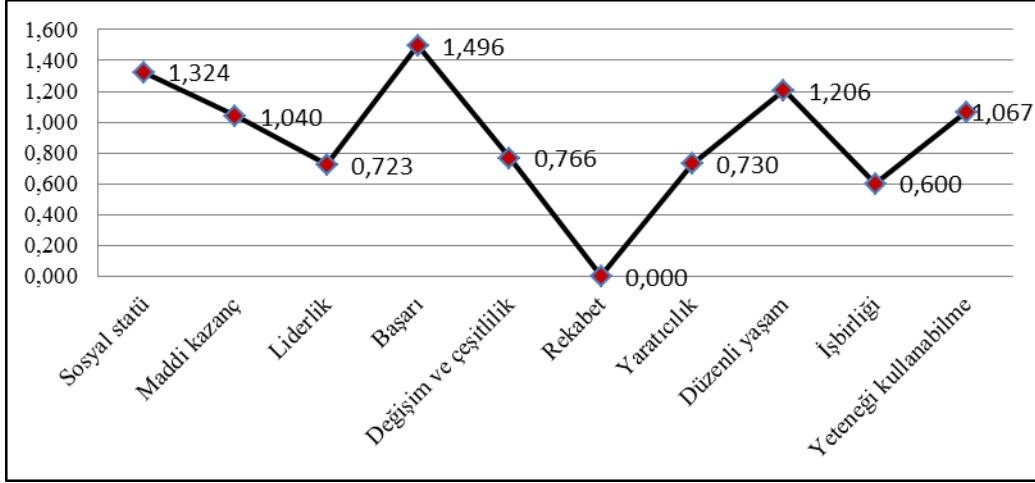
Grafik 10. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 10 incelendiğinde, Sağlık bilimleri fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “başarı” değerinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada sosyal statü ve üçüncü sırada ise düzenli yaşam değeri yer almaktadır. Yeteneği kullanabilme dördüncü, maddi kazanç beşinci, yaratıcılık altıncı, değişim ve çeşitlilik yedinci, liderlik sekizinci, işbirliği dokuzuncu sırada yer alırken, rekabet değerinin onuncu sırada yer aldığı ve en az önem değerine sahip olduğu söylenebilir.

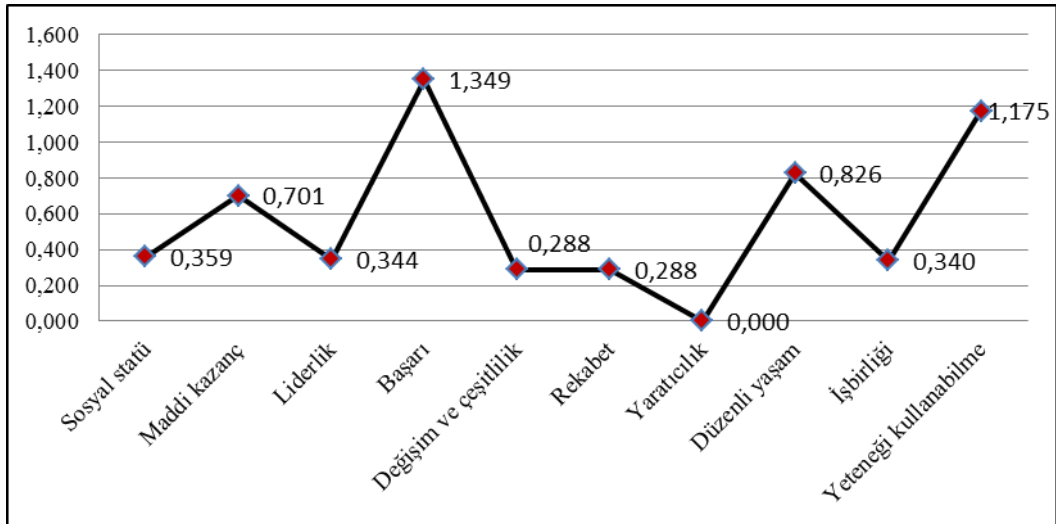
Sağlık bilimleri fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 97’ye eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 23’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Sağlık bilimleri fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 11’de erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 12’de verilmiştir.

Grafik 11. Sağlık bilimleri fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Sağlık bilimleri fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 11 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü değerinin ikinci ve düzenli yaşam değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, maddi kazanç değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, liderlik değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Sağlık bilimleri fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 12. Sağlık bilimleri fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

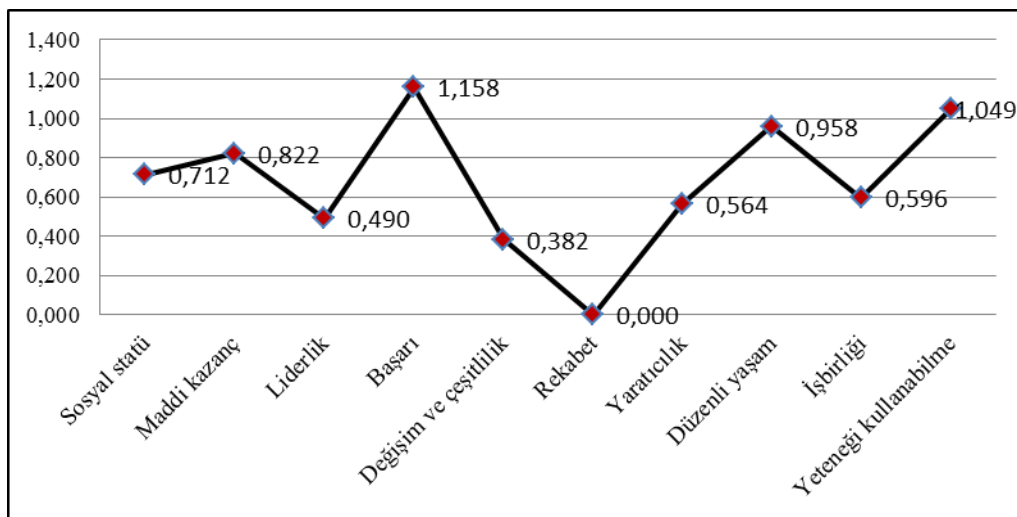

Sağlık bilimleri fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 12 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, yeteneği kullanabilme

değerinin ikinci ve düzenli yaşam değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla maddi kazanç değeri dördüncü sırada, sosyal statü değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, işbirliği değeri yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Sağlık bilimleri fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “yaratıcılık” değerine ait olduğu görülmektedir.

Sağlık bilimleri fakültesindeki katılımcıların bölümlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine hemşirelik bölümündeki katılımcılar için ayrı beslenme ve diyetetik bölümündeki katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Hemşirelik bölümündeki katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam öğrenci sayısı olan 50’ye eşitken, beslenme bölümündeki katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam öğrenci sayısı olan 70’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Sağlık bilimleri fakültesindeki hemşirelik bölümündeki katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 13’de beslenme ve diyetetik bölümündeki katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 14’de verilmiştir.

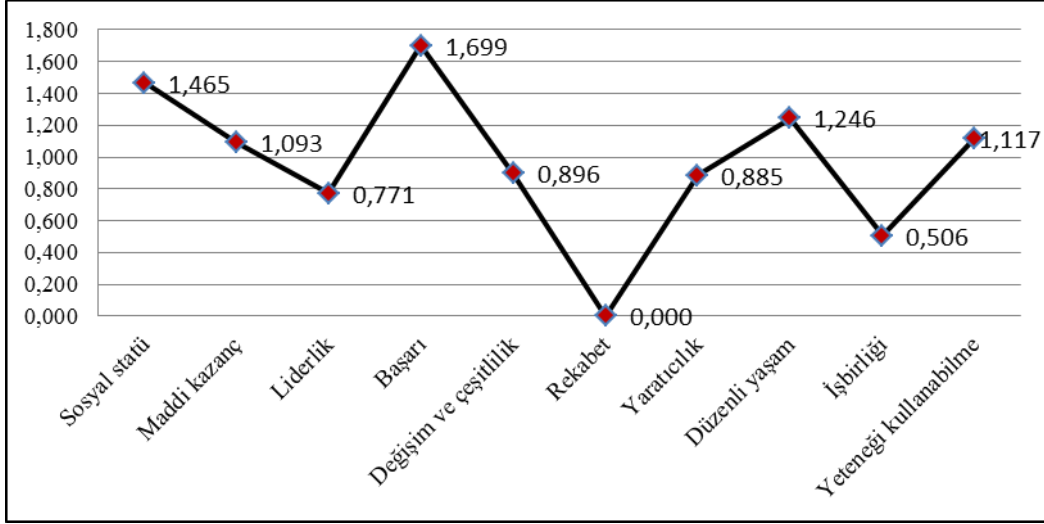
Grafik 13. Sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Sağlık bilimleri fakültesindeki hemşirelik bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 13 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, yeteneği kullanabilme değerinin ikinci ve düzenli yaşam değerinin ise üçüncü sırada

yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla maddi kazanç değeri dördüncü sırada, sosyal statü değeri beşinci sırada, işbirliği değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, liderlik değeri sekizinci sırada ve değişim ve çeşitlilik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Sağlık bilimleri fakültesindeki hemşirelik bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 14. Sağlık bilimleri fakültesi beslenme ve diyetetik bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Sağlık bilimleri fakültesindeki beslenme ve diyetetik bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 14 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü değerinin ikinci ve düzenli yaşam değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, maddi kazanç değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, liderlik sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Sağlık bilimleri fakültesindeki beslenme ve diyetetik bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

4.5. Veteriner Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Veteriner fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsizye doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Veteriner fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_13'de gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 100'e eşittir.

Tablo 4_13. Veteriner fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	19	14	9	15	11	0	9	9	2	12	100
2	6	33	9	14	7	2	5	8	6	10	100
3	15	5	18	15	5	4	6	16	7	9	100
4	15	5	5	17	9	10	9	7	15	8	100
5	4	1	9	13	23	6	8	15	8	13	100
6	4	2	18	9	8	22	14	10	5	8	100
7	15	14	8	4	10	12	19	7	8	3	100
8	10	12	9	4	10	13	9	14	11	8	100
9	10	5	5	5	10	13	11	8	25	8	100
10	2	9	10	4	7	18	10	6	13	21	100
Σsütun	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1000

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k<i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_14'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_14. Veteriner fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,522	0,452	0,549	0,419	0,275	0,377	0,443	0,306	0,407
2	0,478	-	0,427	0,511	0,415	0,284	0,379	0,420	0,301	0,396
3	0,548	0,573	-	0,613	0,479	0,315	0,419	0,498	0,360	0,464
4	0,451	0,489	0,387	-	0,357	0,200	0,307	0,383	0,261	0,366
5	0,581	0,585	0,521	0,643	-	0,334	0,441	0,522	0,385	0,479
6	0,725	0,716	0,685	0,800	0,666	-	0,601	0,686	0,533	0,619
7	0,623	0,621	0,581	0,693	0,559	0,400	-	0,578	0,430	0,525
8	0,557	0,580	0,502	0,617	0,478	0,314	0,422	-	0,358	0,461
9	0,694	0,699	0,640	0,739	0,615	0,467	0,570	0,642	-	0,574
10	0,593	0,604	0,536	0,634	0,521	0,381	0,475	0,539	0,426	-
$\Sigma_{\text{sütun}}$	5,250	5,390	4,730	5,800	4,510	2,970	3,990	4,710	3,360	4,290

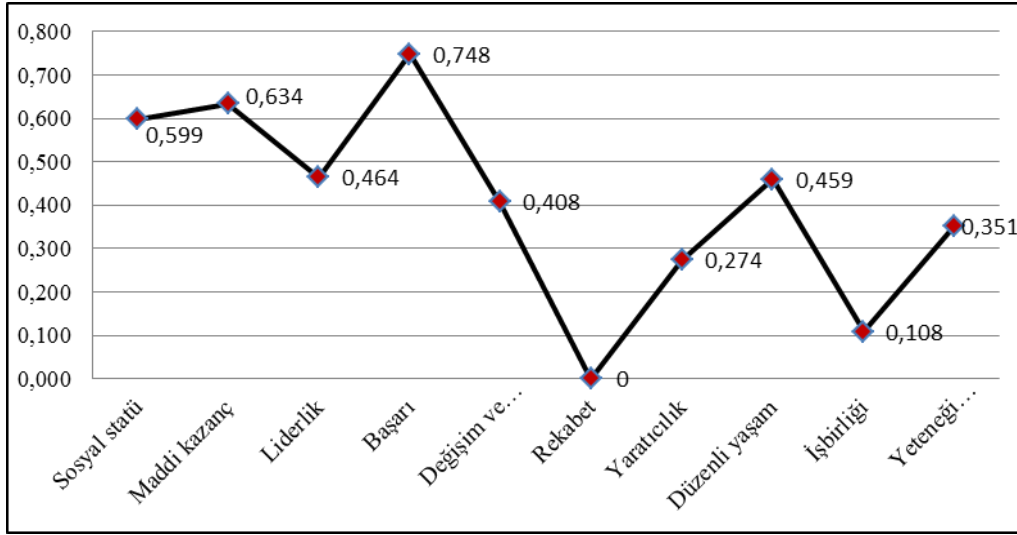
Tablo 4_15'deki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4_15. Veteriner fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	0,056	-0,121	0,123	-0,203	-0,597	-0,313	-0,144	-0,508	-0,236
2	-0,056	-	-0,185	0,027	-0,214	-0,571	-0,308	-0,203	-0,520	-0,265
3	0,121	0,185	-	0,288	-0,052	-0,481	-0,205	-0,006	-0,358	-0,090
4	-0,123	-0,027	-0,288	-	-0,367	-0,843	-0,505	-0,297	-0,641	-0,342
5	0,203	0,214	0,052	0,367	-	-0,428	-0,149	0,055	-0,293	-0,053
6	0,597	0,571	0,481	0,843	0,428	-	0,255	0,485	0,082	0,303
7	0,313	0,308	0,205	0,505	0,149	-0,255	-	0,196	-0,176	0,063
8	0,144	0,203	0,006	0,297	-0,055	-0,485	-0,196	-	-0,363	-0,099
9	0,508	0,520	0,358	0,641	0,293	-0,082	0,176	0,363	-	0,186
10	0,236	0,265	0,090	0,342	0,053	-0,303	-0,063	0,099	-0,186	-
$\Sigma_{\text{süt}}$	1,944	2,295	0,598	3,434	0,031	-4,045	-1,309	0,548	-2,964	-0,533
$S_{(j)}$	0,194	0,230	0,060	0,343	0,003	-0,404	-0,131	0,055	-0,296	-0,053
$S_{(c)}$	0,599	0,634	0,464	0,748	0,408	0,000	0,274	0,459	0,108	0,351

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,404” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerın mutlak değeri olan 0,404 eklenmiştir. Böylece veteriner fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 15’de verilmiştir.

Grafik 15. Veteriner fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

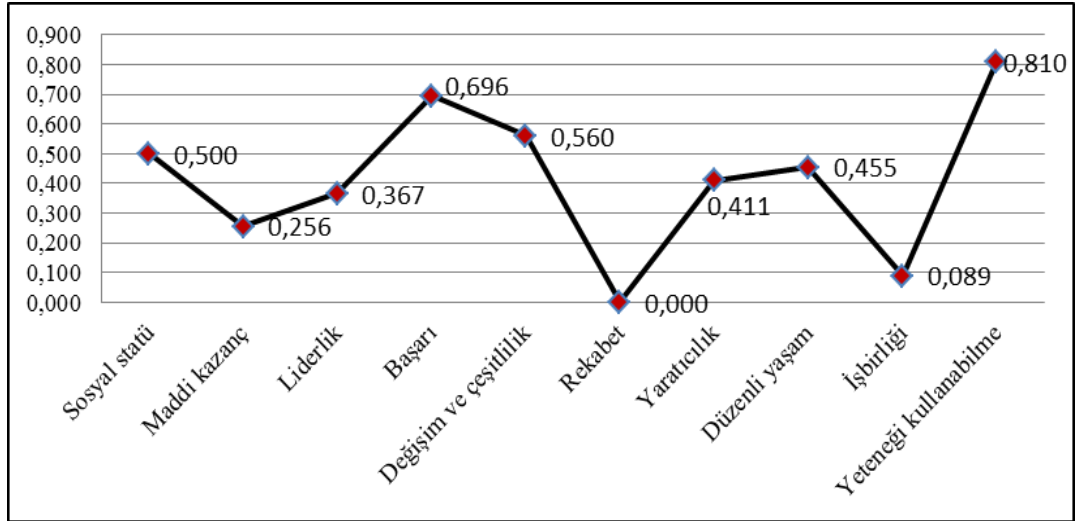

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 15 incelendiğinde, Veteriner fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “başarı” değerinin en yüksek ölçek değerine sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada maddi kazanç, üçüncü sırada ise sosyal statü yer almaktadır. Bunları sırasıyla dördüncü sırada liderlik, beşinci sırada düzenli yaşam, altıncı sırada değişim ve çeşitlilik, yedinci sırada yeteneği kullanabilme, sekizinci sırada yaratıcılık, dokuzuncu sırada işbirliği değerleri izlerken, en düşük ölçek değerinin ise rekabet değerine ait olduğu görülmektedir.

Veteriner fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 35’e eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 65’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Veteriner

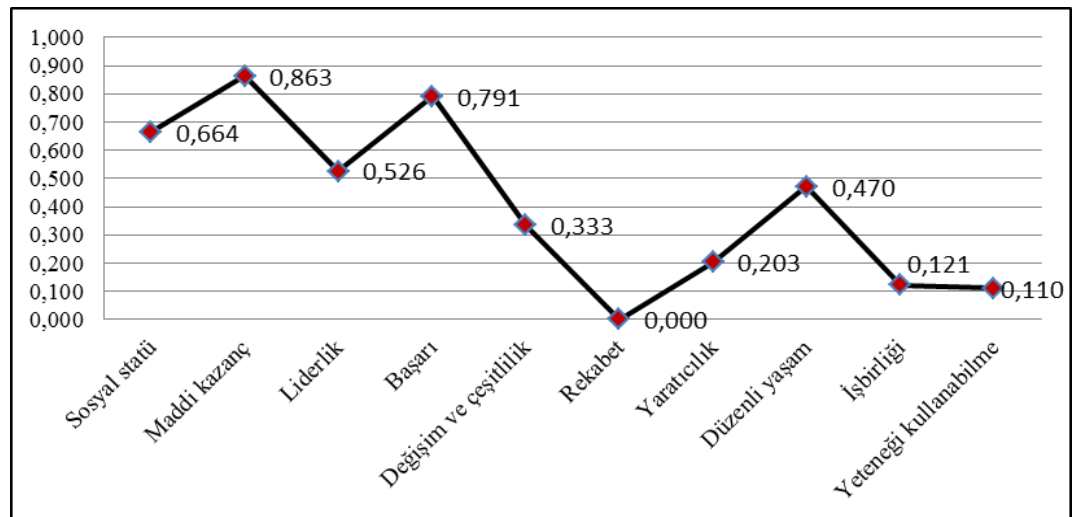
fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 16’da erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 17’de verilmiştir.

Grafik 16. Veteriner fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Veteriner fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 16 incelendiğinde, “yeteneği kullanabilme” değerinin ilk sırada, başarı değerinin ikinci ve değişim ve çeşitlilik değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam değeri beşinci sırada, yaratıcılık değeri altıncı sırada, liderlik değeri yedinci sırada, maddi kazanç değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Veteriner fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 17. Veteriner fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Veteriner fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 17 incelendiğinde, “maddi kazanç” değerinin ilk sırada, başarı değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, işbirliği değeri sekizinci sırada ve yeteneği kullanabilme değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Veteriner fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

4.6. Mühendislik Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Mühendislik fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsiz doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Mühendislik fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_16'da gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 575'e eşittir.

Tablo 4_16. Mühendislik fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	63	110	24	106	56	24	106	34	6	46	575
2	53	94	66	84	53	38	66	33	30	58	575
3	60	70	81	80	63	27	54	41	39	60	575
4	63	47	56	86	65	38	63	53	48	56	575
5	44	43	59	53	72	64	63	53	62	62	575
6	49	48	63	56	67	54	59	65	50	64	575
7	69	37	67	39	56	48	62	64	72	61	575
8	51	48	63	25	44	77	59	60	90	58	575
9	48	49	52	28	60	63	34	79	109	53	575
10	75	29	44	18	39	142	9	93	69	57	575
Σsütun	575	575	575	575	575	575	575	575	575	575	5750

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k-i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_17'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_17. Mühendislik fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,604	0,502	0,639	0,524	0,377	0,596	0,421	0,384	0,498
2	0,396	-	0,387	0,525	0,412	0,282	0,487	0,319	0,279	0,389
3	0,498	0,613	-	0,652	0,523	0,364	0,601	0,410	0,367	0,496
4	0,361	0,475	0,348	-	0,374	0,242	0,451	0,277	0,232	0,351
5	0,476	0,588	0,477	0,626	-	0,345	0,576	0,390	0,348	0,473
6	0,623	0,718	0,636	0,758	0,655	-	0,721	0,550	0,522	0,628
7	0,404	0,513	0,399	0,549	0,424	0,279	-	0,320	0,275	0,399
8	0,579	0,681	0,590	0,723	0,610	0,450	0,680	-	0,467	0,582
9	0,616	0,721	0,633	0,768	0,652	0,478	0,725	0,533	-	0,622
10	0,502	0,611	0,504	0,649	0,527	0,372	0,601	0,418	0,378	-
$\Sigma_{\text{sütun}}$	4,456	5,525	4,475	5,889	4,701	3,190	5,438	3,637	3,252	4,438

Tablo 4_18'deki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

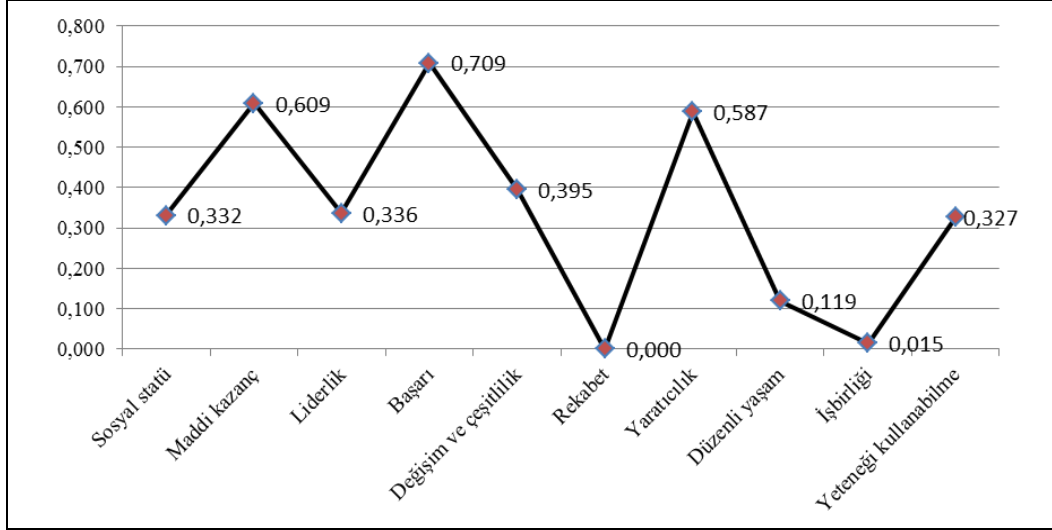
Tablo 4_18. Mühendislik fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	0,265	0,005	0,355	0,060	-0,314	0,242	-0,200	-0,296	-0,004
2	-0,265	-	-0,288	0,064	-0,223	-0,577	-0,033	-0,471	-0,586	-0,282
3	-0,005	0,288	-	0,390	0,059	-0,348	0,257	-0,228	-0,339	-0,010
4	-0,355	-0,064	-0,390	-	-0,321	-0,701	-0,123	-0,591	-0,732	-0,383
5	-0,060	0,223	-0,059	0,321	-	-0,398	0,191	-0,280	-0,390	-0,068
6	0,314	0,577	0,348	0,701	0,398	-	0,585	0,124	0,056	0,326
7	-0,242	0,033	-0,257	0,123	-0,191	-0,585	-	-0,468	-0,599	-0,257
8	0,200	0,471	0,228	0,591	0,280	-0,124	0,468	-	-0,082	0,208
9	0,296	0,586	0,339	0,732	0,390	-0,056	0,599	0,082	-	0,311
10	0,004	0,282	0,010	0,383	0,068	-0,326	0,257	-0,208	-0,311	-
$\Sigma_{\text{süt}}$	-0,113	2,662	-0,064	3,659	0,519	-3,429	2,443	-2,238	-3,279	-0,158
$S_{(j)}$	-0,011	0,266	-0,006	0,366	0,052	-0,343	0,244	-0,224	-0,328	-0,016
$S_{(c)}$	0,332	0,609	0,336	0,709	0,395	0,000	0,587	0,119	0,015	0,327

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,343” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri olan 0,343 eklenmiştir. Böylece Mühendislik

fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 18’de verilmiştir.

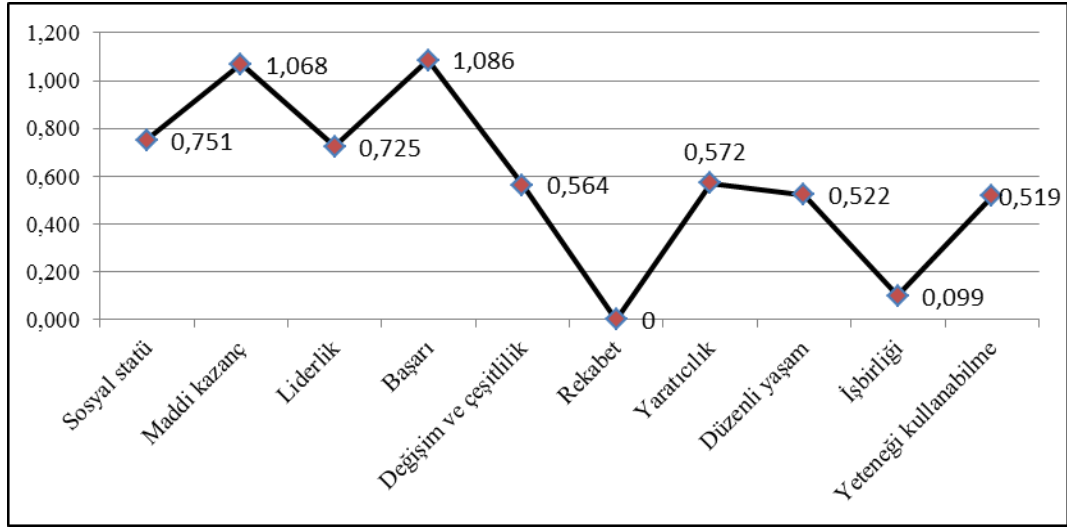
Grafik 18. Mühendislik fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 18 incelendiğinde, Mühendislik fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde ilk sırada yer alan değer başarı iken, ikinci sırada maddi kazanç, üçüncü sırada ise yaratıcılık yer almaktadır. Dördüncü sırada değişim ve çeşitlilik, beşinci sırada liderlik, altıncı sırada yeteneği kullanabilme, yedinci sırada sosyal statü, sekizinci sırada düzenli yaşam, dokuzuncu sırada işbirliği, onuncu ve son sırada ise rekabet değeri olduğu görülmektedir.

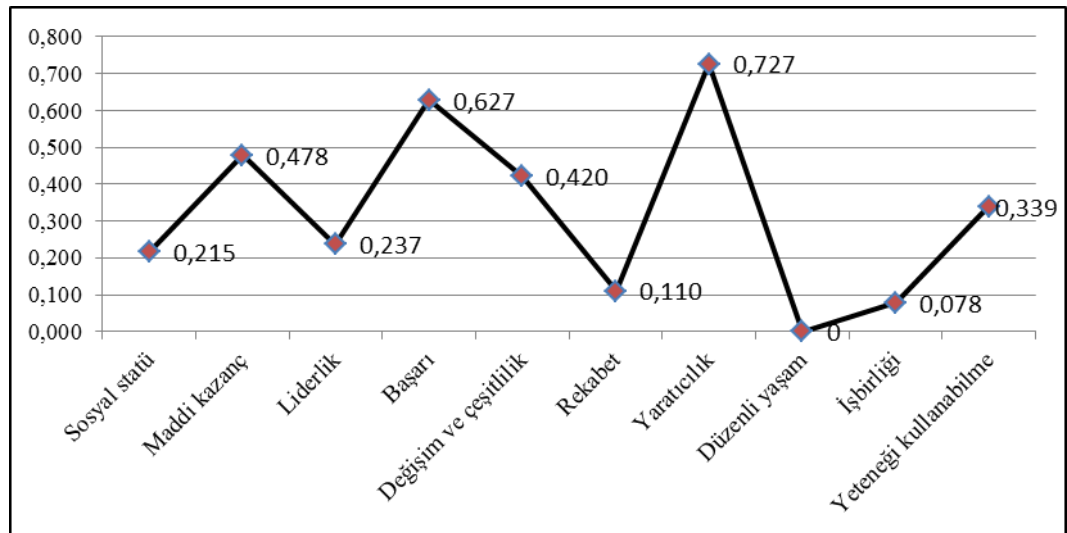
Mühendislik fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 211’e eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 364’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Mühendislik fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 19’da erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 20’de verilmiştir.

Grafik 19. Mühendislik fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Mühendislik fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 19 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, yaratıcılık beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, düzenli yaşam değeri yedinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 20. Mühendislik fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

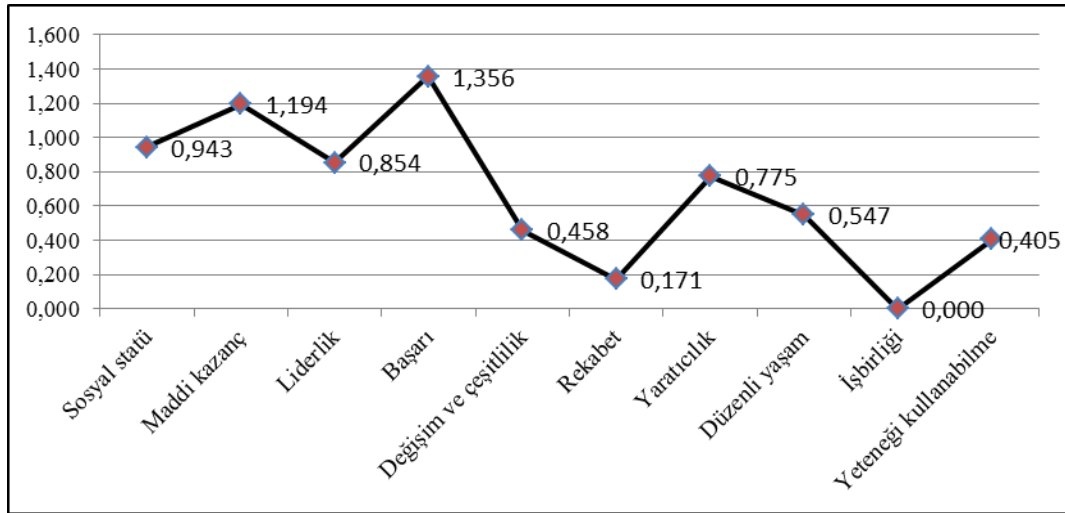

Mühendislik fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 20 incelendiğinde, “yaratıcılık” değerinin ilk sırada, başarı değerinin

ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla değişim ve çeşitlilik değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, sosyal statü değeri yedinci sırada, rekabet değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “düzenli yaşam” değerine ait olduğu görülmektedir.

Mühendislik fakültesindeki katılımcıların bölümlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine Mühendislik fakültesinde bulunan 14 bölüm için ayrı ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Mühendislik fakültesinde bulunan 14 bölümdeki katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 21 ile Grafik 34’e kadar verilmiştir.

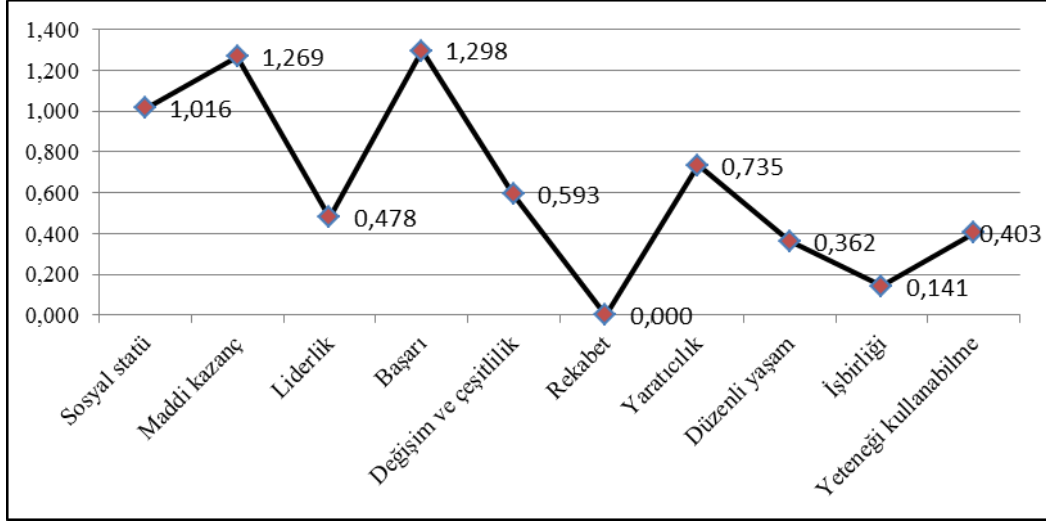
Grafik 21. Mühendislik fakültesi bilgisayar mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Mühendislik fakültesi bilgisayar mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 21 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, yaratıcılık değeri beşinci sırada, düzenli yaşam değeri altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik değeri yedinci sırada, yeteneği

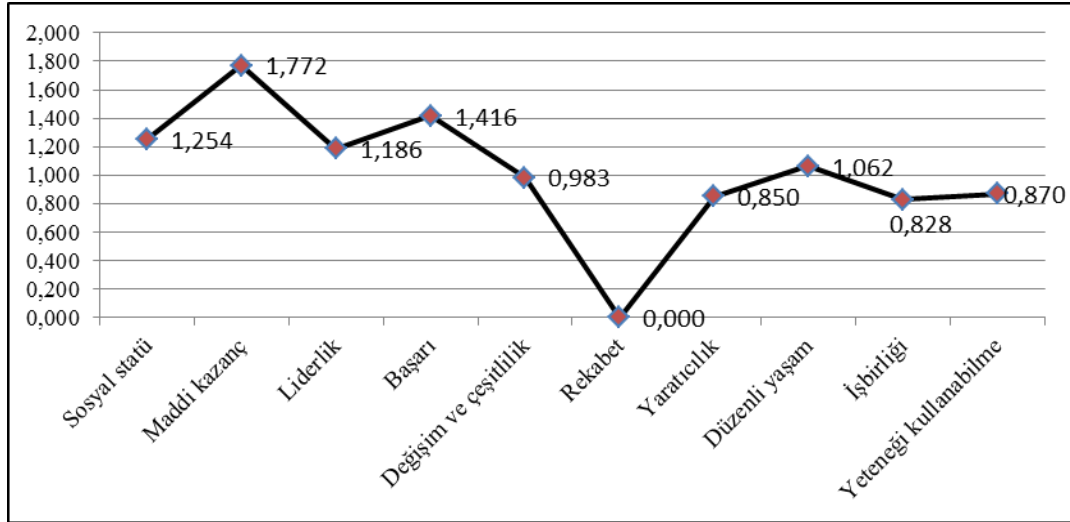
kullanabilme değeri sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi bilgisayar mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 22. Mühendislik fakültesi biyomedikal mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

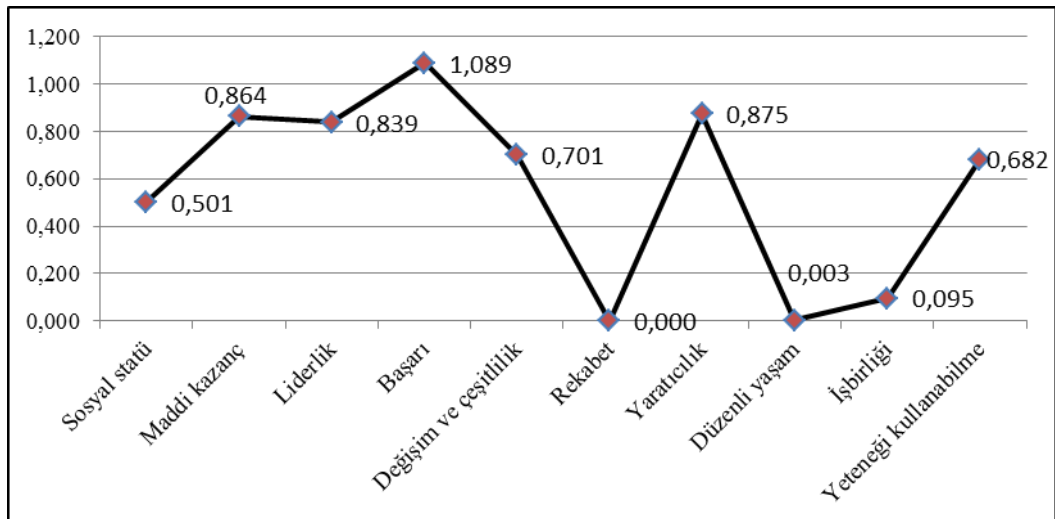
Mühendislik fakültesi biyomedikal mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 22 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yaratıcılık değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, yeteneği kullanabilme değeri yedinci sırada, düzenli yaşam değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi biyomedikal mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 23. Mühendislik fakültesi çevre mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Mühendislik fakültesi çevre mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 23 incelendiğinde, “maddi kazanç” değerinin ilk sırada, başarı değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, yeteneği kullanabilme değeri yedinci sırada, yaratıcılık değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi çevre mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

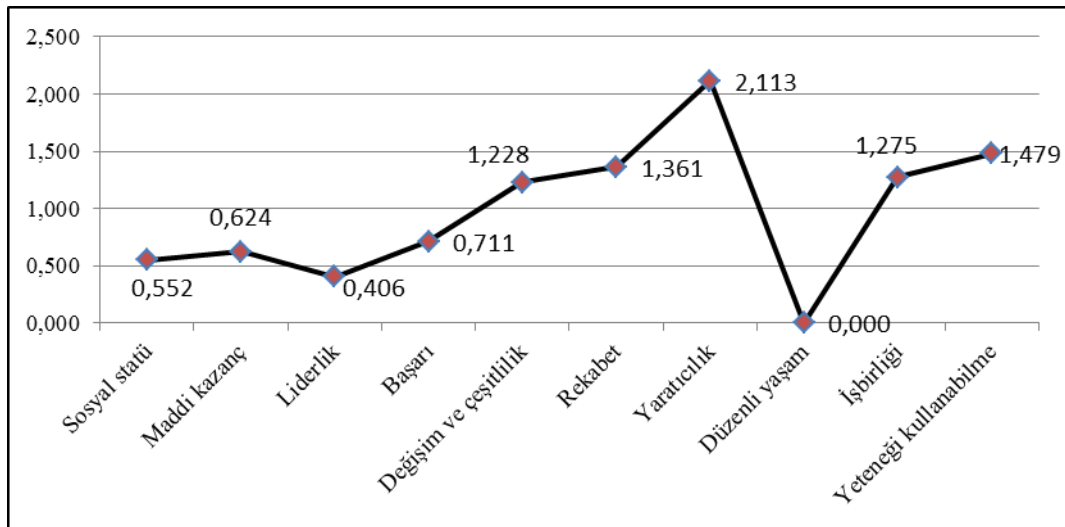
Grafik 24. Mühendislik fakültesi elektrik-elektronik mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Mühendislik

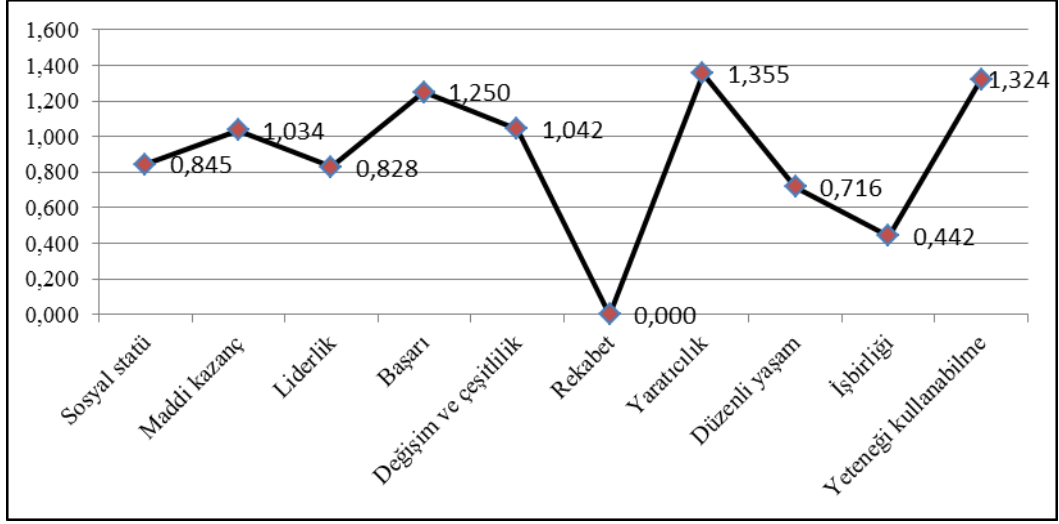
fakültesi elektrik-elektronik mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 24 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, yaratıcılık değerinin ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri altıncı sırada, sosyal statü değeri yedinci sırada, işbirliği sekizinci sırada ve düzenli yaşam değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi elektrik-elektronik mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 25. Mühendislik fakültesi endüstri mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

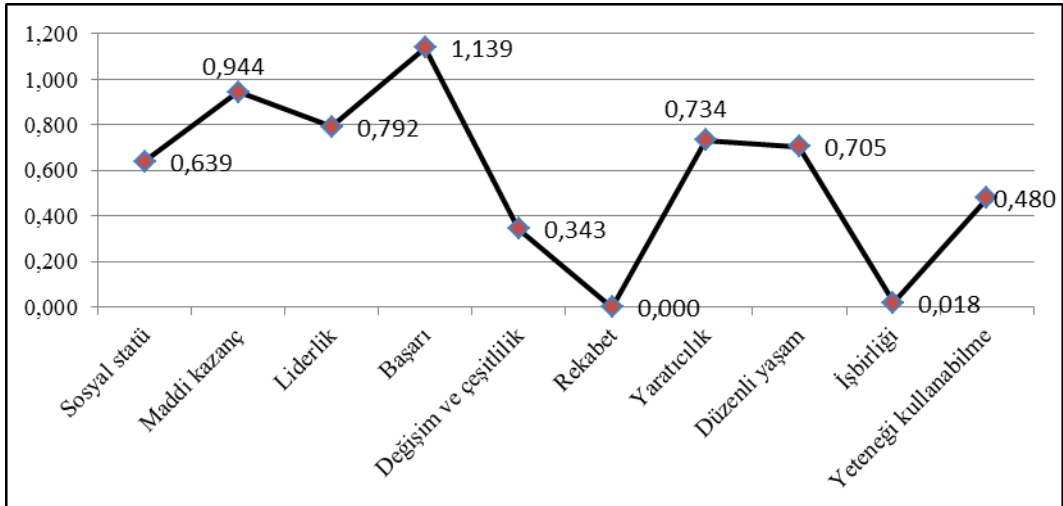
Mühendislik fakültesi endüstri mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 25 incelendiğinde, “yaratıcılık” değerinin ilk sırada, yeteneği kullanabilme değerinin ikinci ve rekabet değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla işbirliği değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, başarı değeri altıncı sırada, maddi kazanç değeri yedinci sırada, sosyal statü değeri sekizinci sırada ve liderlik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi endüstri mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “düzenli yaşam” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 26. Mühendislik fakültesi endüstriyel tasarım mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

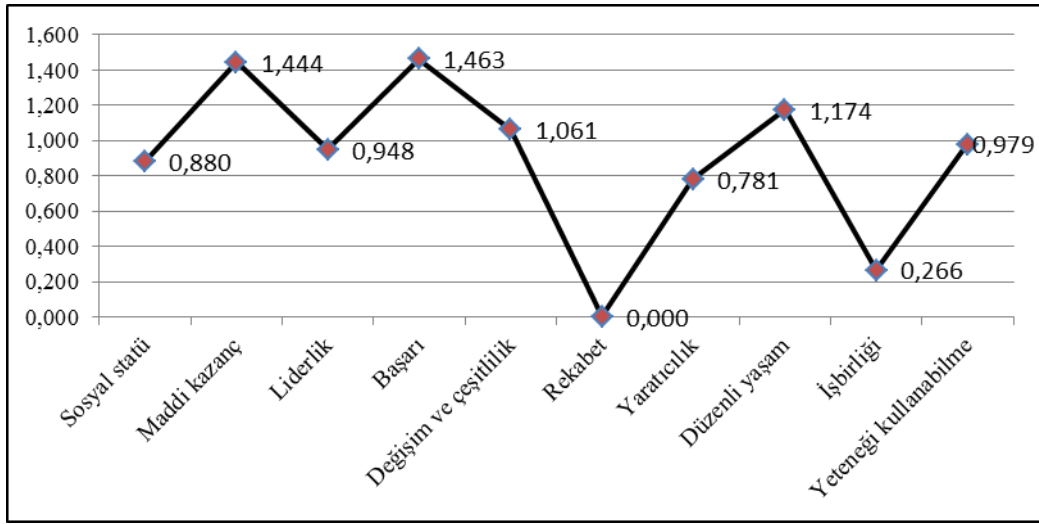
Mühendislik fakültesi endüstriyel tasarım mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 26 incelendiğinde, “yaratıcılık” değerinin ilk sırada, yeteneği kullanabilme değerinin ikinci ve başarı değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla değişim ve çeşitlilik değeri dördüncü sırada, maddi kazanç değeri beşinci sırada, sosyal statü değeri altıncı sırada, liderlik değeri yedinci sırada, düzenli yaşam sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi endüstriyel tasarım mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 27. Mühendislik fakültesi enerji sistemleri mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

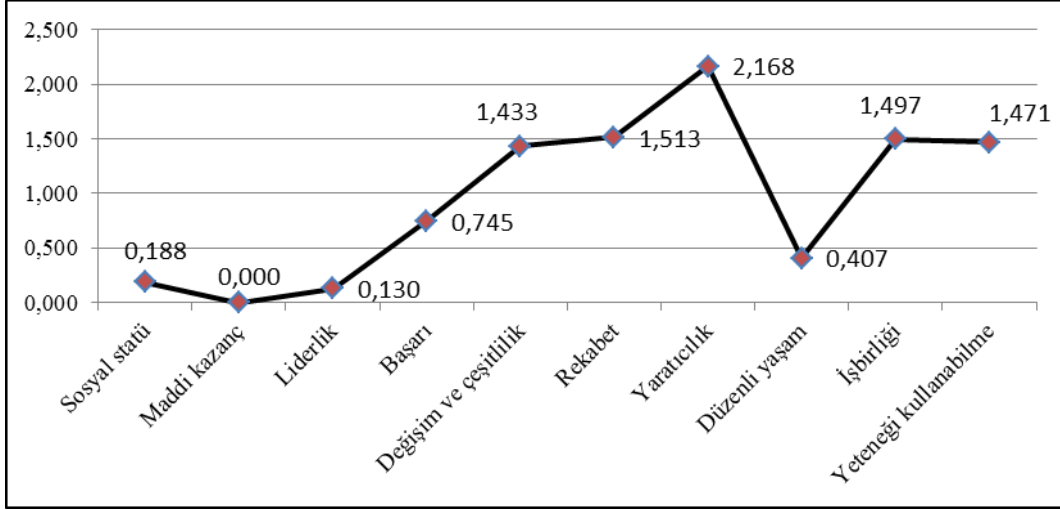
Mühendislik fakültesi enerji sistemleri mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 27 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değerinin ikinci ve liderlik değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yaratıcılık değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam değeri beşinci sırada, sosyal statü değeri altıncı sırada, yeteneği kullanabilme değeri yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi enerji sistemleri mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 28. Mühendislik fakültesi gıda mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

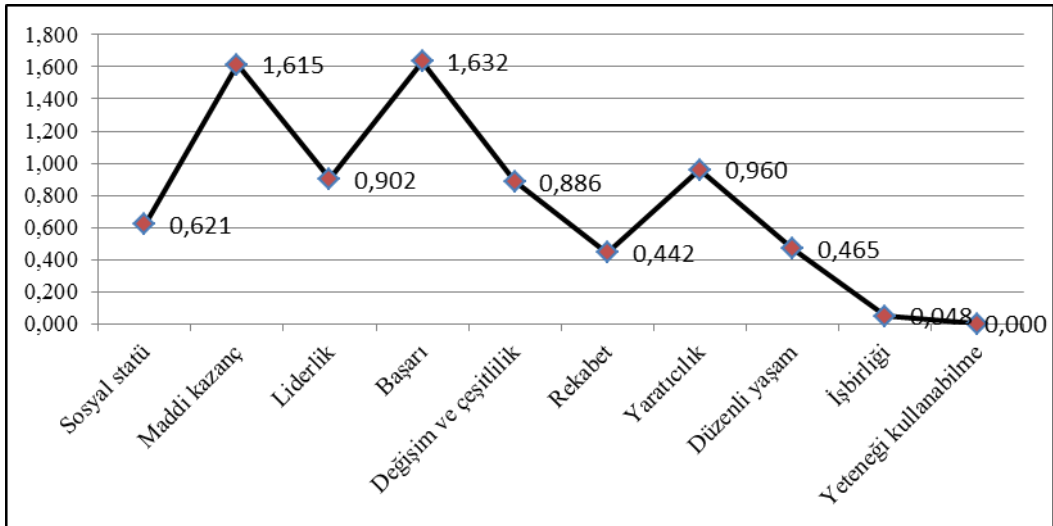
Mühendislik fakültesi gıda mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 28 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değerinin ikinci ve düzenli yaşam değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla değişim ve çeşitlilik değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, sosyal statü değeri yedinci sırada, yaratıcılık değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi gıda mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 29. Mühendislik fakültesi harita mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

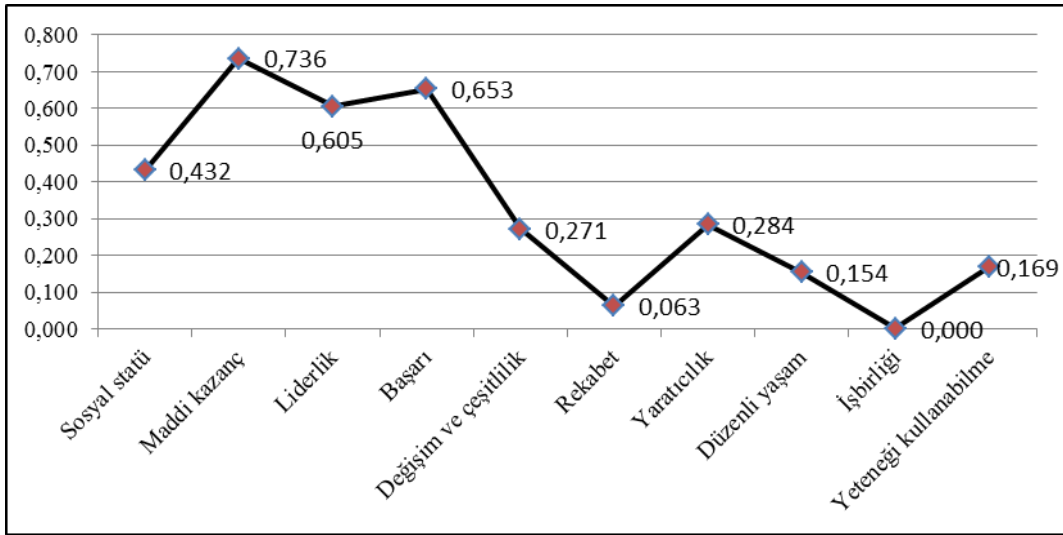
Mühendislik fakültesi harita mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 29 incelendiğinde, “yaratıcılık” değerinin ilk sırada, rekabet değerinin ikinci ve işbirliği değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, başarı değeri altıncı sırada, düzenli yaşam değeri yedinci sırada, sosyal statü değeri sekizinci sırada ve liderlik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi harita mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “maddi kazanç” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 30. Mühendislik fakültesi inşaat mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

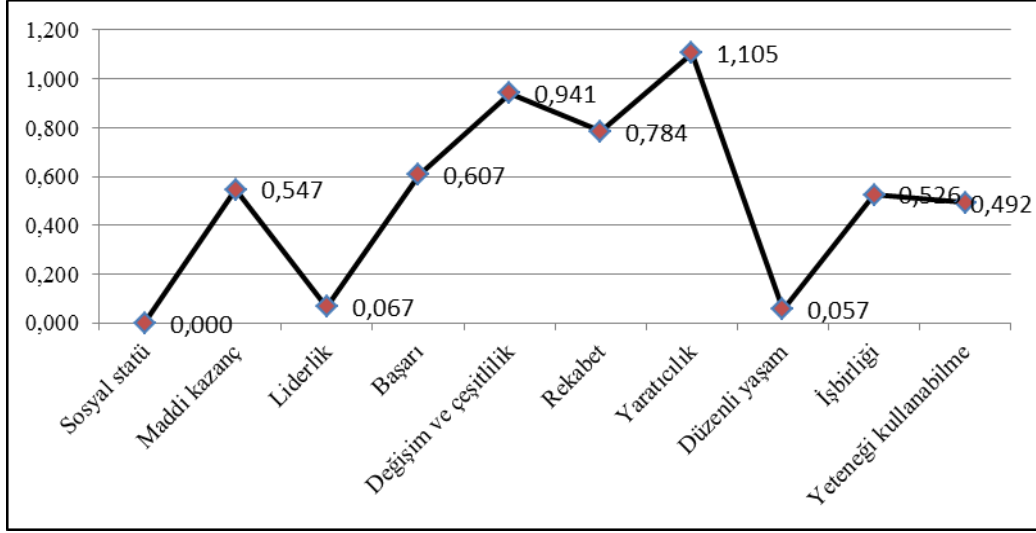
Mühendislik fakültesi inşaat mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 30 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değerinin ikinci ve yaratıcılık değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, sosyal statü değeri altıncı sırada, düzenli yaşam değeri yedinci sırada, rekabet değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi inşaat mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “yeteneği kullanabilme” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 31. Mühendislik fakültesi makine mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

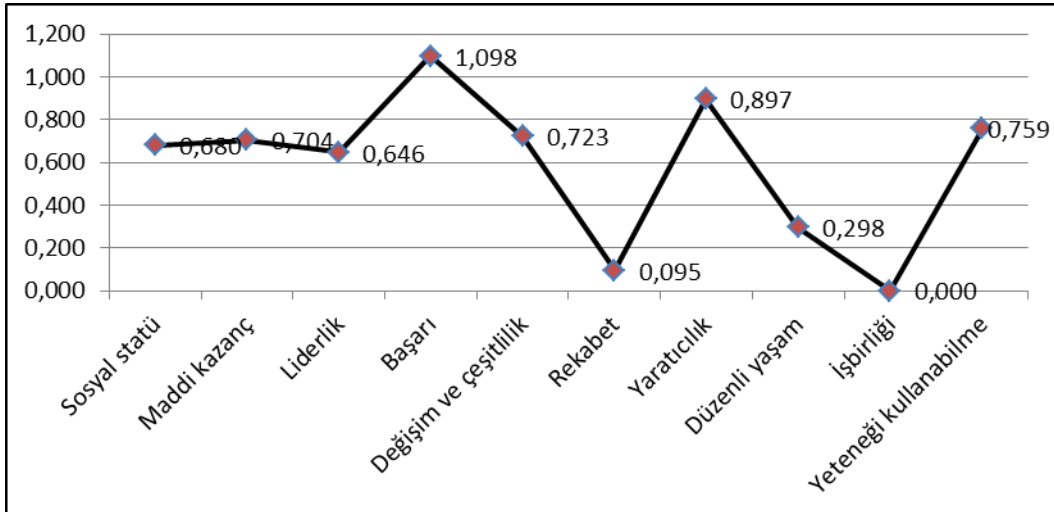
Mühendislik fakültesi makine mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 31 incelendiğinde, “maddi kazanç” değerinin ilk sırada, başarı değerinin ikinci ve liderlik ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, yaratıcılık değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, yeteneği kullanabilme değeri yedinci sırada, düzenli yaşam değeri sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi makine mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 32. Mühendislik fakültesi malzeme mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

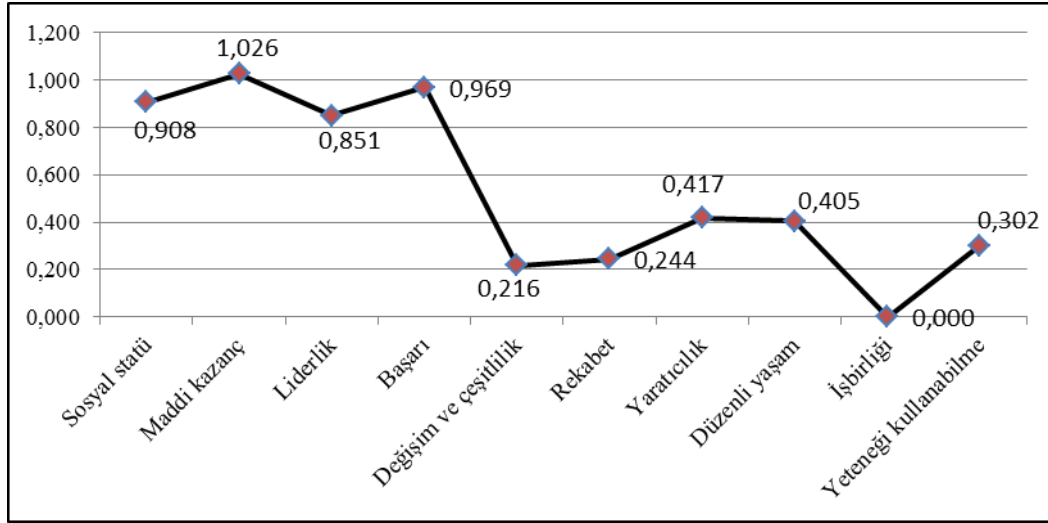
Mühendislik fakültesi malzeme mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 32 incelendiğinde, “yaratıcılık” değerinin ilk sırada, değişim ve çeşitlilik değerinin ikinci ve rekabet değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla başarı değeri dördüncü sırada, maddi kazanç değeri beşinci sırada, işbirliği değeri altıncı sırada, yeteneği kullanabilme değeri yedinci sırada, liderlik değeri sekizinci sırada ve düzenli yaşam değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi malzeme mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “sosyal statü” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 33. Mühendislik fakültesi mekatronik mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Mühendislik fakültesi mekatronik mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 33 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, yaratıcılık değerinin ikinci ve yeteneği kullanabilme değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla değişim ve çeşitlilik değeri dördüncü sırada, maddi kazanç değeri beşinci sırada, sosyal statü değeri altıncı sırada, liderlik değeri yedinci sırada, düzenli yaşam değeri sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi mekatronik mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 34. Mühendislik fakültesi tekstil mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Mühendislik fakültesi tekstil mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 34 incelendiğinde, “maddi kazanç” değerinin ilk sırada, başarı değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, yaratıcılık değeri beşinci sırada, düzenli yaşam değeri altıncı sırada, yeteneği kullanabilme değeri yedinci sırada, rekabet değeri sekizinci sırada ve değişim ve çeşitlilik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mühendislik fakültesi tekstil mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

4.7. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Eğitim fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsiz doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Eğitim fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_19'da gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 320'ye eşittir.

Tablo 4_19. Eğitim fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	37	49	8	44	13	12	6	99	6	46	320
2	69	40	17	67	23	5	20	32	13	34	320
3	47	45	25	55	24	3	20	45	19	37	320
4	41	40	38	45	27	5	31	32	33	28	320
5	36	25	46	32	36	12	34	48	17	34	320
6	26	24	30	32	43	22	41	19	42	41	320
7	16	20	44	22	41	38	43	16	48	32	320
8	21	18	45	9	47	32	65	7	53	23	320
9	10	31	33	9	42	72	38	10	61	14	320
10	17	28	34	5	24	119	22	12	28	31	320
Σsütun	320	320	320	320	320	320	320	320	320	320	3200

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k< i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_20'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_20. Eğitim fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,453	0,287	0,534	0,298	0,147	0,272	0,578	0,242	0,425
2	0,547	-	0,355	0,581	0,366	0,201	0,344	0,615	0,314	0,477
3	0,713	0,645	-	0,757	0,505	0,267	0,482	0,767	0,439	0,625
4	0,466	0,419	0,243	-	0,254	0,110	0,225	0,547	0,197	0,388
5	0,702	0,634	0,495	0,746	-	0,257	0,478	0,758	0,432	0,618
6	0,853	0,799	0,733	0,890	0,743	-	0,735	0,885	0,698	0,799
7	0,728	0,656	0,518	0,775	0,522	0,265	-	0,782	0,452	0,643
8	0,422	0,385	0,233	0,453	0,242	0,115	0,218	-	0,193	0,357
9	0,758	0,686	0,561	0,803	0,568	0,302	0,548	0,807	-	0,677
10	0,575	0,523	0,375	0,612	0,382	0,201	0,357	0,643	0,323	-
$\sum_{\text{sütun}}$	5,763	5,200	3,800	6,150	3,881	1,866	3,659	6,381	3,291	5,009

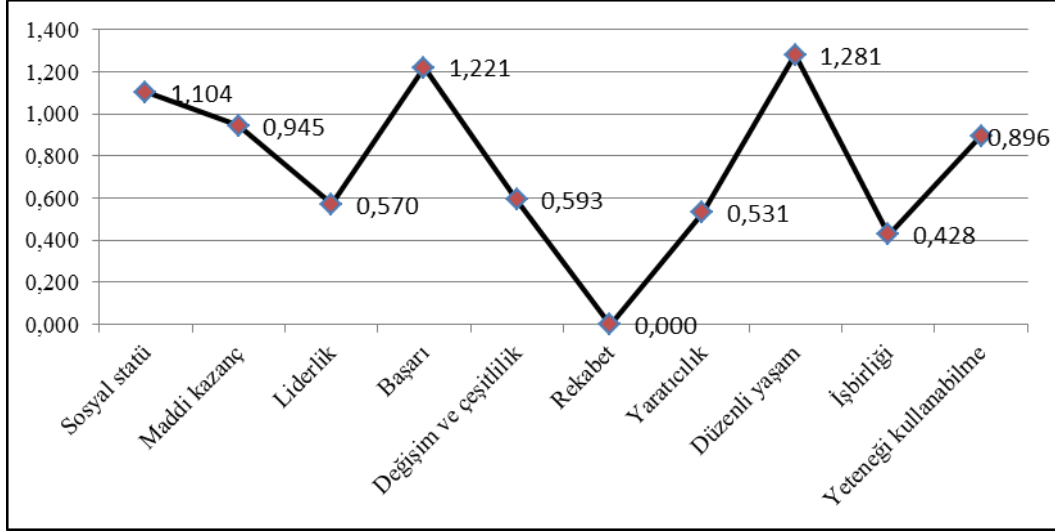
Tablo 4_21'deki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4_21. Eğitim fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	-0,118	-0,562	0,086	-0,529	-1,048	-0,608	0,197	-0,699	-0,189
2	0,118	-	-0,372	0,205	-0,341	-0,840	-0,401	0,291	-0,485	-0,057
3	0,562	0,372	-	0,697	0,014	-0,623	-0,044	0,728	-0,153	0,319
4	-0,086	-0,205	-0,697	-	-0,661	-1,224	-0,754	0,119	-0,854	-0,284
5	0,529	0,341	-0,014	0,661	-	-0,652	-0,056	0,700	-0,170	0,300
6	1,048	0,840	0,623	1,224	0,652	-	0,629	1,198	0,518	0,838
7	0,608	0,401	0,044	0,754	0,056	-0,629	-	0,781	-0,121	0,366
8	-0,197	-0,291	-0,728	-0,119	-0,700	-1,198	-0,781	-	-0,866	-0,366
9	0,699	0,485	0,153	0,854	0,170	-0,518	0,121	0,866	-	0,459
10	0,189	0,057	-0,319	0,284	-0,300	-0,838	-0,366	0,366	-0,459	-
$\sum_{\text{süt.}}$	3,469	1,882	-1,870	4,645	-1,640	-7,569	-2,260	5,245	-3,288	1,386
$S_{(j)}$	0,347	0,188	-0,187	0,465	-0,164	-0,757	-0,226	0,525	-0,329	0,139
$S_{(c)}$	1,104	0,945	0,570	1,221	0,593	0,000	0,531	1,281	0,428	0,896

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,757” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri olan 0,757 eklenmiştir. Böylece Eğitim fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 7’de verilmiştir.

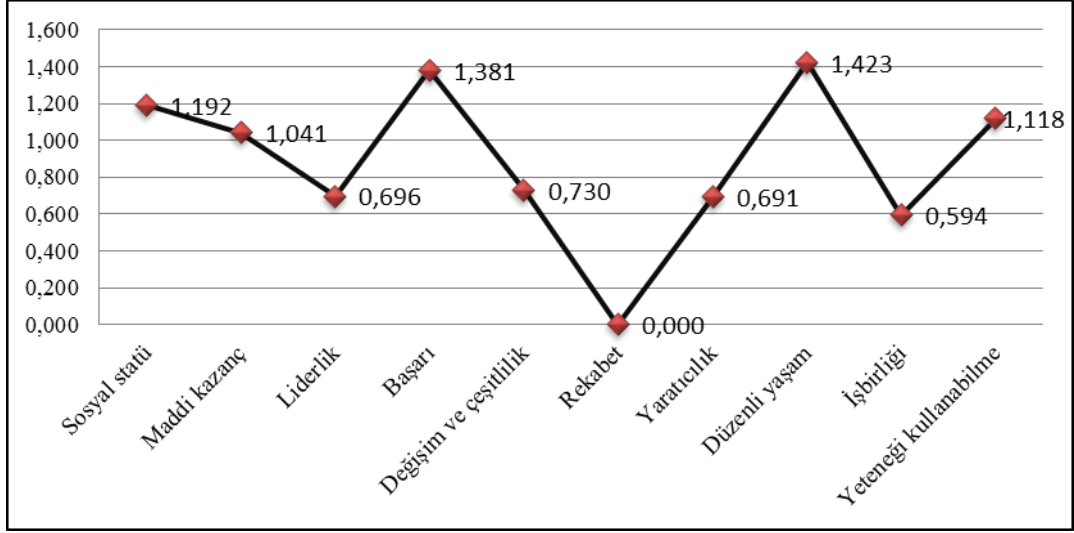
Grafik 35. Eğitim fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 35 incelendiğinde, Eğitim fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde ilk sırada yer alan değer düzenli yaşam iken, ikinci sırada başarı, üçüncü sırada ise sosyal statü yer almaktadır. Dördüncü sırada maddi kazanç, beşinci sırada yeteneği kullanabilme, altıncı sırada değişim ve çeşitlilik, yedinci sırada liderlik, sekizinci sırada yaratıcılık, dokuzuncu sırada işbirliği, onuncu ve son sırada ise rekabet değeri olduğu görülmektedir.

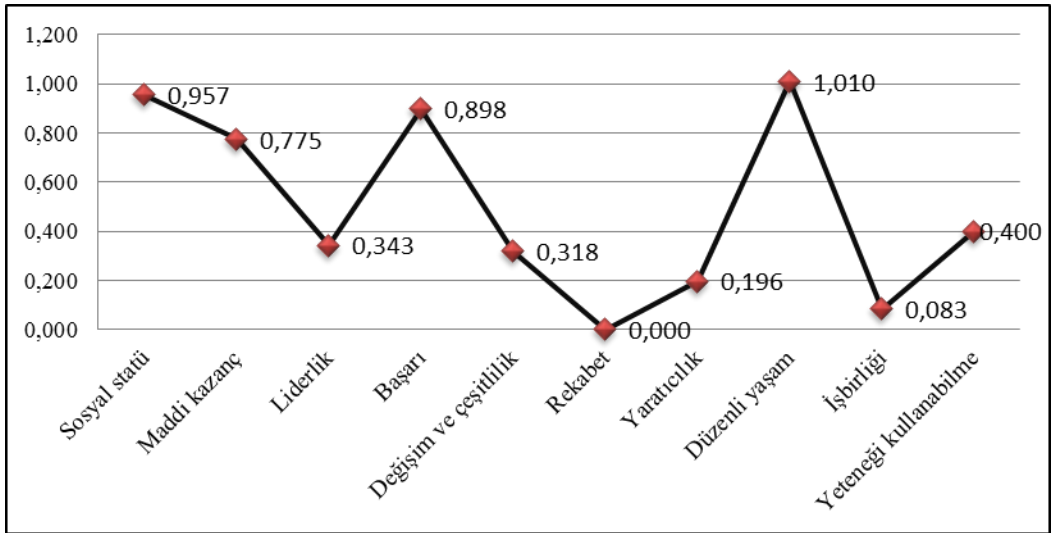
Eğitim fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 228’e eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 92’ye eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Eğitim fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 36’da erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 37’de verilmiştir.

Grafik 36. Eğitim fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Eğitim fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 36 incelendiğinde, “düzenli yaşam” değerinin ilk sırada, başarı ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, maddi kazanç beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik altıncı sırada, liderlik yedinci sırada, yaratıcılık sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Eğitim fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 37. Eğitim fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

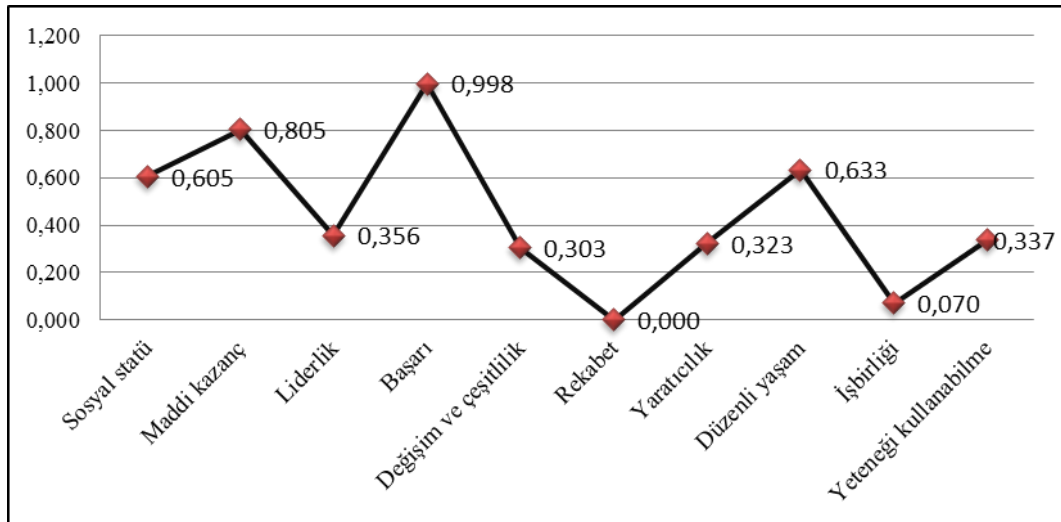

Eğitim fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 37 incelendiğinde, “düzenli yaşam” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve

başarı değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla maddi kazanç değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, liderlik altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik yedinci sırada, yaratıcılık sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Eğitim fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

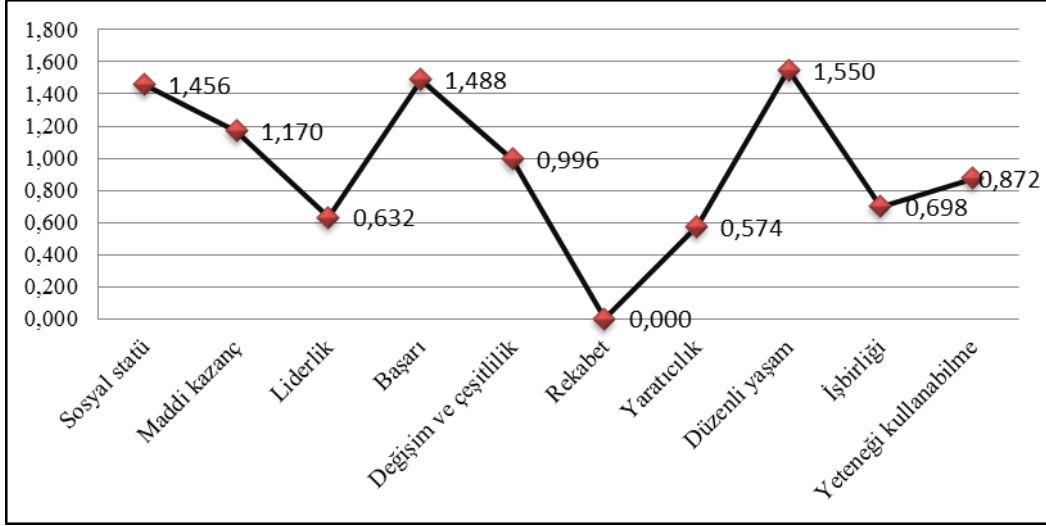
Eğitim fakültesindeki katılımcıların bölümlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine Eğitim fakültesinde bulunan 8 bölüm için ayrı ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerın mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Eğitim fakültesinde bulunan 8 bölümdeki katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 38 ile Grafik 45’e kadar verilmiştir.

Grafik 38. Eğitim fakültesi Almanca öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

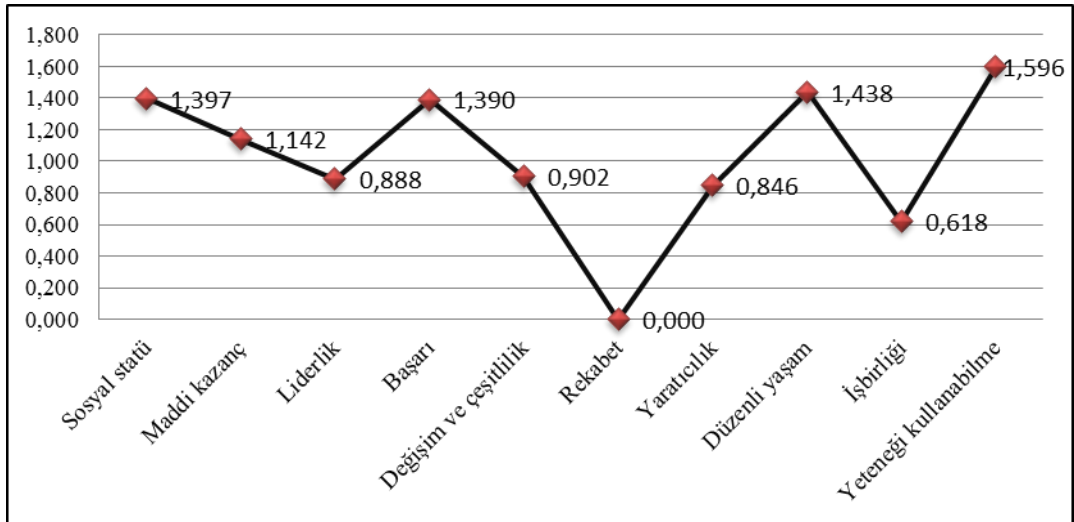
Eğitim fakültesi Almanca öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 38 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç ikinci ve düzenli yaşam değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, liderlik beşinci sırada, yeteneği kullanabilme altıncı sırada, yaratıcılık yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Eğitim fakültesi Almanca öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 39. Eğitim fakültesi fen bilgisi öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

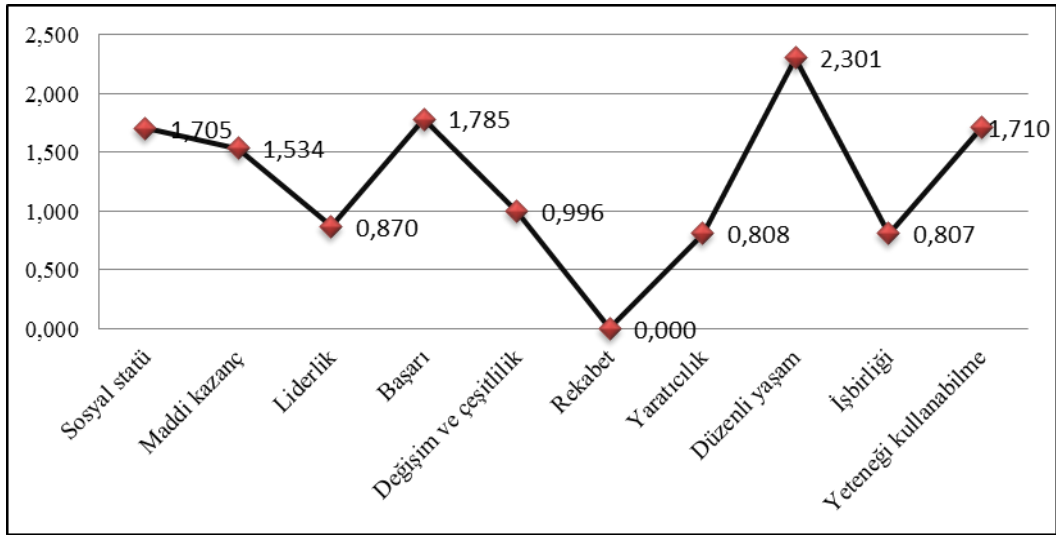
Eğitim fakültesi fen bilgisi öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 39 incelendiğinde, “düzenli yaşam” değerinin ilk sırada, başarı değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla maddi kazanç değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri altıncı sırada, işbirliği değeri yedinci sırada, liderlik sekizinci sırada ve yaratıcılık değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Eğitim fakültesi fen bilgisi öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 40. Eğitim fakültesi ingilizce öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

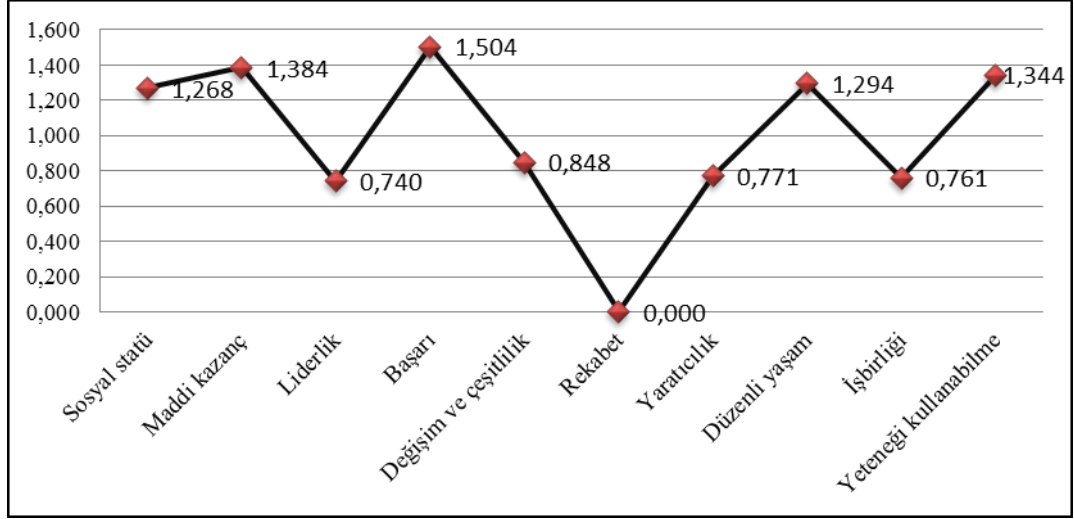
Eğitim fakültesi İngilizce öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 40 incelendiğinde, “yeteneği kullanabilme” değerinin ilk sırada, düzenli yaşam ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla başarı değeri dördüncü sırada, maddi kazanç beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik altıncı sırada, liderlik yedinci sırada, yaratıcılık sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Eğitim fakültesi İngilizce öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 41. Eğitim fakültesi ilköğretim matematik öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

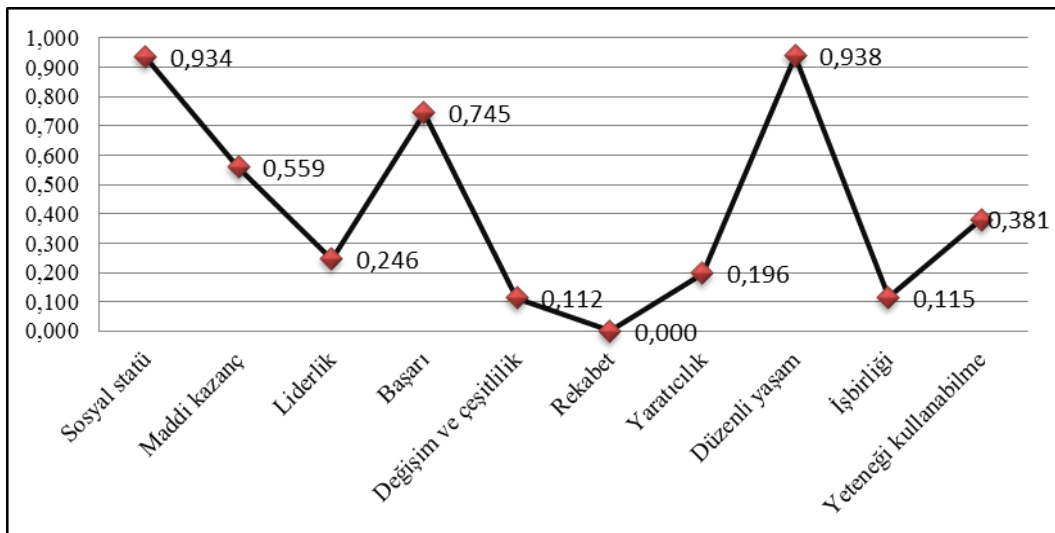
Eğitim fakültesi ilköğretim matematik öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 41 incelendiğinde, “düzenli yaşam” değerinin ilk sırada, başarı ikinci ve yeteneği kullanabilme değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, maddi kazanç değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, liderlik değeri yedinci sırada, yaratıcılık sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Eğitim fakültesi ilköğretim matematik öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 42. Eğitim fakültesi rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

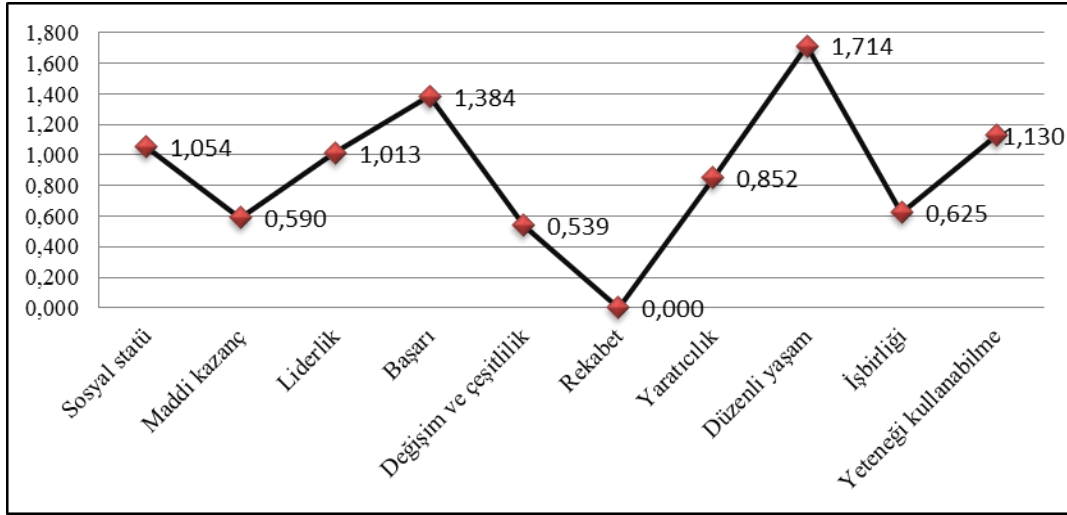
Eğitim fakültesi rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 42 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç ikinci ve yeteneği kullanabilme değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla düzenli yaşam değeri dördüncü sırada, sosyal statü beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik altıncı sırada, yaratıcılık yedinci sırada, işbirliği sekizinci sırada ve liderlik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Eğitim fakültesi rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 43. Eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

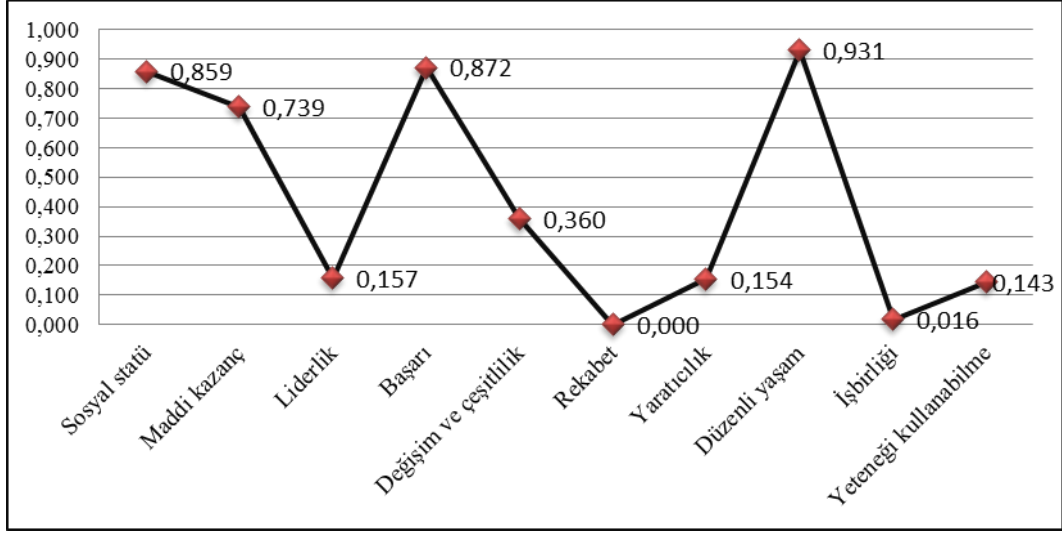
Eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 43 incelendiğinde, “düzenli yaşam” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve başarı değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla maddi kazanç değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, işbirliği sekizinci sırada ve değişim ve çeşitlilik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 44. Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 44 incelendiğinde, “düzenli yaşam” değerinin ilk sırada, başarı ikinci ve yeteneği kullanabilme değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, liderlik beşinci sırada, yaratıcılık altıncı sırada, işbirliği yedinci sırada, maddi kazanç sekizinci sırada ve değişim ve çeşitlilik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 45. Eğitim fakültesi Türkçe öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Eğitim fakültesi Türkçe öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 45 incelendiğinde, “düzenli yaşam” değerinin ilk sırada, başarı ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla maddi kazanç değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, yeteneği kullanabilme sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Eğitim fakültesi Türkçe öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

4.8. Hukuk Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Hukuk fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsizye doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Hukuk fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_22'de gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 100'e eşittir.

Tablo 4_22. Hukuk fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	27	11	5	23	4	2	1	10	0	17	100
2	28	18	10	24	3	1	1	3	3	9	100
3	13	25	12	21	4	2	7	12	1	3	100
4	10	12	14	15	9	9	6	14	3	8	100
5	5	9	20	9	16	8	4	16	3	10	100
6	3	14	12	4	16	9	11	8	8	15	100
7	5	0	7	0	14	11	19	7	27	10	100
8	1	4	2	1	13	13	23	17	16	10	100
9	3	2	12	1	12	21	11	8	19	11	100
10	5	5	6	2	9	24	17	5	20	7	100
Σsütun	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1000

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k< i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_23'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_23. Hukuk fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,375	0,263	0,488	0,185	0,128	0,135	0,261	0,110	0,305
2	0,625	-	0,352	0,628	0,234	0,157	0,166	0,335	0,126	0,367
3	0,737	0,648	-	0,766	0,363	0,256	0,276	0,476	0,218	0,480
4	0,512	0,372	0,234	-	0,138	0,087	0,092	0,229	0,063	0,274
5	0,815	0,766	0,637	0,862	-	0,354	0,389	0,604	0,321	0,591
6	0,872	0,843	0,744	0,913	0,646	-	0,552	0,726	0,493	0,711
7	0,865	0,834	0,724	0,909	0,611	0,448	-	0,691	0,437	0,684
8	0,739	0,665	0,524	0,771	0,396	0,274	0,309	-	0,251	0,501
9	0,890	0,874	0,782	0,937	0,679	0,507	0,563	0,749	-	0,739
10	0,695	0,633	0,520	0,726	0,409	0,289	0,317	0,499	0,261	-
$\sum_{\text{sütun}}$	6,750	6,010	4,780	7,000	3,660	2,500	2,800	4,570	2,280	4,650

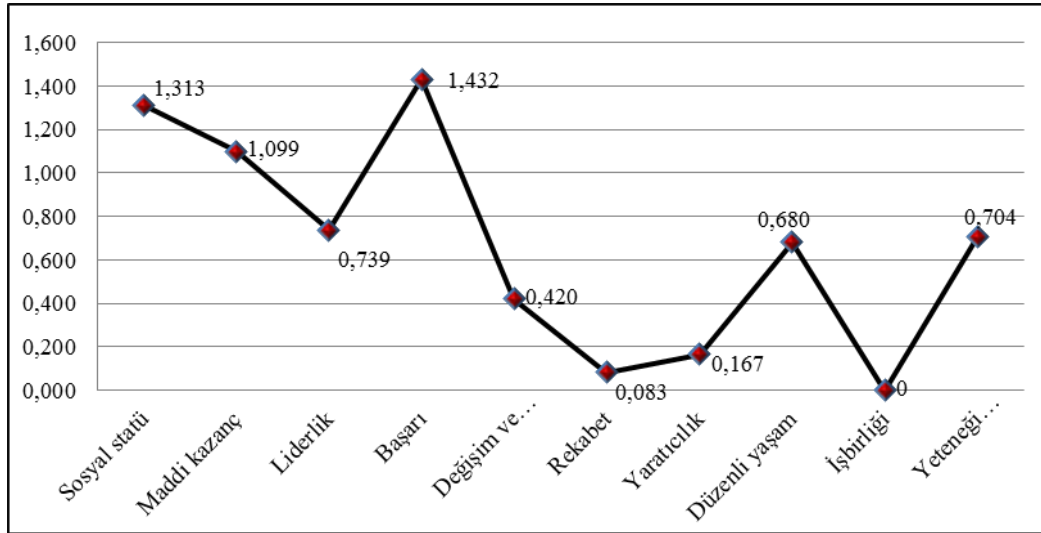
Tablo 4_24'deki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4_24. Hukuk fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	-0,318	-0,634	-0,031	-0,896	-1,135	-1,101	-0,641	-1,227	-0,510
2	0,318	-	-0,379	0,326	-0,727	-1,008	-0,968	-0,425	-1,147	-0,340
3	0,634	0,379	-	0,726	-0,351	-0,657	-0,594	-0,059	-0,777	-0,051
4	0,031	-0,326	-0,726	-	-1,091	-1,361	-1,332	-0,741	-1,532	-0,602
5	0,896	0,727	0,351	1,091	-	-0,373	-0,281	0,263	-0,464	0,229
6	1,135	1,008	0,657	1,361	0,373	-	0,131	0,600	-0,018	0,556
7	1,101	0,968	0,594	1,332	0,281	-0,131	-	0,498	-0,159	0,478
8	0,641	0,425	0,059	0,741	-0,263	-0,600	-0,498	-	-0,672	0,003
9	1,227	1,147	0,777	1,532	0,464	0,018	0,159	0,672	-	0,639
10	0,510	0,340	0,051	0,602	-0,229	-0,556	-0,478	-0,003	-0,639	-
$\sum_{\text{süt}}$	6,494	4,350	0,750	7,680	-2,438	-5,804	-4,962	0,163	-6,636	0,402
$S_{(j)}$	0,649	0,435	0,075	0,768	-0,244	-0,580	-0,496	0,016	-0,664	0,040
$S_{(c)}$	1,313	1,098	0,738	1,431	0,419	0,083	0,167	0,679	0,000	0,703

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,664” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri olan 0,664 eklenmiştir. Böylece Hukuk fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 46’da verilmiştir.

Grafik 46. Hukuk fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

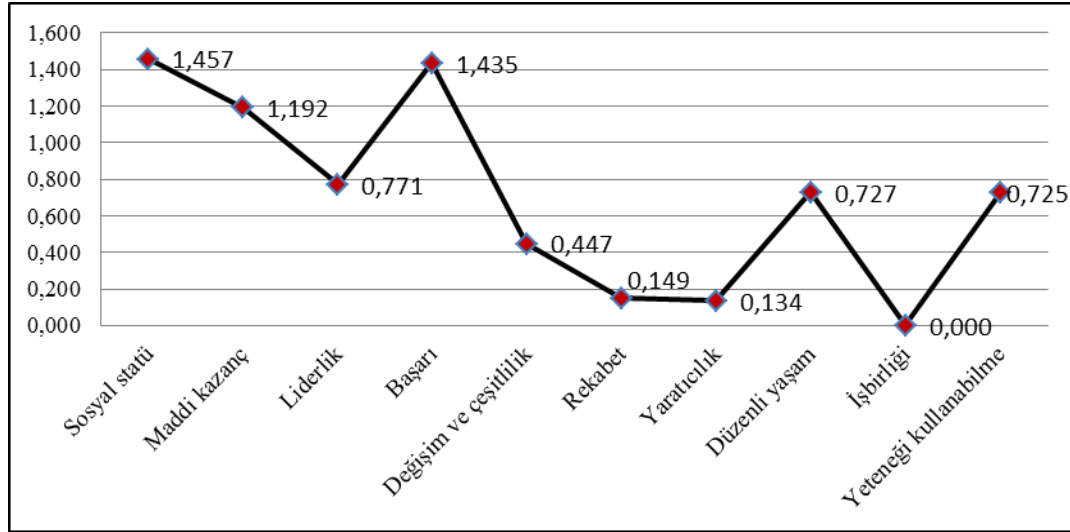

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 46 incelendiğinde, Hukuk fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “başarı” değerinin en yüksek ölçek değerine sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada sosyal statü, üçüncü sırada maddi kazanç, dördüncü sırada liderlik, beşinci sırada yeteneği kullanabilme, altıncı sırada düzenli yaşam, yedinci sırada değişim ve çeşitlilik, sekizinci sırada yaratıcılık, dokuzuncu sırada rekabet yer alırken, en düşük ölçek değeri ise işbirliği değerine aittir.

Hukuk fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 69’a eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 31’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Hukuk fakültesindeki kadın katılımcılar için

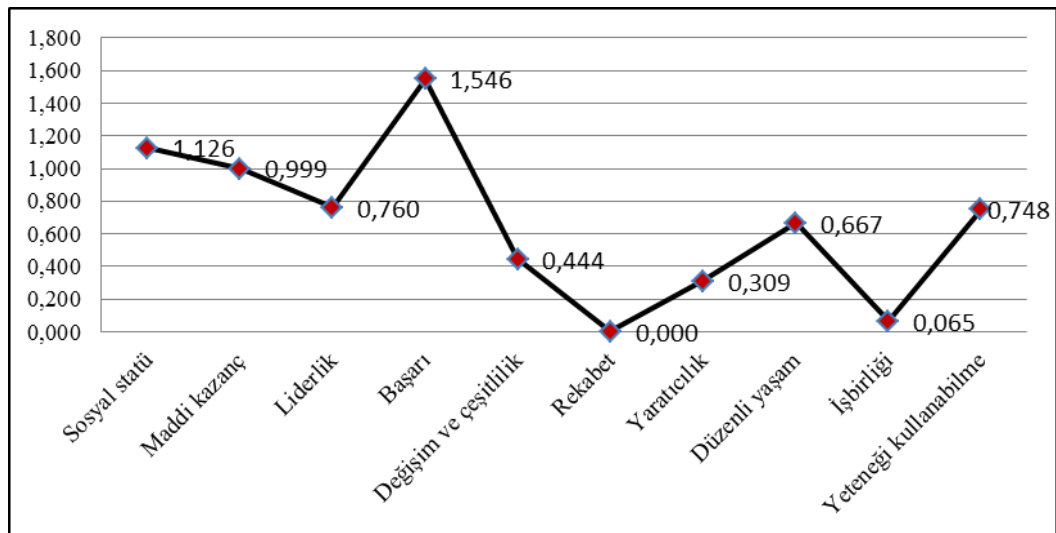
hesaplanan ölçek değerleri Grafik 47’de erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 48’de verilmiştir.

Grafik 47. Hukuk fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Hukuk fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 47 incelendiğinde, “sosyal statü” değerinin ilk sırada, başarı ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam beşinci sırada, yeteneği kullanabilme altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik yedinci sırada, rekabet sekizinci sırada ve yaratıcılık değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Hukuk fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 48. Hukuk fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Hukuk fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 48 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, düzenli yaşam altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik yedinci sırada, yaratıcılık sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Hukuk fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

4.9. Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Edebiyat fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsizye doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Edebiyat fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_25'de gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 480'e eşittir.

Tablo 4_25. Edebiyat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	72	76	28	98	58	9	27	36	4	72	480
2	58	82	39	88	31	12	48	45	20	57	480
3	69	74	40	93	49	10	41	44	19	41	480
4	63	47	43	84	39	22	45	62	31	44	480
5	62	35	64	48	47	27	55	62	33	47	480
6	35	30	57	26	56	47	73	42	61	53	480
7	32	24	54	20	46	48	68	57	74	57	480
8	32	30	45	12	65	58	57	48	88	45	480
9	29	25	62	3	52	102	40	56	74	37	480
10	28	57	48	8	37	145	26	28	76	27	480
Σsütun	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	4800

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k< i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_26'daki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_26. Edebiyat fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,509	0,359	0,620	0,397	0,193	0,382	0,400	0,244	0,455
2	0,491	-	0,368	0,597	0,405	0,221	0,390	0,403	0,268	0,458
3	0,641	0,632	-	0,764	0,532	0,296	0,533	0,545	0,373	0,592
4	0,379	0,403	0,236	-	0,280	0,101	0,252	0,273	0,128	0,338
5	0,602	0,595	0,468	0,720	-	0,272	0,500	0,510	0,347	0,558
6	0,807	0,779	0,704	0,899	0,728	-	0,745	0,745	0,602	0,774
7	0,617	0,610	0,467	0,748	0,500	0,255	-	0,513	0,331	0,564
8	0,600	0,597	0,455	0,727	0,490	0,255	0,487	-	0,328	0,551
9	0,756	0,732	0,627	0,872	0,653	0,398	0,669	0,672	-	0,711
10	0,545	0,542	0,408	0,662	0,442	0,226	0,436	0,449	0,289	-
$\sum_{\text{sütun}}$	5,441	5,400	4,092	6,608	4,429	2,217	4,394	4,510	2,908	5,000

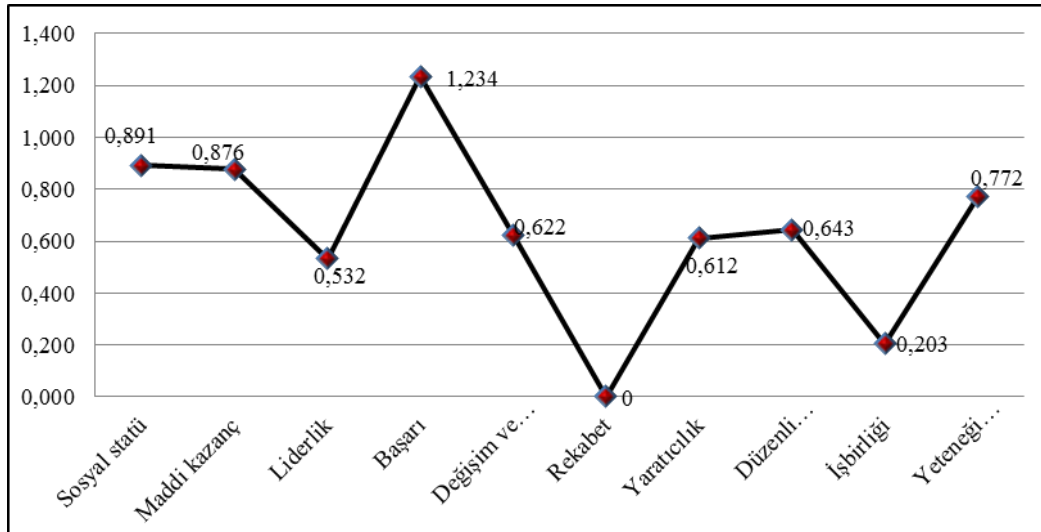
Tablo 4_27'deki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4_27. Edebiyat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	0,021	-0,361	0,307	-0,260	-0,868	-0,299	-0,254	-0,695	-0,113
2	-0,021	-	-0,338	0,244	-0,240	-0,768	-0,281	-0,246	-0,620	-0,106
3	0,361	0,338	-	0,718	0,082	-0,536	0,082	0,113	-0,323	0,231
4	-0,307	-0,244	-0,718	-	-0,582	-1,278	-0,668	-0,603	-1,135	-0,418
5	0,260	0,240	-0,082	0,582	-	-0,608	0,000	0,025	-0,394	0,145
6	0,868	0,768	0,536	1,278	0,608	-	0,657	0,659	0,258	0,753
7	0,299	0,281	-0,082	0,668	0,000	-0,657	-	0,033	-0,438	0,160
8	0,254	0,246	-0,113	0,603	-0,025	-0,659	-0,033	-	-0,446	0,128
9	0,695	0,620	0,323	1,135	0,394	-0,258	0,438	0,446	-	0,557
10	0,113	0,106	-0,231	0,418	-0,145	-0,753	-0,160	-0,128	-0,557	-
$\sum_{\text{süt}}$	2,524	2,375	-1,067	5,954	-0,169	-6,385	-0,263	0,045	-4,350	1,338
$S_{(j)}$	0,252	0,238	-0,107	0,595	-0,017	-0,639	-0,026	0,005	-0,435	0,134
$S_{(c)}$	0,891	0,876	0,532	1,234	0,622	0,000	0,612	0,643	0,203	0,772

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,639” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri olan 0,639 eklenmiştir. Böylece Edebiyat fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 49’da verilmiştir.

Grafik 49. Edebiyat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

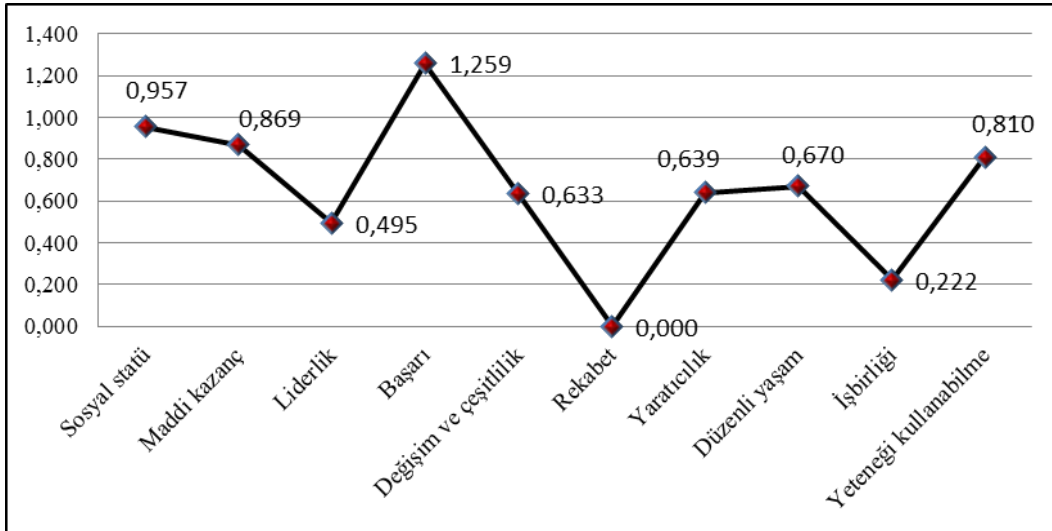

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 49 incelendiğinde, Edebiyat fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde ilk sırada yer alan değer başarı değeridir. Sosyal statü değeri ikinci, maddi kazanç değeri üçüncü, yeteneği kullanabilme değeri dördüncü, düzenli yaşam değeri beşinci, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı, yaratıcılık değeri yedinci, liderlik değeri sekizinci ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada yer almaktadır. En düşük ölçek değerinin ise rekabet değerine ait olduğu Grafik 49’da görülmektedir.

Edebiyat fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 365’e eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 115’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Edebiyat

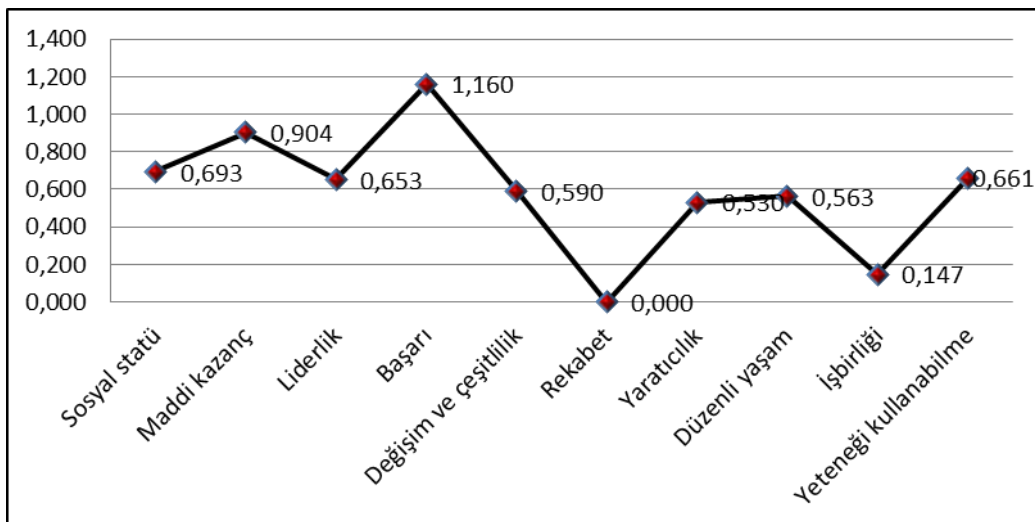
fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 50’de erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 51’de verilmiştir.

Grafik 50. Edebiyat fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Edebiyat fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 50 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam beşinci sırada, yaratıcılık altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik yedinci sırada, liderlik sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

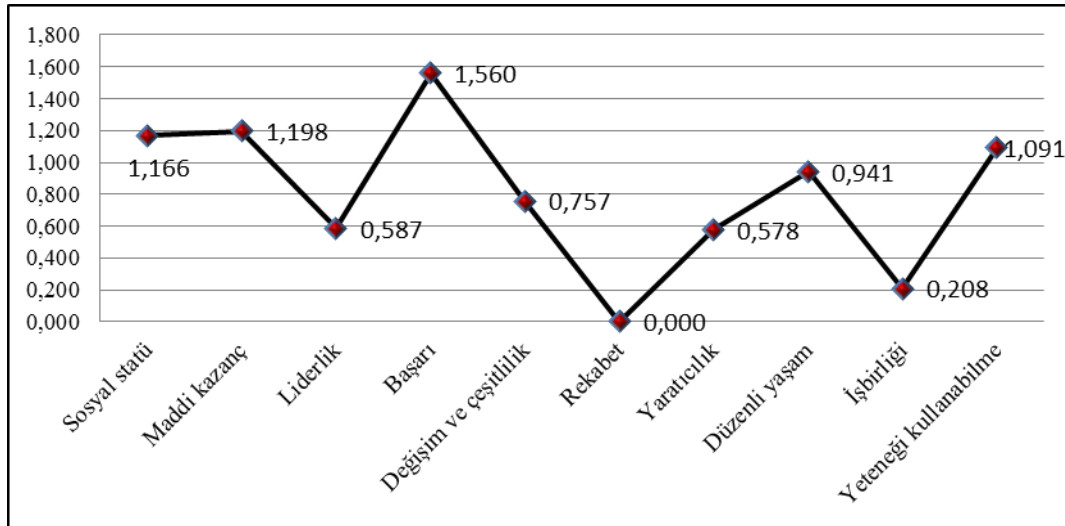
Grafik 51. Edebiyat fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Edebiyat fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 51 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, liderlik değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik altıncı sırada, düzenli yaşam yedinci sırada, yaratıcılık sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

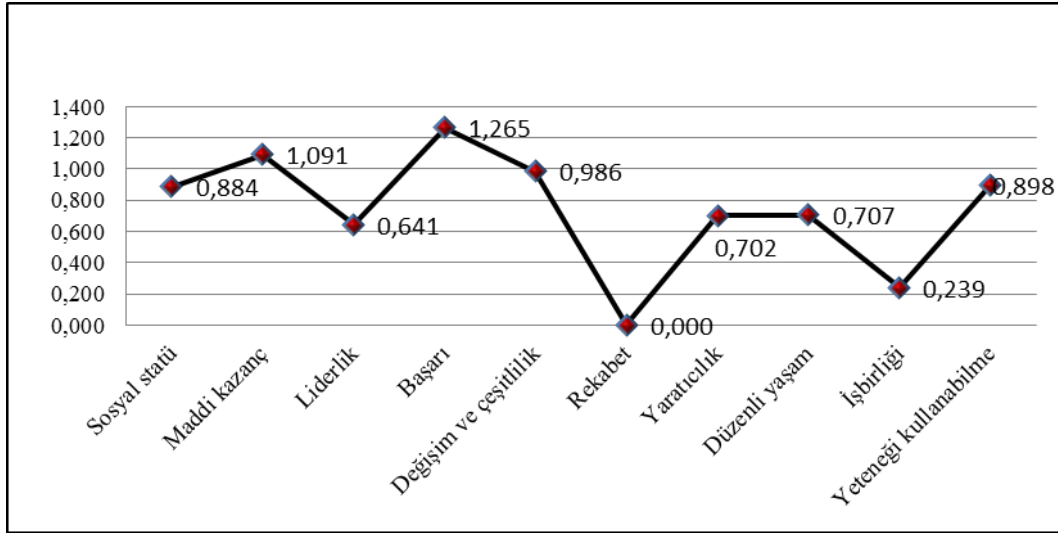
Edebiyat fakültesindeki katılımcıların bölümlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine Edebiyat fakültesinde bulunan 12 bölüm için ayrı ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerın mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Edebiyat fakültesinde bulunan 12 bölümdeki katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 52 ile Grafik 63’e kadar verilmiştir.

Grafik 52. Edebiyat fakültesi İngiliz dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

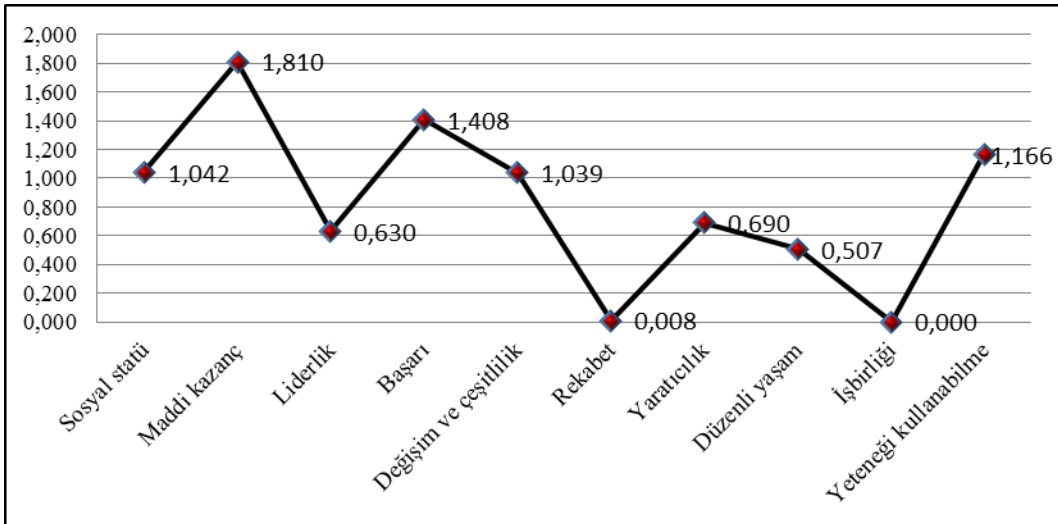
Edebiyat fakültesi İngiliz dili bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 52 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik altıncı sırada, liderlik yedinci sırada, yaratıcılık sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakültesi İngiliz dili bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 53. Edebiyat fakültesi Kore dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

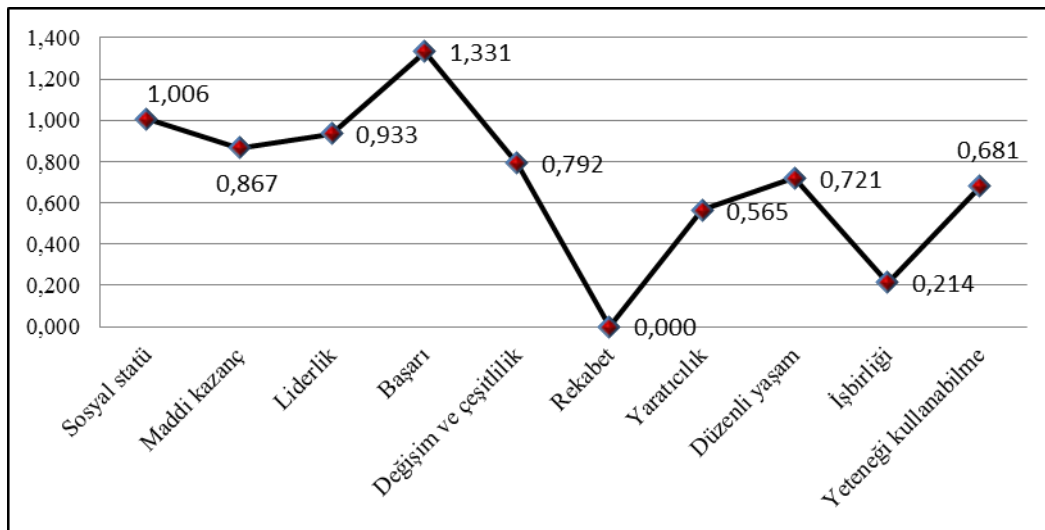
Edebiyat fakültesi Kore dili bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 53 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç ikinci ve değişim ve çeşitlilik değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, sosyal statü değeri beşinci sırada, düzenli yaşam değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, liderlik sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakültesi Kore dili bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 54. Edebiyat fakültesi Çin dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

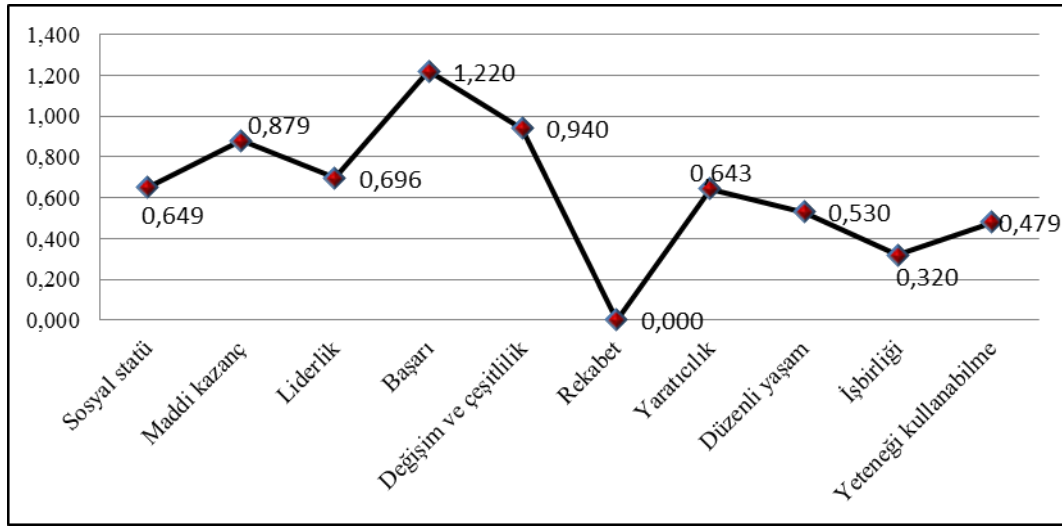
Edebiyat fakültesi Çin dili bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 54 incelendiğinde, “maddi kazanç” değerinin ilk sırada, başarı ikinci ve yeteneği kullanabilme değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik beşinci sırada, yaratıcılık altıncı sırada, liderlik yedinci sırada, düzenli yaşam sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakültesi Çin dili bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 55. Edebiyat fakültesi Ermeni dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

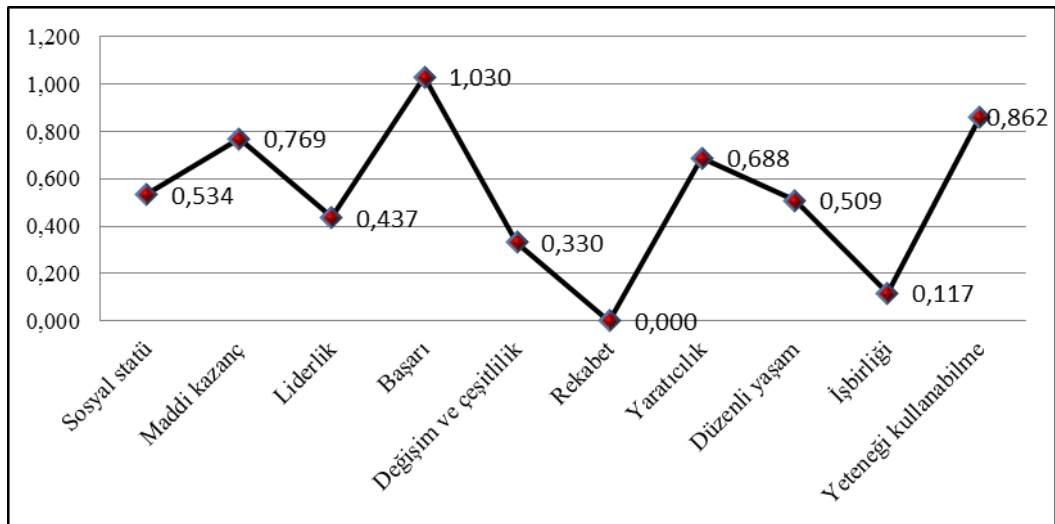
Edebiyat fakültesi Ermeni dili bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 55 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve liderlik değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla maddi kazanç değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, düzenli yaşam değeri altıncı sırada, yeteneği kullanabilme değeri yedinci sırada, yaratıcılık sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakültesi Ermeni dili bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 56. Edebiyat fakültesi İbrani dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

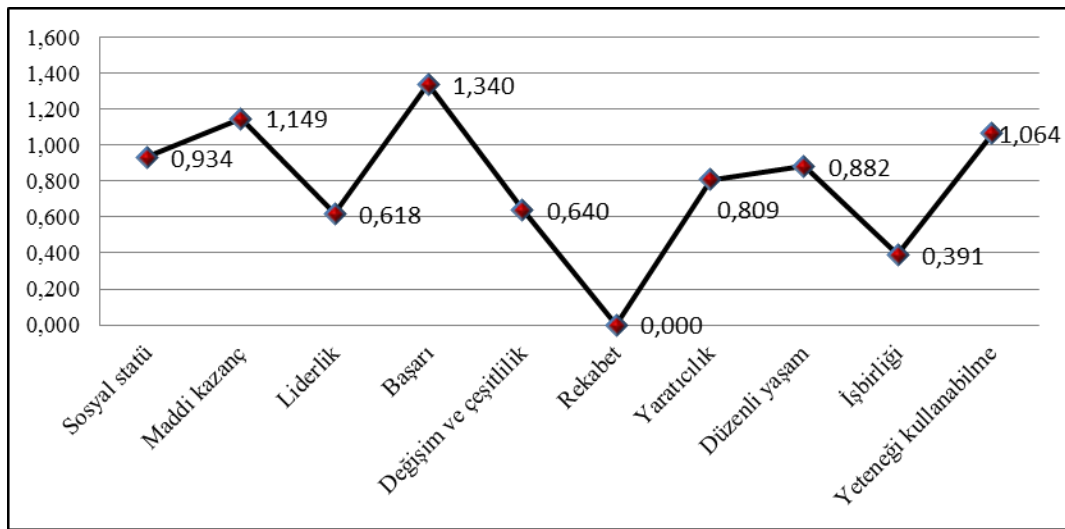
Edebiyat fakültesi İbrani dili bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 56 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, değişim ve çeşitlilik ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, sosyal statü beşinci sırada, yaratıcılık altıncı sırada, düzenli yaşam yedinci sırada, yeteneği kullanabilme sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakültesi İbrani dili bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 57. Edebiyat fakültesi Japon dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

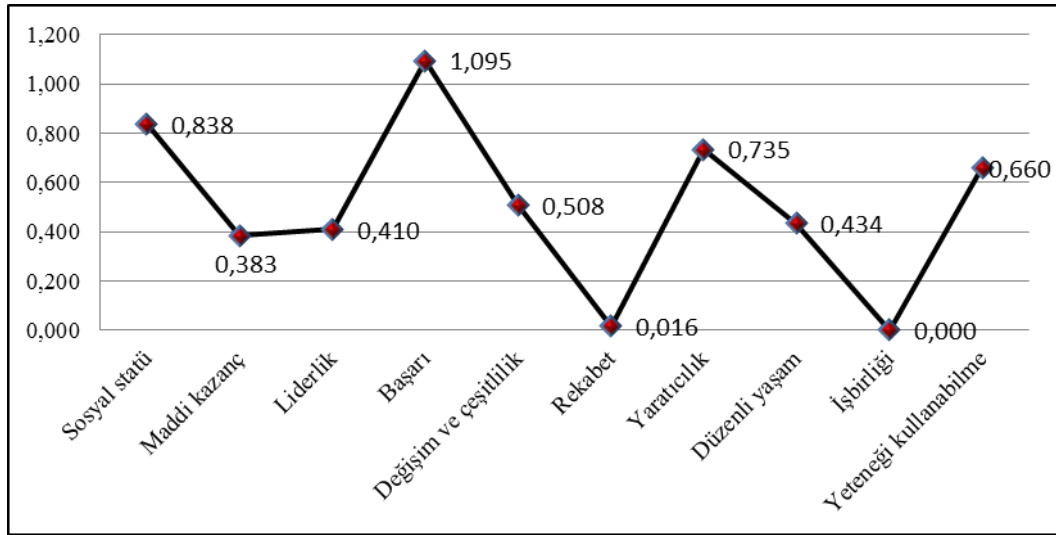
Edebiyat fakültesi Japon dili bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 57 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, yeteneği kullanabilme ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla değeri dördüncü sırada, yaratıcılık değeri beşinci sırada, sosyal statü değeri altıncı sırada, düzenli yaşam değeri yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakültesi Japon dili bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 58. Edebiyat fakültesi Rus dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

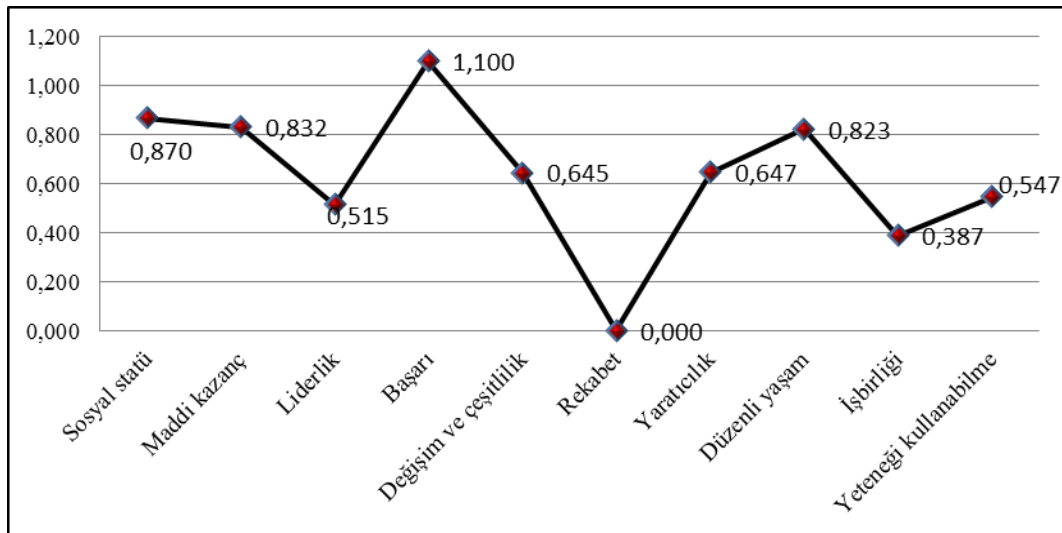
Edebiyat fakültesi Rus dili bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 58 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç ikinci ve yeteneği kullanabilme değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam beşinci sırada, yaratıcılık altıncı sırada, yedinci sırada değişim ve çeşitlilik, liderlik sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakültesi Rus dili bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 59. Edebiyat fakültesi Felsefe bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

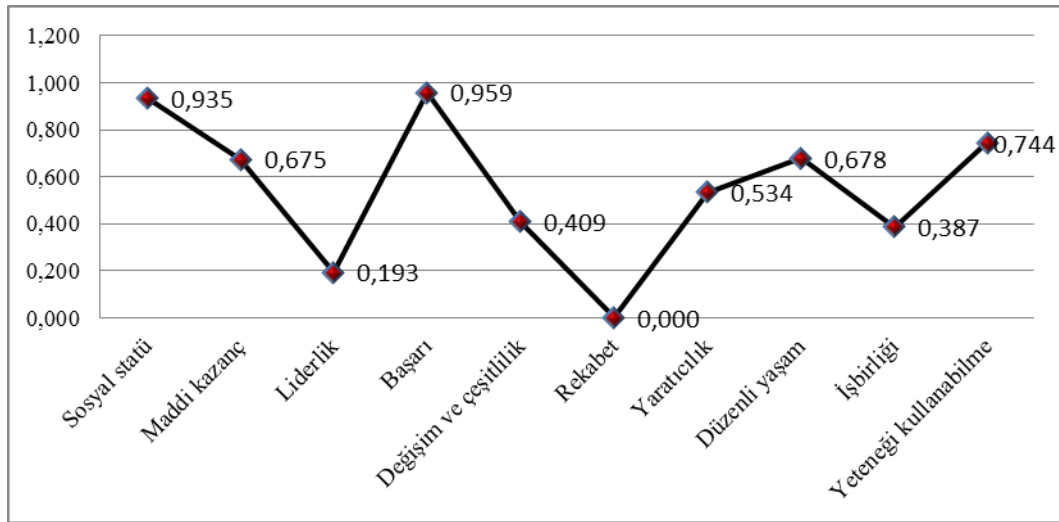
Edebiyat fakültesi Felsefe bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 59 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve yaratıcılık değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, düzenli yaşam değeri altıncı sırada, liderlik değeri yedinci sırada, maddi kazanç sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakültesi Felsefe bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 60. Edebiyat fakültesi Sanat Tarihi bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

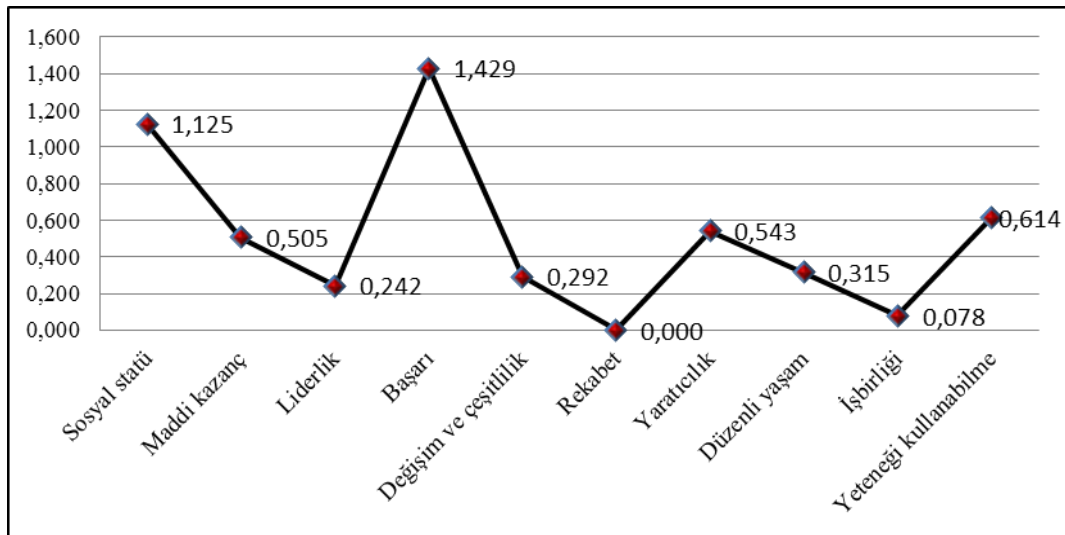
Edebiyat fakültesi Sanat Tarihi bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 60 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla düzenli yaşam değeri dördüncü sırada, yaratıcılık beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değerinin altıncı sırada, yeteneği kullanabilme yedinci sırada, liderlik sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakültesi Sanat Tarihi bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 61. Edebiyat fakültesi Sosyoloji bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

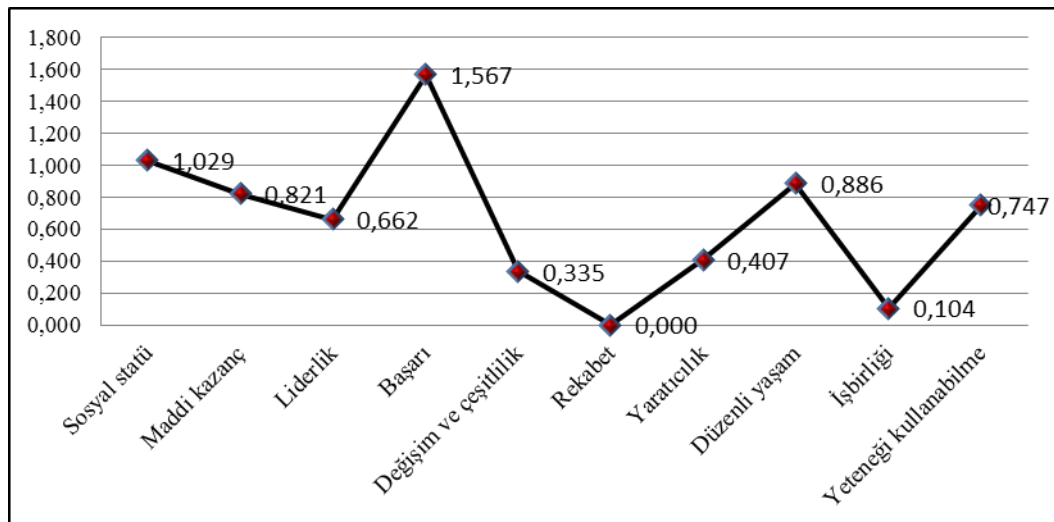
Edebiyat fakültesi Sosyoloji bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 61 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve yeteneği kullanabilme değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla düzenli yaşam değeri dördüncü sırada, maddi kazanç değeri beşinci sırada, yaratıcılık değeri altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik değeri yedinci sırada, işbirliği sekizinci sırada ve liderlik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakültesi Sosyoloji bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 62. Edebiyat fakültesi Tarih bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Edebiyat fakültesi Tarih bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 62 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve yeteneği kullanabilme değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yaratıcılık değeri dördüncü sırada, maddi kazanç beşinci sırada, düzenli yaşam altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik yedinci sırada, liderlik sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakültesi Tarih bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 63. Edebiyat fakültesi Türk Dili bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Edebiyat fakóltesi Türk Dili bölümündeki katılımcılar için ölçek değlerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 63 incelendiğinde, “başarı” değlerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve düzenli yaşam değlerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görölmektedir. Bunları sırasıyla maddi kazanç değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, değışim ve çeşitlilik sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Edebiyat fakóltesi Türk Dili bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değlerinin ise “rekabet” değlerine ait olduğu görölmektedir.

4.10. Fen Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Fen fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsizye doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Fen fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_28'de gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 160'a eşittir.

Tablo 4_28. Fen fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	12	34	10	31	15	9	5	14	6	24	160
2	15	18	13	38	7	13	16	11	6	23	160
3	29	20	22	19	5	6	25	17	10	7	160
4	27	13	22	19	7	10	14	16	14	18	160
5	15	15	21	18	10	16	24	19	12	10	160
6	8	6	18	13	23	14	18	24	16	20	160
7	4	13	8	8	25	22	18	32	21	9	160
8	22	10	19	11	16	10	14	12	33	13	160
9	9	11	15	0	26	22	18	9	29	21	160
10	19	20	12	3	26	38	8	6	13	15	160
Σsütun	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	1600

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k< i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_29'daki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_29. Fen fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,555	0,472	0,663	0,364	0,358	0,466	0,480	0,358	0,502
2	0,445	-	0,426	0,588	0,340	0,329	0,419	0,436	0,330	0,456
3	0,528	0,574	-	0,693	0,369	0,366	0,492	0,503	0,367	0,519
4	0,337	0,412	0,307	-	0,218	0,217	0,292	0,307	0,194	0,354
5	0,636	0,660	0,631	0,782	-	0,486	0,629	0,648	0,509	0,625
6	0,642	0,671	0,634	0,783	0,514	-	0,631	0,647	0,523	0,637
7	0,534	0,581	0,508	0,708	0,371	0,369	-	0,512	0,366	0,527
8	0,520	0,564	0,497	0,693	0,352	0,353	0,488	-	0,342	0,509
9	0,642	0,670	0,633	0,806	0,491	0,477	0,634	0,658	-	0,628
10	0,498	0,544	0,481	0,646	0,375	0,363	0,473	0,491	0,372	-
$\sum_{\text{sütun}}$	4,781	5,231	4,588	6,363	3,394	3,319	4,525	4,681	3,363	4,756

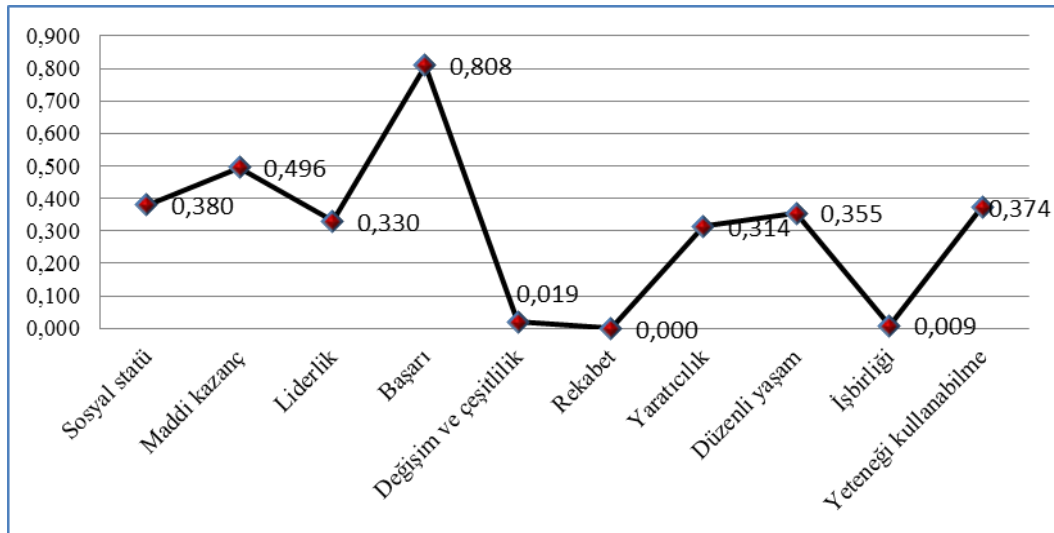
Tablo 4_30'daki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4_30. Fen fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	0,139	-0,069	0,420	-0,347	-0,364	-0,084	-0,051	-0,364	0,005
2	-0,139	-	-0,186	0,222	-0,413	-0,441	-0,205	-0,162	-0,439	-0,111
3	0,069	0,186	-	0,506	-0,333	-0,341	-0,019	0,008	-0,339	0,047
4	-0,420	-0,222	-0,506	-	-0,779	-0,783	-0,548	-0,505	-0,863	-0,375
5	0,347	0,413	0,333	0,779	-	-0,035	0,330	0,381	0,022	0,320
6	0,364	0,441	0,341	0,783	0,035	-	0,335	0,377	0,058	0,349
7	0,084	0,205	0,019	0,548	-0,330	-0,335	-	0,030	-0,341	0,067
8	0,051	0,162	-0,008	0,505	-0,381	-0,377	-0,030	-	-0,407	0,023
9	0,364	0,439	0,339	0,863	-0,022	-0,058	0,341	0,407	-	0,325
10	-0,005	0,111	-0,047	0,375	-0,320	-0,349	-0,067	-0,023	-0,325	-
$\sum_{\text{süt}}$	0,715	1,874	0,216	5,000	-2,890	-3,084	0,053	0,462	-2,999	0,652
$S_{(j)}$	0,072	0,187	0,022	0,500	-0,289	-0,308	0,005	0,046	-0,300	0,065
$S_{(c)}$	0,380	0,496	0,330	0,808	0,019	0,000	0,314	0,355	0,009	0,374

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,308” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri olan 0,308 eklenmiştir. Böylece Fen fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 64’de verilmiştir.

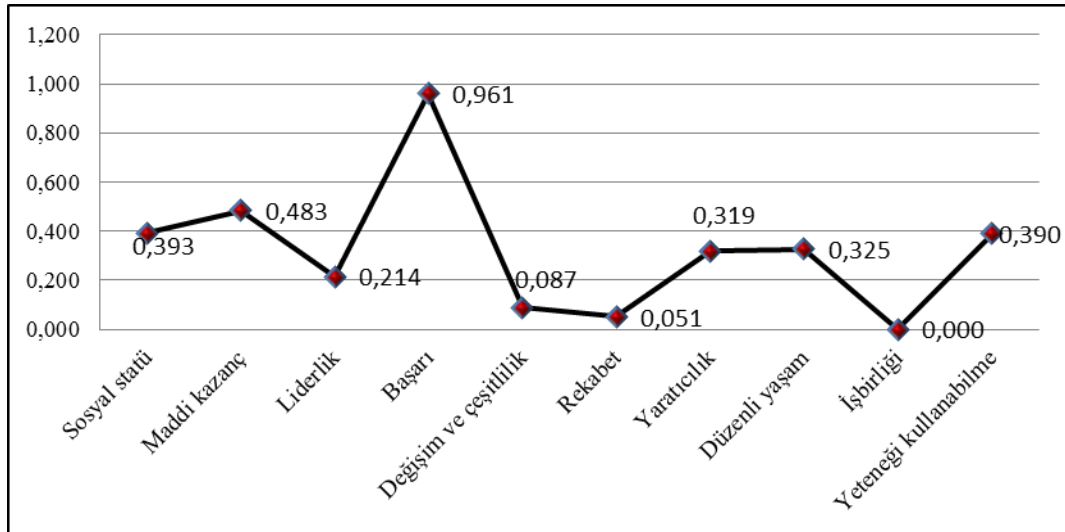
Grafik 64. Fen fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, grafik 64 incelendiğinde, Fen fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “başarı” değerinin en yüksek ölçek değerine sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada maddi kazanç değeri ve üçüncü sırada ise sosyal statü değeri yer almaktadır. Bunları takip eden diğer değerler sırasıyla; yeteneği kullanabilme, düzenli yaşam, liderlik, yaratıcılık, değişim ve çeşitlilik, işbirliği ve son olarak da rekabettir.

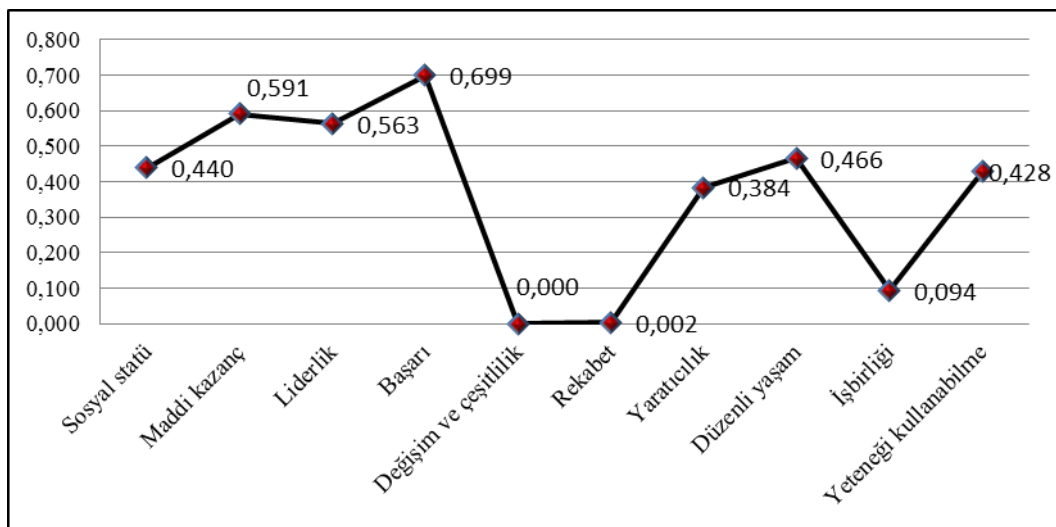
Fen fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 92’ye eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 68’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Fen fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 65’de erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 66’de verilmiştir.

Grafik 65. Fen fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Fen fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 65 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam beşinci sırada, yaratıcılık altıncı sırada, liderlik yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Fen fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 66. Fen fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

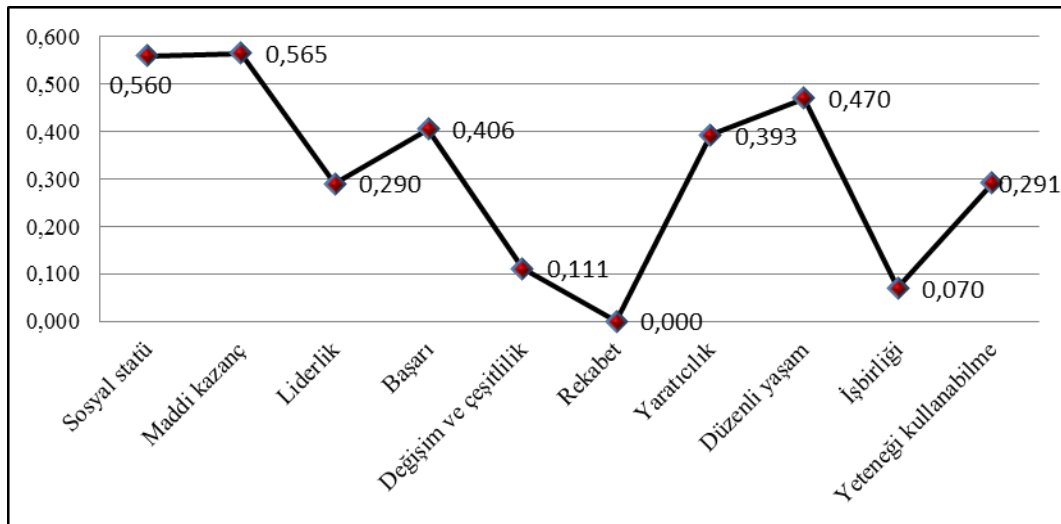

Fen fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 66 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç ikinci ve liderlik değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla düzenli yaşam değeri dördüncü sırada, sosyal statü değeri beşinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri altıncı sırada,

yaratıcılık yedinci sırada, işbirliği sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlenmektedir. Fen fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “değişim ve çeşitlilik” değerine ait olduğu görülmektedir.

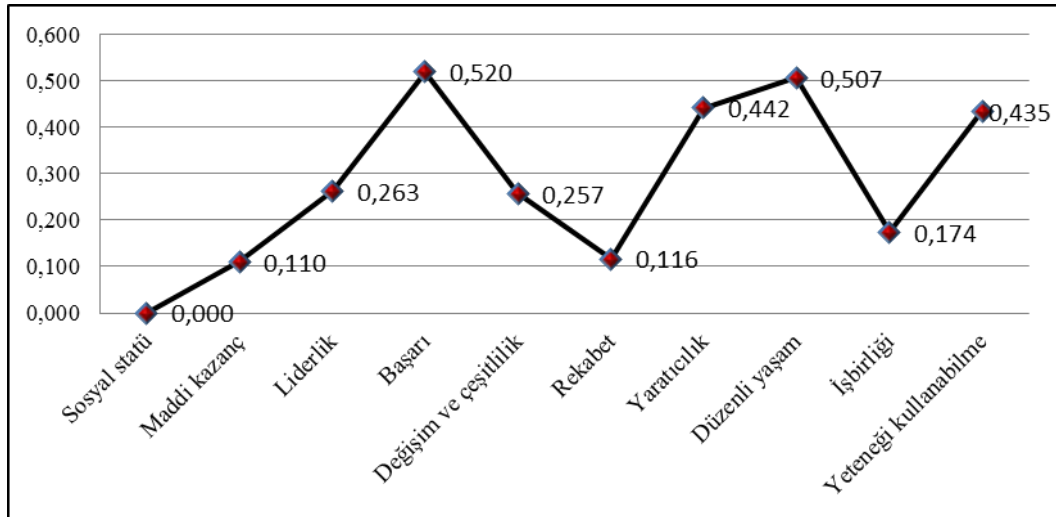
Fen fakültesindeki katılımcıların bölümlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine Fen fakültesinde bulunan 4 bölüm için ayrı ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Fen fakültesinde bulunan 4 bölümdeki katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 67 ile Grafik 70’e kadar verilmiştir.

Grafik 67. Fen fakültesi Biyoloji bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

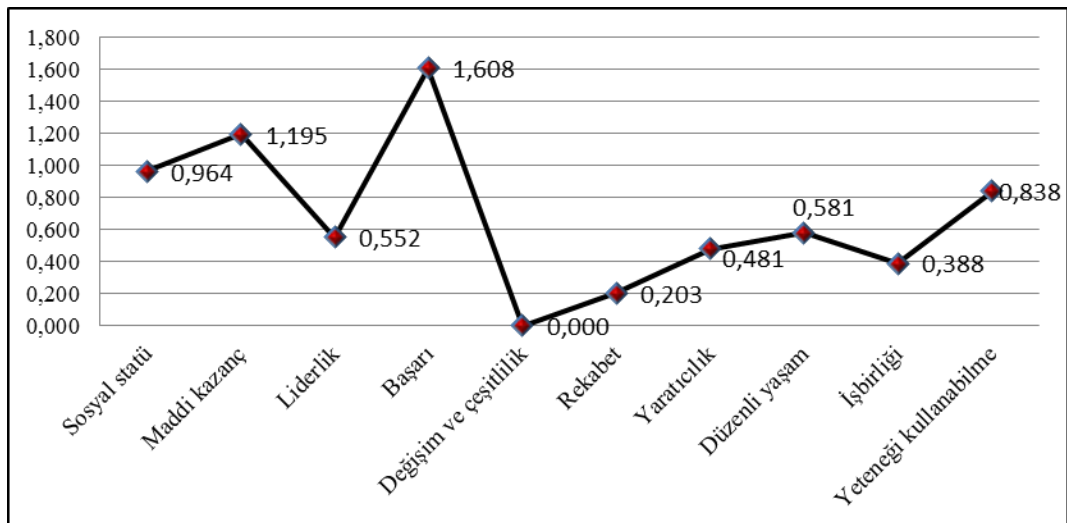
Fen fakültesi Biyoloji bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 67 incelendiğinde, “maddi kazanç” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve düzenli yaşam değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla başarı değeri dördüncü sırada, yaratıcılık beşinci sırada, yeteneği kullanabilme altıncı sırada, liderlik yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlenmektedir. Fen fakültesi Biyoloji bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 68. Fen fakültesi Fizik bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Fen fakültesi Fizik bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 68 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, düzenli yaşam ikinci ve yaratıcılık değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, liderlik değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, işbirliği değeri yedinci sırada, rekabet sekizinci sırada ve maddi kazanç değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Fen fakültesi Fizik bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “sosyal statü” değerine ait olduğu görülmektedir.

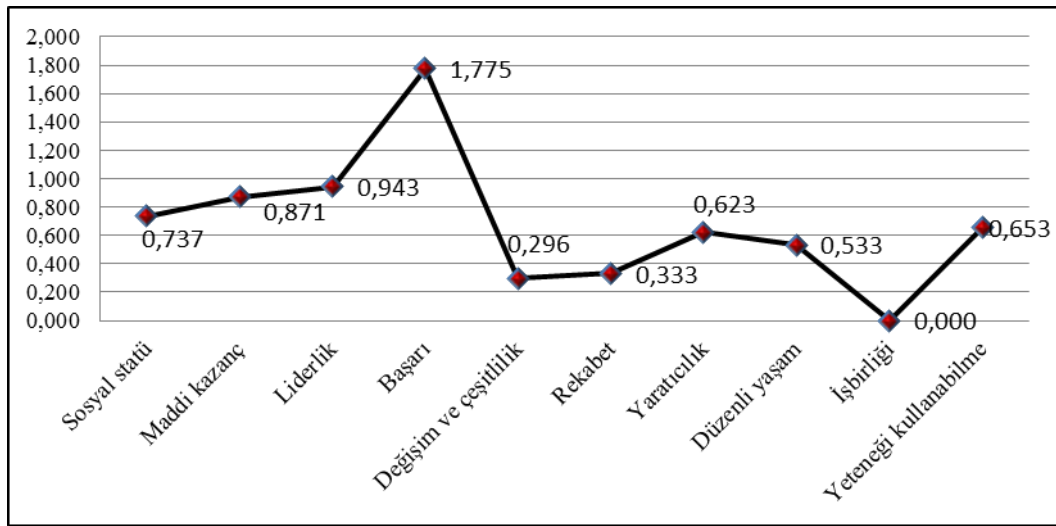
Grafik 69. Fen fakültesi Kimya bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Fen fakültesi Kimya bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 69 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç ikinci ve

sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam beşinci sırada, liderlik altıncı sırada, yaratıcılık yedinci sırada, işbirliği sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Fen fakültesi Kimya bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “değişim ve çeşitlilik” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 70. Fen fakültesi Matematik bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Fen fakültesi Matematik bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 70 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, liderlik ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, yaratıcılık değeri altıncı sırada, düzenli yaşam değeri yedinci sırada, rekabet sekizinci sırada ve değişim ve çeşitlilik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Fen fakültesi Matematik bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

4.11. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya İlahiyat fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsiz doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. İlahiyat fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_31'de gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 100'e eşittir.

Tablo 4_31. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	22	5	2	20	3	4	0	24	3	17	100
2	15	18	5	17	10	0	2	19	6	8	100
3	13	17	7	17	12	0	9	17	2	6	100
4	9	6	11	18	10	3	12	7	9	15	100
5	9	11	14	8	8	10	11	9	16	4	100
6	8	10	13	9	12	2	2	13	15	16	100
7	11	5	9	6	13	10	21	1	13	11	100
8	4	9	10	2	10	14	26	4	17	4	100
9	4	9	15	2	10	26	8	4	9	13	100
10	5	10	14	1	12	31	9	2	10	6	100
Σsütun	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1000

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k < i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_32'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_32. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,391	0,272	0,545	0,318	0,151	0,241	0,554	0,273	0,405
2	0,609	-	0,370	0,660	0,423	0,229	0,349	0,666	0,378	0,506
3	0,728	0,630	-	0,799	0,553	0,311	0,485	0,788	0,509	0,627
4	0,455	0,340	0,201	-	0,256	0,095	0,167	0,515	0,195	0,346
5	0,682	0,578	0,447	0,744	-	0,271	0,423	0,742	0,455	0,580
6	0,849	0,771	0,689	0,905	0,729	-	0,707	0,887	0,718	0,785
7	0,759	0,651	0,515	0,834	0,577	0,293	-	0,817	0,531	0,653
8	0,446	0,334	0,212	0,485	0,258	0,113	0,183	-	0,213	0,347
9	0,727	0,622	0,491	0,805	0,545	0,282	0,469	0,787	-	0,622
10	0,595	0,494	0,373	0,654	0,421	0,215	0,347	0,653	0,378	-
$\sum_{\text{sütun}}$	5,850	4,810	3,570	6,430	4,080	1,960	3,370	6,410	3,650	4,870

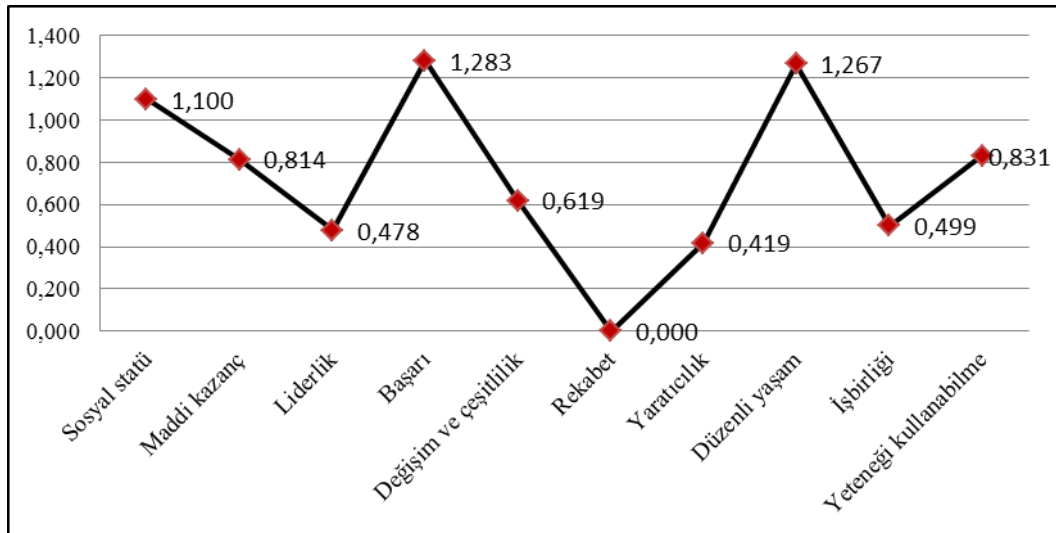
Tablo 4_33'deki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4_33. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	-0,277	-0,607	0,113	-0,472	-1,031	-0,704	0,136	-0,603	-0,241
2	0,277	-	-0,331	0,412	-0,196	-0,743	-0,387	0,429	-0,310	0,015
3	0,607	0,331	-	0,837	0,134	-0,492	-0,037	0,798	0,022	0,324
4	-0,113	-0,412	-0,837	-	-0,657	-1,313	-0,968	0,039	-0,859	-0,396
5	0,472	0,196	-0,134	0,657	-	-0,611	-0,195	0,649	-0,112	0,201
6	1,031	0,743	0,492	1,313	0,611	-	0,546	1,209	0,576	0,789
7	0,704	0,387	0,037	0,968	0,195	-0,546	-	0,906	0,079	0,393
8	-0,136	-0,429	-0,798	-0,039	-0,649	-1,209	-0,906	-	-0,798	-0,395
9	0,603	0,310	-0,022	0,859	0,112	-0,576	-0,079	0,798	-	0,311
10	0,241	-0,015	-0,324	0,396	-0,201	-0,789	-0,393	0,395	-0,311	-
$\sum_{\text{süt}}$	3,687	0,834	-2,525	5,516	-1,122	-7,309	-3,123	5,358	-2,317	1,001
$S_{(j)}$	0,369	0,083	-0,252	0,552	-0,112	-0,731	-0,312	0,536	-0,232	0,100
$S_{(c)}$	1,100	0,814	0,478	1,283	0,619	0,000	0,419	1,267	0,499	0,831

Her bir kriterin ölçek değerinin (S_c) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,731” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri olan 0,731 eklenmiştir. Böylece İlahiyat fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri (S_c) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 71’de verilmiştir.

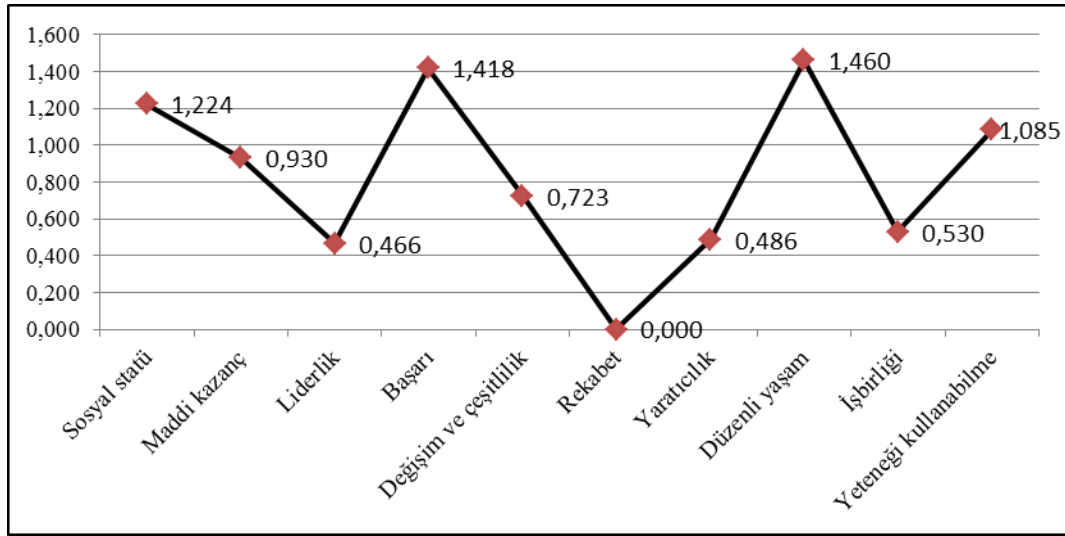
Grafik 71. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu grafik 71 incelendiğinde, İlahiyat fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “başarı” değerinin en yüksek ölçek değerine sahip olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla; düzenli yaşam değeri, sosyal statü değeri, yeteneği kullanabilme değeri, maddi kazanç değeri, değişim ve çeşitlilik değeri, işbirliği değeri, liderlik değeri, yaratıcılık değerleri izlerken, son sırada ise rekabet değeri yer almaktadır.

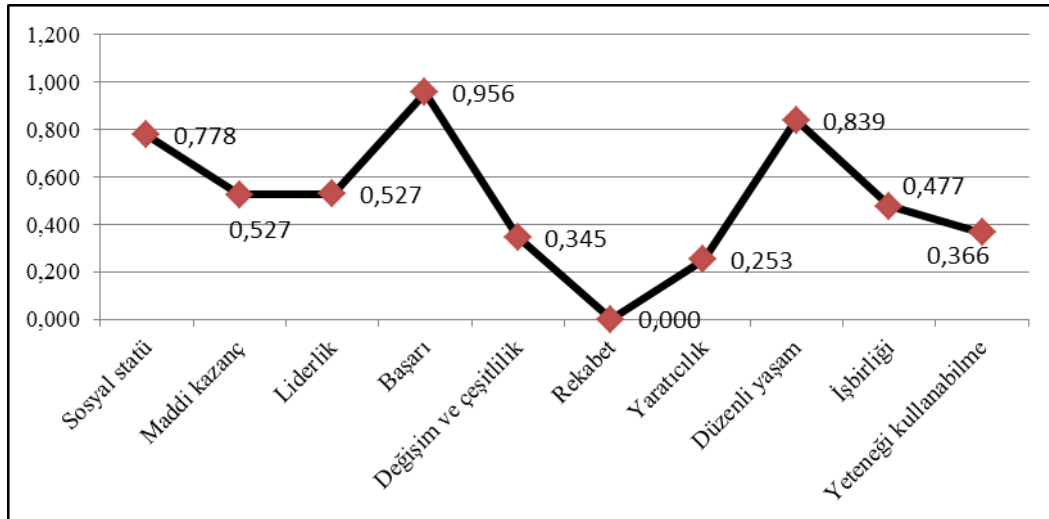
İlahiyat fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 74’e eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 26’ya eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. İlahiyat fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 72’de erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 73’de verilmiştir.

Grafik 72. İlahiyat fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

İlahiyat fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 72 incelendiğinde, “düzenli yaşam” değerinin ilk sırada, başarı ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, maddi kazanç beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik altıncı sırada, işbirliği yedinci sırada, yaratıcılık sekizinci sırada ve liderlik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İlahiyat fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 73. İlahiyat fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

İlahiyat fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 73 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, düzenli yaşam ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, maddi kazanç değeri beşinci sırada, işbirliği altıncı sırada, yeteneği kullanabilme yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik sekizinci sırada ve yaratıcılık değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İlahiyat fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

4.12. İletişim Fakültesi Öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya İletişim fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsizye doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. İletişim fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_34'de gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 120'ye eşittir.

Tablo 4_34. İletişim fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	17	11	13	31	10	1	15	6	1	15	120
2	15	17	18	24	9	7	7	4	7	12	120
3	12	17	9	18	11	7	16	10	4	16	120
4	24	12	20	15	11	7	16	7	5	3	120
5	12	8	7	15	17	5	13	14	15	14	120
6	13	10	10	7	13	7	17	12	13	18	120
7	8	9	9	3	13	29	6	10	26	7	120
8	8	6	13	2	10	19	22	17	12	11	120
9	4	10	15	1	14	17	4	23	21	11	120
10	7	20	6	4	12	21	4	17	16	13	120
Σsütun	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	1200

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k<i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_35'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_35. İletişim fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,429	0,445	0,641	0,376	0,239	0,442	0,286	0,248	0,419
2	0,571	-	0,526	0,694	0,466	0,345	0,527	0,385	0,359	0,503
3	0,555	0,474	-	0,682	0,438	0,308	0,508	0,346	0,321	0,476
4	0,359	0,306	0,318	-	0,253	0,139	0,305	0,181	0,141	0,298
5	0,624	0,534	0,562	0,747	-	0,356	0,572	0,403	0,376	0,534
6	0,761	0,655	0,692	0,861	0,644	-	0,719	0,539	0,533	0,670
7	0,558	0,473	0,492	0,695	0,428	0,281	-	0,326	0,296	0,468
8	0,714	0,615	0,654	0,819	0,597	0,461	0,674	-	0,484	0,623
9	0,752	0,641	0,679	0,859	0,624	0,467	0,704	0,516	-	0,650
10	0,581	0,497	0,524	0,702	0,466	0,330	0,532	0,377	0,350	-
$\sum_{\text{sütun}}$	5,475	4,625	4,892	6,700	4,292	2,925	4,983	3,358	3,108	4,642

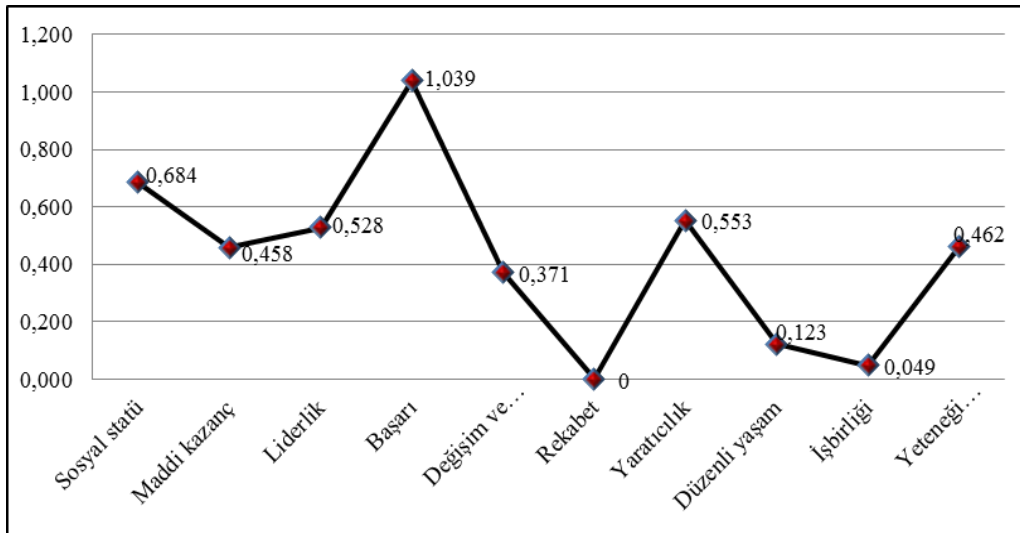
Tablo 4_36'daki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4_36. İletişim fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	-0,180	-0,139	0,361	-0,316	-0,709	-0,146	-0,565	-0,680	-0,203
2	0,180	-	0,065	0,506	-0,086	-0,399	0,067	-0,292	-0,362	0,008
3	0,139	-0,065	-	0,473	-0,157	-0,502	0,020	-0,395	-0,465	-0,060
4	-0,361	-0,506	-0,473	-	-0,666	-1,083	-0,510	-0,913	-1,077	-0,530
5	0,316	0,086	0,157	0,666	-	-0,369	0,182	-0,246	-0,317	0,084
6	0,709	0,399	0,502	1,083	0,369	-	0,581	0,099	0,084	0,440
7	0,146	-0,067	-0,020	0,510	-0,182	-0,581	-	-0,452	-0,535	-0,081
8	0,565	0,292	0,395	0,913	0,246	-0,099	0,452	-	-0,040	0,315
9	0,680	0,362	0,465	1,077	0,317	-0,084	0,535	0,040	-	0,386
10	0,203	-0,008	0,060	0,530	-0,084	-0,440	0,081	-0,315	-0,386	-
$\sum_{\text{süt}}$	2,578	0,314	1,012	6,119	-0,559	-4,266	1,261	-3,039	-3,777	0,358
$S_{(j)}$	0,258	0,031	0,101	0,612	-0,056	-0,427	0,126	-0,304	-0,378	0,036
$S_{(c)}$	0,684	0,458	0,528	1,039	0,371	0,000	0,553	0,123	0,049	0,462

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,427” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri olan 0,427 eklenmiştir. Böylece İletişim fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 74’de verilmiştir.

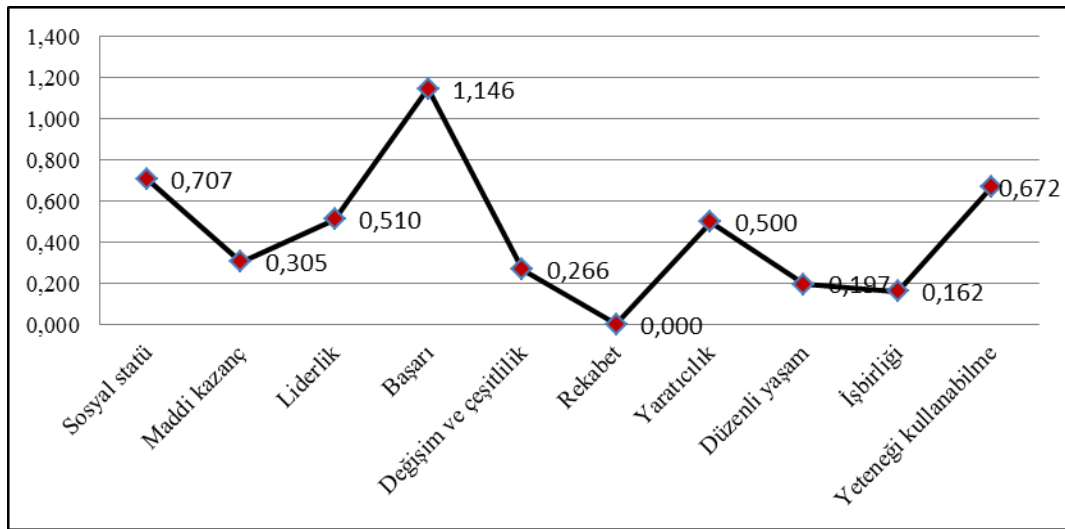
Grafik 74. İletişim fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 74 incelendiğinde, İletişim fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde ilk üç sırada başarı değeri, sosyal statü değeri ve yaratıcılık değerlerinin yer aldığı görülmektedir. Diğer değerlerin sırası ise şöyledir: liderlik değeri dördüncü, yeteneği kullanabilme değeri beşinci, maddi kazanç değeri altıncı, değişim ve çeşitlilik değeri yedinci, düzenli yaşam değeri sekizinci, işbirliği değeri dokuzuncu ve rekabet değeri ise onuncu sıradadır.

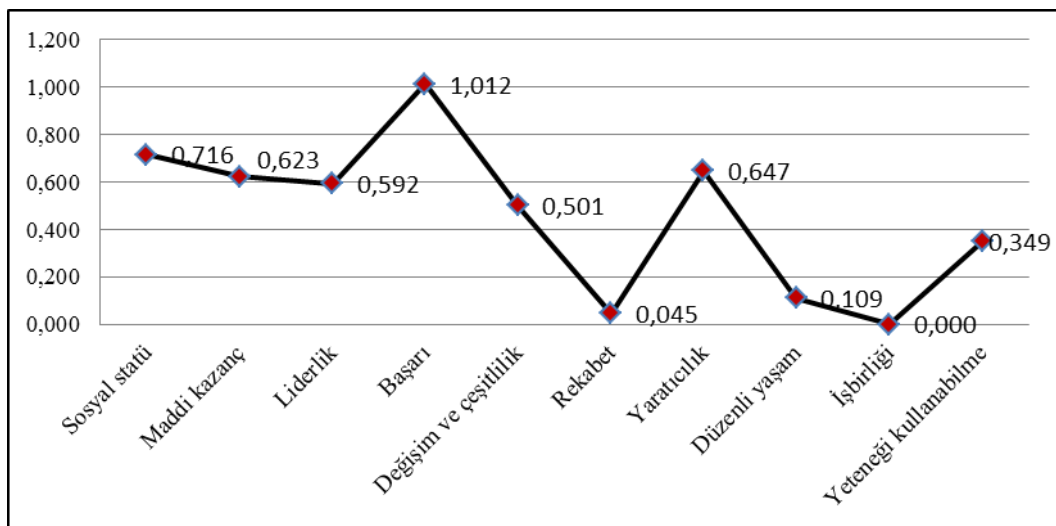
İletişim fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 365’e eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 115’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. İletişim fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 75’de erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 76’de verilmiştir.

Grafik 75. İletişim fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

İletişim fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 75 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve yeteneği kullanabilme değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, yaratıcılık beşinci sırada, maddi kazanç altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik yedinci sırada, düzenli yaşam sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İletişim fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

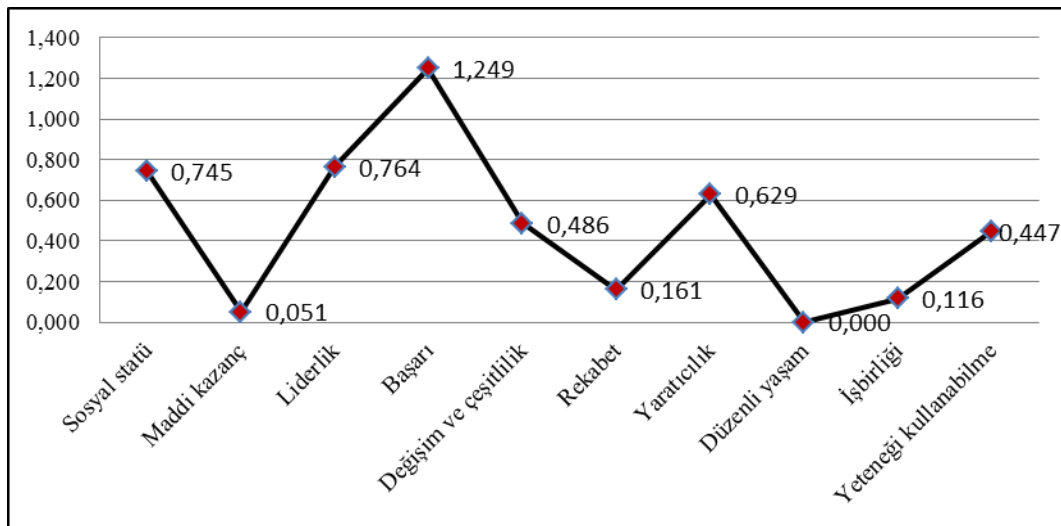
Grafik 76. İletişim fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

İletişim fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 76 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve yaratıcılık değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla maddi kazanç değeri dördüncü sırada, liderlik düzenli yaşam değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik altıncı sırada, yeteneği kullanabilme yedinci sırada, düzenli yaşam sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İletişim fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir. maddi kazanç

İletişim fakültesindeki katılımcıların bölümlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine İletişim fakültesinde bulunan 3 bölüm için ayrı ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerın mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. İletişim fakültesinde bulunan 3 bölümdeki katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 77 ile Grafik 79’a kadar verilmiştir.

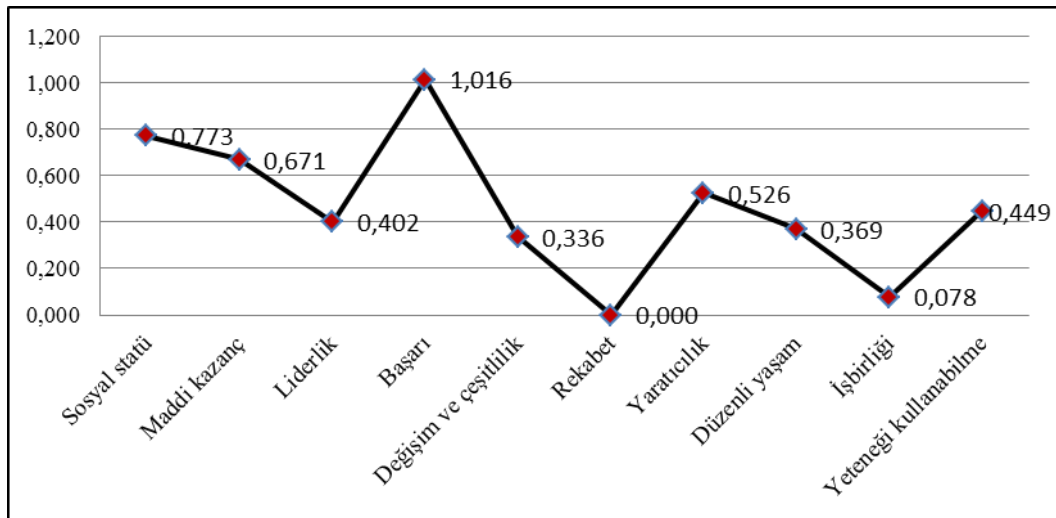
Grafik 77. İletişim fakültesi Gazetecilik bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

İletişim fakültesi Gazetecilik bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 77 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, liderlik ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yaratıcılık değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik beşinci sırada, yeteneği kullanabilme

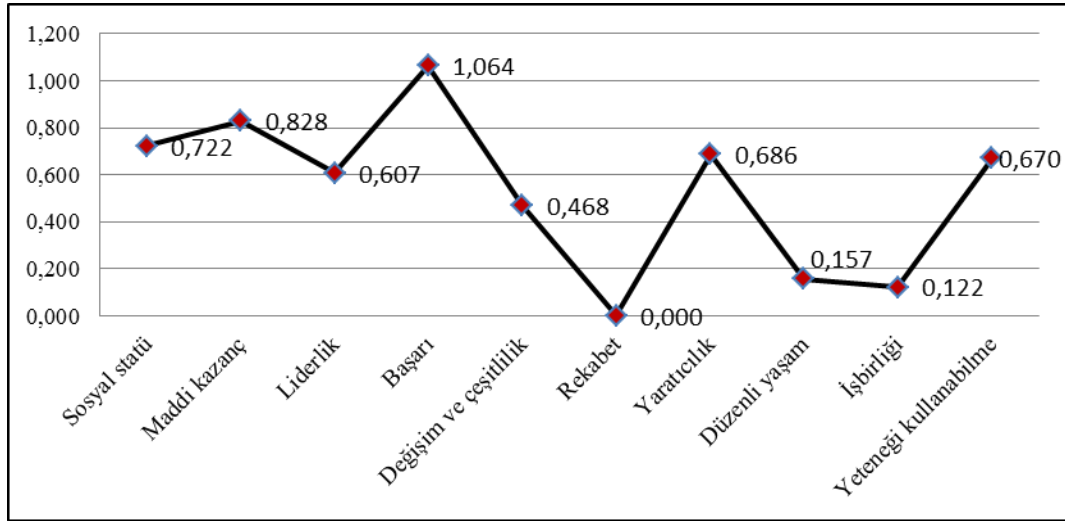
altıncı sırada, rekabet yedinci sırada, işbirliği sekizinci sırada ve maddi kazanç değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İletişim fakültesi Gazetecilik bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “düzenli yaşam” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 78. İletişim fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

İletişim fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 78 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yaratıcılık değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, düzenli yaşam değeri yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İletişim fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 79. İletişim fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değeri

İletişim fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 79 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yaratıcılık değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme beşinci sırada, liderlik altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik yedinci sırada, düzenli yaşam sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İletişim fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

4.13. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya İktisadi ve İdari Bilimler fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsiz doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. İktisadi ve İdari Bilimler fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_37'de gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 200'e eşittir.

Tablo 4_37. İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	28	29	39	37	15	3	4	28	4	13	200
2	35	34	20	52	12	7	6	14	5	15	200
3	28	30	29	28	6	7	20	27	11	14	200
4	24	30	16	28	24	19	14	17	9	19	200
5	21	12	24	19	24	13	26	27	18	16	200
6	11	16	15	11	23	18	24	14	31	37	200
7	14	11	15	9	26	25	36	22	16	26	200
8	11	10	16	7	13	33	34	16	43	17	200
9	14	14	11	7	32	34	25	13	33	17	200
10	14	14	15	2	25	41	11	22	30	26	200
Σsütun	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	2000

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k < i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_38'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_38. İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,508	0,492	0,599	0,333	0,241	0,306	0,429	0,249	0,349
2	0,492	-	0,485	0,591	0,325	0,234	0,297	0,421	0,244	0,341
3	0,508	0,515	-	0,603	0,346	0,252	0,322	0,440	0,262	0,362
4	0,401	0,409	0,397	-	0,232	0,145	0,192	0,330	0,149	0,245
5	0,667	0,675	0,654	0,768	-	0,392	0,493	0,595	0,410	0,521
6	0,759	0,766	0,748	0,855	0,608	-	0,619	0,695	0,525	0,634
7	0,694	0,703	0,678	0,808	0,507	0,381	-	0,615	0,402	0,537
8	0,571	0,579	0,560	0,670	0,405	0,305	0,385	-	0,317	0,423
9	0,751	0,756	0,738	0,851	0,590	0,475	0,598	0,683	-	0,617
10	0,651	0,659	0,638	0,755	0,479	0,366	0,463	0,577	0,383	-
$\sum_{\text{sütun}}$	5,495	5,570	5,390	6,500	3,825	2,790	3,675	4,785	2,940	4,030

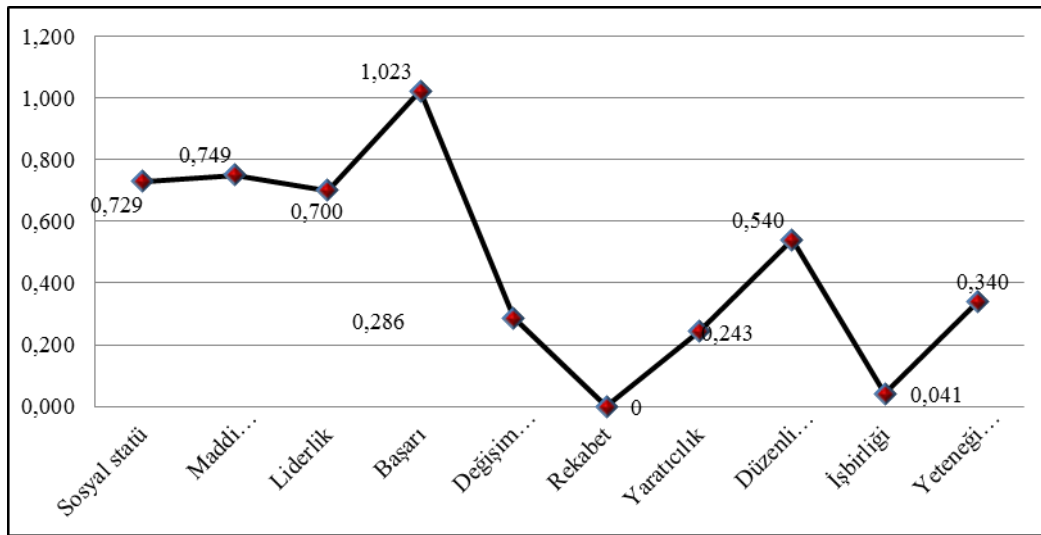
Tablo 4_39'daki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4_39. İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	0,019	-0,019	0,250	-0,432	-0,705	-0,508	-0,180	-0,676	-0,388
2	-0,019	-	-0,038	0,229	-0,454	-0,725	-0,532	-0,200	-0,695	-0,409
3	0,019	0,038	-	0,262	-0,396	-0,668	-0,462	-0,152	-0,638	-0,352
4	-0,250	-0,229	-0,262	-	-0,731	-1,060	-0,871	-0,440	-1,043	-0,690
5	0,432	0,454	0,396	0,731	-	-0,274	-0,018	0,241	-0,227	0,053
6	0,705	0,725	0,668	1,060	0,274	-	0,302	0,511	0,063	0,343
7	0,508	0,532	0,462	0,871	0,018	-0,302	-	0,292	-0,249	0,092
8	0,180	0,200	0,152	0,440	-0,241	-0,511	-0,292	-	-0,477	-0,194
9	0,676	0,695	0,638	1,043	0,227	-0,063	0,249	0,477	-	0,297
10	0,388	0,409	0,352	0,690	-0,053	-0,343	-0,092	0,194	-0,297	-
$\sum_{\text{süt}}$	2,638	2,843	2,349	5,575	-1,787	-4,651	-2,225	0,744	-4,239	-1,247
$S_{(j)}$	0,264	0,284	0,235	0,558	-0,179	-0,465	-0,222	0,074	-0,424	-0,125
$S_{(c)}$	0,729	0,749	0,700	1,023	0,286	0,000	0,243	0,540	0,041	0,340

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,465” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri olan 0,465 eklenmiştir. Böylece İktisadi ve İdari Bilimler fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 80’de verilmiştir.

Grafik 80. İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

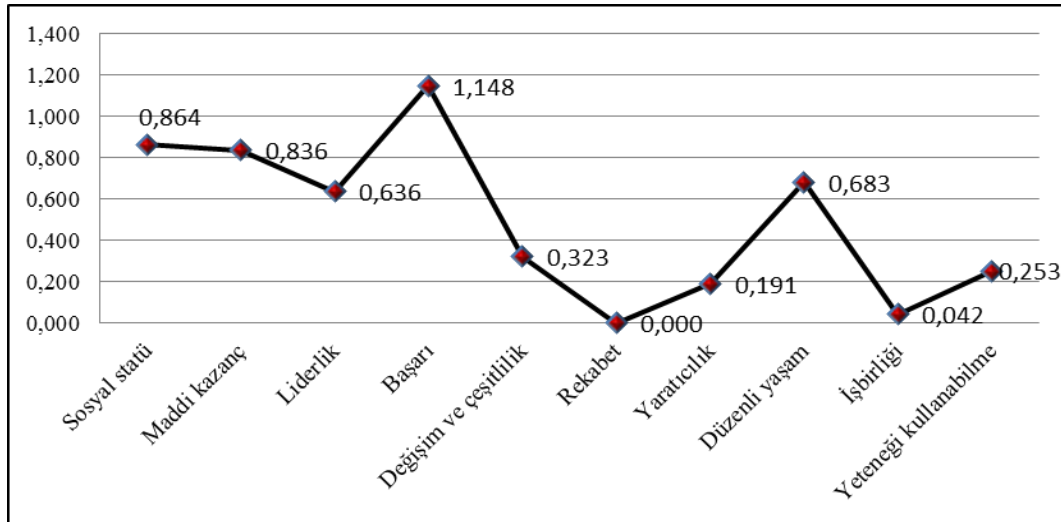

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 80 incelendiğinde, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “başarı” değerinin en yüksek ölçek değerine sahip olduğu, ikinci sırada maddi kazanç değerinin ve üçüncü sırada ise sosyal statü değerinin yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla; liderlik değeri, düzenli yaşam değeri, yeteneği kullanabilme değeri, değişim ve çeşitlilik değeri, yaratıcılık değeri ve işbirliği değeri izlerken, en düşük ölçek değerine ise “rekabet” değerinin sahip olduğu Grafik 80’de görülmektedir.

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 124’e eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 76’ya eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z

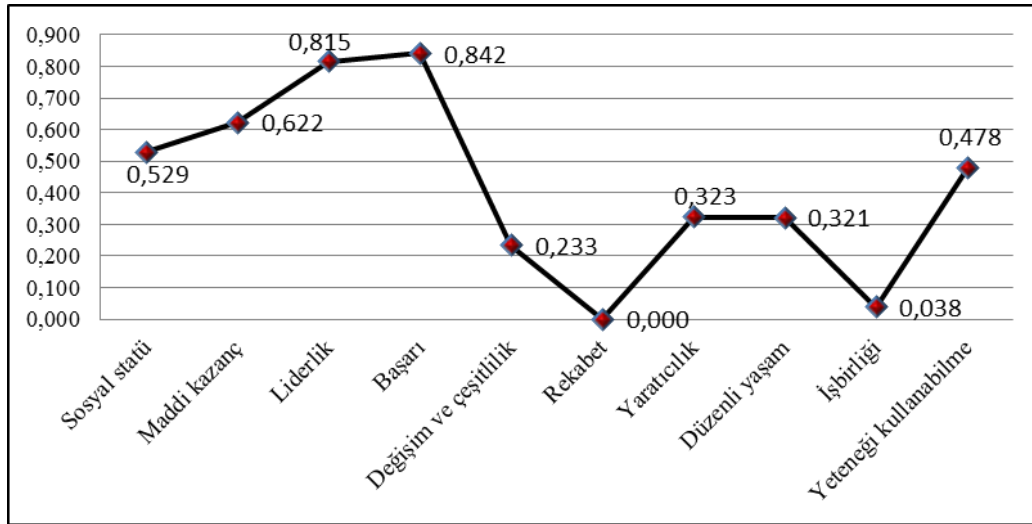
değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerinin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 81’de erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 82’de verilmiştir.

Grafik 81. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 81 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla düzenli yaşam değeri dördüncü sırada, liderlik değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, yeteneği kullanabilme değeri yedinci sırada, yaratıcılık değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

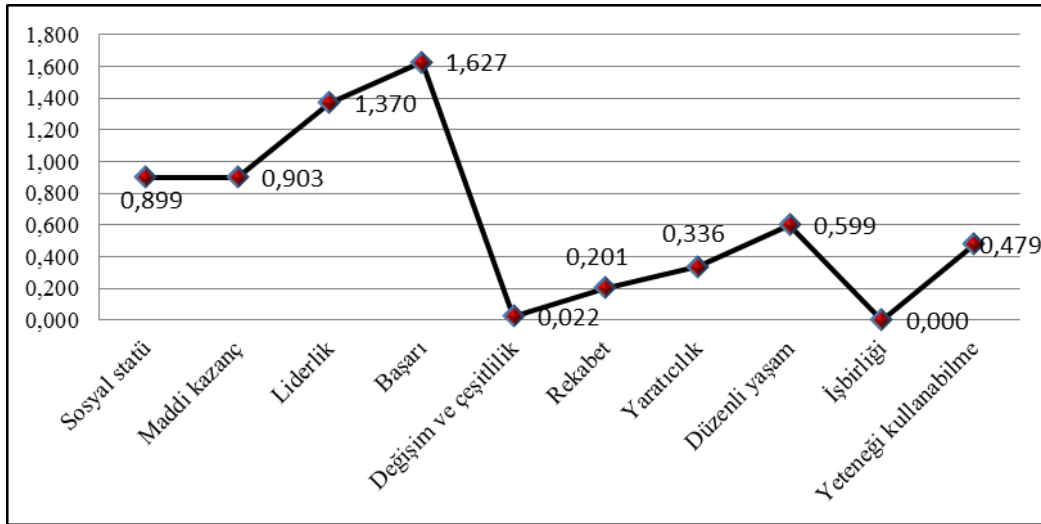
Grafik 82. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 82 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, liderlik değerinin ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, yaratıcılık değeri altıncı sırada, düzenli yaşam değeri yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

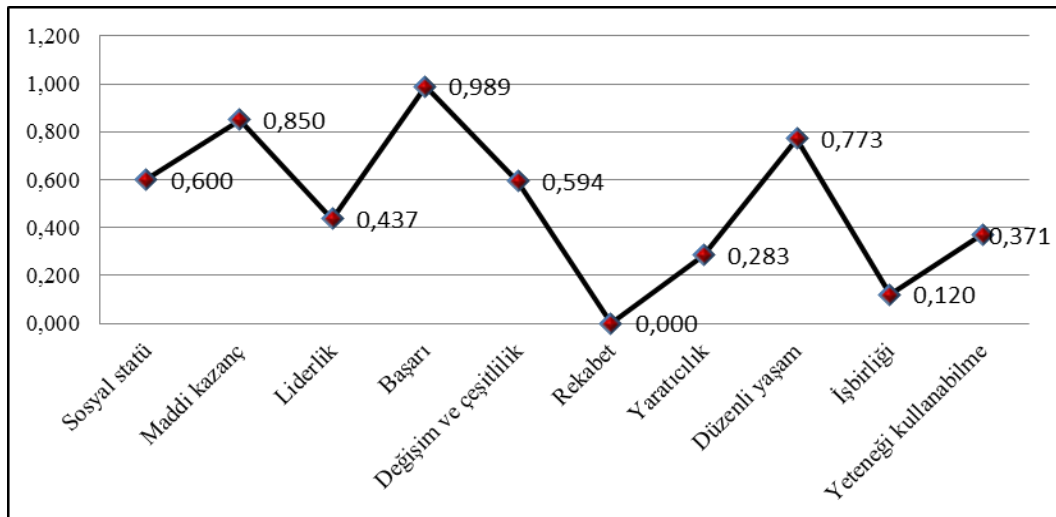
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki katılımcıların bölümlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde bulunan 5 bölüm için ayrı ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde bulunan 5 bölümdeki katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 83 ile Grafik 87’ye kadar verilmiştir.

Grafik 83. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

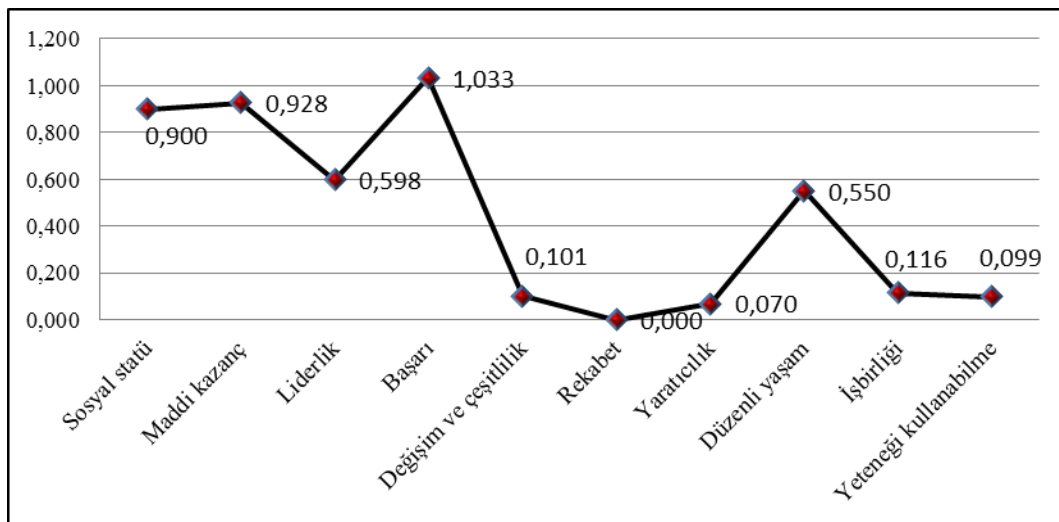
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 83 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, liderlik değerinin ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam değeri beşinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, rekabet değeri sekizinci sırada ve değişim ve çeşitlilik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 84. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

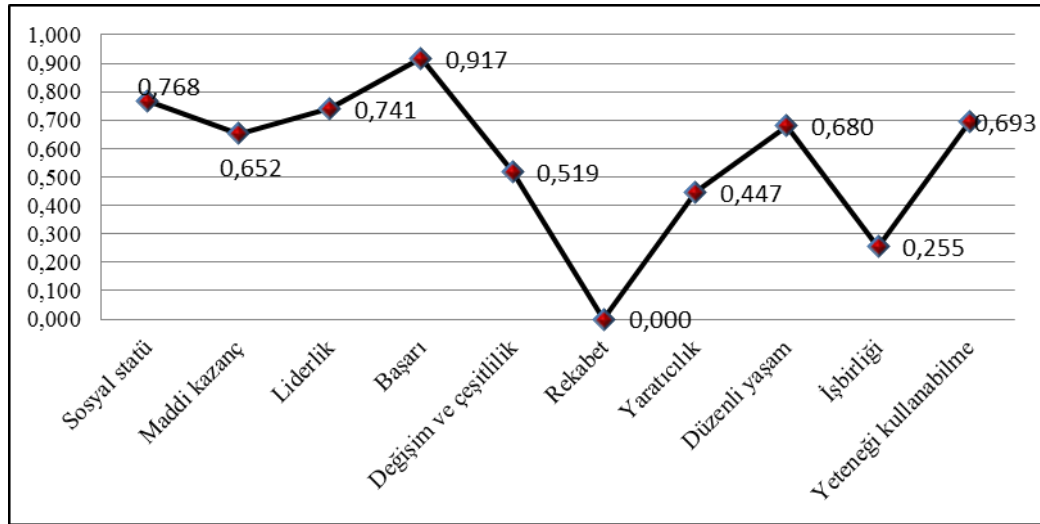
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 84 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değeri ikinci ve düzenli yaşam değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, yeteneği kullanabilme değeri yedinci sırada, yaratıcılık değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 85. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

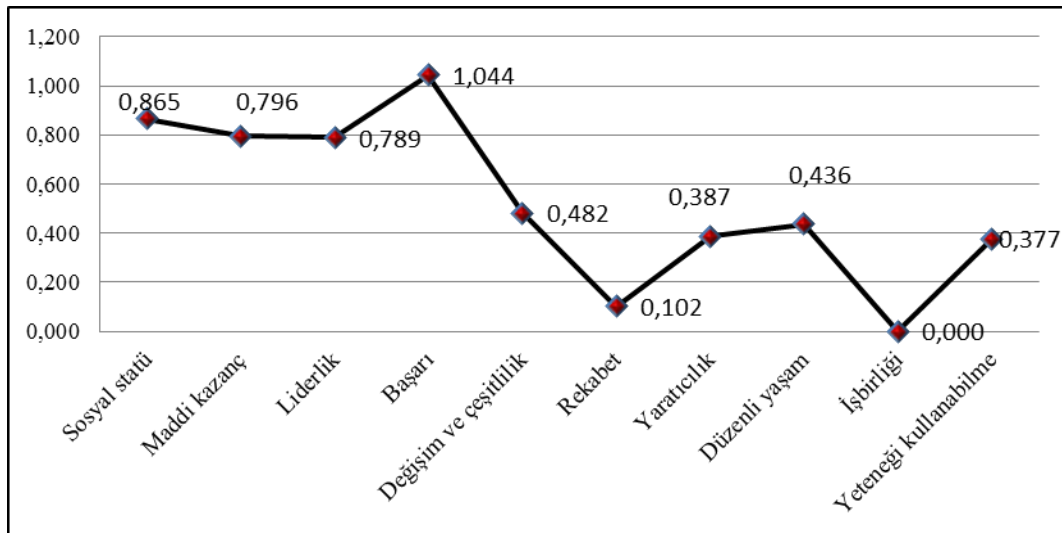
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 85 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değeri ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam değeri beşinci sırada, işbirliği değeri altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik değeri yedinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri sekizinci sırada ve yaratıcılık değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 86. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 86 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü değerinin ikinci ve liderlik değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam değeri beşinci sırada, maddi kazanç değeri altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik değeri yedinci sırada, yaratıcılık değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 87. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 87 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü değerinin ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, düzenli yaşam değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

4.14. Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Mimarlık fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsizye doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Mimarlık fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_40'da gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 100'e eşittir.

Tablo 4_40. Mimarlık fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	18	14	10	19	3	1	10	8	3	14	100
2	11	28	5	11	12	3	9	7	4	10	100
3	17	11	9	26	4	2	11	8	2	10	100
4	14	19	12	13	14	2	5	10	5	6	100
5	9	10	7	8	16	10	13	8	4	15	100
6	9	5	12	11	10	7	17	5	10	14	100
7	8	3	15	4	14	5	17	8	18	8	100
8	5	3	11	5	12	16	8	17	17	6	100
9	5	5	8	2	5	29	5	5	28	8	100
10	4	2	11	1	10	25	5	24	9	9	100
Σsütun	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1000

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k < i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_41'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_41. Mimarlık fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,561	0,346	0,553	0,337	0,159	0,387	0,307	0,207	0,413
2	0,439	-	0,287	0,486	0,270	0,118	0,320	0,259	0,159	0,352
3	0,654	0,713	-	0,712	0,506	0,277	0,556	0,438	0,346	0,567
4	0,447	0,514	0,288	-	0,276	0,111	0,327	0,258	0,149	0,360
5	0,663	0,730	0,494	0,724	-	0,259	0,547	0,434	0,326	0,564
6	0,841	0,882	0,723	0,889	0,741	-	0,784	0,639	0,605	0,766
7	0,613	0,680	0,444	0,673	0,453	0,216	-	0,387	0,273	0,521
8	0,693	0,741	0,562	0,742	0,566	0,361	0,613	-	0,437	0,615
9	0,793	0,841	0,654	0,851	0,674	0,395	0,727	0,563	-	0,712
10	0,587	0,648	0,433	0,640	0,437	0,234	0,479	0,385	0,288	-
$\sum_{\text{sütun}}$	5,730	6,310	4,230	6,270	4,260	2,130	4,740	3,670	2,790	4,870

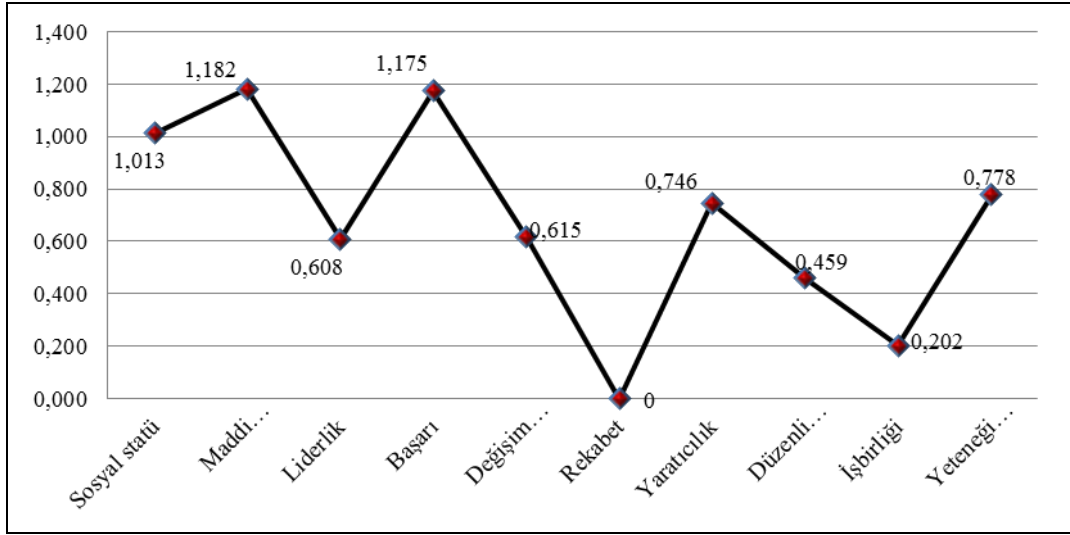
Tablo 4_42'deki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4_42. Mimarlık fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	0,153	-0,397	0,132	-0,419	-0,998	-0,286	-0,504	-0,818	-0,219
2	-0,153	-	-0,561	-0,034	-0,614	-1,187	-0,469	-0,647	-0,997	-0,379
3	0,397	0,561	-	0,560	0,016	-0,591	0,141	-0,156	-0,396	0,168
4	-0,132	0,034	-0,560	-	-0,595	-1,223	-0,447	-0,649	-1,040	-0,358
5	0,419	0,614	-0,016	0,595	-	-0,646	0,118	-0,166	-0,452	0,160
6	0,998	1,187	0,591	1,223	0,646	-	0,785	0,355	0,267	0,726
7	0,286	0,469	-0,141	0,447	-0,118	-0,785	-	-0,287	-0,603	0,053
8	0,504	0,647	0,156	0,649	0,166	-0,355	0,287	-	-0,159	0,293
9	0,818	0,997	0,396	1,040	0,452	-0,267	0,603	0,159	-	0,559
10	0,219	0,379	-0,168	0,358	-0,160	-0,726	-0,053	-0,293	-0,559	-
$\sum_{\text{süt}}$	3,357	5,042	-0,701	4,971	-0,626	-6,778	0,680	-2,188	-4,758	1,002
$S_{(j)}$	0,336	0,504	-0,070	0,497	-0,063	-0,678	0,068	-0,219	-0,476	0,100
$S_{(c)}$	1,013	1,182	0,608	1,175	0,615	0,000	0,746	0,459	0,202	0,778

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,678” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerın mutlak değeri olan 0,678 eklenmiştir. Böylece Mimarlık fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı grafik 88’de verilmiştir.

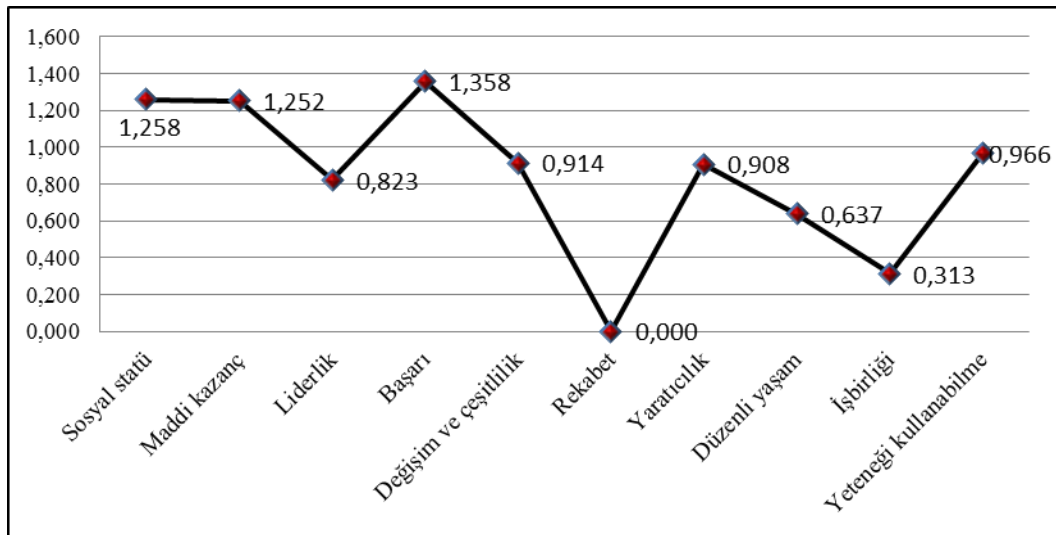
Grafik 88. Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 88 incelendiğinde, Mimarlık Fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “maddi kazanç” değerinin en yüksek ölçek değerine sahip olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla; başarı değeri, sosyal statü değeri, yeteneği kullanabilme değeri, yaratıcılık değeri, değişim ve çeşitlilik değeri, liderlik değeri, düzenli yaşam değeri ve işbirliği değerleri izlemekte olup en düşük ölçek değerinin ise rekabet değerine ait olduğu Grafik 88’de görülmektedir.

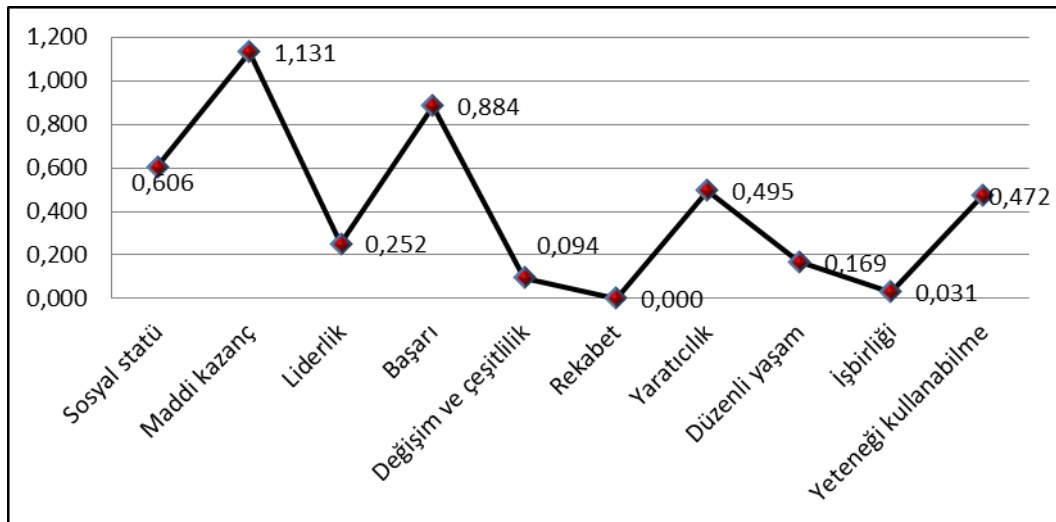
Mimarlık Fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 66’ya eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 34’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Mimarlık Fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 89’de erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 90’da verilmiştir.

Grafik 89. Mimarlık Fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Mimarlık Fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 89 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü değerinin ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, yaratıcılık değeri altıncı sırada, liderlik değeri yedinci sırada, düzenli yaşam değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mimarlık Fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

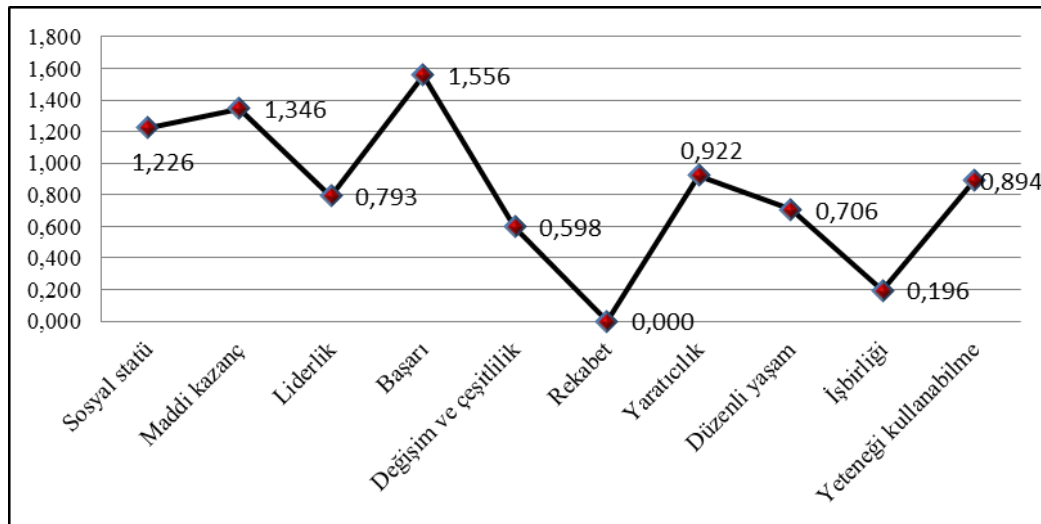
Grafik 90. Mimarlık Fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Mimarlık Fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 90 incelendiğinde, “maddi kazanç” değerinin ilk sırada, başarı değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yaratıcılık değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, düzenli yaşam değeri yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mimarlık Fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Mimarlık Fakültesindeki katılımcıların bölümlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine Mimarlık Fakültesinde bulunan 2 bölüm için ayrı ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Mimarlık Fakültesinde bulunan 2 bölümdeki katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 91 ve Grafik 92’de verilmiştir.

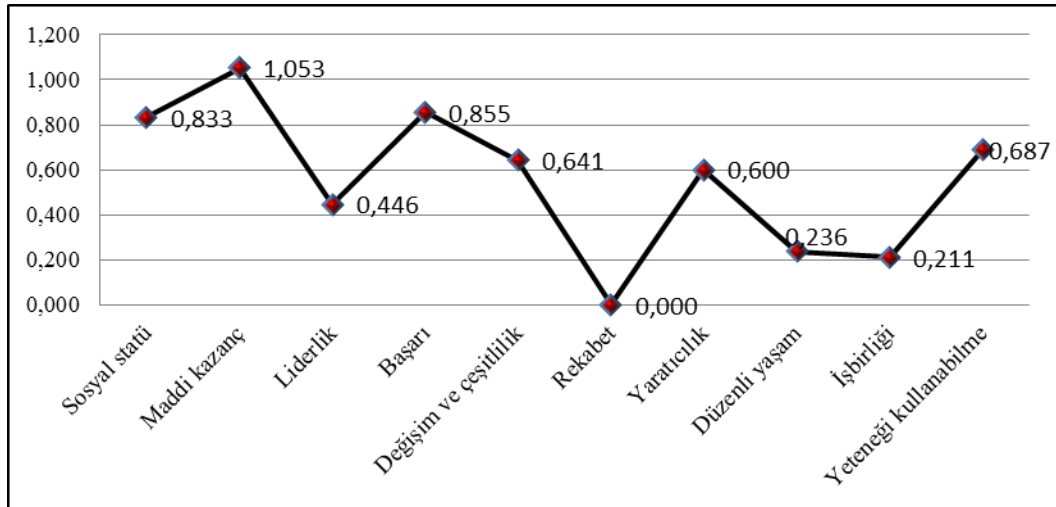
Grafik 91. Mimarlık Fakültesi Mimarlık bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Mimarlık Fakültesi Mimarlık bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 91 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yaratıcılık değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, düzenli yaşam değeri yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mimarlık Fakültesi

Mimarlık bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 92. Mimarlık Fakültesi Şehir Bölge Planlama bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Mimarlık Fakültesi Şehir Bölge Planlama bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 92 incelendiğinde, “maddi kazanç” değerinin ilk sırada, sosyal statü değerinin ikinci ve başarı değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, yaratıcılık değeri altıncı sırada, liderlik değeri yedinci sırada, düzenli yaşam değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Mimarlık Fakültesi Şehir Bölge Planlama bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

4.15. Turizm Fakültesi öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Turizm Fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsizye doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Turizm fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_43'de gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 100'e eşittir.

Tablo 4_43. Turizm fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	6	18	8	21	14	3	8	9	0	13	100
2	16	15	10	26	9	3	4	5	3	9	100
3	17	18	7	19	5	6	9	7	5	7	100
4	15	13	15	11	7	6	15	3	7	8	100
5	9	14	21	8	13	12	5	8	4	6	100
6	7	6	9	4	7	21	22	11	7	6	100
7	6	4	12	4	11	12	19	8	17	7	100
8	10	5	5	4	13	17	4	4	23	15	100
9	7	3	8	1	10	11	12	10	23	15	100
10	7	4	5	2	11	9	2	35	11	14	100
Σsütun	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1000

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k-i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_44'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_44. Turizm fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,601	0,462	0,685	0,432	0,328	0,421	0,317	0,256	0,408
2	0,399	-	0,357	0,583	0,340	0,225	0,312	0,244	0,167	0,324
3	0,538	0,643	-	0,722	0,446	0,342	0,447	0,326	0,256	0,420
4	0,315	0,417	0,278	-	0,280	0,163	0,240	0,197	0,112	0,267
5	0,568	0,660	0,554	0,720	-	0,427	0,519	0,375	0,340	0,466
6	0,672	0,775	0,658	0,837	0,573	-	0,607	0,428	0,383	0,528
7	0,579	0,688	0,553	0,760	0,481	0,393	-	0,353	0,280	0,444
8	0,683	0,756	0,674	0,803	0,625	0,572	0,647	-	0,504	0,596
9	0,744	0,834	0,744	0,888	0,660	0,617	0,720	0,496	-	0,607
10	0,592	0,676	0,581	0,733	0,534	0,472	0,556	0,404	0,393	-
$\sum_{\text{sütun}}$	5,090	6,050	4,860	6,730	4,370	3,540	4,470	3,140	2,690	4,060

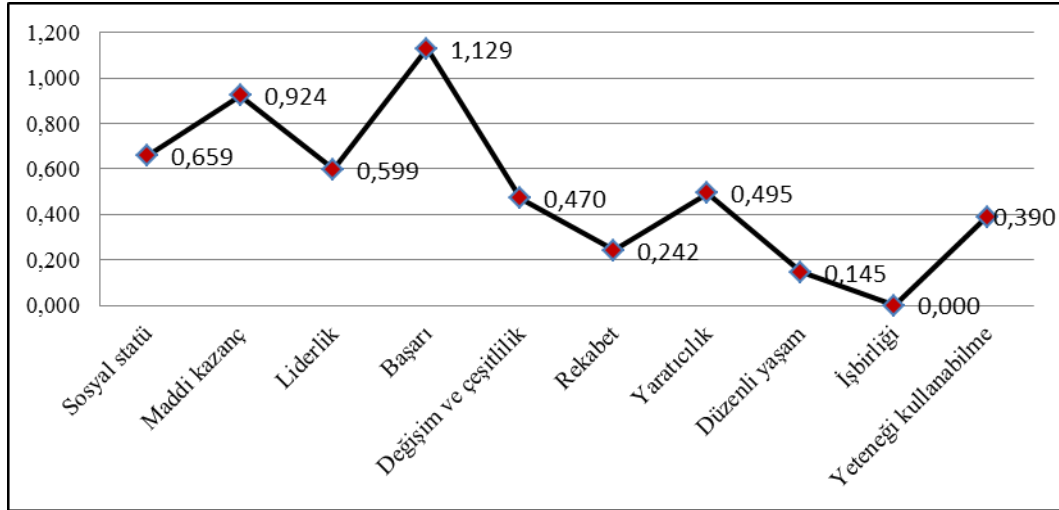
Tablo 4_45'deki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4_45. Turizm fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	0,257	-0,096	0,482	-0,172	-0,445	-0,198	-0,476	-0,657	-0,233
2	-0,257	-	-0,368	0,209	-0,413	-0,754	-0,489	-0,693	-0,968	-0,457
3	0,096	0,368	-	0,588	-0,136	-0,408	-0,133	-0,452	-0,654	-0,203
4	-0,482	-0,209	-0,588	-	-0,582	-0,983	-0,705	-0,851	-1,217	-0,621
5	0,172	0,413	0,136	0,582	-	-0,184	0,048	-0,318	-0,412	-0,085
6	0,445	0,754	0,408	0,983	0,184	-	0,271	-0,182	-0,299	0,070
7	0,198	0,489	0,133	0,705	-0,048	-0,271	-	-0,377	-0,583	-0,141
8	0,476	0,693	0,452	0,851	0,318	0,182	0,377	-	0,010	0,244
9	0,657	0,968	0,654	1,217	0,412	0,299	0,583	-0,010	-	0,273
10	0,233	0,457	0,203	0,621	0,085	-0,070	0,141	-0,244	-0,273	-
$\sum_{\text{süt}}$	1,538	4,190	0,934	6,239	-0,352	-2,634	-0,106	-3,603	-5,052	-1,154
$S_{(j)}$	0,154	0,419	0,093	0,624	-0,035	-0,263	-0,011	-0,360	-0,505	-0,115
$S_{(c)}$	0,659	0,924	0,599	1,129	0,470	0,242	0,495	0,145	0,000	0,390

Her bir kriterin ölçek değerinin (S_c) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,505” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri olan 0,505 eklenmiştir. Böylece Turizm Fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri (S_c) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 93’de verilmiştir.

Grafik 93. Turizm Fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

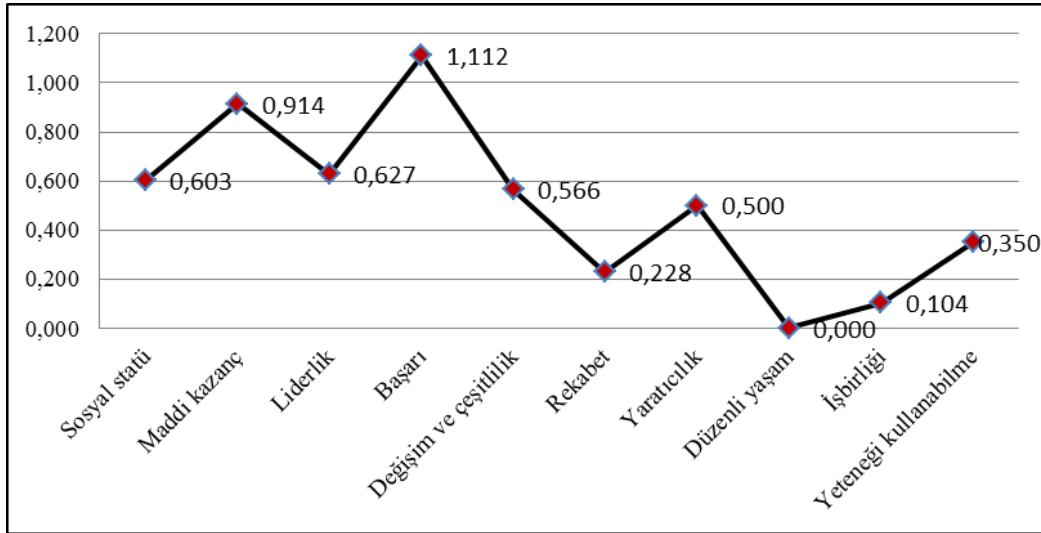

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 93 incelendiğinde, Turizm Fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde en yüksek ölçek değerinin “başarı” değerine ait olduğu görülmektedir. Diğer değerlerin sıralaması ise şöyledir: maddi kazanç değeri ikinci, sosyal statü değeri üçüncü, liderlik değeri dördüncü, yaratıcılık değeri beşinci, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı, yeteneği kullanabilme değeri yedinci, rekabet değeri sekizinci ve düzenli yaşam değeri dokuzuncu sıradadır. İşbirliği değerinin ise en düşük ölçek değerine sahip olduğu için onuncu sırada olduğu Grafik 93’de görülmektedir.

Turizm Fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 49’a eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 51’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Turizm Fakültesindeki kadın katılımcılar için

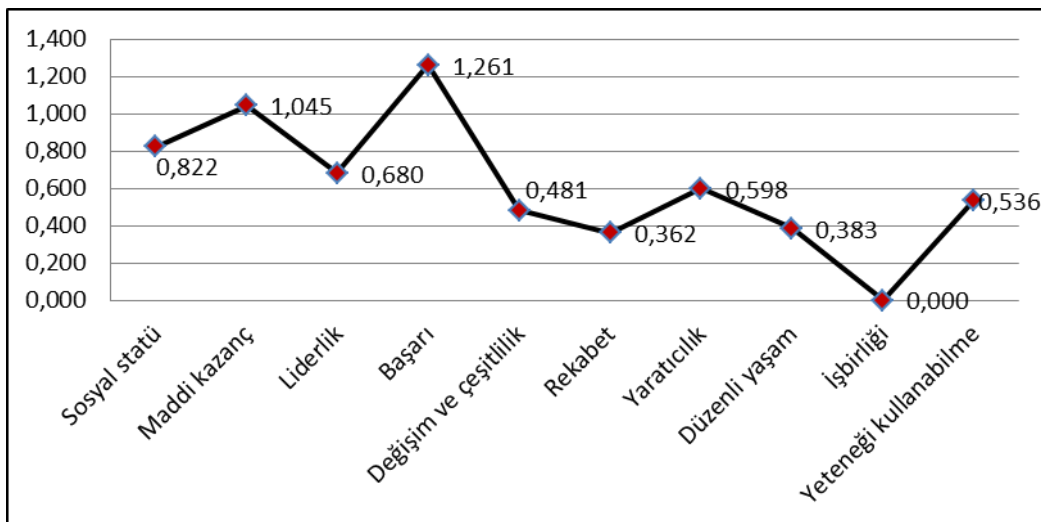
hesaplanan ölçek değerleri Grafik 94’de erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 95’de verilmiştir.

Grafik 94. Turizm Fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Turizm Fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 94 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değerinin ikinci ve liderlik değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, yaratıcılık değeri altıncı sırada, yeteneği kullanabilme değeri yedinci sırada, rekabet sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Turizm Fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “düzenli yaşam” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 95. Turizm Fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Turizm Fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 95 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, yaratıcılık değeri beşinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik değeri yedinci sırada, düzenli değeri sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Turizm Fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

4.16. Ziraat Fakültesi öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Ziraat Fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsiz doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Ziraat Fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_46'da gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 240'a eşittir.

Tablo 4_46. Ziraat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	69	62	26	24	25	3	10	9	0	12	240
2	40	31	34	48	7	22	13	4	21	20	240
3	29	33	20	54	17	18	25	23	13	8	240
4	5	27	48	45	14	9	34	30	17	11	240
5	26	6	31	8	23	18	43	30	25	30	240
6	16	31	16	15	25	25	11	31	17	53	240
7	3	16	14	31	31	27	32	36	31	19	240
8	23	16	11	10	28	20	53	22	24	33	240
9	11	7	10	4	57	39	9	37	44	22	240
10	18	11	30	1	13	59	10	18	48	32	240
Σsütun	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	2400

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k< i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_47'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_47. Ziraat fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,489	0,397	0,464	0,301	0,238	0,326	0,285	0,237	0,287
2	0,511	-	0,403	0,480	0,286	0,228	0,315	0,275	0,223	0,279
3	0,603	0,597	-	0,599	0,367	0,305	0,406	0,358	0,303	0,350
4	0,536	0,520	0,401	-	0,260	0,207	0,284	0,241	0,196	0,252
5	0,699	0,714	0,633	0,740	-	0,414	0,581	0,520	0,423	0,505
6	0,762	0,772	0,695	0,793	0,586	-	0,649	0,597	0,510	0,583
7	0,674	0,685	0,594	0,716	0,419	0,351	-	0,438	0,352	0,424
8	0,715	0,725	0,642	0,759	0,480	0,403	0,562	-	0,409	0,484
9	0,763	0,777	0,697	0,804	0,577	0,490	0,648	0,591	-	0,575
10	0,713	0,721	0,650	0,748	0,495	0,417	0,576	0,516	0,425	-
$\Sigma_{\text{sütun}}$	5,975	6,000	5,113	6,104	3,771	3,054	4,346	3,821	3,079	3,738

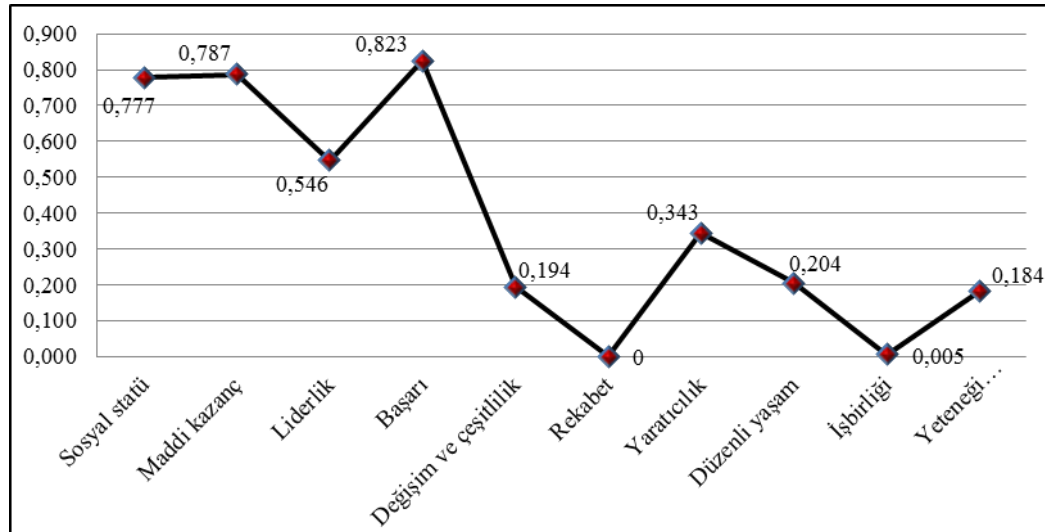
Tablo 4_48'deki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4_48. Ziraat fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	-0,027	-0,260	-0,090	-0,522	-0,712	-0,451	-0,567	-0,716	-0,562
2	0,027	-	-0,245	-0,049	-0,565	-0,745	-0,483	-0,599	-0,761	-0,587
3	0,260	0,245	-	0,250	-0,339	-0,509	-0,238	-0,363	-0,515	-0,386
4	0,090	0,049	-0,250	-	-0,644	-0,815	-0,572	-0,705	-0,856	-0,670
5	0,522	0,565	0,339	0,644	-	-0,217	0,204	0,050	-0,194	0,013
6	0,712	0,745	0,509	0,815	0,217	-	0,383	0,244	0,026	0,210
7	0,451	0,483	0,238	0,572	-0,204	-0,383	-	-0,155	-0,379	-0,193
8	0,567	0,599	0,363	0,705	-0,050	-0,244	0,155	-	-0,230	-0,041
9	0,716	0,761	0,515	0,856	0,194	-0,026	0,379	0,230	-	0,189
10	0,562	0,587	0,386	0,670	-0,013	-0,210	0,193	0,041	-0,189	-
$\Sigma_{\text{süt.}}$	3,908	4,006	1,596	4,372	-1,926	-3,861	-0,430	-1,824	-3,815	-2,026
$S_{(j)}$	0,391	0,401	0,160	0,437	-0,193	-0,386	-0,043	-0,182	-0,381	-0,203
$S_{(c)}$	0,777	0,787	0,546	0,823	0,194	0,000	0,343	0,204	0,005	0,184

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,386” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri olan 0,386 eklenmiştir. Böylece Ziraat Fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 96’da verilmiştir.

Grafik 96. Ziraat Fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

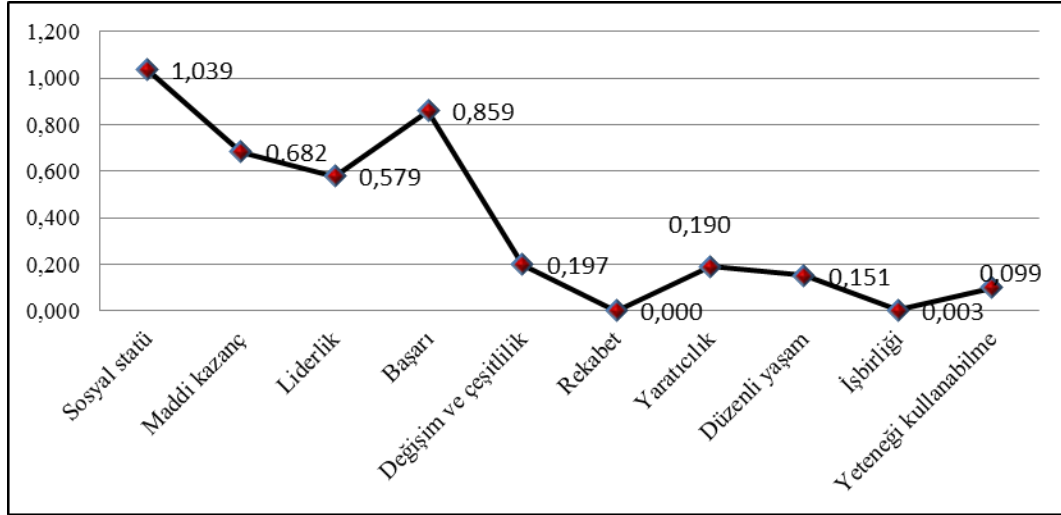

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 96 incelendiğinde, Ziraat Fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “başarı” değerinin en yüksek ölçek değerine sahip iken ikinci sırada maddi kazanç değeri, üçüncü sırada ise sosyal statü değerinin yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla; liderlik değeri, yaratıcılık değeri, düzenli yaşam değeri, değişim ve çeşitlilik değeri, yeteneği kullanabilme değeri ve işbirliği değerleri izlemektedir. En düşük ölçek değerinin ise rekabet değerine ait olduğu Grafik 96’da görülmektedir.

Ziraat Fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 96’ya eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 144’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Ziraat Fakültesindeki kadın katılımcılar için

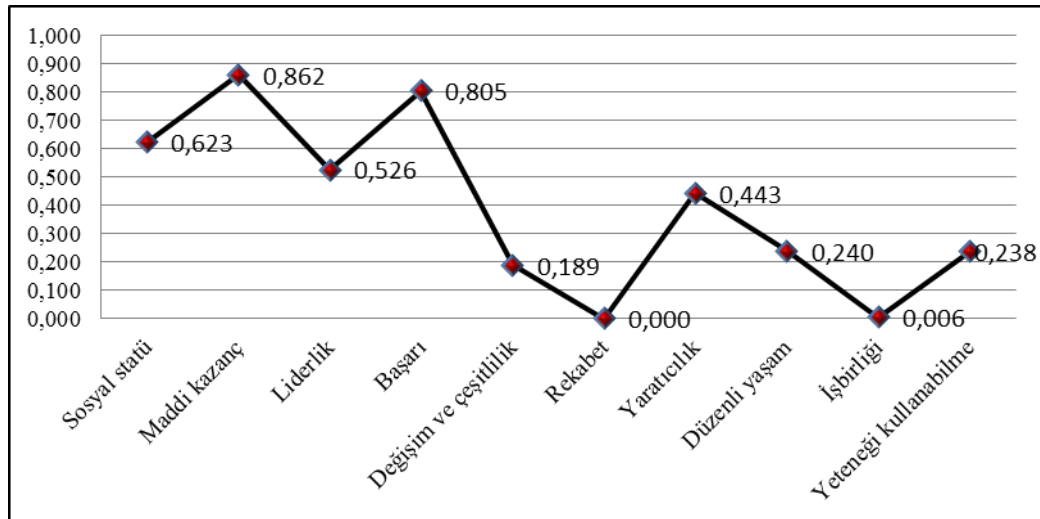
hesaplanan ölçek değerleri Grafik 97’de erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 98’de verilmiştir.

Grafik 97. Ziraat Fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ziraat Fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 97 incelendiğinde, “sosyal statü” değerinin ilk sırada, başarı değerinin ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, yaratıcılık değeri altıncı sırada, düzenli yaşam değeri yedinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Ziraat Fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

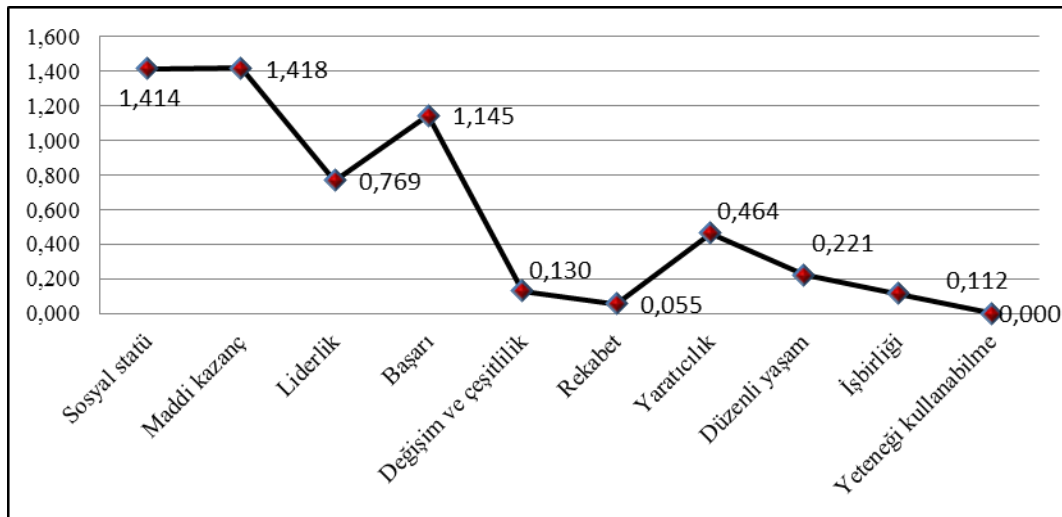
Grafik 98. Ziraat Fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ziraat Fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 98 incelendiğinde, “maddi kazanç” değerinin ilk sırada, başarı değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, yaratıcılık değeri beşinci sırada, düzenli yaşam değeri altıncı sırada, yeteneği kullanabilme değeri yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Ziraat Fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Ziraat Fakültesindeki katılımcıların bölümlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine Ziraat Fakültesinde bulunan 6 bölüm için ayrı ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerın mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Ziraat Fakültesinde bulunan 6 bölümdeki katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 99 ile Grafik 104’e kadar verilmiştir.

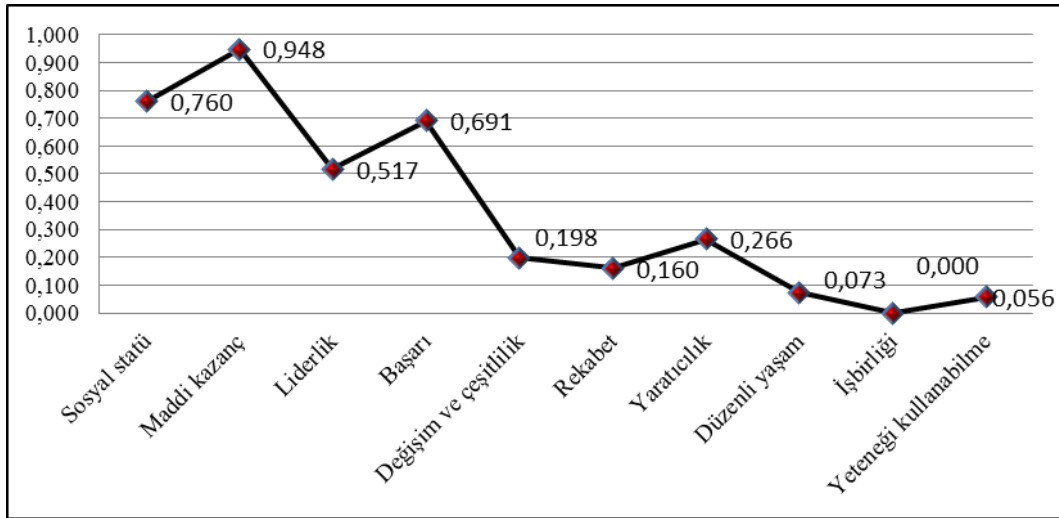
Grafik 99. Ziraat Fakültesi Bahçe bitkileri bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ziraat Fakültesi Bahçe bitkileri bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 99 incelendiğinde, “maddi kazanç” değerinin ilk sırada, sosyal statü değerinin ikinci ve başarı değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, yaratıcılık değeri beşinci sırada, düzenli yaşam değeri altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik değeri yedinci sırada, işbirliği değeri sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Ziraat Fakültesi Bahçe

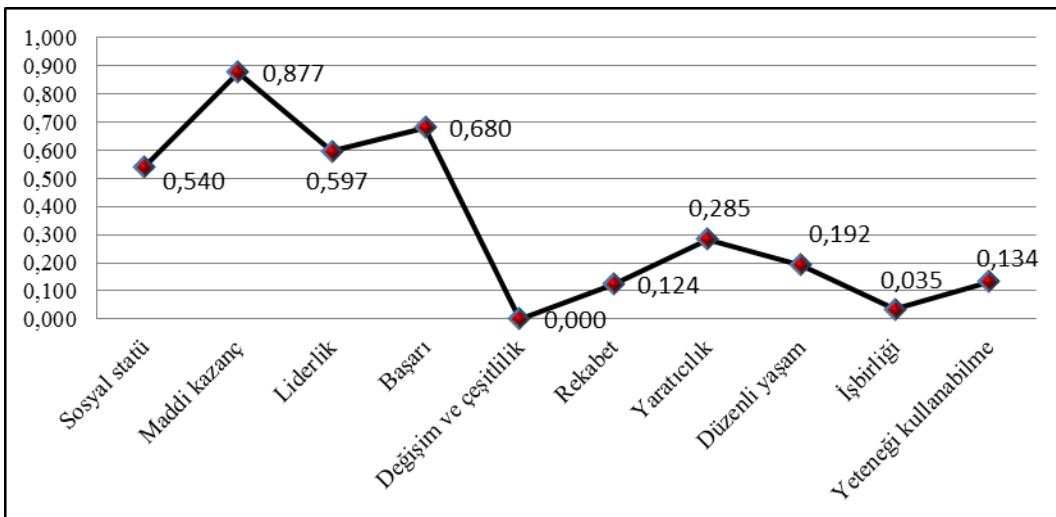
bitkileri bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “yeteneği kullanabilme” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 100. Ziraat Fakültesi Bitki Koruma bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

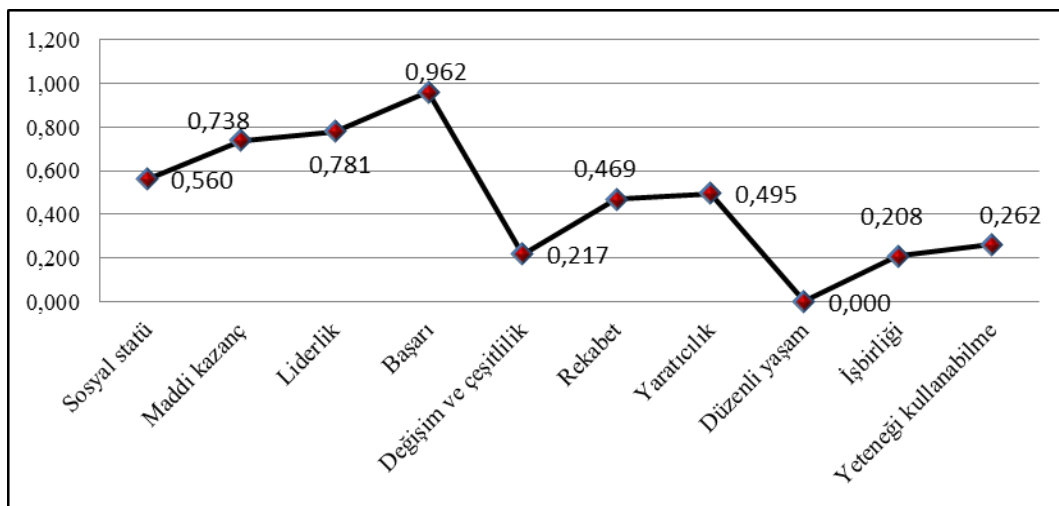
Ziraat Fakültesi Bitki Koruma bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 100 incelendiğinde, “maddi kazanç” değerinin ilk sırada, sosyal statü değerinin ikinci ve başarı değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, yaratıcılık değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, rekabet değeri yedinci sırada, düzenli yaşam değeri sekizinci sırada ve yeteneği kullanabilme değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Ziraat Fakültesi Bitki Koruma bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 101. Ziraat Fakültesi Biyosistem mühendisliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

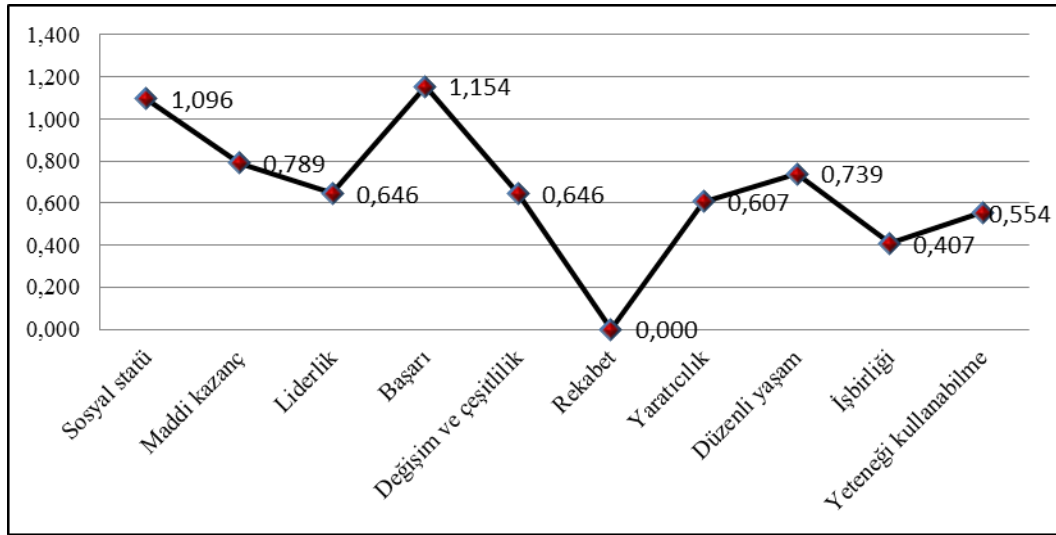
Ziraat Fakültesi Biyosistem mühendisliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 101 incelendiğinde, “maddi kazanç” değerinin ilk sırada, başarı değerinin ikinci ve liderlik değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, yaratıcılık değeri beşinci sırada, düzenli yaşam değeri altıncı sırada, yeteneği kullanabilme değeri yedinci sırada, rekabet değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Ziraat Fakültesi Biyosistem mühendisliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “değişim ve çeşitlilik” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 102. Ziraat Fakültesi Tarımsal Biyoteknoloji bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

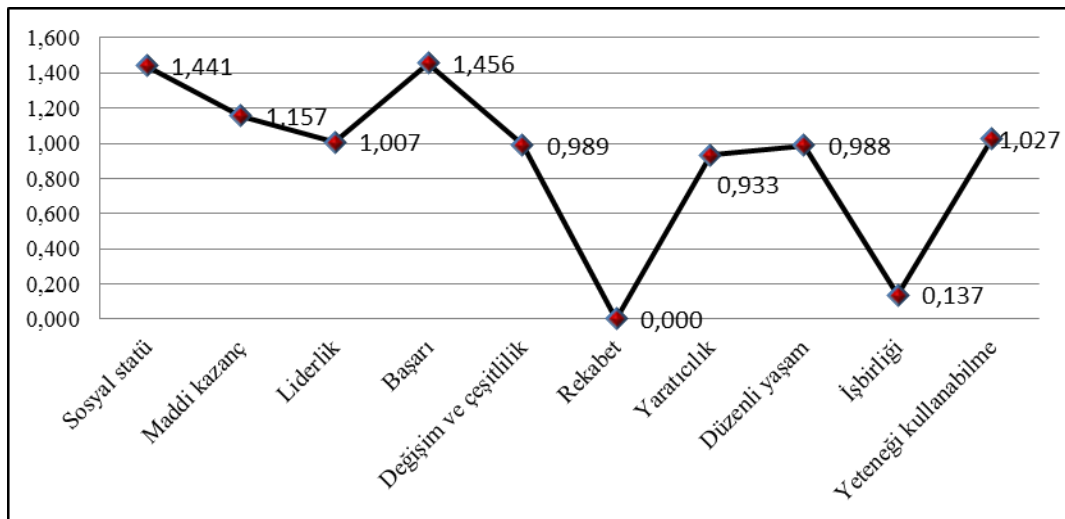
Ziraat Fakültesi Tarımsal Biyoteknoloji bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 102 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, liderlik değerinin ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, yaratıcılık değeri beşinci sırada, rekabet değeri altıncı sırada, yeteneği kullanabilme değeri yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Ziraat Fakültesi Tarımsal Biyoteknoloji bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “düzenli yaşam” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 103. Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 103 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, sosyal statü değerinin ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla düzenli yaşam değeri dördüncü sırada, liderlik değeri beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 104. Ziraat Fakültesi Zootekni bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ziraat Fakóltesi Zootečni bölümündeki katılımcılar için ölçek değlerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 104 incelendiğinde, “başarı” değlerinin ilk sırada, sosyal statü değlerinin ikinci ve maddi kazanç değlerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görölmektedir. Bunları sırasıyla yeteneği kullanabilme değeri dördüncü sırada, liderlik değeri beşinci sırada, değışim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, düzenli yaşam değeri yedinci sırada, yaratıcılık değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Ziraat Fakóltesi Zootečni bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değlerinin ise “rekabet” değlerine ait olduğu görölmektedir.

4.17. Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Güzel Sanatlar Fakültesinden katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsiz doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Güzel Sanatlar Fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_49'da gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 200'e eşittir.

Tablo 4_49. Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	27	10	4	21	5	1	51	2	1	78	200
2	10	25	10	39	14	4	41	6	2	49	200
3	14	23	18	49	22	2	28	15	18	11	200
4	29	19	29	29	30	1	10	27	8	18	200
5	20	17	33	28	10	14	35	18	16	9	200
6	45	20	15	6	29	13	9	24	24	15	200
7	33	37	15	2	23	39	8	15	15	13	200
8	12	3	26	8	46	27	5	32	37	4	200
9	5	18	36	9	17	31	5	39	39	1	200
10	5	28	14	9	4	68	8	22	40	2	200
Σsütun	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	2000

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k<i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_50'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_50. Güzel Sanatlar fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,433	0,381	0,646	0,396	0,155	0,678	0,316	0,240	0,741
2	0,567	-	0,454	0,678	0,479	0,255	0,720	0,400	0,332	0,790
3	0,619	0,546	-	0,744	0,541	0,272	0,770	0,440	0,361	0,837
4	0,353	0,322	0,256	-	0,282	0,115	0,565	0,212	0,166	0,665
5	0,603	0,521	0,459	0,718	-	0,233	0,755	0,395	0,316	0,824
6	0,845	0,745	0,728	0,885	0,767	-	0,901	0,673	0,592	0,939
7	0,322	0,280	0,230	0,435	0,245	0,099	-	0,189	0,144	0,590
8	0,684	0,600	0,560	0,788	0,605	0,327	0,811	-	0,419	0,870
9	0,760	0,668	0,639	0,834	0,684	0,408	0,856	0,581	-	0,905
10	0,258	0,210	0,163	0,335	0,176	0,061	0,410	0,130	0,095	-
$\Sigma_{\text{sütun}}$	5,015 0	4,325	3,870	6,065	4,175	1,925	6,465	3,335	2,665	7,160

Tablo 4_51'deki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

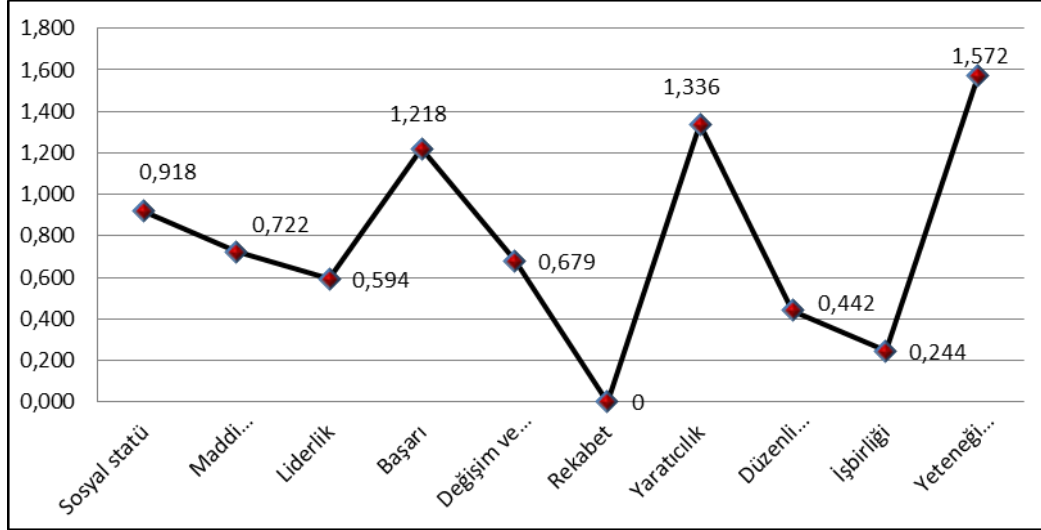
Tablo 4_51. Güzel Sanatlar fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	-0,170	-0,304	0,375	-0,263	-1,016	0,461	-0,480	-0,707	0,647
2	0,170	-	-0,116	0,463	-0,052	-0,658	0,582	-0,254	-0,434	0,805
3	0,304	0,116	-	0,657	0,103	-0,606	0,738	-0,152	-0,356	0,982
4	-0,375	-0,463	-0,657	-	-0,577	-1,203	0,163	-0,800	-0,970	0,426
5	0,263	0,052	-0,103	0,577	-	-0,731	0,689	-0,265	-0,478	0,932
6	1,016	0,658	0,606	1,203	0,731	-	1,288	0,448	0,232	1,543
7	-0,461	-0,582	-0,738	-0,163	-0,689	-1,288	-	-0,882	-1,062	0,227
8	0,480	0,254	0,152	0,800	0,265	-0,448	0,882	-	-0,204	1,126
9	0,707	0,434	0,356	0,970	0,478	-0,232	1,062	0,204	-	1,309
10	-0,647	-0,805	-0,982	-0,426	-0,932	-1,543	-0,227	-1,126	-1,309	-
$\Sigma_{\text{süt}}$	1,456	-0,505	-1,785	4,456	-0,937	-7,724	5,639	-3,307	-5,289	7,997
$S_{(j)}$	0,146	-0,051	-0,178	0,446	-0,094	-0,772	0,564	-0,331	-0,529	0,800
$S_{(c)}$	0,918	0,722	0,594	1,218	0,679	0,000	1,336	0,442	0,244	1,572

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,772” değerine kaydırılmış ve her

ölçek değerine en küçük değerın mutlak değeri olan 0,772 eklenmiştir. Böylece Güzel Sanatlar Fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 105’de verilmiştir.

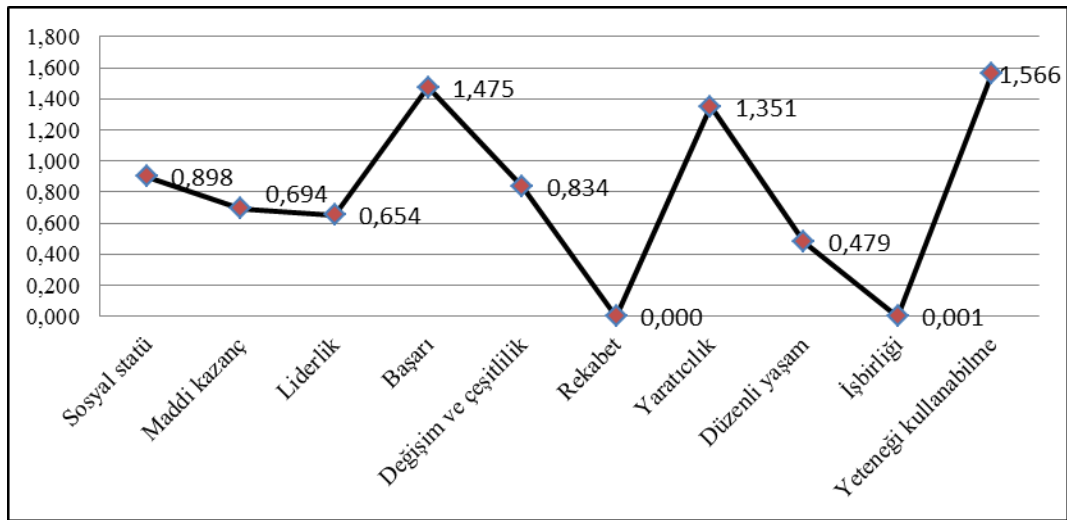
Grafik 105. Güzel Sanatlar fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 105 incelendiğinde, Güzel Sanatlar Fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde en yüksek ölçek değerinin “yeteneği kullanabilme” değerine ait olduğu görülmektedir. İkinci sırada yaratıcılık değeri, üçüncü sırada başarı değeri, dördüncü sırada sosyal statü değeri, beşinci sırada maddi kazanç değeri, altıncı sırada değişim ve çeşitlilik değeri, yedinci sırada liderlik değeri, sekizinci sırada düzenli yaşam değeri ve dokuzuncu sırada işbirliği değeri yer almakta olup onuncu ve son sırada ise rekabet değerinin olduğu görülmektedir.

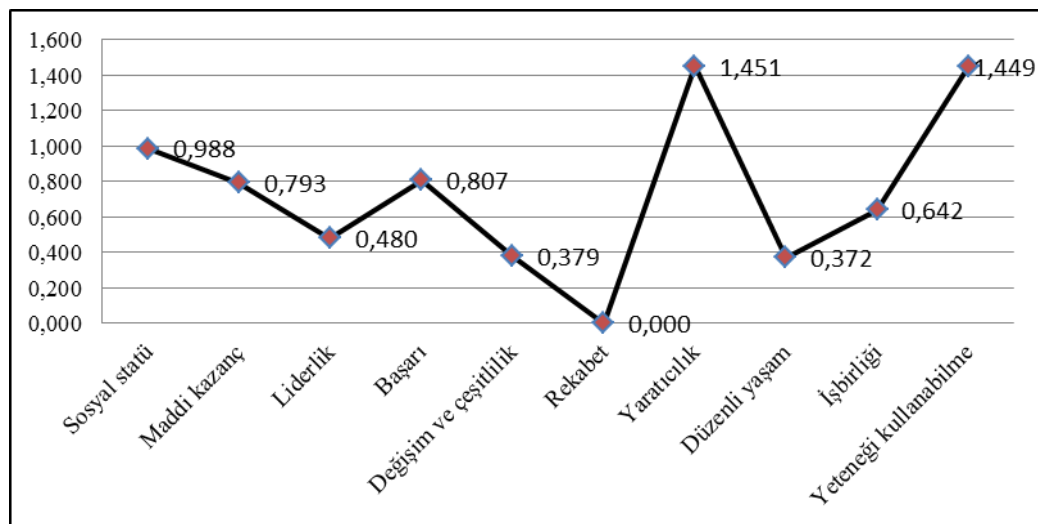
Güzel Sanatlar Fakültesindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 135’e eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 65’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Güzel Sanatlar Fakültesindeki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 106’da erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 107’de verilmiştir.

Grafik 106. Güzel Sanatlar Fakültesindeki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Güzel Sanatlar Fakültesindeki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 106 incelendiğinde, “yeteneği kullanabilme” değerinin ilk sırada, başarı değerinin ikinci ve yaratıcılık değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, maddi kazanç değeri altıncı sırada, liderlik değeri yedinci sırada, düzenli yaşam değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Güzel Sanatlar Fakültesindeki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

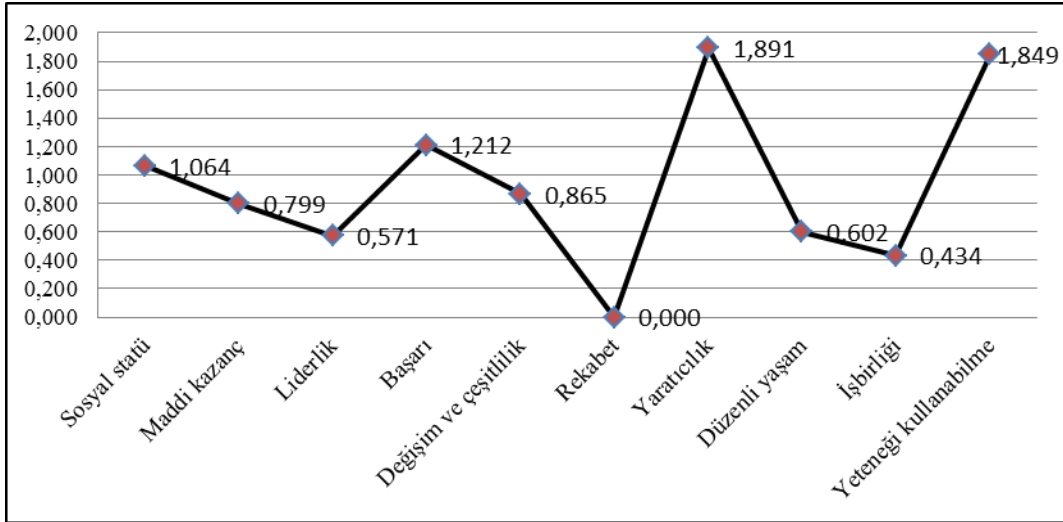
Grafik 107. Güzel Sanatlar Fakültesindeki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Güzel Sanatlar Fakültesindeki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 107 incelendiğinde, “yaratıcılık” değerinin ilk sırada, yeteneği kullanabilme değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla başarı değeri dördüncü sırada, maddi kazanç değeri beşinci sırada, işbirliği değeri altıncı sırada, liderlik değeri yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri sekizinci sırada ve düzenli yaşam değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Güzel Sanatlar Fakültesindeki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Güzel Sanatlar Fakültesindeki katılımcıların bölümlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine Güzel Sanatlar Fakültesinde bulunan 5 bölüm için ayrı ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerın mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Güzel Sanatlar Fakültesinde bulunan 5 bölümdeki katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 108 ile Grafik 112’ye kadar verilmiştir.

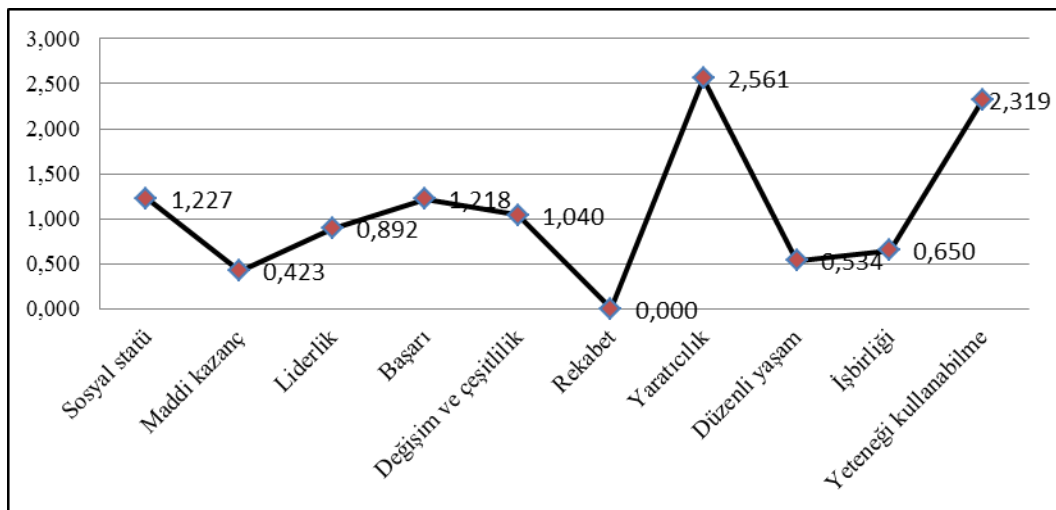
Grafik 108. Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel iletişim bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel iletişim bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 108 incelendiğinde, “yaratıcılık” değerinin ilk sırada, yeteneği kullanabilme değerinin ikinci ve başarı değerinin ise üçüncü sırada yer

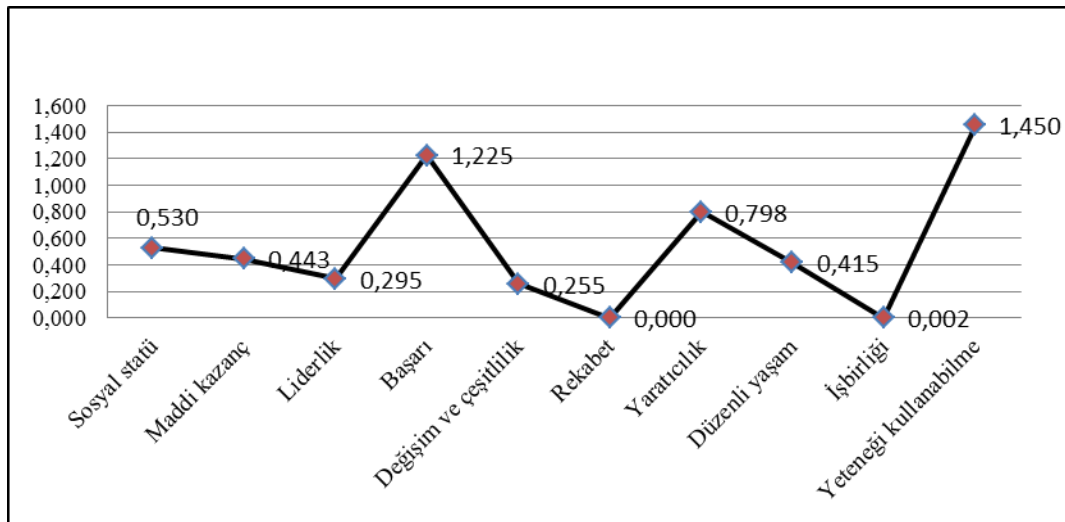
aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, maddi kazanç değeri altıncı sırada, düzenli yaşam değeri yedinci sırada, liderlik değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel iletişim bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 109. Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

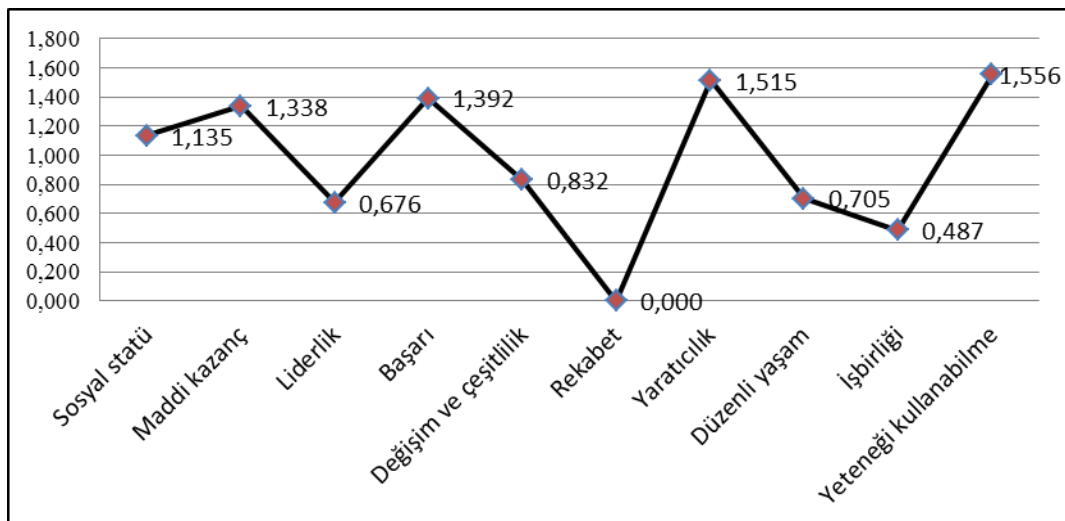
Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 109 incelendiğinde, “yaratıcılık” değerinin ilk sırada, yeteneği kullanabilme değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla başarı değeri dördüncü sırada, değişim ve çeşitlilik değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, işbirliği değeri yedinci sırada, düzenli yaşam değeri sekizinci sırada ve maddi kazanç değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 110. Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

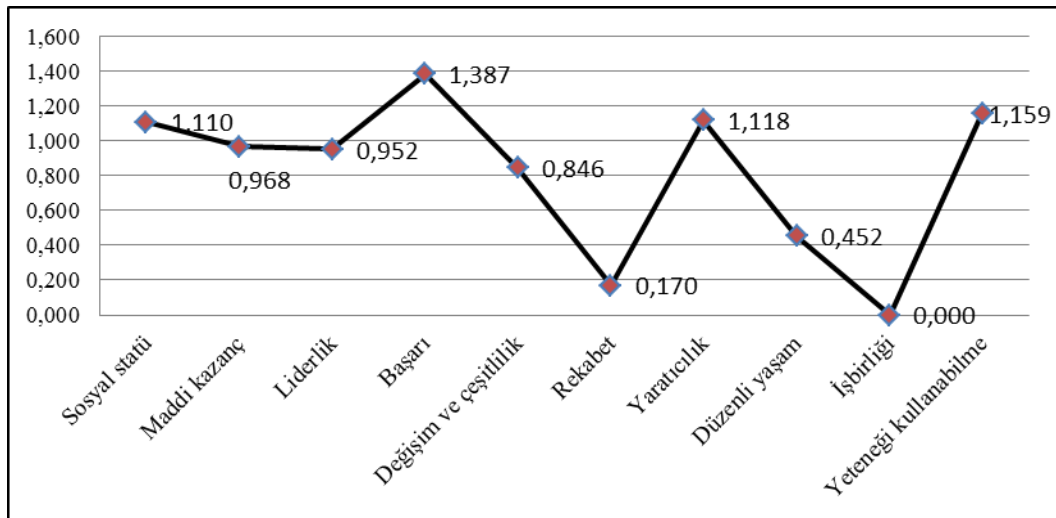
Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 110 incelendiğinde, “yeteneği kullanabilme” değerinin ilk sırada, başarı değerinin ikinci ve yaratıcılık değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, maddi kazanç değeri beşinci sırada, düzenli yaşam değeri altıncı sırada, liderlik değeri yedinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 111. Güzel Sanatlar Fakültesi Resim bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Güzel Sanatlar Fakültesi Resim bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 111 incelendiğinde, “yeteneği kullanabilme” değerinin ilk sırada, yaratıcılık değerinin ikinci ve başarı değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla maddi kazanç değeri dördüncü sırada, sosyal statü beşinci sırada, değişim ve çeşitlilik değeri altıncı sırada, düzenli yaşam değeri yedinci sırada, liderlik değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Güzel Sanatlar Fakültesi Resim bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “rekabet” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 112. Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Tasarımı bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Tasarımı bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 112 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, yeteneği kullanabilme değerinin ikinci ve yaratıcılık değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, maddi kazanç değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik değeri yedinci sırada, düzenli yaşam değeri sekizinci sırada ve rekabet değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Tasarımı bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

4.18. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin mesleki değer algılarının ölçek değerlerine ilişkin bulgular

Araştırmaya Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundan katılan öğrencilerden, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsiz doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 4_52'de gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 160'a eşittir.

Tablo 4_52. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	26	24	8	34	4	2	5	10	5	42	160
2	27	34	15	25	7	9	3	23	6	11	160
3	25	23	24	25	7	10	3	27	4	12	160
4	16	18	30	34	7	10	16	11	12	6	160
5	11	10	20	15	19	22	18	19	10	16	160
6	10	9	13	10	24	17	26	16	16	19	160
7	5	6	13	6	16	23	32	16	24	19	160
8	18	6	18	5	21	12	26	17	28	9	160
9	9	10	11	4	30	25	19	14	29	9	160
10	13	20	8	2	25	30	12	7	26	17	160
Σsütun	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	1600

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k<i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 4_53'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4_53. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,505	0,417	0,578	0,273	0,282	0,294	0,432	0,261	0,482
2	0,495	-	0,407	0,565	0,275	0,282	0,289	0,424	0,266	0,478
3	0,583	0,593	-	0,683	0,302	0,320	0,327	0,508	0,284	0,537
4	0,422	0,435	0,317	-	0,161	0,175	0,165	0,333	0,151	0,392
5	0,727	0,725	0,698	0,839	-	0,514	0,553	0,691	0,477	0,689
6	0,718	0,718	0,680	0,825	0,486	-	0,531	0,676	0,464	0,677
7	0,706	0,711	0,673	0,835	0,447	0,469	-	0,663	0,416	0,662
8	0,568	0,576	0,492	0,667	0,309	0,324	0,337	-	0,289	0,537
9	0,739	0,734	0,716	0,849	0,523	0,536	0,584	0,711	-	0,708
10	0,518	0,522	0,463	0,608	0,311	0,323	0,338	0,463	0,292	-
$\Sigma_{\text{sütun}}$	5,475	5,519	4,863	6,450	3,088	3,225	3,419	4,900	2,900	5,163

Tablo 4_54'deki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlisidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

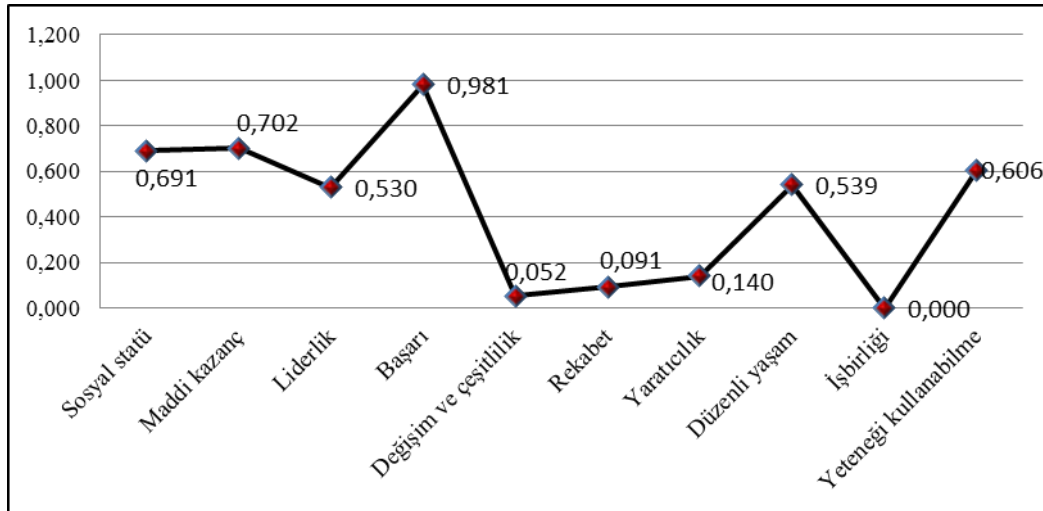
Tablo 4_54. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	0,013	-0,208	0,196	-0,605	-0,576	-0,541	-0,172	-0,639	-0,044
2	-0,013	-	-0,235	0,165	-0,597	-0,578	-0,555	-0,193	-0,626	-0,055
3	0,208	0,235	-	0,477	-0,519	-0,466	-0,449	0,021	-0,570	0,092
4	-0,196	-0,165	-0,477	-	-0,989	-0,936	-0,976	-0,432	-1,031	-0,274
5	0,605	0,597	0,519	0,989	-	0,034	0,134	0,499	-0,058	0,492
6	0,576	0,578	0,466	0,936	-0,034	-	0,079	0,455	-0,091	0,460
7	0,541	0,555	0,449	0,976	-0,134	-0,079	-	0,420	-0,213	0,419
8	0,172	0,193	-0,021	0,432	-0,499	-0,455	-0,420	-	-0,555	0,092
9	0,639	0,626	0,570	1,031	0,058	0,091	0,213	0,555	-	0,548
10	0,044	0,055	-0,092	0,274	-0,492	-0,460	-0,419	-0,092	-0,548	-
$\Sigma_{\text{süt}}$	2,577	2,686	0,970	5,476	-3,811	-3,425	-2,934	1,062	-4,332	1,731
$S_{(j)}$	0,258	0,269	0,097	0,548	-0,381	-0,342	-0,293	0,106	-0,433	0,173
$S_{(c)}$	0,691	0,702	0,530	0,981	0,052	0,091	0,140	0,539	0,000	0,606

Her bir kriterin ölçek değerinin ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,433” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri olan 0,433 eklenmiştir. Böylece Beden Eğitimi

ve Spor Yüksekokulundaki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 113’de verilmiştir.

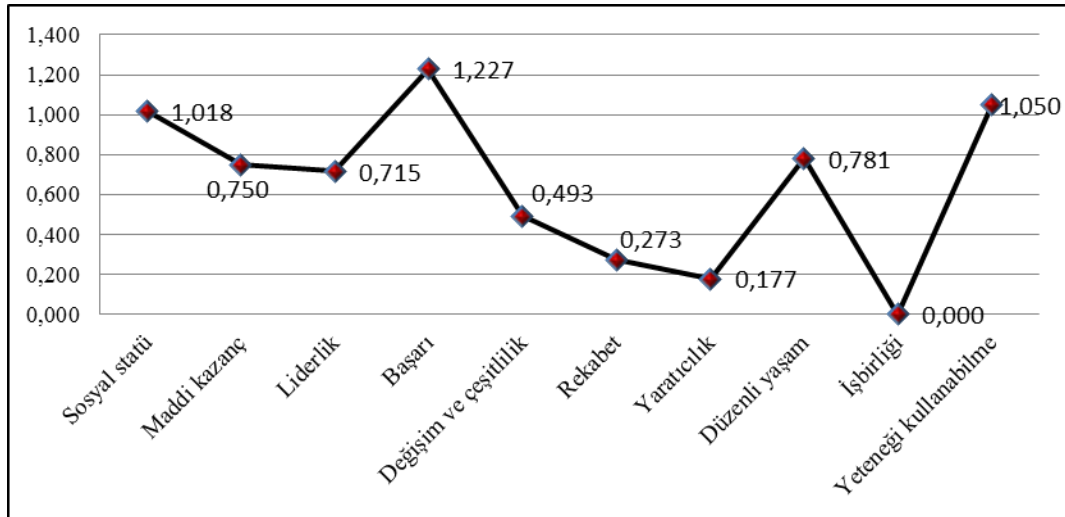
Grafik 113. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 113 incelendiğinde, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “başarı” değerinin en yüksek ölçek değerine sahip olduğu görülmektedir. İkinci ve üçüncü sırada yer alan değerler ise maddi kazanç ve sosyal statü değerleridir. Bunları takip eden değerler ise sırasıyla; yeteneği kullanabilme, düzenli yaşam, liderlik, yaratıcılık, rekabet, değişim ve çeşitlilik. En düşük ölçek değeri ise işbirliği değerine ait olduğu için onuncu sırada işbirliği değeri yer almaktadır.

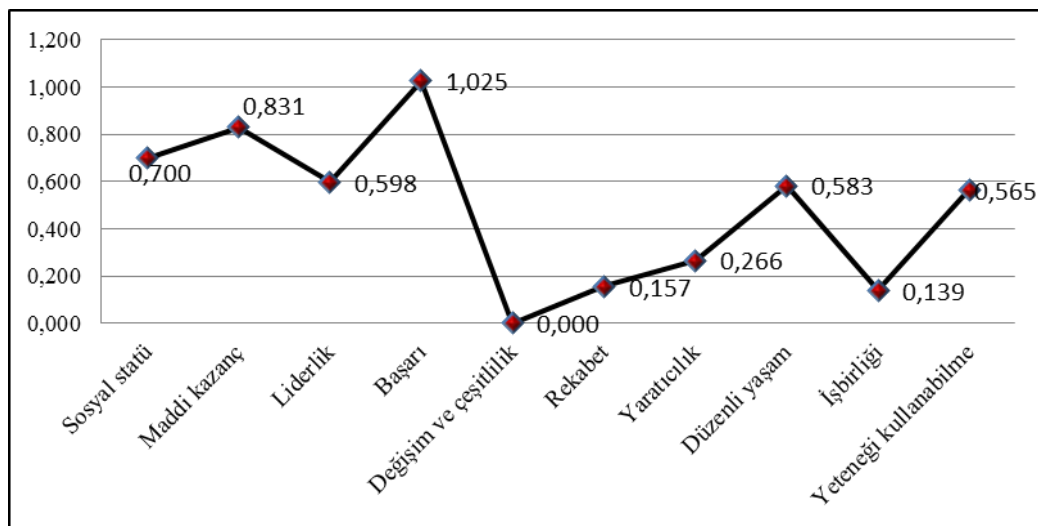
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine kadın katılımcılar için ayrı erkek katılımcılar için ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Kadın katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları toplam kadın sayısı olan 49’a eşitken, erkek katılımcılar için oluşturulan matriste satır ve sütun toplamaları, toplam erkek sayısı olan 111’e eşittir. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki kadın katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 114’de erkek katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri ise Grafik 115’de verilmiştir.

Grafik 114. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki kadın öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki kadın katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 114 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, yeteneği kullanabilme değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla düzenli yaşam değeri dördüncü sırada, maddi kazanç değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik değeri yedinci sırada, rekabet değeri sekizinci sırada ve yaratıcılık değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki kadın katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 115. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki erkek öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

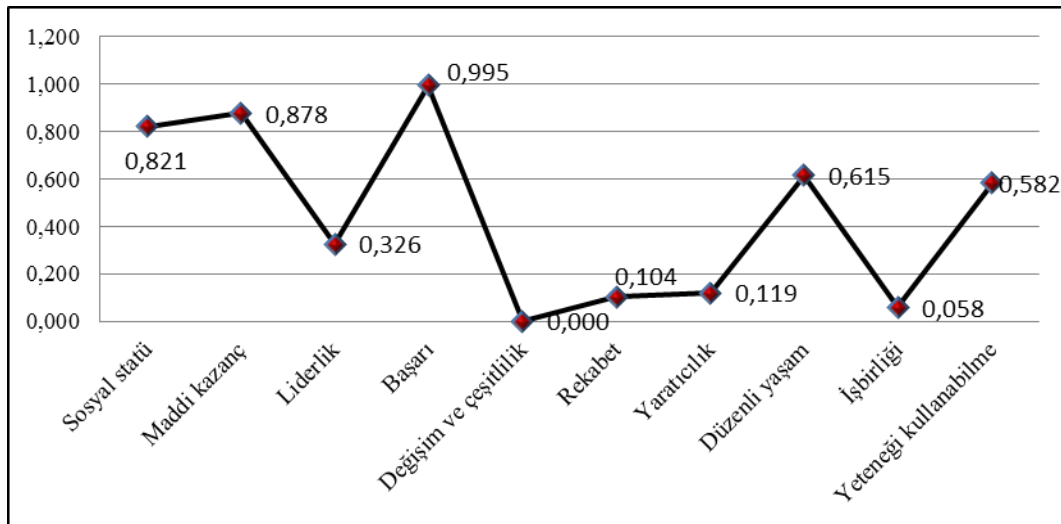

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki erkek katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 115 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi

kazanç değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla liderlik değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam değeri beşinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, rekabet değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki erkek katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “değişim ve çeşitlilik” değerine ait olduğu görülmektedir.

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki katılımcıların bölümlerine göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla yine Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda bulunan 4 bölüm için ayrı ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Oranlar matrisi, birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda bulunan 4 bölümdeki katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri Grafik 116 ile Grafik 119’a kadar verilmiştir.

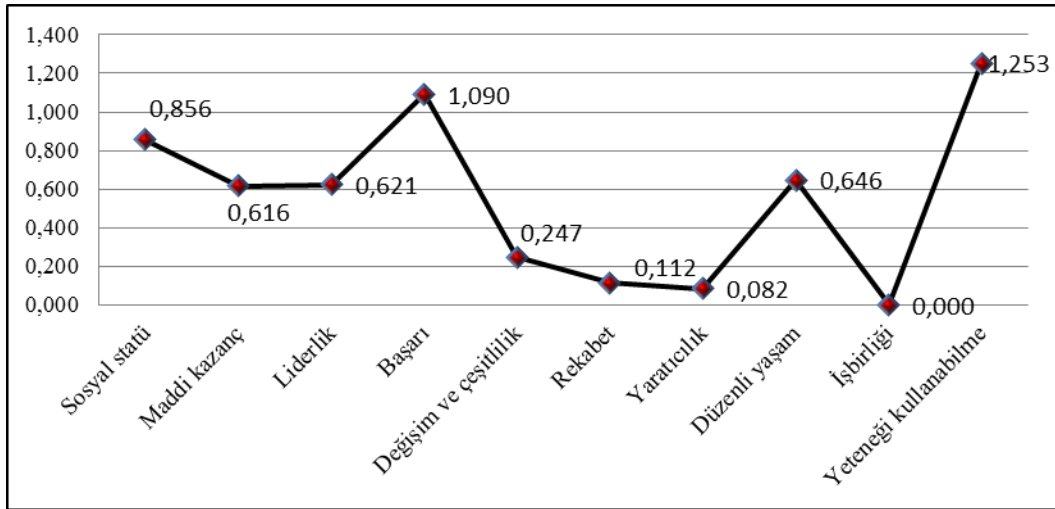
Grafik 116. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Antrenörlük bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Antrenörlük bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 116 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla düzenli yaşam değeri dördüncü sırada, yeteneği kullanabilme değeri beşinci sırada, liderlik değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, rekabet değeri sekizinci sırada ve işbirliği değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Beden Eğitimi ve

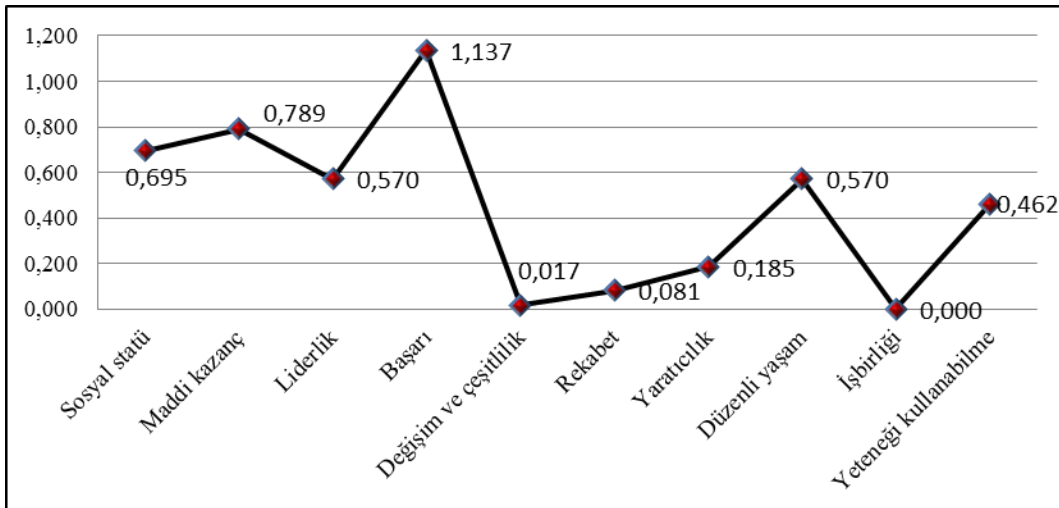
Spor Yüksekokulu Antrenörlük bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “değişim ve çeşitlilik” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 117. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

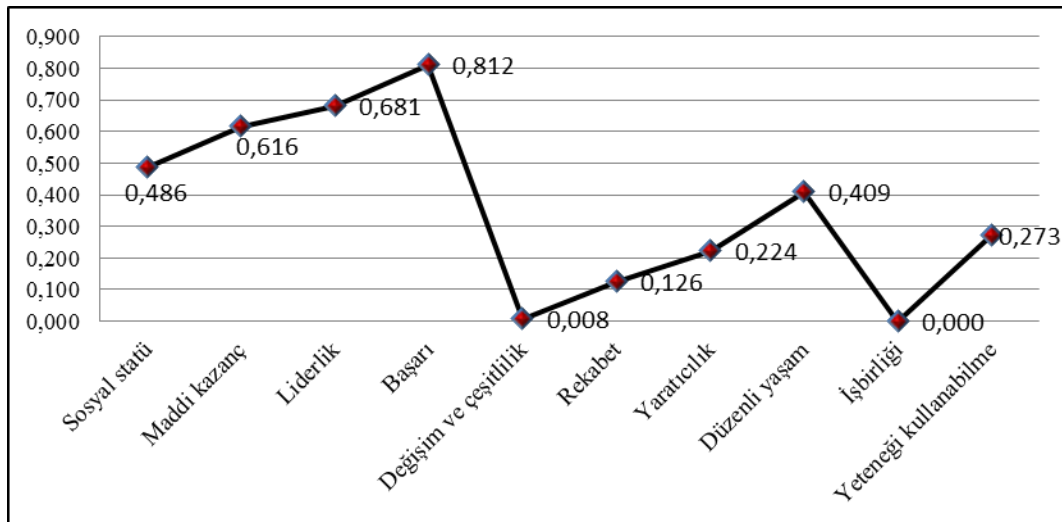
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 117 incelendiğinde, “yeteneği kullanabilme” değerinin ilk sırada, başarı değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla düzenli yaşam değeri dördüncü sırada, liderlik değeri beşinci sırada, maddi kazanç değeri altıncı sırada, değişim ve çeşitlilik değeri yedinci sırada, rekabet değeri sekizinci sırada ve yaratıcılık değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 118. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Rekreasyon bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Rekreasyon bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 118 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, maddi kazanç değerinin ikinci ve sosyal statü değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla düzenli yaşam değeri dördüncü sırada, liderlik değeri beşinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, rekabet değeri sekizinci sırada ve değişim ve çeşitlilik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Rekreasyon bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

Grafik 119. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği bölümündeki öğrencilerin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği bölümündeki katılımcılar için ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu oluşan Grafik 119 incelendiğinde, “başarı” değerinin ilk sırada, liderlik değerinin ikinci ve maddi kazanç değerinin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla sosyal statü değeri dördüncü sırada, düzenli yaşam değeri beşinci sırada, yeteneği kullanabilme değeri altıncı sırada, yaratıcılık değeri yedinci sırada, rekabet değeri sekizinci sırada ve değişim ve çeşitlilik değeri dokuzuncu sırada izlemektedir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği bölümündeki katılımcılar için en düşük ölçek değerinin ise “işbirliği” değerine ait olduğu görülmektedir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmadaki amaç; Erciyes Üniversitesi'ndeki 18 farklı fakültede öğrenim gören öğrencilerin meslek seçimi sürecinde etkili olduğu düşünülen mesleki değerlerin öncelik düzeylerinin belirlenmesidir. Bu doğrultuda, mesleki değerlerin önem düzeylerini belirlemek için kullanılan yöntem ise, sıralama yargılarına dayalı olarak ölçekleme yöntemidir. Bu yöntemle katılımcılar, kendilerine verilen on mesleki değer arasından kendileri için en önemli (1) olandan en önemsiz (10) olana doğru bir sıralama yapmışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre;

1. Mesleki değerlerin ölçeklenmesi sonucu, tıp fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, sosyal statü ve maddi kazanç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama tıp fakültesindeki kadın öğrenciler için başarı, sosyal statü ve maddi kazanç şeklinde iken; erkek öğrenciler için başarı, sosyal statü ve maddi kazanç şeklinde olmuştur.
2. Eczacılık fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, sosyal statü ve maddi kazanç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama eczacılık fakültesindeki kadın öğrenciler için başarı, sosyal statü ve düzenli yaşam şeklinde iken; erkek öğrenciler için maddi kazanç, sosyal statü ve başarı şeklinde olmuştur.
3. Diş hekimliği fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla sosyal statü, maddi kazanç ve başarı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama diş hekimliği fakültesindeki kadın öğrenciler için sosyal statü, maddi kazanç ve başarı şeklinde iken; erkek öğrenciler için sosyal statü, maddi kazanç ve başarı şeklinde olmuştur.
4. Sağlık bilimleri fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, sosyal statü ve düzenli yaşam olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama sağlık bilimleri fakültesindeki kadın öğrenciler için başarı, sosyal statü ve düzenli yaşam şeklinde iken; erkek öğrenciler için başarı, yeteneği kullanabilme ve düzenli yaşam şeklinde olmuştur. Bölümler açısından sıralama sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümündeki öğrenciler için başarı, yeteneği kullanabilme ve düzenli yaşam şeklinde iken; beslenme ve diyetetik bölümündeki öğrenciler için başarı, sosyal statü ve düzenli yaşam şeklinde olmuştur.

5. Veteriner fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, maddi kazanç ve sosyal statü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama veteriner fakültesindeki kadın öğrenciler için yeteneği kullanabilme, başarı ve değişim ve çeşitlilik şeklinde iken; erkek öğrenciler için maddi kazanç, başarı ve sosyal statü şeklinde olmuştur.
6. Mühendislik fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, maddi kazanç ve yaratıcılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama mühendislik fakültesindeki kadın öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü şeklinde iken; erkek öğrenciler için yaratıcılık, başarı ve maddi kazanç şeklinde olmuştur. Bölümler açısından sıralama mühendislik fakültesi bilgisayar mühendisliği bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü şeklinde; biyomedikal mühendisliği bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü şeklinde; çevre mühendisliği bölümündeki öğrenciler için maddi kazanç, başarı ve sosyal statü şeklinde; elektrik-elektronik mühendisliği bölümündeki öğrenciler için başarı, yaratıcılık ve maddi kazanç şeklinde; endüstri mühendisliği bölümündeki öğrenciler için yaratıcılık, yeteneği kullanabilme ve rekabet şeklinde; endüstriyel tasarım mühendisliği bölümündeki öğrenciler için yaratıcılık, yeteneği kullanabilme ve başarı şeklinde; enerji sistemleri mühendisliği bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve liderlik şeklinde; gıda mühendisliği bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve düzenli yaşam şeklinde; harita mühendisliği bölümündeki öğrenciler için yaratıcılık, rekabet ve işbirliği şeklinde; inşaat mühendisliği bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve yaratıcılık şeklinde; makine mühendisliği bölümündeki öğrenciler için maddi kazanç, başarı ve liderlik şeklinde; malzeme mühendisliği bölümündeki öğrenciler için yaratıcılık, değişim ve çeşitlilik ve rekabet şeklinde; mekatronik mühendisliği bölümündeki öğrenciler için başarı, yaratıcılık ve yeteneği kullanabilme şeklinde; tekstil mühendisliği bölümündeki öğrenciler için maddi kazanç, başarı ve sosyal statü şeklinde olmuştur.
7. Eğitim fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla düzenli yaşam, başarı ve sosyal statü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama eğitim fakültesindeki kadın öğrenciler için düzenli yaşam, başarı ve sosyal statü şeklinde iken; erkek öğrenciler için düzenli yaşam, sosyal statü ve başarı şeklinde olmuştur. Bölümler açısından sıralama eğitim fakültesi almanca öğretmenliği bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve düzenli yaşam şeklinde; fen bilgisi öğretmenliği bölümündeki öğrenciler için düzenli yaşam, başarı ve sosyal statü şeklinde;

İngilizce öğretmenliği bölümündeki öğrenciler için yeteneği kullanabilme, düzenli yaşam ve sosyal statü şeklinde; ilköğretim matematik öğretmenliği rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve yeteneği kullanabilme şeklinde; sosyal bilgiler öğretmenliği bölümündeki öğrenciler için düzenli yaşam sosyal statü ve başarı şeklinde; sınıf öğretmenliği bölümündeki öğrenciler için düzenli yaşam, başarı ve yeteneği kullanabilme şeklinde; Türkçe öğretmenliği bölümündeki öğrenciler için düzenli yaşam başarı ve sosyal statü şeklinde olmuştur.

8. Hukuk fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, sosyal statü ve maddi kazanç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama eczacılık fakültesindeki kadın öğrenciler için sosyal statü, başarı ve maddi kazanç şeklinde iken; erkek öğrenciler için başarı, sosyal statü ve maddi kazanç şeklinde olmuştur.
9. Edebiyat fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, sosyal statü ve maddi kazanç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama edebiyat fakültesindeki kadın öğrenciler için başarı, sosyal statü ve maddi kazanç şeklinde iken; erkek öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü şeklinde olmuştur. Bölümler açısından sıralama edebiyat fakültesi İngiliz dili bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü şeklinde; Kore dili bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve değişim ve çeşitlilik şeklinde; Çin dili bölümündeki öğrenciler için maddi kazanç, başarı ve yeteneği kullanabilme şeklinde; Ermeni dili bölümündeki öğrenciler için başarı, sosyal statü ve liderlik şeklinde; İbrani dili bölümündeki öğrenciler için başarı, değişim ve çeşitlilik ve maddi kazanç şeklinde; Japon dili bölümündeki öğrenciler için başarı, yeteneği kullanabilme ve maddi kazanç şeklinde; Rus dili bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve değişim ve çeşitlilik şeklinde; Felsefe bölümündeki öğrenciler için başarı, sosyal statü ve yaratıcılık şeklinde; sanat tarihi bölümündeki öğrenciler için başarı, sosyal statü ve maddi kazanç şeklinde; sosyoloji bölümündeki öğrenciler için başarı, sosyal statü ve yeteneği kullanabilme şeklinde; tarih bölümündeki öğrenciler için başarı, sosyal statü ve yeteneği kullanabilme şeklinde; Türk dili bölümündeki öğrenciler için başarı, sosyal statü ve düzenli yaşam şeklinde olmuştur.
10. Fen fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, maddi kazanç ve sosyal statü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama fen fakültesindeki kadın öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü

şeklinde iken; erkek öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve liderlik ve şeklinde olmuştur. Bölümler açısından sıralama fen fakültesi biyoloji bölümündeki öğrenciler için maddi kazanç, sosyal statü ve düzenli yaşam şeklinde; fizik bölümündeki öğrenciler için başarı, düzenli yaşam ve yaratıcılık şeklinde; kimya bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü şeklinde; matematik bölümündeki öğrenciler için başarı, liderlik ve maddi kazanç şeklinde olmuştur.

11. İlahiyat fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, düzenli yaşam ve sosyal statü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama ilahiyat fakültesindeki kadın öğrenciler için düzenli yaşam, başarı ve sosyal statü şeklinde iken; erkek öğrenciler için başarı, düzenli yaşam ve sosyal statü şeklinde olmuştur.
12. İletişim fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, sosyal statü ve yaratıcılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama iletişim fakültesindeki kadın öğrenciler için başarı, sosyal statü ve yeteneği kullanabilme şeklinde iken; erkek öğrenciler için başarı, sosyal statü ve yaratıcılık şeklinde olmuştur. Bölümler açısından sıralama iletişim fakültesi gazetecilik bölümündeki öğrenciler için başarı, liderlik ve sosyal statü şeklinde; Halkla İlişkiler ve Tanıtım bölümündeki öğrenciler için başarı, sosyal statü ve maddi kazanç şeklinde; Radyo Televizyon ve Sinema bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü şeklinde olmuştur.
13. İktisadi ve idari bilimler fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, maddi kazanç ve sosyal statü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama iletişim fakültesindeki kadın öğrenciler için başarı, sosyal statü ve maddi kazanç şeklinde iken; erkek öğrenciler için başarı, liderlik ve maddi kazanç şeklinde olmuştur. Bölümler açısından sıralama İktisadi ve idari bilimler fakültesi iktisat bölümündeki öğrenciler için başarı, liderlik ve maddi kazanç şeklinde; işletme bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve düzenli yaşam şeklinde; maliye bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü şeklinde; kamu yönetimi bölümündeki öğrenciler için başarı, sosyal statü ve liderlik şeklinde; Uluslararası İlişkiler bölümündeki öğrenciler için başarı, sosyal statü ve maddi kazanç şeklinde olmuştur.
14. Mimarlık fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla maddi kazanç, başarı ve sosyal statü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama iletişim fakültesindeki kadın öğrenciler için başarı, sosyal statü

ve maddi kazanç şeklinde iken; erkek öğrenciler için maddi kazanç, başarı ve sosyal statü şeklinde olmuştur. Bölümler açısından sıralama mimarlık fakültesi mimarlık bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü şeklinde; Şehir Bölge Planlama bölümündeki öğrenciler için maddi kazanç, sosyal statü ve başarı şeklinde olmuştur.

15. Turizm fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, maddi kazanç ve sosyal statü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama Turizm fakültesindeki kadın öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve liderlik şeklinde iken; erkek öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü şeklinde olmuştur.
16. Ziraat fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, maddi kazanç ve sosyal statü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama Ziraat fakültesindeki kadın öğrenciler için sosyal statü, başarı ve maddi kazanç şeklinde iken; erkek öğrenciler için maddi kazanç, başarı ve sosyal statü şeklinde olmuştur. Bölümler açısından sıralama Ziraat Fakültesi Bahçe bitkileri bölümündeki öğrenciler için maddi kazanç, sosyal statü ve başarı şeklinde; Bitki Koruma bölümündeki öğrenciler için maddi kazanç, sosyal statü ve başarı şeklinde; Biyosistem mühendisliği bölümündeki öğrenciler için maddi kazanç, başarı ve liderlik şeklinde; Tarımsal Biyoteknoloji bölümündeki öğrenciler için başarı, liderlik ve maddi kazanç şeklinde; Tarla Bitkileri bölümündeki öğrenciler için başarı, sosyal statü ve maddi kazanç şeklinde; Zootehni bölümündeki öğrenciler için başarı, sosyal statü ve maddi kazanç şeklinde olmuştur.
17. Güzel sanatlar fakültesindeki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla yeteneği kullanabilme, yaratıcılık ve başarı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama Ziraat fakültesindeki kadın öğrenciler için yeteneği kullanabilme, başarı ve yaratıcılık şeklinde iken; erkek öğrenciler için yaratıcılık, yeteneği kullanabilme ve sosyal statü şeklinde olmuştur. Bölümler açısından sıralama Güzel sanatlar Fakültesi Görsel iletişim bölümündeki öğrenciler için yaratıcılık, yeteneği kullanabilme ve başarı şeklinde; Heykel bölümündeki öğrenciler için yaratıcılık, yeteneği kullanabilme ve sosyal statü şeklinde; müzik bölümündeki öğrenciler için yeteneği kullanabilme, başarı ve yaratıcılık şeklinde; resim bölümündeki öğrenciler için yeteneği kullanabilme, yaratıcılık ve başarı şeklinde; Seramik ve Cam Tasarımı bölümündeki öğrenciler için başarı, yeteneği kullanabilme ve yaratıcılık şeklinde olmuştur.

18. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki katılımcıların tümü için en yüksek ölçek değerine sahip ilk üç mesleki değer sırasıyla başarı, maddi kazanç ve sosyal statü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralama Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki kadın öğrenciler için başarı, yeteneği kullanabilme ve sosyal statü şeklinde iken; erkek öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü şeklinde olmuştur. Bölümler açısından sıralama Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Antrenörlük bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü şeklinde; Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümündeki öğrenciler için yeteneği kullanabilme, başarı ve sosyal statü şeklinde; Rekreasyon bölümündeki öğrenciler için başarı, maddi kazanç ve sosyal statü şeklinde; Spor Yöneticiliği bölümündeki öğrenciler için başarı, liderlik ve maddi kazanç şeklinde olmuştur.

Yukarıda yer alan araştırma bulgularına göre tıp, eczacılık, hukuk ve edebiyat fakültesinde öğrenim gören katılımcıların ilk üç değerinin aynı olması ve bu değerlerin aynı sıralamaya sahip olması dikkat çekmektedir. Bu üç fakülte için ilk üç değer sırasıyla; başarı, sosyal statü ve maddi kazançtır. Eczacılık fakültesi için elde edilen bu bulgu Kıran ve Taşkiran'ın (2015), Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi birinci sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmanın bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Kıran ve Taşkiran'ın (2015) yaptığı araştırmada, eczacılık birinci sınıf öğrencilerinin beş farklı tercih sebebi arasında üçüncü sırada saygın, rahat, kazancı yüksek ve iyi gelecek sunan bir meslek olması % (9,8) yer alır. Smithers'da (1968) eczacılık öğrencilerinin mesleki değerlerini araştırmış ancak ele alınan değerler farklı olduğu için bulguların benzer ya da zıt olduğunu söylemek mümkün değildir. Smithers'ın (1968) araştırma bulgularına göre, en yüksek mesleki değeri insanlara yardım etmek iken; en düşük mesleki değeri orijinal şeyler üretmektir.

Tıp Fakültesinin mesleki değer sıralamasına ilişkin elde edilen bulgular Genç, Kaya ve Genç (2007) ve Saad ve Isralowitz'in (1997) elde ettiği sonuçlarla paralel olduğu görülür. Genç, Kaya ve Genç (2007) 364 tıp fakültesi öğrencisinin katıldığı çalışmada öğrencilerin tıp fakültesini seçmedeki en önemli ilk beş etmenden ikinci sırada okulda başarılı öğrenci olma (3,89), dördüncü sırada ise saygın meslek olduğunu düşünme (3,82) olduğunu tespit etmişlerdir. Saad ve Isralowitz (1997) ise tıp öğrencilerinin yaratıcılık, kendi iş tarzlarını oluşturma, başarılı olma, prestij, risk alma ve yöneticilik gibi değerleri daha öncelikli olarak tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Knafo ve Sagiv (2004) çalışmalarında 32 mesleğin değerlerinin ne olduğuna ilişkin bir meslek haritası çıkarmışlardır. Bu meslekler arasında "doktorluk" da yer alır. Çalışma sonuçlarına göre, doktorluk mesleğine ilişkin il üç değer

sırasıyla yardımseverlik (4,86), evrensellik (4,57), öz yönelim (4,51) olduğu görülür. Ancak bu çalışma ile Knafo ve Sagiv'in (2004) çalışmalarında ele alınan mesleki değerler farklı olduğu için bulguların benzer ya da zıt olduğunu söylenememektedir. Alan yazın incelendiğinde hukuk fakültesinin mesleki değerlerine ilişkin ulaşılan sonuçlarla paralel ya da zıt olabilecek herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

Edebiyat fakültesinde de başarı ilk sırada yer alırken, sosyal statü ikinci, maddi kazanç da üçüncü sırada yer almaktadır. Bu sonucun Koca'nın (2009) yaptığı araştırma bulgusu ile zır olduğu görülür. Koca (2009) çalışmasında Türk dili edebiyatı öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin “başarı” değerinin son sırada yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Oysa ki; bu çalışmada Türk dili edebiyatı bölümünde “başarı” değeri ilk sırada yer alır. Buradaki farkın Türk dili edebiyatı bölümü ile Türk dili edebiyatı öğretmenliği bölümlerinin farklı fakültelerde bulunmasından kaynaklanabileceği söylenebilir. Edebiyat fakültesindeki değerlerin sıralamasını özellikle yabancı dil eğitimi veren bölümlerin belirlemiş olabileceği ileri sürülebilir. Çünkü Erciyes Üniversitesi edebiyat fakültesinde daha çok yabancı dil ağırlıklı (Kore dili, Japon dili, Ermeni dili, İbrani dili, İngiliz dili vb.) bölümler yer almaktadır. Zira edebiyat fakültesindeki 12 bölümden 7'si yabancı dil programlarıdır. Türkiye’de yapılan merkezi yerleştirme sınavında herhangi bir yabancı dil programlarına yerleşebilmek için İngilizce sınavına girme gerekliliği, kendini dil konusunda yeterli ve başarılı hisseden öğrencilerin yabancı dil alanına yönelmesi ve özellikle İngilizceyi bilmenin yanı sıra bir çok insanın bilmediği Uzakdoğu dillerini biliyor olmanın toplumda bir sosyal statü kaynağı olabilmesi nedeniyle bu değerlerin ilk sırada yer aldığı söylenebilir. Ayrıca dil eğitimi veren programlardan mezun olan öğrencilerin tercümanlık bürolarında ya da çeşitli şirketlerde de çalışabilme olasılığının bulunması maddi kazanç değerinin ilk üç sırada yer almasını etkilemiş olabilir.

Yukarıda yer alan fakültelerden özellikle tıp, eczacılık ve hukukun mesleki değer sıralamasının benzer olması oldukça anlamlıdır. Bu üç fakülte kendi puan türlerinde ÖSYS’de yüksek puan alan öğrencilerin yerleştiği bilinen bir gerçektir (osym.gov.tr., 2016). Dolayısıyla bu fakülteleri tercih eden öğrenciler kendilerini “başarılı” olarak algıladığı ve tercih ettikleri fakültelerin de “başarı” değerini karşılayacağını düşündükleri söylenebilir. Ayrıca toplumumuzda “hangi mesleği seçeceksin?” sorusu karşısında akla gelen ilk meslekler arasında “doktor”, “avukat” gelmektedir. Bir başka ifadeyle bu mesleklerin toplumda “saygın” bir yerde bulunduğu söylenebilir. Ayrıca ekonomik durum ile toplumsal konumun birbiri ile iç içe olduğu düşünülmektedir (Bocock, 1997; Akt.: Sevim ve Dayı, 2009). Nitekim üçüncü

sırada yer alan mesleki değer bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Bu üç fakülte için üçüncü sıradaki değer “maddi kazanç” tır. Bu fakültelerden mezun olduktan sonra yapılacak olan işten elde edilen gelire bakıldığında TÜİK’in 2014 yılı kazanç yapısı araştırmasına göre ISCO 8’de yer alan profesyonel olan ve olmayan 47 meslek grubu içerisinde sağlık profesyonellerinin (doktor, eczacı) aylık ortalama brüt ücreti açısından altıncı sırada yer aldığı ve bu ücretin 5. 228 TL olduğu; hukuk, sosyal ve kültür ile ilgili profesyonel meslek mensuplarının (hakim, savcı, avukat) ise aylık ortalama brüt ücreti açısından yedinci sırada yer aldığı ve bu ücretin 4.802 TL olduğu görülür (TÜİK, 2016b). Sevim ve Dayı’nın (2009) yaptığı araştırma da bu istatistikleri doğrular niteliktedir. Araştırma bulgularına göre doktorların %59’u mesleğe başladıktan sonra gelir ve yaşam düzeylerine ait değişimin genellikle iyiye doğru gittiğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların %15’inin gelir düzeyinin 5000 TL ve üzerinde olduğu da görülmektedir. Bu sonuçlara göre de hem brüt ücret açısından hem de bu ücretin diğer mesleklere göre sıralaması açısından “maddi kazanç” değerini karşılayabilecek meslekler olduğu söylenebilir.

Sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin ilk üç sırada önemli gördüğü değer; sırasıyla başarı, sosyal statü ve düzenli yaşam; eğitim fakültesindeki öğrenciler için düzenli yaşam, başarı sosyal statü; ilahiyat fakültesindeki öğrenciler için ise başarı, düzenli yaşam, sosyal statüdür. Üç fakültede sıralama değişmekle birlikte öncelik verilen değerlerin birbiriyle aynı olduğu görülür. Her üç fakültede en son sırada yer alan değer ise “rekabet” tır. Bunun yanı sıra eğitim fakültesinde diğer fakültelerden farklı olarak “düzenli yaşam” değerinin ilk sırada yer alması da dikkat çeken bir bulgudur.

Yukarıda yer alan üç fakültenin de (sağlık bilimleri, eğitim ve ilahiyat) belirli düzeyde “başarı” sağlayan öğrencilerin yöneldiği fakülteler olduğu söylenebilir. İlahiyat fakültesi öğrencileriyle yapılan çalışmaya göre katılımcıların %49’u ilahiyat mezunu öğrencilerin toplumda saygın bir yerinin olduğunu (Koç, 2003); Özpancar, Aydın ve Akansel (2008) ise hemşirelerle yaptığı çalışmada ise, %59, 2’sinin ise “hemşirelik toplumda değer verilen bir meslektir” ifadesine katıldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmenlik mesleğinin saygınlığı konusunda Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen’in (2007) çalışmasında, özellikle kadın öğretmen adayları açısından öğretmenliğin, toplumdaki statüsü yüksek olan bir meslek olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarının yanı sıra “sağlık personeli”, “eğitimci” ya da “din görevlisi” olmanın kendi uzmanlık alanlıklarında toplumda “bilirkişi” olarak görüldüğü ifade edilebilir. Sonuç olarak, bu üç fakültenin de başarı ve sosyal statüyü ilk üç değer arasında görmesi manidardır.

Erciyes Üniversitesi'nde sağlık bilimleri fakültesi “hemşirelik”, “beslenme ve diyetetik” ve ebelik programlarından oluşmaktadır. Ancak alan yazında sadece hemşireliğe yönelik meslek değerleri çalışmasına rastlandığı için sadece bu yöndeki araştırma bulguları ortaya konmuştur. Sağlık bilimleri fakültesine (hemşirelik) ilişkin düzenli yaşam konusunda elde edilen araştırma sonucunun, Kırığ (2015), Özpancar, Aydın ve Akansel (2008), Ünal ve arkadaşlarının (2008) bulguları ile kısmen paralel olduğu söylenebilir. Nitekim Kırığ (2015) Adnan Menderes Üniversitesi Söke sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümünde 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan toplam 49 öğrenci ile yaptığı çalışmada hemşirelik öğrencilerinin %44,9'unun iş bulabilme olanağı nedeniyle hemşirelik mesleğini tercih ettikleri görülür. Ünal ve arkadaşları (2008), hemşirelik öğrencilerinin bölümü tercih nedenleri arasında açıkta kalmama, iş bulma kolaylığının yer aldığı sonucuna ulaşmışlardır. Özpancar, Aydın ve Akansel'in (2008) ise, yine hemşirelik öğrencilerinin % 53'ünün iş bulma güvencesi nedeniyle bu bölümü tercih ettiklerini tespit etmişlerdir. Özetle, kolay iş bulabilme olanağının “düzenli yaşamı” sağladığı düşünüldüğünde araştırma bulgusunun yukarıdaki sonuçlarla paralellik gösterdiği ifade edilebilir.

Araştırma kapsamında yer alan 14 fakültenin ilk sıradaki değeri “başarı” iken ilk sıradaki değeri farklı olan dört fakülteden biri olan eğitim fakültesinde ilk sırada “düzenli yaşam değeri” yer alır. Öğretmenlik mesleğinin “düzenli yaşamı” sağlaması bir iş avantajı olarak düşünüldüğünde bu bulgu Sarıkaya ve Khorshid'in (2009) Ege Üniversitesi'ne kayıt yaptıran 1000 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmanın bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Sarıkaya ve Khorshid'in (2009) çalışmasından elde edilen bulgulara göre tercih edilecek mesleğe neden olarak öğrencilerin %33,6'sı meslekle ilgili olumlu görüş, %28,2'si iş avantajlarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra TÜİK'in 2014 yılı iş gücü istatistiklerinde en son mezun olunan alana göre, öğretmen eğitimi ve eğitim bilimlerinin istihdam oranının % 67,9 olduğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2015). Mezun olduktan sonra bir hızlı bir şekilde işe yerleşebilme aynı zamanda düzenli bir gelir etmeyi ve dolayısıyla düzenli bir yaşam koşulu oluşturmayı sağladığı ileri sürülebilir. Bu sonuç, toplumda var olan öğretmenlik mesleğine ilişkin algıyı da doğrular niteliktedir. Öyle ki, öğretmenlik mesleği yaz tatili, şubat tatili gibi iş imkânına sahip olan ve öğretmenlerin yaşamlarını esnek bir şekilde planlayabilmelerine fırsat sunan bir meslek olduğu söylenebilir. İlahiyat fakültesinde öğrenim gören öğrenciler mezun olduklarında imam, vaiz, Kur'an kursu öğreticisi ya da din kültürü öğretmenliği, imam hatip lisesi meslek dersleri öğretmenliği gibi meslekleri yürütürler (Koç, 2003). Mezunların özellikle son yıllarda bu mesleklere kolaylıkla yerleştiği görülür. Bu durumun, ilahiyat

fakültesi öğrencilerinde “düzenli yaşam” değerini ilk sıraya almalarında etkili olduğu ifade edilebilir.

İlk sıradaki değeri farklı olan diğer fakülte diş hekimliğidir. Araştırma kapsamında yer alan diğer on dört fakültenin ilk sıradaki değeri “başarı” iken diş hekimliği fakültesinde “sosyal statü” değeri ilk sırada yer alır. Maddi kazanç değeri ikinci, başarı üçüncü sırada yer alır. Son sırada yer alan değer ise rekabettir. Çalışma kapsamında yer alan yedi fakültede “başarı” değeri ilk sırada yer alırken diş hekimliği fakültesinde bu sonuçtan farklı olarak “sosyal statü” değerinin ilk sırada yer alması dikkat çekicidir. Alan yazında diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin mesleki değerlerine yönelik benzer ya da zıt herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

İlk sıradaki değeri farklı olan dört fakülteden bir değeri güzel sanatlar fakültesidir. Bu fakültenin ilk sıradaki değeri yeteneği kullanabilmedir. Bu sonuç Tebiş’in (2006) müzik öğretmenleriyle yaptığı çalışma ile tutarlılık gösterir. Tebiş’in (2006) müzik öğretmenliği bölümünde okuyan 498 öğrenciyle yaptığı çalışmada katılımcıların %78,3’ü üst düzeyde yeteneğe sahip olduklarını düşündükleri için bu bölüme yöneldiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra Türkiye’de güzel sanatlar fakültesine yerleşebilmek için merkezi sınavın yanı sıra özel yetenek sınavında da başarılı olmak gerekir (msgsu.edu.tr., 2016). Yapılan uygulamalarla araştırmadan elde edilen sonucun paralel olduğu söylenebilir. Bununla birlikte ikinci ve üçüncü sırada yer alan değerlerin de oldukça manidar olduğu söylenebilir. İkinci sırada yaratıcılık, üçüncü sıradaki ise başarı değeri yer alır. Güzel sanatlar fakültesinde yer alan bölümler “yeni, farklı” ürünler ortaya koymaya çalışırlar. Yetenekli olmayı gerektiren bir bölümde yaratıcı faaliyetlerde bulunmanın bireyde “başarı” duygusunu da beraberinde getirebileceği ileri sürülebilir.

İlk sıradaki değeri farklı olan dört fakülteden sonuncusu ise mimarlıktır. Mimarlık fakültesinin ilk sırada yer alan değeri maddi kazançtır. İkinci ve üçüncü sıradaki değerler başarı ve sosyal statüdür. Alan yazında bu bulgu ile paralel ya da zıt yönde bir araştırma bulgusuna rastlanmamıştır. Mimarlık fakültesi’nden mezun olan öğrencilerin kamu, özel sektör ve bireye ait mimarlık ofisi gibi farklı çalışma alternatiflerinin olması istihdamı artırdığı ve bu durumun da maddi kazanca etki ettiği söylenebilir.

Veteriner fakültesi, ziraat fakültesi, turizm fakültesi, beden eğitimi ve spor yüksek okulu, iktisadi idari bilimler fakültesi ve fen fakültesinin ilk üç sırada yer alan değeri “başarı”, “maddi kazanç” ve “sosyal statü”dür. Alan yazında veteriner fakültesi, ziraat fakültesi, beden

eğimi ve spor yüksek okulu ve fen fakültesi öğrencilerinin mesleki değerlerine ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. İktisadi idari bilimler fakültesi açısından İktisadi idari bilimler fakültesi açısından elde edilen bu bulgu diğer çalışmalardaki (Göktolga ve Gökalp, 2012; Kara ve Karaca, 2010; Köse, Oral ve Türesin Tetik, 2014; Myyry ve Helkama, 2001; Ondrack, 1973; Smithers, 1968) bulgularla paralellik gösterir. Turizm fakültesi açısından elde edilen bulgunun Kuşluvan ve Kuşluvan'ın (2000) ve Pehlivan'ın (2008) bulgularıyla zıt olduğu görülür. Öyle ki, Kuşluvan ve Kuşluvan'ın (2000) öğrencilerinin Turizm fakültesine ilişkin sosyal statüsünün düşüklüğünün öğrencilerin bölüme ilişkin algılarını olumsuz etkilediği, Pehlivan'ın (2008) araştırma sonucuna göre de turizm sektöründeki işlerde ücretlerin ve ek gelirlerin düşük olduğu ve sektördeki ücretlerin ekonomik açıdan rahat bir hayat sürmek için yeterli olmadığı ve bu durumun turizm eğitimi alan öğrencilerin sektörden uzaklaşmasına neden olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmada ise, sosyal statü ve maddi kazanç değerlerinin değerinin ilk üç sırada yer aldığı görülmektedir.

Veteriner fakültesine giriş puanları çok yüksek olmamakla birlikte fakültede uygulama ve teoriyi içeren yoğun bir program uygulanmaktadır. Öğrencilerin, bu programı başarıyla tamamlayabilmek için başarıyı gerektirdiğini düşünerek bu değeri ilk sıraya aldıkları ileri sürülebilir. İkinci sıradaki değer “maddi kazanç” tır. Özen ve arkadaşlarının (2012) veterinerlerin iş fırsatları konusunda yaptıkları araştırma sonuçlarına göre; ilk altı ay içerisinde kalıcı bir iş bulduğunu bildirenlerin oranı tüm katılımcılar içerisinde %59.7, kamu sektöründe çalışanlar içerisinde %49.2, özel sektörde çalışanlar içerisinde %71.3 ve her iki sektörde (kamu-özel sektörde) aynı anda çalışanlar içerisinde ise %62.2'dir. Bu sonuçlara göre veteriner fakültesinden mezun olanların kısa sürede iş sahibi olduğu ileri sürülebilir. İş sahibi olmak “maddi kazancın” da bir göstergesi olduğu için veteriner fakültesi öğrencilerinin ikinci sırada maddi kazancı önemsedikleri söylenebilir. Veteriner fakültesinden mezun olanlar “veteriner hekim” mesleki unvanını almaktadır. Bu unvanda “hekim” ifadesinin yer alması da sosyal statü açısından önemli olmuş olabileceği söylenebilir.

Mühendislik fakültesinin ilk üç sırada yer alan değerine bakıldığında bunların sırasıyla başarı, maddi kazanç ve yaratıcılık olduğu görülür. Bu sonuç, Smithers'ın (1968) araştırma bulgusuyla zıtlık göstermektedir. Smithers (1968), çalışmasında mühendislik öğrencilerinin en önemli gördükleri değer “macera” olduğu sonucuna ulaşmıştır. Macera değeri bu çalışmada yer alan değişim ve çeşitlilik değeri ile benzer olarak ele alındığında ilk sırada değil de dördüncü sırada görülür.

İletişim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin değer sıralamasına bakıldığında ilk sırada “başarı” değerinin ikinci sırada “sosyal statü”, üçüncü sırada ise “yaratıcılık” değerleri yer alır. İletişim fakültesinde diğer fakültelerden farklı olarak üçüncü sırada “yaratıcılık” değerinin yer aldığı görülür. Alan yazında iletişim fakültesi öğrencilerinin mesleki değerlerine yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Erciyes üniversitesi iletişim fakültesinde “radyo tv sinema” programı da yer almaktadır. Bu alanın yeni fikirler üretmeyi gerekli kıldığı düşünüldüğünde, yaratıcılığın diğer fakültelerden farklı olarak iletişim fakültesinde ilk üç sırada yer almasının oldukça anlamlı olduğu söylenebilir.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer bulgu ise ilk ve son sırada yer alan mesleki değerlere yöneliktir. Çalışma kapsamında yer alan on sekiz fakültenin on dördünde ilk sırada yer alan mesleki değer başarı iken bunların dışında kalan fakültelerde ilk sırada yer alan mesleki değer eğitim fakültesi için düzenli yaşam, diş hekimliği için sosyal statü, güzel sanatlar için yeteneği kullanabilme, mimarlık için de maddi kazançtır. Bu sonuca göre üniversite gençliğinin büyük bir çoğunluğunun “başarı” değerini karşılayabileceklerini düşündükleri için şu an öğrenim gördükleri bölümü tercih ettikleri ve diğer dokuz değere göre başarıya çok daha fazla önem verdikleri söylenebilir. Araştırma sonucuna göre üç fakültede (hukuk, turizm ve beden eğitimi ve spor yüksek okulu) son sırada yer alan mesleki değer işbirliği iken, on beş fakültenin son sırada yer alan mesleki değeri “rekabet” tir. Bunun yanı sıra işbirliği ve rekabet değerleri genellikle dokuzuncu ve onuncu sırada yer alır. Bu sonuca göre üniversite öğrenimi gören gençlerin rekabet etmekten hoşlanmadığı ancak işbirliği içine girmeyi de tercih etmediği ileri sürülebilir. Dolayısıyla gençlerin daha çok bireysel başarıyı ön planda olduğu çalışmalara yönelmek istedikleri söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Abdullaeva, F. (2007). *Öğrencilerin girişimcilik özellikleri ve iş değerleri: Kırgızistan, Özbekistan, Azerbaycan ve Türkiye karşılaştırılması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Adler, A. (1998). *Çocuk eğitimi*. (Çev.: Kamuran Şipal), İstanbul: Cem Yayınevi.
- Adler, A. (2014). *Yaşamın anlam ve amacı*. (Çev.: Kamuran Şipal), 11. Baskı, İstanbul: Say Yayınları.
- Ahmadi, M, Helms, M.M. ve Nodoushani, P. (1995). A Factor-Analytic Approach Profiling Job Selection Differences of Male and Female Accountants. *Managerial Auditing Journal*, 10(7), 17-24.
- Akbaba, S. (2004), *Psikolojik sağlığı koruyucu rehberlik ve psikolojik danışma*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Anıl, D ve Güler, N. (2006). İkili karşılaştırma yöntemi ile ölçekleme çalışmasına bir örnek, *H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 30-36.
- Avcı, N. (2011). Turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin iş değerleri: Çeşme Turizm Ve Otelcilik Yüksekokulu örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 7-18.
- Baysal, A. C. (1993). *Çalışma Yaşamında İnsan*. İstanbul: Avcıol Basın Yayın.
- Betz, M., O'Connell, L. (1989). Work orientations of males and females: Exploring the gender socialization approach. *Sociological Inquiry*, 59(3), 318-330.
- Bond, T. (2016). *Psikolojik danışmanlıkta etik ve yasal konular*. (Edt.: Binnur Yeşilyaprak), Ankara: Nobel Yayınevi.
- Brown, D. (2003). *Career information, career counseling and career development*. ABD: Pearson Education, Inc.
- Corey, G. (2005). *Psikolojik danışma, psikoterapi, kuram ve uygulamaları*. (Çev. T. Ergene). Ankara: Mentis Yayınları
- Çelikkaya, Hasan (1996). *Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

- Çiftçi, E. G., Bülbül, S. F., Bayar Muluk, N., Çamur Duyan, G. ve Yılmaz, A. (2011). Sağlık Bilimleri Fakültesi'ni tercih eden öğrencilerin, üniversite ve meslek tercihlerinde etkili olan faktörler (Kırıkkale Üniversitesi Örneği). *Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi*, 22, 151-60.
- Değirmencioglu, Y. (2009). *Özel ve resmi ortaöğretim kurumları ile dershanelerde çalışan öğretmen ve yöneticilerin iş değerlerinin çok boyutlu olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deirdorff, E. ve Morgeson, F. P. (2013). Getting what the occupations gives: Exploring multilevel links between work design and occupational values. *Personal Psychology*, 66, 687-721.
- Dökmen, Ü. (2005). *Küçük Şeyler* (2.baskı) İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Duffy, R. D. ve Sedlacek, W. E. (2007). The work values of first-year college students: Exploring group differences. *The Career Development Quarterly*, 55, 359-364.
- Eakman, A. M. ve Eklund, M. (2012). The relative impact of personality traits, meaningful occupation and occupational value on meaning in life and life satisfaction. *Journal of Occupational Science*, 19(2), 165-177.
- Eliznur, D. (1984). Facets of work values: A structural analysis of work outcomes. *Journal of Applied Psychology*, 69(3), 379-389.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım Yayıncılık.
- Erdil, Z. (2006). *Hacettepe Üniversitesi hazırlık sınıfı öğrencilerinin mesleki ilgi ve yetenek alanları ile meslek tercihlerini etkileyen bazı faktörlerin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Field, S. (2008). *Career coach: managing your career in education*. New York: Ferguson Publishing, Inc.

- Fraday, W. P. (2005). *A study of high school student's career interest inventories and their relationships to students completion of occupational programs*. Unpublished doctoral dissertation, Clemson University, USA.
- Genç, G., Kaya, A. ve Genç, M. (2007). İnönü üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(14), 49–63.
- Gibson, R. L. ve Mitchell, M. H. (2001). *Introduction to career counseling for the 21. century*. New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Göktolga, Z. G. ve Gökalp, B. (2012). İş seçimini etkileyen kriterlerin ve alternatiflerin AHP metodu ile belirlenmesi. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 13(2), 71-86.
- Güler, E. (2010). *Meslek lisesi öğrencilerinin kariyer değerlerine ilişkin algılarının incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güney, Z., (1982) *Grup rehberliği programının öğrencilerin meslek tercihleri ile meslek alanlarına bağlı değerleri arasındaki ilişkiye (uygunluğa) etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Hansen, J. C. (2005). Assessment of interests. In: S.D.Brown ve R.W.Lent (Eds.), *Career development and counseling*. (282-304), New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Hwang S.K. ve Polachek, S.W. (2004). *Occupational self-selection and the gender wage gap: Evidence from korea and united states*, <http://www2.binghamton.edu/economics/wp04/WP0413.pdf> (Erişim tarihi: 31.03.2013).
- İbiş, E. (2011). *Öğrencilerin üniversite bölüm tercihleri ve kariyer yönelimleri arasındaki ilişkiye idari bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kara, M. ve Karaca, Y. (2010). Üniversite öğrencilerin işletme bölümünü seçmelerinde etkili olan öncelikli faktörlerin analitik hiyerarşi prosesi metodu ile analizi: bozok üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesinde bir uygulama. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 1309 -8039.

- Karasar, N. (1984). *Bilimsel araştırma metodu*. Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık.
- Kepçeoğlu, M. (2004). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul, Alkım Yayınları
- Kırağ, N. (2015). Hemşirelik mesleğinin seçiminde ilişkili olan faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 226-231.
- Kıran, B. ve Taşkiran, E. G. (2015). Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi 1. sınıf öğrencilerinin meslek tercihine etki eden faktörler. *Marmara Pharmaceutical Journal* 19, 159-167.
- Kıyak, S. (2006). *Genel lise öğrencilerinin meslek seçimi yaparken temel aldığı kriterler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Knafo, A ve Sagiv, L. (2004). Values and work environment: Mapping 32 occupations. *European Journal of Psychology' of Education*, 19 (3), 255-273.
- Koca, A. İ. (2009). *Üniversite öğrencilerinin değerleri ve bireysel özellikleri ile kariyer tercihleri arasındaki ilişki Çukurova Üniversitesin 'de bir araştırma*. Yayınlanmamış, yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Koç, A. (2003). İlahiyat fakültesi (ilâhiyat lisans programı) öğrencilerinin sorunları ve beklentileri. *M.Ü. İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 2, 25-62.
- Korkut - Owen, F. ve Niles, S. G. (2011). Yeni yaklaşım ve modeller. İçinde: B.Yeşilyaprak (Ed.), *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığına giriş* (43-78). Ankara: Pegem Akademi.
- Korkut-Owen, F., D. Kepir, D., Özdemir, S., Ulaş, Ö. Ve Yılmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 135-151.
- Köse, S., Oral, L. ve Türesin Tetik, H. (2014). Y kuşağının birinci ve ikinci yarısında iş değerlerinin karşılaştırılması üzerine bir araştırma. *Humanities*, 3, 149-166.
- Kronus, C. L. (1975). Occupational values, role orientations, and work settings: The case of pharmacy. *The Sociological Quarterly*, 16(2), 171-183.

- Kuşdil, E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- Kuşluvan, S. ve Kuşluvan, Z. (2000). Perceptions and attitudes of undergraduate tourism students towards working in the tourism industry in turkey. *Tourism Management*, 21, 251-269.
- Kuzgun, Y. (2003). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş (4. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kuzgun, Y. (2009). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş (4. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Lincoln – Douglas - Debate (2016). Types of Values. www.nflonline.org/uploads/CoachingResources/values.doc. adresinden 13.01.2016 tarihinde alınmıştır.
- Liptak, J. J. (2008). *Career quizzes: 12 tests to help you discover and develop your dream career*. Indianapolis: JIST Publishing.
- Marini, M. M., Fan, P., Finley, E., Beutel A. M. (1996), Gender and job values. *Social of Education*, 69(1), 49-65.
- Massaglia, V. C. ve Papenfuss, J. (2015). The incidental career: Chaos theory and career development. <http://www.cew.wisc.edu/docs/R109%20Chaos%20TheoryVictor%20Massaglia%20and%20Janine%20Papenfuss.pdf> sitesinden 15.05.2015 tarihinde erişilmiştir.
- Meikle, H. (2008). *The role of occupational values and support in career choice: An Emphasis on women in science*. Unpublished doctoral dissertation, University of South Florida, Florida.
- Miller, D. S. ve Mcwhirter, E. H. (2006). The history of career counseling, from frank parsons to twenty, first century challenges. In: D.Capuzzi ve M. D. Stauffer (Eds.), *Career caunseling, foundations, persperctives and applications*. (339) ABD: Pearson Education, Inc.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi , 2016.

http://www.msgsu.edu.tr/Assets/UserFiles/ogrenci/2015_2016_msgsu_ozel_yetenek_s_inavlari_kilavuzu_web_ilan_28.07.2015.pdf adresinden 16.05.2016 tarihinde ulaşılmıştır.

Moore, C. A. S. (2006). *Career values of college students: an analysis by generation*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Colorado State University, Colorado.

Myrsky, L., Helkama, K. (2001). University students' value priorities and emotional empathy. *Educational Psychology*, 21(1), 25-40.

Nosse, L. J. Ve Sagiv, L. (2005). Theory-based study of the basic values of 565 physical therapists. *Physical Therapy*, 85(9), 834-850.

Ondrack, D. A. (1973). Emerging occupational values: A review and some findings. *Academy of Management Journal*, 16, 423-432.

Osym.gov.tr. (2016). <http://www.osym.gov.tr/belge/1-23560/2015-osys-yuksekokretim-programlari-vekontenjanlari-ki-.html> adresinden 19 Mart 2016 tarihinde erişilmiştir.

Özbek, R., Kahyaoglu, M. ve Özgen, N. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 221-232.

Özden, M. S., (2007). *20-24 yaş arası üniversite öğrencilerinin ve nevrotik öğrencilerin değerler açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özen, A., Doğan, Ö., Başağaç Gül, R. T., Özkul, T. ve Yüksel, E. (2012). Türkiye’de veteriner hekimliği üzerine araştırmalar: III. iş fırsatları ve sektörel yönelimlere ilişkin görüş ve beklentiler. *Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, 18(6), 907-911.

Özgüven, İ. E. (2000). *Psikolojik testler*. (4. Basım). Ankara: PDREM Yayınları

Özgüven, İ. E. (2002). *Bireyi tanıma teknikleri*. 5. Baskı, Ankara: PDREM Yayınları.

Özgüven, İ.E. (2001). *Çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik* (Üçüncü Baskı). Ankara: PDREM Yayınları.

- Özmete, E. (2007). Effect gender on the value perception of the young: A case analysis, *College Student Journal*, 41(4), 859-871.
- Özpancar, N., Aydın, N. ve Akansel N. (2008). Hemşirelik 1. sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleği ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. *C.U. Hemsirelik Yuksekokulu Dergisi*, 12(3), 9-17.
- Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye’de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın analizi. *Ege Akademik Bakış*, 10(4), 1217-1230.
- Pascual, A. C. (2009). The work values of teacher training students in a spanish university symbiosis between schwartz and meaning of work (MOW) study. *European Journal of Education*, 44 (3), 441-453.
- Pehlivan, R. (2008). *Lisans düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin sektör ile ilgili tutumlarının mezuniyet sonrası kariyer seçimine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi
- Pekkaya, M. ve Çolak, N. (2013). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin önem derecelerinin ahp ile belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, 6 (2), 797-818.
- Pişkin, M. (2011). Kariyer gelişim sürecini etkileyen faktörler. İçinde: B.Yeşilyaprak (Ed.), *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığına giriş* (43-78). Ankara: Pegem Akademi.
- Power, S. J. (2006). *The Mid, career success guide: Planning for the second half of your working life*, Westport CT: Greenwood Publishing Group, Inc.
- Pryor, R. G. L., ve Bright, J. E. H. (2005). Chaos in practice: Techniques for career counsellors. *Australian Journal of Career Development*, 14(1), 18–29.
- Razon, N. (1983). Meslek seçiminde aileye, okula, bireye ve topluma düşen görevler. *Eğitim ve Bilim*, 8(44), <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5762> adresinden 21.02.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Reeves, D. L. ve Karlitz, G. (2005). *Career ideas for teen education and training*. New York: Bright Futures Press.

- Robinson, C. H. ve Betz, N. E. (2008). A psychometric evaluation of Super's work values inventory-revised. *Journal Of Career Assessment*, 16 (4),456-473.
- Rognstad, M. K. ve Aasland, O. (2007). Change in career aspirations and job values from study time to working life. *Journal of Nursing Management* 15, 424- 432.
- Rotundo, M. (2006). Abilities. In: J.H. Greenhouse ve G.A. Callanan (Eds.), *Encyclopedia of career development*, London: Sage Publications.
- Round, J. B. ve Armstrong, P. I. (2005). Assessment of interests and values. İçinde: S. D. Brown ve R.W. Lent (Ed.), *Career Development and Counseling* (305-329), New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Saad, I. A. ve Isralowitz, R. E. (1997). Gender as a determinant of work values among university students in israel. *The Journal of Social Psychology*, 137(6), 749-763.
- Sarıkaya, T. ve Khorshid, L. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- Schein, E. (2007). Career anchors revisited: Implications for career development in the 21st century. *NHRD Journal*, 1 (4), 27-33.
- Schwarzweiler, H. K. (1960). Values and occupational choice. *Social Forces*, 39(2), 126-135.
- Sevim, Y. ve Dayı, Y. S. (2009). Doktorların ekonomik durumları ve toplumsal konumları (Elazığ ili örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 231-248.
- Sharf, R. S. (2002), *Applying career development theory to counseling*, Pacific Grove, CA.: Brooks/Cole Thomson Learning.
- Shoffner, M. F. (2006). Career counseling, theoretical perspectives. In: D.Capuzzi ve M. D. Stauffer (Eds.), *Career counseling foundations, perspectives and applications* (40-68). New York: Pearson Educations.
- Smithers, A. (1968). Some characteristics of business students in a technological university occupational values. *Occupational Psychology*, 42, 231-238.

- Super, D. E. (1995). Values: Their nature, assessmet, and practical use. In: Super, D. E ve Sverko, B., *Life roles, values and careers* (54-61), San Francisco: Jossey Bass Publishers.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. (3.Baskı).Ankara: Alkım Yayıncılık.
- Tebiş, C. (2006). Türkiye’de müzik öğretmenliğine yönelme nedenleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 52-64.
- Thorpe, K., ve Loo, R., (2003). The values profile of nursing undergraduate students: Implications for education and professional development. *Journal of Nursing Education*, 42(2), 83-90.
- Torun, F. (2010). *Farklı statülerde çalışan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine bakışları (Isparta örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turgut, Y. ve Baykul, Y. (1992). *Ölçekleme teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Turner, S. L. ve Lapan, R. T. (2005). Promoting career development and aspirations in school, age youth. In: S. D. Brown ve R.W. Lent (Ed.), *Career development and counseling* (417-438), New Jersey: John Wiley & Sons, Inc
- Türk Dil Kurumu (2016). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56e7069fb6f843.51121174 adresinden 14.03.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2013). <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18522> adresinden 09.04.2015 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2015). *İşgücü istatistikleri 2014*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18645> adresinden 15 Temmuz 2015 tarihinde erişilmiştir
- Türkiye İstatistik Kurumu (2016a). <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21507> adresinden 15.03.2016 tarihinde erişilmiştir.

- Türkiye İstatistik Kurumu (2016b). <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18861> adresinden 18.03.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Uğurlu, O. (2007). Kariyer değerleri: Lise öğrencilerinin kariyer değerleri üzerine bir araştırma. *Dönem Projesi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uyguç N. (2003). Cinsiyet, bireysel değerler ve meslek seçimi, *Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 93-103.
- Ültanır, E. (2002). *Eğitsel ve mesleki rehberlik. İçinde: Psikolojik danışma ve rehberlik (Ed.: Gürhan Can)*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ünal, S., Gürhan, N., Saral, E. ve ark. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik mesleğini seçme nedenleri. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 16 (63), 179-187.
- Ünal, S., ve Erciş, A., (2006). Pazarın satın alma tarzlarına ve kişisel değerlere göre bölümlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 21(1), 359-383.
- Weisgram, E. S. ve Dinella, L. M. Fulcher, M. (2011). The role of masculinity/femininity, values, and occupational value affordances in shaping young men's and women's occupational choices. *Sex Roles*, 65, 243–258.
- Yaşın Dökmen, Z. (2004). *Toplumsal cinsiyet: Sosyal psikolojik açıklamalar*. Ankara: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, H. (2008). Eğitsel ve mesleki rehberlik. İçinde: Gürhan Can (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik*, 9. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yelken, K. (2008). *Orta öğretim son sınıf öğrencilerinin üniversite tercihlerini ve meslek seçimini etkileyen faktörler: Sakarya il merkezi örneği*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yeşilyaprak, B. (1986). Gençlere meslek seçiminde yapılacak yardımlar. *Eğitim ve Bilim*, 10(59), 28-32, <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5429/1593> adresinden 21.02.2016 tarihinde erişilmiştir.

Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Yıldırım C. (1966). *Eğitimde araştırma metotları*. Ankara: Akyıldız Matbaası.

Zunker, V. G. (2006). *Career caunseling a holistic approach*. (7th Ed), Belmont, CA: Brooks/Cole Thomson.

EKLER

EK-1- KİŞİSEL BİLGİ FORMU (KBF)

1. Fakülteniz:..... 2. Bölüm:.....
3. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
4. Sınıfınız: () 1 () 2 () 3 () 4
5. Yaşamınızın büyük bir kısmını nerede geçirdiniz?
 () Köy-Kasaba () İlçe () İl () Büyükşehir
6. Toplumsal şartları düşündüğünüzde, ailenizin sosyo-ekonomik durumu ne düzeydedir?
 () Alt () Orta () Üst
7. Şu anda okuduğunuz bölümü isteyerek mi seçtiniz?
 () Evet () Hayır
8. Şu anda okuduğunuz bölümden memnun musunuz?
 () Evet () Hayır

Sevgili arkadaşlar,

Aşağıda sizlere meslek seçimi ile ilgili farklı değerler verilmiştir. Bu değerleri sizin için önem derecesine göre 1'den 10'a kadar sıralamanız istenmektedir. 1 en yüksek, 10 ise en düşük tercih sırasını işaret etmektedir. Örneğin, şu anda okuduğunuz bölümü tercih ederken en önemli gördüğünüz değer sosyal statü ise tercih sırası sütununa "1" yazmanız gerekmektedir.

MESLEKİ DEĞERLER	TERCİH SIRASI
Sosyal statü	()
Maddi Kazanç	()
Liderlik	()
Başarı	()
Değişim ve çeşitlilik	()
Rekabet	()
Yaratıcılık	()
Düzenli yaşam	()
İşbirliği	()
Yeteneği Kullanabilme	()